

racenis aperuerunt. Ideo fidelis Toletanus populus inermis inuentus extra urbem gladio deletus est. Post hæc Sarraceni præfectos per omnes prouincias Hispaniæ posuerunt, & plurib. annis Babylonico Soldano persoluerunt tributa quousque sibi Regem nomine Luzam elegerunt, & Cordubam urbem patriam regnumque sibi firmauerunt. Hispaniam siquidem absque murorum ambitu reperientes & sine Deo vero Domino Iesu Christo quem reliquerunt Gotthi concubinali luxuriæ & sacrilegio se tradentes in paucis annis vastauerunt, & victricem gentem prostrauerunt, quæ præterita secula valde pertimuerunt. Tamen residui Gotthi in arduis montium Pyrenæorum, Asturiarum & Galleciæ se recludentes qualitercumq; euaserunt, Sarracenis quæque plana & meliora gladio vindice obtinentibus, & in ecclesiis quibus laudabatur nomen Christi Mahometi nomen prophanum voce publica † proclamantes. Euerterunt præterea ciuitatum antiquarum mænia: diruerunt quædam quæ Rex Rodericus innouauerat castra. Destruerunt monasteria, sacræ legis libros ignis incendio tradiderunt, & multa perpetrarunt enormia, quia gens gloriosa Gotthorum ignominiose præcepta domini dereliquit.

LIBER QVARTVS.

**P**OST tantam igitur Hispaniarum ruinam operæpretium est referre qualiter diuina pietas suos quos percutit sanat. Etenim ex re diuina radice virgultum Gotthorum gentis cœpit resumptis virib. pullulare dum Sanctorum Patrum quærent regulas quibus possent placere Deo, quas sacerdotes & Reges Hispaniæ sequentes suæ carnis desideria reliquerunt, & ideo perierunt. Eodem tempore in ciuitate Asturiensi nomine Gegione præfectus erat Muza confor Tharich, quia iam Sarraceni ardua montium occupabant. Ipso Muza præfecturam agente Pelagius filius suprafacti ducis Fasilæ Spatarius Regis Roderici dominatione Ismaelitarum oppressus cum propria sorore Asturias est ingressus. Muza vero videns sororem illius pulchram accensus libidine dolore quasi legationis causa Pelagium Cordubam misit, & eo absente sororem ipsius vi sibi sociauit. Sed Pelagius ut erat vir fortis & catholicus postquam rediit, nullatenus consensit in illicito matrimonio. Sed cum omni animositate, quod iam diu cogitauerat, de saluatione ecclesiæ Christi agere festinauit. Erat rumor per totam illam regionem quod vellet debellare Ismaelitas cum Christianis qui remanserant per môtana. Quod cum nunciatum fuisset nefandissimo Tarich commotus ira centum milites direxit ad præfectum Muza, qui Pelagiû comprehenderent & Cordubam ferro vinctum perducerent. Qui dum ad Asturias peruenissent, volentes eum fraudulenter comprehendere in vico cui nomen est Brete, per quendam amicum manifestatum est Pelagio consilium Chaldæorum. Sed quia Sarracenis non poterat ad præsens resistere cursu rapidissimo ad ripam fluminis Pionix venit & ad aliam ripam natando se transtulit & montem ascendit. Est enim vallis cui nomen est Cangas. Super quam mons magnus ille Asseua videtur eminere; ad cuius radices montis rupis quædam diuino artificio opere munita in immensum tendens claudit speculam ab omni hostium machinamento securam ex qua egreditur flumen Enna. Cum enim medio stans concava ferme mille viros capiat ad protegendum quos recipit, nullo fere obstaculo indiget. Ad quã Pelagius Regis Roderici Spatarius qui fugiēs oppressionem Maurorū in locis vagabatur incertis, dū peruenit, diuino fretus oraculo cum quibusdã Gotthorū militib. ad expugnãdos barbaros à domino corroboratus est.

Omnes Astures in vnū collecti Pelagium super se principē erexerunt. Ceterum de robore loci & facto Pelagii vbi rumor egreditur barbarorū aures promulgãdo apertius; Cordubam reuersi milites Sarraceni Regi suo omnia referunt, scilicet, Pelagium de quo Muza suggestionē fecerat, manifestū esse rebellē. Quod Rex Tharich, ut audiuit, cōmotus vaxania immensum Ismaelitarū exercitum vndiq; cōglomerat, atq; Alcamanem socium suum ducem super eum constituens, Oppam quoq; Toletanū episcopum Vuitizani Regis filium, qui iam se barbaris dederat, ob cuius fraudem Gotthi perierūt, ad capiendum Pelagium cum eis direxit: quia Christianorum primas & episcopus fuerat, & fortassis posset eum decipere. Alcaman ab imperãte præceptum acceperat, quod si Pelagius monitis Toletani episcopi obsecundare nollit, fortitudine prælii captus Cordubam vinctus catenis perduceretur.

proclamantibus.

Venientes itaque Alcamam & Oppa cum octuaginta millibus equitum & pedum fundibali inque, Asturias ingressi sunt. Sed postquam ad beatam speluncam ventum fuerat, & circuncirca densa barbarorum fingerentur tentoria. Primo quasi Christianorum infortunio condolendo Oppa verbis quasi pacificis in dolo Pelagium tentare aggreditur, quatenus postposita recuperandae patriae cura se omnemque voluntatem suam sicuti Deus permittit fieri in Chaldaeorum traderet potestatem. Addit etiam magnis cum honoribus sublimari si monitis eius præbere assensum non differat. At Pelagius à bono proposito animum reuocare abhorrens præ nimio dolore motus in ira fertur talia respondisse. Tu inquit, & fratres tui cum Iuliano Sathanæ ministro regnum Gothicæ gentis subuertistis, & Christi ecclesiam deiecistis, & propter scelera patris tui Vuitizæ, qui peccare coegit gloriosam gentem Gotthorū, reliquit dominus ecclesiam suam; & quia Deo facile est saluare siue in paucis siue in multis, nos de misericordia Domini confidentes conuertimur ad Dominum Deum nostrum, ut fidem Catholicam conseruemus quam vos spreuistis & pater vester. Est enim ecclesia Dei sicut Luna, quæ aliquando valde diminuta & iterum reuertitur ad plenitudinem primam. Ecce in ista coua hodie inclusa est maxima pars militiæ Gotthorum, sed egredietur ex illa dante domino semen quo genus Gothicum & ecclesia Christi in tota Hispania restauretur, quod quia aduocatum habemus apud Deum Patrem Dominum nostrum Iesum Christum totam spem nostram ponentes in eo hanc multitudinem pauperum, quibus ducatum præbes, despiciamus. Confidimus enim per intercessionem gloriosæ Virginis Mariæ genitricis eiusdem Domini nostri Iesu Christi saluari, & ipsa adiuuante, quæ mater misericordiarum est, gentem Gotthorum de paucis quæ sunt in ista spelunca restaurari, sicut ex paucis granis infinitæ segetes germinantur. Quibus dictis Pelagius, & qui cum eo erant tanto hoste perterriti incluserunt in spelunca beatæ Mariæ suffragia expetentes, cuius ibidem memoria veneratur, & pro recuperatione Christianorum orationibus insistebant.

Videns autem Oppa confidentiam quam Pelagius in domino posuerat, conuersus ad Ismaelitas dixit: Properate ad speluncam, & pugnate fortiter, quia ut ex verbis eius comperi nisi per gladium pacem cum eo habere non possumus. Alcamam illico fundibalis, sagittariis, & vibrantibus iacula portam speluncæ ferire præcepit. Tunc cerneret saxa intermissis iaculis sicut densissimas pluias euolare contra beatam speluncam, sed in hoc turbine iaculorum & lapidum qualiter diuina manus quæ percutit & sanat, pro Christianis pugnauerit, ex eo potest aduerti, quod lapides & iacula à Sarracenis emissa contra eos retorquebantur, & maximam Sarracenorum multitudinem prostrauerunt. Barbari autem ubi non solum ad peragendum negocium quod volebant se nihil proficere, sed maximam suorum partem vident prostratam armis suis, confusi turbatique retrocedendo speluncam oppugnare destiterunt. At Pelagius Dei gratia & fortitudine roboratus dum tantam multitudinem hostium prostratam aspiceret, reliquos qui supererant Sarracenos egressus de spelunca cum suis stricto ense inuadit. Ibiq; statim Oppa captus est, & Alcamam cum viginti millibus Sarracenorum interfectus. Sed neque sexaginta millia quæ remanserant domini vindictam euadere potuerunt. Siquidem dum per verticem montis Asseuæ fugam arriperent, atque per concaua petrarum, & deuia loca ad Leuanam venire vellent, quoddam supercilium montis dum graderentur secus flumen deuia à fundamento corruës in eodem flumine, diuino nutu oppressit eos. Vnde cum idem flumen inundatione aquarum proprium alueum excedit, multa ex eis signa armorum & ossium euidenter ostendit. Vere Deus impleuit tunc cum seruis suis illud quod Apostolus dicit, Fidelis, inquit, Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione, & prouentum ut possitis sustinere. Tam gloriose egit dominus tunc cum populo Christiano, ut nec in populo Israelitico cum Deus cum paucis de multis dedit sepius triumphare, talis victoria inueniatur.

Eo tempore erat in Gegione Asturiarum maritima ciuitate præfectus quidam Maurus nomine Muza, qui cum Tharich, ut superius dictum est, Roderico Regi Gotthorum bellum indixerat. Hic postquam tantam barbarorum stragem audiuit timore perterritus relicta ciuitate Gegione fugam petiit. Sed ab Asturibus interceptus in quodam vico, qui dicitur Olahies, cum suis interfectus est. Maurorum autem Rex, ubi se vidit frustratum spe sua & quos ad expugnandum Pelagium misit, didicit interfectos, Iulianum Comitem, & duos filios Vuitizæ, huius rei dolose conscios autumans fecit eorundem capita amputari. Cæterum Gotthorum gens velut à somno surgens capit

patrum ordinem paulatim requirere, & consuetudines antiquorum iurium obseruare, in bello sequi signa, in regno legitimum seruare imperium, in pace fundare ecclesias, & studio deuotissimo exornare. Primo & principaliter Deum qui eis paucissimis de multitudine hostium dederat triumphare, collaudabant toto mentis affectu. Conueniebant ad eos omnes Gotthi qui dispersi erant per Gallias, & per cæteras regiones & Chaldaeos in manu valida expugnabant. Eo tempore Adefonsus catholicus Petri Cantabrienfis ducis filius, qui fortiter rebellionem parauerat Sarracenis, Hermesendâ Pelagii Regis filiam accepit in coniugem. Vixit quoq; Pelagius in regno annis decem & octo & morte propria in Cangas vitam finiuit.

10 Era DCCLXXIII. Fasila filius Regis Pelagii in regnum successit. Basilicam in honore sanctæ crucis opere miro construxit. Quadam occasione leuitatis à quodam vrfi interfectus est, quia voluit cum eo propriis viribus decertare. Regnavit annis duobus.

Era DCCLXXVI. Adefonsus catholicus ab vniuerso populo Gotthorum in Regem eligitur. Fuerat namque Petrus ex Reccaredi serenissimi Gotthorum principis progenie ortus, qui debitum carnis exsoluens duos filios supradictum Adefonsum, scilicet, & Froylam reliquit. Sed Adefonsus cum quo Pelagii filia nupserat vix mortuo Fasila in Regem constituitur. Exercitum cum Froyla contra Tarracenos sæpius mouens quam plurimas à barbaris ciuitates oppressas bellando cepit, id est, Lucum, Tudam, 20 Portugalem, Anegiam, Braccaram, Viseum, Flauias, Letesmam, Salmaticam, Numantiam, quæ nunc est Zamora, Abelam, Astoricam, Legionem, Septimancas, Saldaniam, Amaiam, Secobiam, Oxomam, Septempulvicâ, Arganzam, Cluniam, Maue, Aucam, Mirandam, Reuendecam, Carbonariam, Aluegiam, Cinisariam, & Alfanco. Cepit etiam castra cum terminis suis, id est, Primorias, Trasmieram, Suportam, Carnizâ, Barduliam, quæ nunc est Castella, & maritima Galleciæ, Alauam, Bizcayam, Aiconem, Orduniam, Pampiloniam & Beroziam. Omnes quoque Arabes gladio interficiens Christianos qui detinebantur captiui secum ad patriam duxit. Eo quoque tempore 30 populauit Asturias & Leuanam & totam Castellam, Alauam & Bizcayam, & Pampiloniam. Alias autem ciuitates vastauit, quia illas non potuit populare. Humilis Rex fuit, & hominibus amabilis extitit, ecclesias nefando Mahometis nomine remoto in nomine Christi consecrare fecit. Episcopos vnicuique ciuitatum quas potuit capere & retinere præposuit secundum traditionem sacrorum canonum, atque ecclesias auro, argento, lapidibus pretiosis ac sacre legis libris studuit decorare. Habuit filios ex Hermesenda filia Pelagii Regis idem, Froylanum Vimaranû, qui fuit pater Veremundi Regis diaconi & Adosindam. Mauregatum, post hæc habuit filium, qui fuit natus de ancilla quadam de Caso pulchra nimis post mortem Hermesendæ Reginae. Post multa vero quæ supra feliciter successerunt obiit, & voces in eius obitu auditæ fuerunt in aere laudantium Deum & dicentium. Ecce quomodo tollitur iustus & nemo considerat; ablatum est à facie iniquitatis, & erit in pace memoria eius. Regnavit annis 40 decem & nouem, & sepultus est vna cum vxore sua Hermesenda in territorio Cangas in ecclesia sanctæ Mariæ.

Era DCCLXXXV. filius eius Froylanus regnavit pro eo. Iste episcopatum in Ouetum transtulit à Lucensi ciuitate, quæ in Asturiis à Vandalis ædificata fuerat. Perquisiuit etiam diligenter sacros ecclesiæ Christi canones, & prohibuit ne ministri ecclesiæ carnalia matrimonia vterius sortirentur: sed in suis ordinibus secundum quod institutum est à sanctis patribus absque fœminarum manifesto coniugio ministrarent. Pro qua re quamquam in quibusdam aliis austerus fuit, quia magnum Deo exhibuit famulatum, & diuina virtus de inimicis multoties dedit triumphum. Siquidem Cordubensis barbarus Rex cum fines prouinciæ Galleciæ deuastaret, & cum manu militum ar- 50 matorum obuius processit, confertoque prælio quinquaginta millia Sarracenorum interfecit. Nec non & ducem eorum nomine Haumarinum capiens cum captiuis multis aliis trucidauit, superauit & Galleciæ populum aduersus suum imperium rebellantem. Domuit quoque Navarros sibi rebellantes, ex quibus scilicet ex regali stémate nomine Moniam duxit vxorem ex qua genuit filium nomine Adefonsum. Fratrem suum Nimaranem ob zelum regni innocuum interfecit. Veremundum filium eius sibi adoptauit, & ipse à suis ob vindictam fratris in Cangas interfectus est. Erat enim Vimaranus valde pulcher & miles strenuus, qui propter bonitatem suam ab omnibus amabatur. Regnavit annis duodecim, & sepultus est Oueti vna cum vxore sua Munina, quam duxerat è Vasconia.

Era DCCCVII. Aurelius patruus eius successit in regnum. Cuius tempore feruiliis origo contra proprios dominos tyrannidem sumpsit. Sed Regis industria superati feruituti pristinae sunt redditi. Prælia cum Chaldæis nunquam gessit, sed pacem cum eis firmavit, & quasdam Christianas nobiles mulieres Sarracenis permisit in coniugio copulari. Suo tempore Silo de genere Regum Adosindam Froylæ Regis sororem coniugem accepit: per quam postea regnum obtinuit. Aurelius autē anno regni sui sexto vitam finiuit & sepultus est in Cangas.

Era DCCCXIII. Silus regnum adeptus est, & cum Ismaelitis pacem firmavit. Gallæciam rebellantem in monte Ciperio superauit. Dum iste regnaret, Adefonsus Regis Froylæ filius causa dilectionis Adosindæ Reginae vices Regis supplebat in regno, quia Silus carebat filiis ex coniuge. Hic anno regni sui octauo vitam finiuit, & sepultus est vna cum vxore sua Adosinda in ecclesia sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ, quam ipse construxit. 10

Era DCCCXXI. Adefonsus in solio patrio in Regem constituitur. Mauregatus autem patruus eius ex ancilla natus cum exercitu Sarracenorum venit, & eum de regno expulit. Adefonsus vero fugiens Alauam petiit, ad propinquosque matris suæ Muninæ se contulit. Et quia Mauregatus erat affabilis & benignus regnū quod inuasit quinque annis vendicauit. Multas nobiles puellas & etiam ignobiles ex conditione Sarracenis matrimonio dedit cum eis habens pacem. Post hæc mortuus est & sepultus in Prauia. 20

Era DCCCXXVI. Veremundus Diaconus filius Nimarani in Regem eligitur. Qui Veremundus vir magnanimus fuit duobus annis regnauit & regnum sponte dimisit reminiscens ordinem Diaconi supra se olim impositum, & Adefonsum quem Mauregatus à regno expulerat scilicet, successorem in regno constituit, & cum eo aliis quatuor annis & mensibus sex carissime vixit & in pace vitam finiuit & sepultus est vna cum vxore sua Nunilo Regina Oueti relictis ex ea filiis paruulis Ramiro & Garfia.

Era DCCCXXVIII. Adefonsus castus & pius filius Froylani Regis regnum suscepit, multis virtutibus emicuit, solium suum pulchro & forti opere Oueto firmavit, templum Saluatoris nostri ibidem fabricauit aulamque sanctæ Mariæ iuxta ipsum templum ædificauit. Basilicam quoque sancti Tyrri pulchro ædificio fieri fecit, omnesque has domini domos cum arcibus lapideis atque columnis marmoreis auro argentoque ornauit. Palatium regale Oueto fecit, quod picturis variis decorauit, omnem Gotthorum ordinem sicuti Toletum fuerat tam in ecclesia quam in palatio Ouetum fieri ordinauit. Cum esset omnino castus & pius & catholicus arcam quam Pelagius Rex à Toletum detulerat in Asturias diuersorum sanctorum reliquiis plenam Ouetum detulit. Ædificauit & altare meridianum in vltima parte ecclesiæ sancti Saluatoris, vnde ascensio fit per gradus ad honorem sancti Michaelis Archangeli: vbi trāstulit gloriosissimam arcam cum multis aliis sanctorum reliquiis propter loci tuitionem & securitatem. Hoc factum credens esse ad firmitatem sui regni & salutem totius populi Christiani. Concurrunt ad pia sanctorum suffragia ex multis partibus fideles vota cum deuotione ferentes, & auctoritate apostolica tertiæ partis suæ pœnitentiæ indulgentiam consequentes. Quæ nimirum arca gentili terrore comminante tempore Mahometi pseudoprophetæ ab Hierosolymis nauigio Hispalim est delata. Deinde per annos nonaginta quinque Toleti permanfit. Rursus cum à Mauris Toletum opprimeretur arcam Dei Pelagius rapuit, & per abdita loca ad Asturias duxit, quam Rex Adefonsus vt dictum est in ecclesia Ouetensi honorifice cum multis aliorum sanctorum reliquiis collocauit. 30 40 50

Iulianus quoque quondam Archiepiscopus Toletanus qui à nefario Vuitiza Rege ab Archiepiscopali dignitate fuit expulsus, cum prædicta arca venit, & Oueto quiescit. Decoratur etiam dicta Ouetensis ecclesia angelici miraculi nouitate. Dum ei quadam die Rex Adefonsus haberet casu coram se pondus auri splendidissimum & quosdam lapides pretiosos, cogitare cepit intra se, quomodo ad opus dominici altaris inde crux fieri posset. In eadem sancta deuotione Rege existente cum post auditam Missam à templo nostri Saluatoris regale palatium peteret, obuios habuit duos angelos in figura peregrinorum, qui se aurifices esse dixerunt. Rex

Rex autem Adefonsus illico tradidit eis aurum, & lapides, & iussit illis dare domum in qua possent sine impedimento hominum operari. Sed Rex dum pranderet ad se reuersus quibus personis dederit aurum inquit, & statim vnum post alium legatum misit, vt viderent quod ignoti aurifices agerent. Iam ministri domini fabricæ accedebāt, cum subito tanta lux intra domum resplenduit, vt non possent eam oculi humani aspicere præ nimia claritate. Quod cum nunciatum Regi fuisset cito occurrit ad domum, & crucem solam sine aurificibus reperit, quæ totam domum sicut sol irradiabat. Rex autem accipiens benedictam crucem conuocato omni clero cum laudibus & hymnis Deo gratias agens eandem similiter in altari sancti Saluatoris reuerenter posuit. ad augmentum etiam suæ felicitatis à reuerendo patre Leone tertio Romano antistite impetrarunt, vt Ouetensis ecclesia Archiepiscopali dignitate dictaretur. Anno regni sui tertio exercitus Chaldæorum Asturias ingressus est, qui in loco qui dicitur, Lutos ab eiusdem piissimi Regis militibus præuenti † nonaginta millia cū duce suo nomine Muzay ex eis prostrata sunt. Multa prælia cum Sarracenis habuit dum vixit: & semper victor exitit. Erat Regi soror nomine Xemena; quam Sanctius Comes iam adamauit & ex ea filium genuit nomine Bernaldum. Rex autem Adefonsus, vt factum comperit nimium iratus Comitem Sanctium in castro de luna sub iuramento perpetuo incarcerationauit, & sororem suam in ordine monastico trusit. Fecit tamē Bernaldum delicate nutrirī, quia eo quod non habebat filium illum tenerrime diligebat. Hic Bernaldus postquam ad adolescentiam venit tanto viguit robore, vt nullus miles tunc temporis posset ei viribus adæquari. Erat quidem statura magnus, vultu decorus, suauis eloquio, ingenio clarus, armis strenuus, & consilio prouidus. Per idem tempus Magnus Carolus Rex Franciæ & Imperator Romanus venerando senio decoratus, funesta truncatione Ismaeliticum populum trucidauit, & Burgundiam, Pictauiam, & Galliam vsq; ad montes Pyrenæos expulsis Sarracenis restituit cultui Christiano. Vnde transiectis etiam Roscidæ vallis montibus subdidit imperio suo Gotthos, & Hispanos, qui erant in Catalonia & in montibus Vasconia, & in Nauarra. Tunc Carolus scripsit Regi Adefonso vt sibi esset subditus & vasallus. Bernaldus autem hæc audiens ira commotus festinauit cum suis contra Carolum ferre auxilium Sarracenis. Carolus vero obsedit Tutelam, quam breui cepisset, nisi proditione cuiusdam Galalonis sui palatii Comitis Tutela dimissa Naiaram petiisset. Qui postquam cepit Naiaram & montem Iardinum, & in Franciam redire disponderet. Marsil Rex barbarorum, qui præerat Cæsaraugustæ ciuitati, euocatis innumerabilibus millibus Sarracenorum, & prædicto Bernaldo atque quibusdam Nauarris secum associatis, & cum Francis inito bello Rodlandus Britannicus præfectus, Anselmus Comes, Egiardus mensæ Caroli præpositus cum aliis multis nobilibus Francis exigentibus peccatis nostrorum occisi sunt. Transierat iam quidem Carolus in primo suorum agmine Alpes Roscidæ uallis dimissa in posteriore parte exercitus manu robustorum ob custodiam, qui Bernaldo (postposito Dei timore) super eos cum Sarracenis acerrime incurfante interfecti sunt. Sed iterum Christianissimus Carolus exercitu reparato hoc factum triumphali victoria viriliter vindicauit ex Sarracenorum nobilibus innumerabilem extinguens multitudinem. Limina etiam beati Iacobi cum per deuia Alauæ veniens Christianissimus Carolus gratia visitaret orandi, saniori eius consilio Rex Adefonsus Iriam ciuitatem destruxit, & sancti Iacobi Apostoli ecclesiam quam ipse construxerat reuerendi patris Leonis tertii Romani pontificis assensu Metropolitano sublimauit honore, atque vt secundum sancti patris Isidori viuerent tam Iacobitani quam omnis Hispaniæ clerus statuit, vt hoc esset Hispaniæ subleuatio cuius neglectus extiterat ei causa deiectionis. Carolus autem reuertens in Hispaniam secum eum honore magno Bernaldum detulit, & vitæ termino feliciter consummato ad Aquisgranū in domino obdormiuit: vbi condigno quiescit honore.

30 Bernaldus vero inter Romanos & Germanos atque Gallos se gloriose gessit, & sub imperatoribus scilicet Lodoico & Lotario contra hostes Imperii Romani fortiter dimicauit.

Anno regni Regis Adefonsi quadragesimo septimo cum fama suæ bonitatis apud Christianos & barbaros vbique terrarum diulgaretur, venit ad eum quidā Mauritanus nomine Machometh, qui aduersus Abderramam Regem Maurorum maximum arma sumpsit, & eius deprædatus est prouincias, & exercitum sæpe prostrauit. Cumque in patria habitare nequirer, Regem Adefonsum precibus petiit promittens se illi seruare fidem. quem Rex Adefonsus benigne suscipiens cum omni exercitu suo eum in finibus Galleciæ habitare iussit. Post annos autem duos Machumeth superbia

eleuatus contra Regem conspirare præsumpsit, atque aggregatis Maurorum copiis validissimis cæpit totam Galleciam hostiliter deuastare. Huius rei accepto nuncio Rex Adefonsus grauius commotus collecto exercitu Galleciam intrat. Tamen barbarus quamuis in suorum numerositate consideret impetum exercitus Regis formidans in quodam castro cui nomen est sancta Christina se cum suis recepit. Sed Rex eum à tergo perurgens circumdedit militibus castrum. Milites autem statim muros irrupentes primo impetu ipsum Machumeth confodiunt, caputque eius abscissum ad Regis præsentiam deferunt. In cæteros etiam confurgentes quinquaginta millia barbarorum trucidarunt. Rex autem cum magno captiuorum pecuniarumque numero Ouetum reuersus est. Duxerat uxorem nomine Bertam sororem Caroli Regis Francorum: quam quia nunquam vidit & abstinuit à luxuria Rex castus vocatus est. Quinquaginta duobus annis regnauit feliciter, quamuis vndecim annis antequam solus regnare cæpit tempore Regum scilicet Sili & Mauregati & Veremundi Rex vocaretur. Sed antequam moreretur Ramirum filium Veremundi Regis diaconi sibi regni successorem elegit: & in senectute bona mortuus est & Oueti in ecclesia sanctæ Mariæ feliciter tumulatus.

Era DCCCLXXX Ramirus regnare cæpit. Eo tempore absens erat à propria sede, quia in Barduliam, quæ nunc Castella dicitur, perrexit ad accipiendam uxorem, & cum Rex Adefonsus decessisset Nepotianus quidam palatii Comes tyrannidem sumpsit. Quod factum Ramirus ut comperit venit Galleciam, & apud ciuitatem Lucensem exercitum congregauit. Deinde animosus Asturias ingressus iuxta Narceam fluuium armatorum equitum peditumque Nepotiani multitudinem aggreditur bello. In ipso autem primo congressu Nepotianus destitutus à suis in fugam conuersus est. Quem duo comites Scipio scilicet & Somna insequentes apud Pianoniam ceperunt & oculis orbauerunt. Rex autem Ramirus fecit eum in ordine monastico dum vixit misericorditer sustentari. Iustus & strenuus fuit Rex Ramirus in regno. Qui cum regnare cæpisset miserunt ad eum Sarraceni quod daret illis annuatim quinquaginta puellas nobiles quas sibi matrimonio copularent, & quinquaginta de plebe quæ ad solariū essent illis, sicut olim fecerat Rex Mauregatus. Rex autem Ramirus cum hæc audisset iratus est valde propter stuprum & sacrilegium puellarum, & congregato exercitu magno terram Maurorum hostiliter intrauit; & cuncta quæ in agrestibus villis & in agris reperit vsque Naiaram ferro & flamma vastauit. Sarraceni vero in multitudine valida congregati ei bellum intulerunt in loco qui vocatur Aluella. Exercitus autem Regis Ramiri paulatim cæpit terga præbere vsuque dum peruenerunt in collem qui Catuildum vocatur. Clausit nox obscurissima diem: & in vna mola omnes Christiani congregati sunt totam noctem in lachrymis & in orationibus peragentes. Rex autem Ramirus aliquantulum dormire cæpit, & apparens ei beatus Iacobus Apostolus ait illi: Dominus noster Iesus Christus alias prouincias aliis fratribus nostris Apostolis distribuens totam Hispaniam meæ tutelæ deputauit, atque mea muniuit protectione. Post hæc Apostolus manu sua manum Regis astringens dixit illi. Confortare & esto robustus. Ego enim sum Iacobus Apostolus Christi & venio in auxilium tibi, & superabis mane auxilio Dei Sarracenos à quibus obsessus es hanc innumerabilem multitudinem. Multi tamen ex tuis quibus iam parata est æternarequies, sunt in isto prælio coronam martyrii suscepturi. Et ne dubites super hoc: videbitis me in equo albo deferentem maximum album vexillum. Summo igitur mane facta peccatorum vestrorum confessione & accepta corporis & sanguinis domini communionem, armata manu non dubitetis inuadere castra barbarorum nomen domini inuocantes & meum. Pro certo enim noueris eos in ore gladii ruituros. Quibus dictis Apostolus discessit. Rex autem Ramirus ad se reuersus vocatis episcopis, abbatibus & magistratibus, eis retulit visionem. Qui gratias agentes Deo fecerunt ut sibi fuerat præceptum, & bellum barbaris intulerunt. Beatus autem Iacobus apparuit sicut promiserat Christianos animando ad pugnam, & Sarracenos fortiter feriendo. Christiani autem ut viderunt beatum Iacobum in domino roborati cæperunt magnis vocibus, concidendo gladiis Sarracenos clamare dicentes: Adiuua nos Deus & beate Iacobe. Tunc victi Sarraceni fugerunt & ceciderunt ex illis fere septuaginta millia. Tunc cepit Rex Calagurram & quædam alia castra & reuersus est cum gloria magna.

Rex

Rex autem Ramirus cum episcopis & abbatibus statuerunt tunc annuatim perpetuo dare tam in terra acquisita, quam adquirenda, quam Deus sub nomine beati Iacobi dignaretur de Sarracenorum manibus liberare, de vnoquoque iugo bouum singulas mensuras ad modum primitiarum, & de vino similiter clericis in ecclesia beati Iacobi Apostoli Deo seruientibus. Concesserunt etiam similiter in perpetuum quod Christiani milites in singulis expeditionibus de eo quod à Sarracenis adquisierint, ad mensuram portionis vnus militis beato Iacobo conferre. Præsentes erant duo Archiepiscopi & quatuor episcopi cum hæc dona beato Iacobo Apostolo vouerentur, scilicet Dulcidius Cantabriensis Archiepiscopus Suarius Ouetensis, Oueto Astoricensis  
 10 episcopus, Rodericus Lucensis episcopus, & Petrus Iriensis episcopus. Præsentes quoque erant Ordonius filius Regis Ramiri & Garsias frater Regis, qui ambo Reges dicebantur. Siquidem Rex Ramirus tantæ benignitatis erat, vt fratrem tanquam se ipsum diligeret, & participem faceret regni. Non apposuerunt vltra Sarraceni à Christianis tributum petere puellarum, quia Rex Ramirus barbaros in manu valida expugnabat auxilio gloriosissimi Apostoli roboratus. Inclyta quoque Regina Vrraca vxor eius quam gloriose erga ecclesiam beati Iacobi Apostoli se habuerit, ex hoc potest aduerti quod eam multis donis, auro, argento, gemmis & cortinis sericis decorauit. Ouetensem quoque ecclesiam sancti Saluatoris multis insigniis nobiliter ditauit: quia catholica per omnia fuit. Rex autem Ramirus blandus & clemens erat, bonis scilicet  
 20 tractatibus & seuerus videbatur iniquis. Latrones eorum oculos euellendo abstulit, magicis artibus per ignem finem imposuit. Eius tempore Normānorum classes per septentrionale mare ad littus Legionis ciuitatis aduenerunt. Gens hæc crudelissima & in partibus nostris antea non visa. Quod Rex vt comperit aduersus eos cum exercitu suo venit; & multitudinem eorum vicit, & septuaginta naues illorum combussit, atque multis ditatus diuitiis ad propria incolumis reuersus est. Duo etiam proceres magnatorum suorum aduersus eum conspirauerunt. Sed tanta illorum detecta vāsanā vni eorum nomine Aluito Rex oculos euellere præcepit. Alterum vero nomine Primolum Legali sententia pro traditione condemnatum capitalem sententiam cum septem  
 30 filiis suis subire iussit. Construxit etiam sanctæ Mariæ ecclesiam duobus ab Oueto milliariis remotam ex marmore opere forniceo decoratam. Ad titulum etiam Archangeli Michaelis in latere Maurantii montis nobilem & pulchram ecclesiam fabricauit. Fecit quoque spatio sexaginta passuum ab ecclesia palatium opere miro inferius superiusque cumulatam, quod in ecclesiam postea versum beata Dei genitrix virgo Maria inibi adoratur. Cæterum Ramirus Rex anno regni sui sexto expleto ex hoc seculo migravit, & Oueti tumulatus quiescit.

Era DCCCLXXXVI. Ordonius in regnum patris Ramiri successit. Qui magnæ patientiæ atque modestiæ fuit, & in omnibus negotiis regni valde discretus, vxorem duxit nomine Mumadonam ex qua hos susceptos filios habuit, Adefonsum, Veremundum,  
 40 Nunnium, Odarium, Froylanum. Ciuitates desertas ex quibus Adefonsum maior Chaldæos eiecerat, iste populauit & muris muniuit, id est, Legionem, Astoricam, Tudam, Margiam, Patriciam, multaque alia castra. In primo anno regni sui cum aduersus Vascones rebellantes exercitum moueret, atque illorum patriam suo iuri subiugasset, illo ad propriam remeante nuncius aduenit, dicens: Ecce ex aduerso exercitus Arabum adest. Illico Rex ferrum & acies ad illos vertit, & sine mora eorum turbam fugauit & membratim gladio detruncauit. Eo tempore quidam Muza natione Getulus sed ritu Machometiano cum tota gente sibi subdita decepta contra Cordubensem Regem bellauit: eisque multas ciuitates partim gladio partim fraude inuasit. Prius quidem CæsarAugustam, dein Tolosam, & O  
 50 scam, postremum vero Toletum: & ibi filium suum nomine Lupum posuit præfectum. Postea in Francos & Gallos arma conuertit: & multas ibi strages & prædas fecit & nobiles Francorum quosdam deuicit, inter quos duos Caroli Regis magnos duces vnum nomine Sanctionem & alium Oculionem fraude cepit, & eos vinctos in carcerem misit.

Carolus vero magnus Franciæ Rex, quia multis negotiis aliis pro ecclesiæ liberatione erat præpeditus, nec sine discrimine magno illis annis poterat obuiare, muneribus cepit ei blandiri vt eius amicitiam obtineret. Igitur ob tantæ victoriæ prosperos euentus Muza tertium se Hispanorum Regem à suis appellari præcepit. Post-

hæc ex Chaldæis duos magnos tyrannos vnum nomine Hienchaza, alterum nomine Alporū cum filio suo Azeth partim Muza partim filius eius Lupus præliando cæperūt. Quibus omnibus ei prospere succedentibus se contra Regem Ordonium in manu valida erexit. Ad cuius vāsāniam comprimendam Rex Ordonius exercitum mouit: & ad ciuitatem quam ille nouiter opere miro construxerat, & Albeidam vocauerat, cum exercitu venit, & munitione circumdedit. Quo nuncio Muza commotus adunatis Maurorum validissimis copiis sine dilatione ad pugnam se præparauit, & in monte cui nomen est Ladurzo tentoria fixit. Rex vero Ordonius exercitum suum in duas partes diuisit. Vnam partem, scilicet, quæ ciuitatem obsideret, & aliam quæ contra Muzam dimicaret. Initoque certamine tanta barbari cæde prostrati sunt, vt exceptis innumerabilibus fere militibus Chaldæorum, quorum sanguis effusus est, decē milia magnatorum pariter cum genere eiusdem Muzæ nomine Garfia interempta sint. Ipse vero Muza ter gladio confossus equino cursu manus Christianorum semiuiuus euasit. Sed ad ciuitatem Ordonius Rex animosus exercitum applicans post septem dies bellando cepit eam, & vsque ad fundamenta destruxit. Omnes quoque bellatores barbaros gladio extinxit, & puerorum & matrum eorum magnam turbam in captiuitatem redegit, in quo bello Muza omnem fere armorum & equorum fortitudinem, simulque spolia ex diuersis victoriis congesta, nec non & insignia & munera infinita quæ Carolus ei direxerat, perdidit, & nunquam postea effectum victoriæ habuit. Lupus vero filius eiusdem Muzæ qui Toletō consul præerat, dum cognouit quod pater eius taliter fuerat superatus, Ordonio Regi cum omnibus suis se subiecit: & dum vixit subditus illi fuit. Postea vero cum eo aduersus Chaldæos prælia multa gessit. Multas etiam alias ciuitates Rex Ordonius præliando cepit. Idem ciuitatem Cauriensem cum Rege suo nomine Zeit; aliam cepit ciuitatem nomine Talamancam cū Rege suo nomine Mozem & vxore sua, & bellatores eorum omnes interfecit. Reliquum vero vulgus cum vxoribus & filiis sub corona vendidit. Piratæ etiam Normannorum his temporibus ad nostra littora peruenerunt, qui fugati armis Regis Ordonii per Hispaniam perrexerunt, omnemque maritimam gladio igneque dissipauerunt. Exinde mari transiecti Nachor ciuitatem Mauritanix inuaserunt, ibique multitudinem Chaldæorum gladio interfecerunt. Deinde insulas, scilicet, Maioricam, Fermenteram, & Minoricam aggressi gladio eas depopulauerunt. Inde Græciam aduecti post triennium in patriam sunt reuersi. Ordonius autem Rex decimo sexto anno regni sui expleto morbo podagrico correptus Oueti est defunctus, & in basilica sanctæ Mariæ tumulatus; felicia tempora duxit in regno, & nunc sicut credimus feliciter regnat cum Christo.

Era dccccii. Adefonsus qui obeunte patre casu à palatio aberat, postquam accepit nuncium quod pater eius Ordonius erat mortuus summa festinatione Ouetū venit, & de consensu & fauore omnium magnatorum anno ætatis suæ quatuordecimo in Regem vnctus est: & commissam regni administrationem strenue disponere inchoauit. Filius autem perditionis Froyla Veremundi ex partib. Galleciæ cum magno exercitu venit ad inquirendum regnum non debitum sibi. Rex vero Adefonsus cum esset securus cum paucis, & inopinatum illius audiret aduentum, vt exercitum cōgregaret secessit in partibus Alauenſium. Sed nefandus Froyla dum se incaute gereret interfectus est à Senatu Ouetensi. Quod Rex Adefonsus vt audiuit Ouetum rediit & honorifice ab Asturibus & Gallecis susceptus est. Exinde Legionem venit, & Sublaciam & Ceam populauit. Dum esset in Legionem nuncius ex Alaua venit qui diceret Alauenſes ei rebellare. Rex vero cum exercitu illuc ire disposuit, sed ipsi terrore aduentus eius concussi iura debita cognoscentes supplices colla submiserunt Regi eius se imperio subiugantes. Cepit Rex Eylonem Comitem eorum qui parauerat rebellare, & ferro vinctum secum duxit Ouetum. At multo post vniuersam Galleciam secum associauit ad debellandos Sarracenos; & cepit Atentiam & multas clades ferro, flamma & fame intulit Sarracenis. Cæterum vt ab infantia Deum timere cæperat, omnes patris thesauros ecclesiis & pauperibus studuit erogare, atque inter cætera regni negotia quæ ab eo legitime ac strenue gesta sunt, Maurorum infinitam multitudinem ex Toletano regno eius imperium deuastantem felici pugna deuicit: & quadringentos quadraginta ex eis primo impetu prostrauit. Insequutus etiam fugientium terga tanta cæde in eis debacchatus est, vt de innumerabili eorum multitudine euaderent perpauci. Habebat secum famosissimum militem Bernaldum, qui in istis præliis tanquam Leo fortissimus se gerebat. Peracta hac victoria in ripa fluminis Dorii, cum magna

magna



magnagloria Rex Adefonsus reuersus est Legionem. Prædictus autem Bernaldus in territorio Salmanticensi castrum Carpium populauit. Et quia Rex Adefonsus patrem eius tenebat Comitem Sancium captum in castello quod dicitur Luna, quem olim Rex Castus ceperat Adefonsus, Bernaldus Regi rebellare cepit. Quod videntes Sarraceni ciuitatem Legionensem atque Astoricensem, & circumiacentia ferro & flamma deuastare nitebantur. Rex autem Adefonsus promittens Bernaldo se patrem eius à vinculis soluere, pacem cum eo fecit; & adunatis fortissimorum militum copiis obuiam exire illis præparauit. Sarraceni vero præ multitudine armatorum nihil metuentes se in duas turmas diuiserunt, & maior eorum pars Poluorariam venit. Gloriosissimus vero Rex à latere Siluæ progressus, irruit super eos in prædicto loco Poluorariæ iuxta fluuium Vrbicum vbi barbarorum duodecim millia corruerunt. Alia quidem pars Sarracenorum Bernaldo eos insequente Valdemora venit fugiendo. Sed Rex Adefonsus properans ad bellum, omnes ibidem Sarraceni Christianorum gladiis sunt interfecti. Nullus inde euasit præter decem inuolutos sanguine inter cadauera mortuorum. Rex autem cum multis spoliis & victoria in campos Gotthorum se recepit. Post hæc magnus exercitus Ismaelitarum Zemoram obsedit. Quod Rex audiens eandem cum paucis ingressus est ciuitatem. Sed cum exercitu Christianorum properante Bernaldo diuina clementia deleuit eos vsque ad internicionem; & Alchamam, qui eorum propheta videbatur ibidem mortuus est. Sarraceni autem ad Regem Adefonsum legatos miserunt pro pace. Duxit vero Rex vxorem ex Francorum regali genere nomine Amulinam, quæ postea se fecit vocare Xemenam magni Regis Caroli consobrinam: ex qua quatuor filios suscepit & tres filias. Nomina filiorum sunt hæc Garseanus, Froylanus, Ordonius & Gundisaluus qui fuit Archidiaconus ecclesiæ Ouetenfis.

Eo tempore Carolus tertius Imperator Romanorum cum exercitu magno debellaturus tam Christianos quam Sarracenos ad Hispaniam properabat. Sed Bernaldo cum exercitu Christianorum & cum Muza Rege CæsarAugustano illi ad clausuras Pyrenæorum montium obuiam hostiliter procedente dum exercitus Caroli inordinate se gereret, mox in fugam versus est, & multi tam ex Romanis quam ex Gallis in illo excidio, Christianorum & Sarracenorum gladiis perierunt. Carolus postea cum Rege Adefonso amicitiam fecit, cuius consilio instituta beati Isidori & sanctorum patrum Rex Adefonsus in regno suo firmavit. Orationis etiam gratia ecclesias sancti Saluatoris & sancti Iacobi Carolus visitauit: & à glorioso Papa Ioanne obtinuit, vt vtraque ecclesia Metropolitano priuilegio frueretur, & pacifice in Franciam reuersus est secum deferens suos qui in prædicto prælio fuerant capti Rege Adefonso hoc & alia multa dona illi largissime cõferente. Quibus peractis Bernaldus cum infinita multitudine spoliõrum in patriam se recepit. Aduertendum est diligenter tres fuisse Carolos Imperatores Romanos. Primus fuit Carolus magnus tẽpore Adefonsi Regis Casti sub glorioso Papa Leone. Secundus fuit Carolus sub reuerendo Papa Ioanne. cui tertius iste successit, qui Carolus Martellus dictus est. Vnde sæpius in historiis ambiguitas oritur, & vnus factum alteri attribuitur. ¶ Post hæc Agareni urbem Legionensem oppugnare venerunt cum duobus ducibus Imundar & Alcatenetel. Bernaldo cū eis armis fortiter feriente barbarorum multa millia perierunt, & cæteri fugerunt relictis duobus ducibus suis, qui ferro vincti sub custodia sunt traditi. His diebus frater Regis nomine Froylanus tractans de Regis morte captus ab eo oculis orbatus est cum aliis quatuor, id est, Nunno, Froyla, Veremundo & Odario, qui Regem interficere satagebant. Ipse autem Veremundus orbatus oculis occulte exiit ex Oueto, & Astoricam veniens per septem annos tyrannidem gessit, secum habens Arabes cum quib. exercitum Grialiare direxit. Rex autem Adefonsus hæc audiens obuiam illis processit, & eos vsq; ad internicionem deleuit. Cæcus vero ad Sarracenos fugit. Tunc edomuit Rex Astoricam & Ventosam, Conimbriam quoq; ab inimicis obsessam defendit, & suo dominio subiugauit. Cesserunt etiã armis illius plurimæ Hispaniæ vrbes, quæ detinebantur à Sarracenis. Eius tẽpore ecclesia ampliata est. Vrbes namq; id est, Portugalensis, Vesensis, Auacensis tunc populantur ab eo, & secundum canonicam sententiam episcopi ordinantur & vsq; ad Tagum flumen populando regnũ perducitur. Sub cuius imperio dux quidam Hispaniæ & proconsul nomine Abohalit bello comprehensus Regis obtutib. est præsentatus. Qui se pretio redimens centum millia solidorum pro redemptione sua dedit. Vrbes desertas ab antiquitus Rex populari fecit videlicet Septimãcas & Donnas & omnes villas in campis Gotthorum. Taurum dedit filio suo Garseano ad populandum.

Eo tempore Rex congregato exercitu Toletum perrexit, & à Toletanis Mauris accepit pecuniam infinitam. Exinde reuersus cepit Castellum quod dicitur Quintralubel, & partem Sarracenorum gladio detruncauit, partemque secum captiuam adduxit. Atque Carrionem veniens seruum suum Adamum à filiis suis trucidari iussit, eo quod cogitauerat in mortem Regis. Fecit etiam Rex Adefonsus super corpus beati Iacobi ecclesiam opere miro: quam magnis honoribus scilicet auro, argento, sericisque cortinis & indumentis & lapidibus preciosis ditauit, quæ postea à barbaris destructa est. Ad defensionem etiam ecclesiæ Ouetensis castrum Gauzon forti opere in maritimis Asturiarum partibus fabricauit. Timebat enim ne nauigio locum sanctum hostes attingerent. <sup>10</sup> *Æ*dificauit quoque in ipso castello ad honorem sancti Saluatoris ecclesiam pulchris marmoribus decoratam, quam à tribus episcopis seruando Iacobensi, Nausto Conimbriensi, & Reccaredo Lucensi fecit honorifice consecrari. Inter cætera ornamenta quæ contulit ecclesiæ Ouetensi, eximiam crucem & auro puro preciosisque gemmis contulit venerabili loco. Super atletas quoque Christi Facundum scilicet & Primitium summa cum deuotione Cera ecclesiam construxit; hanc etiam Mauri eo tempore quo Iacobensem hostiliter destruxerunt. In ciuitate etiam Zamoræ, quam ipse fecerat populari, ad honorem sancti Saluatoris pulchram construxit ecclesiam, quam etiam gloriose dotauit. Eo tempore mortuus est Bernaldus fortissimus miles.

Post mortem autem Bernaldi Regina Xemena quæ Regina de Galliis dicitur, <sup>20</sup> cepit callide cogitare qualiter posset virum suum Regem Adefonsum à regno expellere & filium suum Garseanum pro eo substituere. Fabricauit castra in confinio Legionis scilicet Albam, Gordonem, Arbolium, Lunam & tradidit ea filio suo Garseano occulte suggerens, vt tyrannizaret contra patrem. Hæc fuit mulier inhumana, & in regno posuit malas consuetudines, & seruales conditiones. Rex autem Adefonsus vt intellexit filium suum Garseanum parare rebellionem, veniens Zemoram comprehendit eum & ferro vinctum ad Gauzonem direxit. Socer autem Regis Munio de consilio Reginæ Xemenæ cepit contra Regem Adefonsum fortiter rebellare. Cui adhaerentes omnes filii Regis inter se coniuratione facta patrem suum vi compulerunt Garseano filio suo regni facere cessionem. Tunc Rex Adefonsus Boyres villulam vocatis regni ducibus se à regno deposuit & filium suum Garseanum pro se constituit Regem: atque orationis causa ad sanctum Iacobum perrexit, & inde reuersus petiuit à filio suo Garseano dum esset in Astorica, vt daret sibi vel semel subsidium ad Arabes persequendos. Quod Garseanus concedens multo exercitu congregato fines Sarracenorum inuasit, & post multas strages quas fecit Zemoram reuersus ibidem proprio morbo post receptionem corporis & sanguinis domini feliciter migrauit, & Astoricæ sepultus fuit; sed postea cum vxore sua Regina Xemena translatus Ouetum in aula sanctæ Dei genitricis quiescit. Regnavit annis quadraginta septem. <sup>30</sup>

Era DCCCCXLVIII. Garseanus filius Regis Adefonsi in regnum patris successit. <sup>40</sup> Primo anno regni sui maximum exercitum congregauit, & ad persequendum Arabes properauit. Dedit illi Dominus victoriam, & multas munitiones euerit, multasque strages fecit, & ferro ac flamma vniuersa Sarracenorum deuastrauit ad quæ potuit deuenire. Insuper Regem Sarracenorum nomine Ayolas cepit. Cumque reuerteretur cum præda magna in loco qui dicitur Altremulo incuria custodum Ayolas fugit. Tribus annis Rex Garseanus regnavit, & morbo proprio Zemoræ decessit, & Oueti cum aliis Regibus sepultus est.

Era DCCCLII. Garfia defuncto Ordonius frater eius regni scepra suscepit. Quæ profecto Ordonium insignem militem Adefonsus magnus pater & Rex gloriosus dum viueret prouinciæ Galleciæ præfecerat. Ipse namque iuuenili flore paterna fortia facta sequutus prostratis totius Hispaniæ sæpe publico bello robustissimis barbaris omnes eorundem ciuitates sibi tributarias fecit. Erat enim in omni bello prouidus atque prudentissimus, in ciuilibus iustus & misericordiosissimus, in pauperum & miserorum necessitatibus compassionis visceribus affluens, atque in vniuersa gubernandi regnum honestate præclarus. Siquidem dum pater eius adhuc viueret, & ipse dominaretur Galleciis collecto exercitu prouinciã Beticam petiit. Deinde vastatis circumquaque agris & villis incensis primo impetu † Vegel ciuitatem quæ inter omnes barbarorum occidentales vrbes opulentior & fortior videbatur, pugnando cepit. Omnesque bellatores Chaldæos gladio delens cum maximo captiuorum & spoliorum apparatu

apparatu ad Vifensem urbem victor reuersus est. Defuncto vero patre & fratre Garfia ei succedente Ordonius belliger rursus exercitum mouens in Elboram ciuitatem Tolletani regni, quæ nunc Talauera vocatur, profectus est. Ad quam vbi accessit positus super eam in gyro castris confedit. Cui neque robor murorum neque pugnatorum valida manus profuit, quin victoriæ Ordonii fortissimi milites subiaceret. Nempe in breui facta irruptione non solum ciuitatem cepit, imo vniuersos qui ad pugnam processerant, cum duce suo interfecit, direptisque oppidanorum spoliis cum magna captiuorum turba ad propria reuersus est. Caterum Rex Garfias postquam vltimam presentis vitæ clausit horam, ad Ordonium Christi belligerum successio regni diuino nutu peruenit. Omnes siquidem Hispaniæ magnates, Episcopi, Comites & Barones facto conuentu solenniter generali, eum acclamando sibi Regem constituunt, impositoque illi diademate à duodecim pontificibus in solum regni Legionis regia ciuitate perunctus est.

Anno igitur regni eius quarto ab expugnatione Maurorum quiescere non sustinens aggregatis exercitibus vltra Emeritensem urbem hostiliter profectus est. Sed cum totam prouinciam Lusitaniam horrifero impetu deuastasset, castrum Colubri cepit, qui nunc à Chaldæis Alhanza nominatur. Interfectisque quos inibi reperit barbaris eorum mulieres & paruulos cum immenso auri & argenti sericorumque ornamentorum pondere in patriam captiuauit. Cui omnes Emeritenses cum Rege de Badalyoz obuiam exeuntes, humiliter pacem petentes, multa illi munera obtulerunt. Ipse vero victor & præda onustus reuersus est in Campestem Gotthorum prouinciam. At vero vbi venit Legionem pro tantis victoriis immensas Deo grates deferens, eius genetrici beatissimæ Mariæ virgini ex proprio palatio ecclesiam fieri fecit, cathedramque episcopalem in ea statuit, quæ prius extra murum ciuitatis perparua diœcesi in honore sancti Apostolorum principis Petri habebatur. Hanc ergo pontificalem sedem in veneratione beatæ Mariæ nouiter sancitam ampliori diœcesi magnisque honoribus regali auctoritate locupletauit. Erat tunc deserta ciuitas Legionis propter impetus barbarorum, quam Rex Ordonius eo tempore populauit. Post hæc Rex Ordonius labori cedere nescius, ne quasi per otium tempus pugnae perdere videretur, arrepto iterum comite ad remanentes transacti belli Elboræ ciuitatis deuastandas accedens reliquias, omnia eiusdem vrbis suburbia igne combusta depredata est, Admirantem quoque Cordubensem pro defensione suorum armatum, sibi bellum inferentem, capiens ferro vinctum Legionem perduxit. Vnde conturbati totius Mauritaniæ barbari lugubri præconio vociferantes necessario ad Cordubensem Regem legationem mittunt, dicentes, impetum Christianorum se vltius sustinere non posse. Ad quorum vociferationem barbarus animum flectens vniuersis Maurorum regibus cum omnibus copiis ad bella procedere imperat, ea conditione, vt si quis imperata contemneret capitali sententia puniretur. Ad hoc etiam pro tanto hoste expellendo Tingitanorum præsidia Maurus rogans, immensum Ismaelitarum numerum adunauit. Comparatis igitur ex tota Mauritania validissimis copiis & à maximo barbarorum Rege omnibus magnis sumptibus datis ad expugnandos Christianorum fines innumera Sarracenorum multitudo dirigitur. Cui expeditioni Rex Cordubensis Abderamam duos magnos duces præfecit. Nomen vnus Hulitabulhabat & nomen alterius Veuezuz. Verum barbari prout res postulabat, arrepto itinere in littore fluminis Dorii fixis innumerabilibus tentoriis apud sanctum Stephanum de Gormaz toti Christianorum regno comminabantur ruinam. Porro Ordonius Rex Christi clypeo protectus aggregato Gotthorum exercitu eis occurrit. Non aliter miserum pecudum gregem Libycus Leo quam fortissimus Rex turbam Maurorum inuadit. Tantam namque in eis stragem fecit, vt præ multitudine caduerum modum numerus excedere videretur. Siquidem ab ipso Dorii littore, quo barbari castra metati sunt, vsque ad castrum Entenza & Paracolles omnes montes, colles sylvas & agros exanimis Sarracenorum artus tegebant; adeo vt perpauca persequentium manus euaderent, qui nuncium ferrent Regi Cordubensi. Vbi inter alios quamplurimos Ismaelitarum Reges, duo nobiles ceciderunt, quorum nomina Abulmutarchas & Ibilimatel erant. Corruit etiam ibi Alcayde, nomine Ablapaz: cuius consilio princeps Sarracenorum regebatur. Rex quoque Maximus Tingitanorum nomine Abolmotarap ibi cecidit: nec non & Hulitabulhabaz in eodē loco oecubuit. Cuius caput cum apri capite pro signo celebri Rex Ordonius supra mœnia ciuitatis, quæ illi venerant expugnare, suspendere iussit; & reuersus est cum magno triumpho ad sedem suam Legionem. Post hæc Abderamam dolens de

tanta suorum clade, venit per se cum magno exercitu ad locum qui dicitur Britonia. Cui occurrit Rex Ordonius & inter se dimicantes ex ambabus partibus corruerunt multi, & neuter illorum vicit, vel victus fuit, cum per totam diem vsque ad noctem fortiter dimicassent. Exhinc in anno tertio venit Abderamam cum innumerabili multitudine barbarorum, quam ex Babylonia & Africa conduxerat, & fixit tentoria in loco qui dicitur Mohys. Castellani autem Comites noluerunt venire ad præceptum Ordonii Regis. Quod Sancius Pyrenæorum vt audiuit cum exercitu magno misit Garseam filium suum ad Regem Ordonium vt adiuuaret eum contra acies Agarenorum. Rex vero perrexit cum magno præsidio contra Regem Abderamam & obuiauerunt sibi in valle quæ dicitur Tuncaria, & peccato impediente multi corruerunt ex nostris: & etiam duo episcopi Dulcidius Salmanticensis & Ermogius Tudensis ibidem sunt comprehensi & Cordubam ducti. Pro isto Ermogio episcopo ingressus fuit sobrinus eius sanctus Pelagius carcerem, qui postea peruenit ad martyrium sub eodem Abderamam in Corduba ciuitate. Ordonius autem Rex vt potuit dictos episcopos ad propria reuocauit, & cogitans qualiter posset ista vindicare, iussit arma componi & congregato magno exercitu Gallorum & Gotthorum in eorum terra quæ dicitur Citilia strages multas fecit, terram depopulauit & castella multa cepit. Castrum quoque Scarmolon, Eliph, Palmacio & Castelion & Magnanza funditus destruxit, & omnes habitatores eorum interfecit. Cepit etiam alia multa, quæ flamma & ferro destruxit, quorum nomina est longum pernotare per plures dies in terra Maurorum fuit, & in tantum hostiliter, profectus est, quod dimidii diei spatio ad Cordubam non accessit. Exinde regressus cum magna gloria Zemoram, inuenit vxorem suam Reginam dominam Geloyram defunctam; & licet multum gauderet decollato sibi cælitus triumpho, valde tristatus est de morte Reginae, siquidem habuerat ex ea filios scilicet Adefonsum & Ramirum. Aliam quoque duxit vxorem nomine Aragontam de partib. Galleciæ, quæ postea fuit ab eo spreta: & tenuit inde pœnitentiam dignam.

Rex autem Ordonius, vt erat prouidus direxit Burgos pro Comitibus, qui tunc Castellam regere videbantur. Hi sunt Nannius Fernandi, Albomondaralbus, & filius eius Didacus & Fernandus filius Ansurii, qui noluerunt ad eum venire Legionem, sed fecerunt cum eo iunctam in ripa fluminis Carrionis loco qui dicitur Rebulare. Et cepit eos Rex Ordonius, & catenatos duxit ad ciuitatem regiam Legionem, & in carcere illos necare iussit. Post hæc nuntii venerunt ex parte Regis Garseani, vt illuc pergeret. Rex Ordonius ad debellandas vrbes perfidorum. Hæ sunt Nagara & Beguera. Rex vero statim perrexit cum magno exercitu & cepit prædictam Nagaram quæ ab antiquis Trucio vocabatur. Tunc accepit filiam Regis Garfiæ nomine Sanciam in vxorem quam valde dilexit, & cum magna lætitia in Legionem venit. Regnavit annis nouem mensibus sex. Hic dum esset Zemora, & se ægrotare sensisset, festinat vt Legionem veniret, & ibi proprio morbo decessit atque in aula sanctæ Mariæ virginis Legionis sedis, vt tantum Regem decebat, honorifice sepultus est.

Era DCCCCLXI. Froylanus frater eius Ordonii successit in regnum & duxit vxorem nomine Mumadomam, ex qua hos filios habuit, Adefonsum, Ordonium, & Ramirum. Habuit etiam filium nomine Aznarem de concubina. Rex Froylanus nihil memorabile gessit propter paucitatem dierum, nisi quod filios Olmudi nobilis sine culpa trucidare iussit, & fratrem eorum Frominium Legionensem episcopum sine culpa in exilium misit. Iusto Dei iudicio Festinus regno caruit, quia innocuos occidit & Christum Domini episcopum Frominium contristauit. Non audiuit Dominum per Dauid dicentem, nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari. Ob hoc abbreviatum est regnum eius, & percussus lepra vitam finiuit & sepultus est in Legionem iuxta fratrem suum Regem Ordonium. Regnavit anno vno mensibus duobus. Præfatus autem episcopus episcopatum suum tunc recuperauit.

Rege Froylano viuente nobiles de Castilla contra ipsum tyrannidem sumpserunt, eum Regem habere nolentes. Elegerunt autem sibi duos iudices nobiles milites, id est Nunnus Rasoira de Catalonia & Iainium Caluum Burgensem, qui noluit suscipere iudicatum. Nunnus vero Rasoira vt erat vir sapiens petiuit ab omnibus Comitibus Castellæ, vt darent sibi filios suos nutriendos. Habebat ipse filium nomine Gundifaluum, quem cum aliis nobilibus filiis educauit. Sapienter se gessit Nunnus Rasoira in iudicatu suo, & totam Castellam vsque flumen de Pisorga iudicauit dum vixit.

vixit. Tunc enim angustatum est regnum Legionense & in prædicto flumine metam fecit. Hunc simplicem militem Castellani nobiles super se iudicem erexerunt, ne si de nobilioribus suis iudicem facerent, pro Rege vellet in eis dominari. Post mortem autem Nunnii Rasoira nobiles ab eo nutriti filium eius Gundifaluum Nunnii, sibi iudicem fecerunt; & etiam Comitem vocauerunt, dantes ei pro vxore Xemenam nobilissimam filiam Nunnii Fernandi, ex qua filium habuit nomine Fernandum. Prædictus autem Gundifalvus Nunnii fuit sententia iustus & armis strenuus, & multa bella intulit regno Legionensium & Sarracenis. ad gesta veniamus.

10 Era DCCCCLXIII. mortuo Rege Froylano Adefonsus filius Regis domini Ordonii, adeptus est regnum paternum. Duxit autem nomine Xemenam ex qua genuit Ordonium malum. Huic consistenti in regno, voluntas euenit arripiendi viam confessionis, & misit nuncios pro fratre suo Ramiro qui morabatur in partibus Vesei dicens quod vellet à regno discedere & fratri suo dare. Ramirus autem vt audiuit cum exercitu magno venit Zemoram & regnum suscepit. Adefonsus vero properauit ad monasterium quod est in loco qui dicitur Domnos Sanctos in crepidine fluminis Ceia, & habitum monachalem suscepit. Rex autem Ramirus vt erat vir bellicosus mouit exercitum ad Arabes persequendos. Cum esset Zemoræ nuncius venit, dicens, quod frater eius Adefonsus de monasterio esset egressus, & regnum Legionis iterum adeptus. Hæc audiens Rex Ramirus ira commotus iussit intonare buccinis: & continuo reuersus cum exercitu magno obsedit fratrem suum Regem Adefonsum in Legionem per annos duos vsque dum eo se tradente ad arbitrium fratris cepit eum & in ergastulo iussit retrudi. Post hæc magnates Asturiensium arte facta miserunt nuncios pro Rege Ramiro, qui Asturias ingressus cepit omnes filios Froylani fratris Ordonii Regis, id est Adefonsum, Ordonium & Ramirum: & adduxit eos secum pariterque cum fratre suo suprafato Adefonso, qui ergastulo tenebatur, ferro vinxit, & omnes simul vna die oculis orbare præcepit. Rex autem Ramirus de eo quod fecerat penitentia motus construxit monasterium ad honorem sancti Iuliani in ripa fluminis Durii non longe à ciuitate Legionensi, vbi fratri suo prædicto Adefonso, & prædictis filiis Froylani fecit affluenter necessaria ministrari. Adefonsus vero Rex cæcus octauo anno ex quo regnare cepit, mortuus est, & in ipso monasterio sancti Iuliani sepultus vna cum vxore sua Regina Xemena & prædictis filiis Froylani Regis. Regnavit quinque annis & anno quinto regni sui oculis orbatus est, atque duobus annis aliis superuixit & septem mensibus. Causa vero orbationis oculorum filiorum Froylani fuit, quia contra ipsum Regem Ramirum tyrannidem gesserant, & primum eorum scilicet Adefonsum Asturiarum Regem violenter præfecerant.

40 Era DCCCCLXIII. Ramirus securus regnans consilium iniit cum omnibus magnatibus regni sui, qualiter Chaldaeorum terram inuaderet, vnde coadunato exercitu pergens ad ciuitatem quæ dicitur Magerita, confregit muros eius, & ipsam incendio tradidit, & multas strages fecit in Sarracenis Dei clementia adiuuante, & reuersus est in Legionem cum victoria in pace. Legionem vero eo sedente cum Sancia Regina nuncius venit quod Aceyfa cum grandi exercitu Maurorum properabat ad Castellam. Quo audito Rex Ramirus immemor malorum quæ sibi fecerant nobiles Castellani cum exercitu magno obuiam Sarracenis exiuit, & in loco qui dicitur Oxoma nomen Domini inuocando acies ordinare iussit, & omnes se ad bellum parare. Dedit illi Dominus victoriam: & magnam partem ex Sarracenis interfecit, & multa millia captiuorum secum adduxit & ad propriam sedem reuersus est cum magna gloria. Tunc Castellani Ramiro Regi iura propria cognoscentes ei se subdiderunt. Tamen conditiones quasdam Rege concedente vendicauerunt ei.

50 Post hæc Rex Ramirus patrum suorum regno integratus congregato exercitu Cæsaraugustam Sarracenorum ciuitatem perrexit. Rex autem Cæsaraugustanus nomine Abohahya, vt concordiam Castellanorum cum Rege Ramiro vidit, perterritus valde Regi Ramiro se subdidit cum omnibus suis: & mentitus est Abderamam Regi suo, cuius nomine Cæsaraugustam regebat. Rex Ramirus vt erat fortis & potens, omnia castella quæ ad regnum Cæsaraugustanum pertinebant partim bello partim sapientia edomuit & Abohahia tradidit, & reuersus est Legionem cum victoria magna. Abohahia vero Regi Ramiro mentitus est, & Abderamam Regi Cordubæ

se subdidit. Postea idem Abderamam cum magno exercitu barbarorum Septiman-  
 cas properauit ad euertendum regnum Christianorum. Rex autem Catholicus Ra-  
 mirus congregato exercitu Gotthorum, qui vnanimiter ad vindictam Catholicæ fidei  
 properabat, obuiam illi exiuit. Dedit dominus victoriam Regi Catholico & populo  
 Christiano: & inito certamine secunda feria in festo sanctorum Iusti & Pastoris deleta  
 sunt octoginta millia barbarorum, etiam ipse Abohahia Rex Cæsaraugustæ ibidem à  
 nostris comprehensus est. Ceteri vero fugerunt relicta nostris multitudine spoliolum.  
 Rex vero Ramirus cum exercitu suo non tantum ad spolia quatum ad persecutionem  
 Arabum direxit iter; & ad urbem quæ dicitur Albandegua peruenit: vbi omnes fere  
 Sarracenos qui de prælio euaserant, capta vrbe extinxit. Præfatus vero Abderamam 10  
 femiuuius euasit: vnde Christiani detulerunt multa spolia auri, argenti, & lapidum pre-  
 tiosorum. Rex autem Ramirus reuertens in Legionem secum detulit Abohahiam  
 ferro vinctum, & in ergastulo multis diebus permansit. Postea Aceyfa ad ripam flumi-  
 nis turmis venit & ciuitates desertas ibidem populauit. Hæ sunt Salmantica, sedes an-  
 tiqua castrorum, Letesma, Ripas Balneos, Alphadego, Penna & alia plura. Fernandus  
 Gundifalui Didaco Munionis ei auxilium præbenti contra Regem tyrannidem para-  
 bat. Rex autem Ramirus bello comprehendit eos & vnum in Legionem, alterum in Gor-  
 done ferro vinctos carcere trussit. Sed multo tempore transacto iuramento Regi dato  
 vt essent ei fideles vasalli de carcere exierunt. Tunc Ordonius filius Regis sortitus est  
 filiam Ferdinandi in coniugio nomine Vrracam. Tunc temporis populauit Roderi- 20  
 cus Comes Amaiam. Didacus etiam Comes populauit Burgos per Iussionem Regis.  
 Populauit etiam Comes Munio Muniz Raudam & Gundifaluus Tellit Oxomam, &  
 Gundifaluus Fernandi Axeam, Cluniam & sanctum Stephanum. Populauit Fernan-  
 dus Gundifalui Septemplicam. His autem omnibus feliciter succedentibus omnes  
 prædicti barones se contra Regem Ramirum erexerunt. Rex autem studuit eos sapien-  
 ter ad concordiam reuocare, ne tantorum virorum discordia Gotthorum gēti destru-  
 ctio eueniret. Rex Ramirus omnibus pacificatis vt erat mitissimus, filiam suam Gelo-  
 yram Deo dicauit, & ob gratiam eiusdem monasterium infra urbem Legionensem con-  
 struxit in honorem Saluatoris iuxta palatiū Regis: vbi eam manere præcepit. Alia qui- 30  
 dem monasteria in honorem sancti Andreæ & sancti Christophori ædificauit super ri-  
 pam fluminis Ceixæ. Aliud super ripam Dorii in honore sanctæ Mariæ construxit. A-  
 liud etiam monasterium in sua hereditate propria ædificauit in honore sancti Michæ-  
 lis Archangeli in valle de Orna cuius nomen est Destriana. Adiuuabat in his sanctis  
 operibus vxor eius Regina Tharasia cognomine Florentina, ex qua prædictos filios ha-  
 buit, scilicet Sancium, & Geloynam. Nono decimo regni sui anno exercitu aggrega-  
 to, obsedit ciuitatem Agarenorum quæ nunc Talauera vocatur. Sarraceni autem ob-  
 uiantes ei bello inito ceciderunt ex ipsis Agarenis duodecim millia. Asportauit etiam  
 Rex secum septem millia captiuorum, & reuersus est in pace. Et cum Ouetum causa  
 orationis iuisset illic grauius ægrotauit, & Legionem festinus reuersus est, atque ab e- 40  
 piscopis & abbatibus pœnitentiam accepit vigilia apparitionis Domini, & ipsi ex pro-  
 prio regno sese abstulit dicens: Nudus egressus sum de utero matris meæ & nudus re-  
 uertar illuc. Dominus mihi sit adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Post hæc  
 percepto corporis & sanguinis domini sacrificio mortuus est, & sepultus est in Legio-  
 ne in monasterio sancti Saluatoris quod construxit filix suæ dominæ Geloynam. Re-  
 ghauit annis decem & nouem, mensibus duobus, diebus viginti quinque.

Era DCCCLXXXVII. Ordonius filius eius adeptus est regnū vir satis prudens, & in  
 exercendis disponendisque exercitiis nimis sapiens. Frater autem eius nomine San-  
 cius consilio inito cum auunculo suo Garseano Rege Pampilonensium, & Fernando  
 Gundifalui Burgensium Comite, vnusquisque illorum cum exercitu suo Legionem  
 acceperunt, vt Regem Ordonium à regno expellerent, & fratrem eius Sancium face- 50  
 rent Regem. Quo audito Rex Ordonius satis bene exercitatus sterit, suasque ciuita-  
 tes fortiter defendit, & regni sceptrum viriliter vindicauit. His supradictis remeanti-  
 bus ad propria filiam Fernandi Gundifalui, quam ob causam vt pacificaret Castella-  
 nos & Legionenses acceperat, reliquit nomine Vrracam, eo quod pater eius impugna-  
 bat ipsum & aliam duxit vxorem nomine Geloynam ex qua genuit Regem Veremund-  
 dum, qui podagricus fuit. Galleci etiam videntes diffensionem inter Legionenses &  
 Castellanos, contra Regem Ordonium rebellare cæperunt. Ipse vero Rex Ordonius  
 magno exercitu aggregato Galleciam edomuit. Vlisbonam deprædauit & multa spo-  
 lia simul cum captiuis duxit ad sedem suam Legionem. Fernandus vero Gundifalui  
 cuius

cuius erat studium regnum omnimodè perturbare, nolens nobiles ad Regis Ordonij seruitium præparauit, eo quod ipse Rex cum magno exercitu veniebat super Castellam, & Sarraceni propter nostrorum discordiam fines terræ Burgensium deuaftabant. Sed comes Gundifaluus Fernandi accepto exercitu Legionensium & suorum, nimiam multitudinem Sarracenorum, qui sanctum Stephanum de Gormaz obsederant, hostiliter interfecit. Rex verò Ordonius cum super Sarracenos ire disponderet, propria morte in vrbe Zemoræ decessit, & Legionem quiescit iuxta patrem suum in aula Sancti Saluatoris. Regnavit annis quinque & mensibus sex.

Era DCCCCLXXXII. Ordonio defuncto Sancius frater eius pacificè apicem regni suscepit. Ferdinando autem Gundifalvi cum omnibus militibus contra ipsum magna facta coniuratione Rex Sancius ex Legionem egressus Pampiloniam venit ad auunculum suum Regem Garfeanum. Erat quidem Sancius crassus nimis, ita quod non poterat sine sui maximo grauamine equitare, & de consilio auunculi sui Regis Garfeani ad Abderamam Regem Cordubensem venit, vt de tanta crassitudine à Sarracenis acciperet medicinam. Omnes vero magnates regni eius inito consilio cum Fernando Gundifalvi comite Burgensi, Ordonium malum eligeret in regnum filium eius Adelfonsi cæci. Fernandus autem Gundifalvi dedit illi filiam suam in vxorem nomine Vrracam, relictam à Rege Ordonio filio Ramiri Regis: & ipse Fernandus Gundifalvi securus Castellam regere cœpit. Erat tunc in Castella & in Alaua adolescens quidam comes generosus nomine, Vela, qui contra Fernandum Gundifalvi rebellare parauit, eo quod esset de nobilioribus Castellæ, & nolebat dicto Fernando Gundifalvi subditus obedire. Fernandus autem comes armis eum à Castella & Alaua expulit, & ad Sarracenos ire coegit. Rex autem Sancius à Sarracenis accepit medicinam de crassitudine sua, & ad pristinam leuitatem peruenit. Et consilio inito cum Abderamam Rege Cordubensium cum innumerabili Sarracenorum exercitu venit Legionem, vt regnum acciperet, à quo fuerat eiectus. At vbi terram regni sui intrauit, & Ordonius malus hoc audiuit, vt erat muliebris, & dissolutus, nimio timore perterritus ex Legionem per noctem fugit, & Asturias intrauit, & regno caruit. Ille caruit, Sancius regnum suscepit, & ingressus Legionem edomuit regnum suum. Supradictus quippe Ordonius ab Asturiis proiectus ad focerum suum venit. Comes autem Fernandus filiam suam illi abstulit, & cum duobus filiis à Castella expulit, & ad Sarracenos ire compulit. Ipsa vero Vrraca alterum virum accepit. Ordonius dum vixit inter Sarracenos mansit, & exulando pœnas persoluit. Tunc præfatus Sancius Rex vxorem nomine Tharasiam duxit, ex qua filium habuit Ramirum. Post hæc salubre inuit consilium cum vxore sua & sorore Geloira, vt nuncios mitteret Regi Cordubensi, & peteret corpus sancti Pelagij, qui tempore Regis Ordonij sub Abderama Rege martyrio fuerat coronatus. Construxerat quidem Rex Sancius infra muros Legionis monachorum monasteriũ, ad quod volebat corpus sancti Pelagij deferre. Et dum legatos vna cum Velascone Legionensi Episcopo ad Sarracenos pro pace & pro corpore Sancti Pelagij Rex Sancius misit, egressus ex Legionem venit in Galleciam, & domuit eam vsque ad flumen Dorij. Quo audito Gundifaluus, qui dux erat vltra flumen illud, congregato magno exercitu venit vsque ripam ipsius fluminis. Deinde missis nunciis, & dato iuramento vt solueret tributum de ipsa terra quam tenebat, callide aduersus Regem cogitans venenum illi in pòmo direxit. Quod dum gustasset, sensit cor suum immutatum, & festinus cœpit remeare Legionem, atque in ipso itinere die tertio vitam finiuit, & Legionem iuxta patrem suum sepultus est in ecclesia Sancti Saluatoris. Regnavit annis duodecim.

Era M I V. Sancio Ramirus filius eius habens à natiuitate quinque annos suscepit regnum patris sui, continens se cum consilio amitæ suæ dominæ Geloiræ Deo deuotæ, & matris suæ Reginæ Tharasæ. Firmavit pacem cum Sarracenis, & corpus Sancti Pelagij martyris ab eis accepit, & cum corporibus multorum religiosorum Episcoporum Legionem tumulauit in monasterio, quod pater suus construxerat. Factum est autem vt cum Sarraceni securitatem accepissent à Rege Sancio, & à filio eius Rege Ramiro, quod non ferrent subsidium Castellanis, direxerunt arma contra Comitum Fernandum Gundifalvi, & cum non possit eis dictus Comes resistere, ceperunt Sarraceni Gormaz, & Septimancas, & septem Puluicam: & multas strages & horrendas perpetraverunt in terra Christianorum. Erat cum Sarracenis supradictus Vela nobilis Castellanus, qui propter vindictam expulsionis suæ à Castella humanitatis immemor trucidabat crudelissime Christianos. Eo tempore ceperunt Sarraceni Zemoram, & subuerterunt eam. In tanta clade se gerente terra mortuus est Fernandus Gut-

disalui Comes Burgenfis morte propria, & successit ei Garfeas Fernandi Comes filius eius, qui cepit contra Sarracenos se viriliter exercere. Anno autem secundo regni Ramiri Regis centum classes Normannorum cum Rege suo Gundaredo videntes diffensiones Gotthorum ingressæ sunt Galleciam, & strages multas facientes in giro Sancti Iacobi, Episcopum loci ipsius nomine Sisnandum gladio peremerunt, & totam Galleciam deprædati sunt, vsque dum peruenirent ad Alpes montis Zebrarij. Tertio verò anno remeantibus illis ad propria post multam cædem & captiuitatem Christianorum, Comes Gundisaluus sanctionis in nomine Domini, & in honore Sancti Iacobi Apostoli, cuius terram deuastauerant, cum exercitu magno venit obuiam illis, & cœpit cum eis fortiter præliari. Dedit illi Dominus victoriam, & omnem gentem ipsam Normannorum simul cum Rege suo Gunderedo gladio interfecit, atque classes eorum igne cremauit. Rex autem Ramirus accepit vxorem nomine Vrracam, & cum esset in pueritia & modica scientia, cœpit Comites Galleciæ factis ac verbis irritare, & eis crudelis existere. Ipsi autem Comites talia ægre ferentes Regem alium nomine Veremundum filium Regis Ordonij super se erexerunt, quem in sede Sancti Iacobi Apostoli confirmauerant, era M X V I I I. Idibus Octobris. Quo audito Rex Ramirus ex Legione ad Galleciam cum exercitu properauit. Rex vero Veremundus obuiam illi exiuit, in portella de arenis, & cœperunt acriter præliari. Nullus tamen eorum alteri cedens sunt separati ad inuicem, & multi ex vtraque parte Christianorum se cæde mutua prostrauerunt. Per duos continuos annos inter Legionenses & Gallecos intestinum bellum fuit, quo ex his & illis innumera- biles corruerunt. Qua cæde valde diminuta fuit fortitudo Gotthorum. Rex vero Ramirus proprio morbo Legione decessit, & in Destriana sepultus fuit. Regnavit quindecim annis, mensibus septem.

Era M X X. mortuo Ramiro Veremundus Ordonij Regis filius, vt audiuit de morte eius, venit Legionem, & accepit regnum pacifice, quia ipse erat propinquior generi regali, ad quæ spectabat sceptrum regni. Is fuit vir satis prudens, leges factas à prædecessoribus suis Gotthorum Regibus firmavit, Canones aperire iussit, & sanctorum Patrum instituta perquisiuit. Tamẽ obtenebrauit leuitas mores eius bonos, quoniam leuiter susurronibus præbebat aurem. Vnde tres serui ecclesiæ sancti Iacobi Apostoli, quorum nomina hæc sunt, scilicet Zadon, Cadon, & Ansilon, accusauerunt apud eum falso dominum suum Adulphum Episcopum de criminibus pessimis, & quod promiserat Agarenis se Sarracenum futurum, & eis totam terram Galleciæ traditurum. Rex verò indiscrete credidit tribus falsis testibus, & iussit velociter Iacobensem Episcopum ad se venire Ouetum. Prouocabat Regem hoc magis credere, quia idem Episcopus filius fuerat illius Gundisalui ducis, qui Regi Sancio dederat venenũ in pomo. Iussit itaq; Rex quærere taurum ferocissimum ad interficiendum dictum Episcopum. Pontifex vero in die cœnæ Domini, sicut sibi præceptum fuerat, venit Ouetum. Cui milites Regis dixerunt vt prius veniret ad Regem quam Ecclesiam intraret. Ipse autẽ fultus à Domino dixit: Ego prius ibo ad Regem Regum Saluatorem meum, & postea veniam ad tyrannum Regem vestrum. Illico intrauit Episcopus ecclesiam nostri Saluatoris, sciens quod futurum erat, & induit se sacris pontificalibus indumentis, & celebrato diuino mysterio sic ab ecclesia indutus exiit, & ad locum vbi erat taurus venit ante fores palatij Regis, vbi fere omnes nobiles Astures conuenerant ad tractandum in curia Regis contra Sarracenos, qui regnum Legionense de uastabant. Tunc Rex taurum dimitti præcepit. Taurus autem velociter cucurrit, & cornua in manu Episcopi dimisit, & reuersus multos derisores interfecit, & postea siluas vnde venerat, petiit. Episcopus vero ad ecclesiam reuersus, cornua quæ in manibus tenebat, ante altare nostri Saluatoris proiecit: & Cadonem & Zadonem & Ansilonem excommunicauit, & orauit voce clara dicens: Quod de semine eorum vsque in finem mundi quidam essent leprosi, alij cæci, alij claudi, & alij manci propter crimen falsum quod imposuerat ei. Rex vero vt miraculum vidit, nimium doluit, & satisfacere Episcopo voluit. Sed Episcopus vltra Regem videre noluit. Mansit in eadem sede quatuor diebus, & secunda feria post Pascha ab Oueto cum suis exiit, & in vallem Pramarensis ad Ecclesiam sanctæ Eulaliæ venit. Quo loco percussus infirmitate corpus & sanguinẽ Domini sumpsit, & quarta feria illucescente die spiritum Domino tradidit. Tunc sui qui venerant cum eo feretrum fecerunt, vt eum ad Ecclesiam sancti Iacobi Apostoli deportarent. Sed Dominus tam immobilem eum fecit, vt à mille manibus hominum moueri non posset. Deinde accepto consilio sepelierunt eum in ipsa Ecclesia sanctæ virginis Eulaliæ.



Eo tempore Rex Agareus, nomine Alphagip, fecit se vocare Almanzor, & vna cum filio suo Abdameleh, & cum prædicto Vela comite Castellano, & aliis comitibus Christianis exulatis regnum Legionensium, & regnum Pampilonensium, & comitarum Burgenfium fortiter deuaftabat. Erat enim discordia magna inter Gotthos: & non erat qui alteri ferret subsidium. Habebat secum dictus Almanzor multitudinem Christianorum, quos ita honorabat, vt si inter Christianos aliqua oriretur seditio ad sedandum tumultum potius de barbaro quam de Christiano mortis sententia ferebatur. Largus erat & hilaris barbarus Almanzor, & dum multis abundaret thesauris, cunctos muneribus ad suam benevolentiam attrahebat. Iam cuncta quæ à flumine Dorij, quod tunc temporis inter Christianos & Sarracenos pro limite habebatur, vsque ad flumen Estolæ deuaftauerant Sarraceni, & ad debellandam Legionensem urbem properans Almanzor in ripa fluminis Estolæ tentoria fixit. Rex autem Veremundus cum exercitu suo hostibus armatus occurrit. Commissoq; cum eis prælio vsque ad tentoria illos magna cæde prostrauit. Porro Almanzor vbi suos fæda fuga præbere terga vidit, indignatus de folio in terram profiliit. Fertur enim Almanzor hoc signum calumnie dum male pugnarent ostendere suis militibus, quod deposito aureo galero, quo assidue caput tegebat, humi cum calumnia resideret. Quem decaluatum videntes sui milites, alteri alteros adhortantes nostros vndiq; magno cum fremitu circumuenerunt, atque versa vice eos à tergo perurgentes per medias ciuitatis Legionensis portas intermixti irruerent, nisi ingens pluuia cum turbine hanc dirimeret litem. Barbarus attamen hoc anno propter imminentem hyemem in patriam se recepit. Sequenti vero anno obsedit Legionem, & eam fortiter oppugnabat. Rex autem Veremundus podagrica ægritudine nimium grauatus, cum non posset barbaro obuiare, se recepit Ouetum. Dum itaque per annum integrum oppugnaretur ciuitas Legionis, facta est murorum irruptio iuxta portam occidentalem. Comes Guillelmus Gundisalui Gallecus, qui ad defensionem Christianitatis eidem se cõtulerat ciuitati, cum grauissime ægrotaret & audisset, quod erat facta irruptio, fecit se suis armis indui, & in lecto ad locum, vbi murus erat suffossus, deferri: vbi per tres dies adeo fuit fortiter dimicatum, vt multa millia Sarracenorum occumberent in eodem loco. Quarta autem die fortiter pugnantibus barbaris alia irruptio facta est iuxta portam meridionalem. Deinde irruentibus barbaris ciuitas capta est. Comes autem Guillelmus Gundisalui in eo loco, vbi iacebat, armatus à Sarracenis occisus est. Tunc Rex Almanzor iussit portas ipsius ciuitatis, quæ opere marmoreo erant constructæ, à fundamentis destrui, & turres murorum diruere præcepit. Fecit etiam destrui arcem à fundamentis iuxta portam Orientalem, quæ altissimis & fortissimis turribus lapideis erat munita. Mandauit tamen ad portam Septentrionalem vnã relinquere turrem, vt secula futura cognoscerent, quantam ipse destruxerit ciuitatem, cum omnes aliæ murorum turres fere illius fuerint altitudinis. Post hæc barbarus cepit Astoricam, & turres illius aliquantulum præcipitauit, Coyancam etiam à fundamentis destruxit, & Ecclesiam Sanctorum Facundi & Primitiui subuertit. Veruntamen Aluam, Lunam, Gordonem, & Arbolium non cepit, nec Berizum intrauit. Deinde reuersus in Castellam Almanzor cepit Atenzam, & Osmam, & Alcobam, & ab ipsis fundamentis destruxit. Venientes autem Astures Legionem tulerunt corpus sancti Pelagij, & corpora Regum, quæ erant in Astorica, transtulerunt Ouetum. Multa etiam Sanctorum corpora ex destructis Christianorum ciuitatibus Ouetum delata sunt & sepulta. Quidam etiam clerici Legionensis Episcopatus corpus sancti Froylani Episcopi transtulerunt ad loca tuta submontana, quæ dicitur Vallis cesar, & posuerunt illud super altare sancti Ioannis Apostoli. In tantum Dominus pro peccatis nostris Regi Almanzor super gentem Christianorum sauire permisit, vt per duodecim continuos annos totidem vicibus Christianorum fines aggredere, & semper victor reuorteretur Cordubam. Postremo omnia loca plana sibi subiugauit, & tributaria fecit. Ea tempestate in Hispania cultus diuinus periit, & omnis gloria Gotthorum decidit, atque congesti Ecclesiarum thesauri funditus direpti sunt.

Tertiodecimo vero anno Almanzor barbarus cum magno exercitu per fines Portugaliæ hostiliter intrans illius regionis omnia deuaftauit. Non fuit ciuitas, nec munitio, quæ illi resistere posset, vsque dum peruenit ad partes maritimas Occidentales Hispaniæ, & ciuitatem & ecclesiam, in qua corpus beati Iacobi tumulatum est, destruxit. Ad sepulchrum vero beati Iacobi Apostoli, vt illud frangeret, audacter accedit, sed territis quadam fulguratione rediit: Ecclesias, monasteria, & palatia fregit, atque igne cremauit. Rex autem cœlestis Dominus I E S V S Christus non continens in ira sua mi-

fericordias suas; beati Iacobi Apostoli meritis vltionē fecit de inimicis suis. Misit namque Dominus diarriam & dyssenteriam in ventrem Agarenorum: & partim infirmitate, partim subitanea morte quotidie gens ipsa minuebatur, & ad nihilum veniebat. Tulit autem barbarus Almanzor campanas minores ecclesiæ sancti Iacobi, & ob infigne fecit eas Cordubem deduci, & in oratorio suo pro lampadibus suspendit eas. Rex autē Veremundus misit pedites agiles, & expeditos plurimos, qui adiuti auxilio beati Iacobi Apostoli, per montana Galleciæ Sarracenos more pecudum trucidabant.

Post hæc Rex Veremundus misit nuncios ad Comitē Garfiam Fernandi de Castella, & ad Garfeanum Regem Pampilonensem, vt auxilium præberent ad tantū hostem debellādum. Tunc Rex Garfeanus maximā partem sui exercitus misit, & Comes Garfias Fernandi per se cum omni exercitu suo venit. Rex autē Veremundus; quia eo quod podagricus erat, nullatenus poterat equitare, humeris hominū baiulatus cum suo exercitu properauit. Cumq; Almanzor egressus de Gallecia Castellæ fines vellet iterum deuastare, occurrit ei cum magno exercitu Rex Veremūdu, & in loco qui dicitur Canatanazor, inito certamine multa Sarracenorum millia corruerunt; & nisi nox diem clausisset, ipse Almanzor fuisset captus. Tamen ipsa die non fuit victus, sed de nocte arripuit fugam cum suis. Sequenti vero die Rex Veremundus præcepit acies ordinare, vt in ipso diei crepusculo contra Sarracenorum exercitum dimicarent. Sed properante exercitu ad castra Sarracenorum inuenerunt tantummodo tentoria fixa cum multitudine spoliatorum. Comes autem Garfias Fernandi insecutus Sarracenos, qui fugiebant, eorum innumerabilē extinxit multitudinē. Mirabile est dictū ipsa die qua in Canatanazor succubuit Almanzor, quidam quasi piscator in ripa fluminis de Guadalquiuit quasi plangens modo Chaldaico sermone, modo Hispanico clamabat, dicens: En Canatanazor perdio Almāzor el tambor: id est, in Canatanazor perdidit Almanzor tympanum siue sistrum, hoc est, lætitiā suā. Veniebant ad eum barbari Cordubenses, & cum appropinquarent ei, euanescebat ab oculis eorū, & iterum in alio loco apparens eadem plangens repetebat. hunc credimus diabolū fuisse, qui Sarracenorū plangebat deiectionem. Almanzor autem ab hac die qua succubuit, noluit comedere, neque bibere, & veniens in ciuitatē, quæ dicitur Medinacelem, mortuus est, & ibidem sepultus.

Post hæc Abdamelech filius eius anno sequenti venit cum exercitu magno iterum Legionē, & destruxit denuo muros eius, ne Christiani eam iterum popularent. Comes autem Garfias Fernandi cum Legionensibus & Castellanis exiuit obuiam ei, & fugauit eum à regno Legionensī. Gens vero Gotthorū Dei miseratione à tanto hoste liberata, vires paulatim recepit, & in cōcordiam versa est. Nam miserunt ad Velam supra fatum nobilem; & ad certos comites Christianos, qui erant cum Sarracenis: & tam Rex Veremundus quam Rex Garfeanus, necnon & Comes Garfias Fernandi eos restituerunt hæreditatibus, & directuris suis; & pro patria & fide Catholica fortiter dimicarunt. Rex vero Veremundus adiutus à Domino cœpit construere Ecclesiā sancti Iacobi Apostoli, & certa loca sacra in melius restaurare. Sed dum in multis recepisset correctionem, tamen semper suffrones audiuit. Nam in multis, accusantibus quibusdam domnum Gudestem Ouetensem Episcopū, cepit eum, & in castro quod dicitur Pina reginæ in finibus Galleciæ per tres annos in vinculis tenuit. Sed mundi Saluator tantam siccitatē dedit in terra, quod nullus homo arare potuit, vnde facta est fames valida in tota Hispania. Tunc homines quidam Deum timentes dixerunt Regi: Domine Rex, quidam serui Dei in visione viderunt, & dixerunt nobis, quod peccasti in Dominum, quando cepisti Ouetensem Episcopum, & non pluet, nec fames exiet à regno tuo quousque soluas eum, & restituas ei Episcopatū suum. Hoc audito Rex misit nuncios ad Astoricensem Episcopum dominum Xemenum, cui commendauerat Ouetensem Ecclesiā, & iussit absolui præfatū Ouetensem Episcopum, & honorifice restituit eum ecclesiæ suæ. Etenim Rex Veremundus quia facile deuiabar ad malum, facilius ad bonū misericordia flecebat. Ab illa igitur diē Dñs Iesus Christus super faciem terræ dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum, & expulsa fuit fames à regno Gotthorum.

Habuit duas legitimas vxores Rex Veremundus: vnā Velasquitam quam viuentem dimisit, & aliam nomine Geloyrā, ex qua habuit filios Adefonsum, scilicet & Tharasiā. Habuit etiam duas nobiles concubinas: & ex vna genuit infantem domnū Ordonium, & ex alia infantissā domnam Geloyram. Ipse infans Ordonius ex infantissā Fronildi Pelagij genuit plures filios: quorum nomina hæc sunt, Adefonsum, Pelagius, Sancius & Xemena. Ipsa vero Xemena ex comite Munione Roderici genuit Comitem Rodericum Munionis, qui postea mortuus fuit in lite de sacralias. Præfatus etiam

Rex

Rex ex vna fœmina nomine Liesquita, pulcherrima genuit infantissam Christinam. Ipsa vero Christina genuit ex infante Ordonio cœco filio Ramiri Regis plures filios & filias, Adefonsum scilicet, Ordonium, Pelagiam Comitissam, & Esdonciam, quæ fuit vxor Pelagij Froylæ, qui diaconus fuit, & genuit ex eo Comitem Petrum, Ordonium, Pelagium, Munionem & matrem Suari Comitis & fratrum eius, & Tharasiam Comitissam Carrionensem, quæ ædificauit ecclesiam sancti Zoyli martyris. Isti omnes dicti fuerunt infantes de Carrione. Rex autem Veremundus maxima pedum grauatus ægritudine per manum Episcoporum & Abbatum multas eleemosynas faciens de malis commissis pœnitentiã egit, & in Berizo vitam finiuit: atque in Villa bona sepultus fuit, & post aliquantos annos à filio suo Rege Adefonso translatus est Legionem: & vna cum vxore sua Regina domna Geloyra in ecclesia sancti Ioannis Baptistæ quiescit. Regnavit attamen annis decem & septem. Post mortem Regis Ramiri cum ante duobus annis regnauerit, & mensibus septem.

Era M X X X V I I. Adefonsum filius eius habens à natiuitate sua annos quinque adeptus est regnum. Hic nutritus est à Melendo Gundifalvi Comite Galleciæ, & ab eius vxore Comitissa domna Maiore: & dederunt ei filiam suam in coniugem, nomine Geloyram: ex qua genuit Veremundum & Sanciam, post mortem cuius duxit aliam nomine Vrracam. Eo fere tempore cum rebellaret Sancius contra patrem suum virum strenuum Burgensium comitem Garfiam Fernandi, ipse comes Garfias mortuus est, & successit, & filius eius nomine Sancius in comitatu Burgenfi vir armis strenuus, prudens in agendis, in sententia iustus, & labori cedere nescius, qui multas clades intulit Sarracenis. Tamen dum ipse rebellaret contra patrem suum, venerunt Sarraceni propter eorum discordiam, & capientes urbem Abelam funditus destruxerunt eam. Ceperunt etiam Sanctum Stephanum & Cruniam. Comes autem Garfias Fernandi dum cum paucis vellet obuiare Sarracenis, & incaute se gerere, captus est ab eis, & post paucos dies propria morte decessit. Tunc comes Sancius filius eius collecto multo exercitu Legionensium, Pampilonensium, & suorum perrexit Toletum, vt patris iniuriam vindicaret, & multas strages circumquaque ferro & flamma faciens, acceptis multis muneribus à barbaro Toletano Rege, in Castellam victor reuersus est, & multas victorias nobiliter de Sarracenis obtinuit sæpe, ita vt vsque Cordubam hostiliter pergeret, & multas cædes Sarracenis inferret. Præfatus autem Rex Adefonsum sceptrum regni nobiliter gubernauit eo, quod sapientum se consilio rexit.

Tamen dum esset puerulus, & Adella Rex Toletanus Legionense regnum hostiliter infestaret, inito cõsilio nobiles regni dederunt Tharasiam sororem Regis Adefonsi barbaro pro coniuge, ipsa nolente eo, quod occulte se simulabat Christianum, & auxilium contra Agarenos cæteros Regi Adefonso se præstaturum iuramento firmavit. Quæ cum esset virgo Christianissima, & Toletum perductam barbarus vellet eam cognoscere, dixit ei: Noli me tangere, quia paganus. Si vero me tetigeris, Angelus interficiet te. Tunc Rex derisit eam, & concubuit cum ea semel, & statim sicut illa prædixit, percussus est ab Angelo Domini. Ille autem vt sensit mortem propinquam adesse, sibi vocauit cubicularios suos, & præcepit eis onerare camelos auro, argento, gemmis & vestibus pretiosis, & adducere illam ad fratrem suum.

Rex autem Adefonsum celebrauit concilium cum Episcopis, Comitibus & potestatibus suis. era M L V I I I. & repopulauit Legionensem urbem, quæ vt prædictum est à Rege Agarenorum Almanzor fuerat depopulata. Reædificauit omnes portas eiusdem ciuitatis ex luto & ligno, & dedit ei bonos foros, & mores: quos debet habere tam ciuitas, quam totum Legionense regnum à flumine Pisorga, vsque ad extremam Galleciæ partem in perpetuum. Fecit etiam ecclesiam sancti Ioannis Baptistæ in ipsa vrbe ex luto & latere, & collegit omnia ossa Regum & Episcoporum, quæ in ipsa erant ciuitate, & in ipsa ecclesia sepeliuit ea simul, & super ea ædificauit altare ad honorem sancti Martini Episcopi & Confessoris. Deinde transtulit ossa patris sui Veremundi Regis, qui sepultus fuerat in Berizo in Villa bona, & sepeliuit ea in Occidentali parte ipsius ecclesiæ in sepulchro marmoreo vna cum matre sua Regina domna Geloyra. Restauratum etiam iuxta eandem ecclesiam monasterium sancti Pelagij, quod ab Agarenis fuerat destructum. Quo loco soror eius prædicta Tharasiam in monachali habitu cum virginibus Deo dicatis diu permansit, & postea Oueto obiit, & in monasterio sancti Pelagij sepulta fuit. Eo fere tempore supradicto Vela comite mortuo duo filij eius Didacus & Syluester cum Sancio duce Burgensium nolent obedire, à Castella cum magno dedecore eiecti sunt ab ipso duce. Ij venientes ad Regem Adefonsum, honorifice

sunt ab eo recepti: & dedit eis terram in submontanis. Post hæc Rex Adefonsus ordinatis sapienter per regni confinia rebus cœpit Sarracenis bella inferre, & regnum sibi subditū nobiliter gubernare. Anno igitur regni sui vigesimo octavo aggregato magno exercitu obsedit Vescum in Portugale magnum oppidum, quod adhuc detinebatur à Sarracenis. Cumq; quadam die propter nimium feruorē Solis indutus, tantummodo pallio & camissia longe à muris ipsius ciuitatis equitaret, à quodam insigni baleario Sarraceno inter scapulas sagitta percussus est. Cumq; sensisset se lethaliter vulneratū, vocauit Episcopos & Abbates, & ab eis accipiens corpus & sanguinem Domini, mortuus est, & sepultus in Legionem iuxta patrem suum & matrem suam.

Era M L X V. mortuo Rege Adefonso filius eius Veremundus successit in regnum Legionensium. Qui reuera Veremundus Patricius, puer constitutus in Regem, non vt illa ætas diuersis puerilibus & lasciuis cupiditatibus astringi assoler, constrictus dignoscitur; sed in ipso teneri regni exordio ecclesias Christi gubernare, easque à prauis hominibus defendere, cœnobiorum ceu pius pater consolator existere, & pauperum tutor sedulus esse cœpit. Duxit vxorem filiam Sancij ducis Castellani nomine Tharsiam: ex qua suscepit filium Adefonsum, qui post paucos dies mortuus est. Sancius vero Burgensium dux quam gloriose se gesserit in suo comitatu, non posset noster ad plenum euoluere stylus. Dedit namque bonos foros & mores in tota Castella, & sapienter & fortiter se gessit in suo ducatu. Hic accepit à Sarracenis Gormaz, Osmam, & sanctū Stephanum, & alia multa in Extremadura Habuit filium nomine Garseam, & filias duas: quarum vnā dedit Regi Veremundo Legionensium in vxorem: & aliam Sancio Cantabrorū Regi: ex qua idem Sancius genuit duos filios, scilicet Garseam, & Fernandum. Obiit comes Sancius, & successit ei in ducatu Burgensium infans Garsea filius eius. Tunc Burgenses comites inito consilio miserunt ad Veremundum Regem Legionensium, vt sororem suam Sanciam comiti Garsiæ daret in coniugem, & concederet eundem Regem Castellæ vocari. Rex attamen Veremundus hoc se facturū promisit. Vnde factum est, vt cum esset Rex Veremundus Oueto, venerunt Burgensium nobiles cum comite suo infante Garfia in Legionem proponentes ire Ouetum, tum causa orationis, tum vt loquerentur cum Rege de matrimonio contrahendo, & Regis nomine Garsiæ duci obtinendo: sed filij Velæ comitis suprascripti aggregantes exercitus in submontanis memores malorum, quæ sibi fecerat dux Sancius, ambulantes per totam noctem intrauerunt Legionem: & tertia feria illucescente die occiderunt ipsum infantem Garseam in porta ecclesiæ sancti Ioannis Baptistæ. Didacus comitis Velæ filius ipsum Garciam in Baptismo de sacro fonte leuauerat, & propria manu occidit eum enormi sacrilegio perpetrato, & Dei timore postposito. Tunc occisi fuerunt multi tam de Castellanis, quam de Legionensibus, qui ad defensionem Garsiæ ducis confluebant. Post hæc cum iam multitudo conflueret ad vindicandam mortem Garsiæ ducis, prædicti filij Velæ, scilicet Didacus & Syluester fugientes se in montibus, locis tutissimis contulerunt. Infans vero Sancia prædicta fecit planctum magnum super ducem Garciam, & sepeliuit eum honorifice iuxta Regem Adefonsum patrem suum in ecclesia sancti Ioannis Baptistæ. Puer fere tredecim annorum erat infans Garcias quando mortuus est.

Sancius autem Rex Cantabriensium, qui gener erat Sancij ducis Castellani, successit Garsiæ in comitatu Burgensium, & cœpit regnare in Nauarra & in Castella. Rex autem Sancius filius fuit Garseani Regis Nauarrorum, qui & ipse Garseanus genitus fuit de Sancio Rege Cantabriæ, qui de nobili Gotthorū regali femine extitit procreatus. Hic tempore cladis Almanzor, & aliorum Agarenorum fortiter se habuit contra Sarracenos. Nam cum Agareni quæque plana Hispaniæ occupassent, Cantabrialgoris & laborum pro loco & necessitudine iniurias fortiter patientes, arreptis leuioribus armis, per colles & opaca siluarum loca pedites serpendo ex improviso castra hostium, dum aderant inuadendo sæpe conturbabant. Neque huiusmodi factum ab hostibus vsquam poterat vindicari, quia Cantabri succincti & leues, statim vt res postulabat, in diuersa rapiebantur. Itaque Maurorum rabies, quæ aliis formidolosa erat, Cantabris ludibrio habebatur. Quapropter Cantabriorum regnum propter difficultatem introitus & agilitatem incolarum pro maiori parte solidum mansit. Vnde Rex Sancius primus, cuius cognomen Auarca, cum Sarraceni tempore hyemali urbem Pampilonam debellarent, & ipse esset in Pyrenæis montibus, vltra Alpes roscidæuallis, & ingens nix clauderet portum, fecit sibi & suis militibus de coriis crudis & ligneis viminibus rusticorū more calceamenta, quæ vulgariter, Auarcas & Baraliones vocat, & nocte Alpes

Alpes roscidæ uallis per niues transit, & illucescente die Agarenos iaculis & gladiis intantum fortiter inuasit, ut per pauci Sarracenorum euaderent, qui suis facta prælij nunciarent. Post ipsum surrexit filius eius Rex Garseanus, qui nobilissimi patris fortissima facta secutus, barbaris armatus crebro occurrit: & eorum impetus, ne in finibus Christianorum more solito deuenirent, constanter compescuit. Quo defuncto Sancius filius eius paternum subiit regnum, qui victoria simili, sicut auus eius, per auarcas & baraliones, super eandem urbem Pampilonam multa millia Sarracenorum prostrauit; quare etiam ipse Rex Auarca dictus fuit, & ad plana descendens, inimicos fidei Christianæ longius secedere compulit. Hic autem ut prælibatum est, postquam in Castella regnare cœpit, ita comitatum Burgensem ampliauit, ut iam non comitatus Castellæ, sed regnum merito diceretur. Ab ipsis namque Pyrenæis iugis usque Naiaram, quidquid terræ infra continetur, à potestate Paganorum eripuit; & iter sancti Iacobi aperuit, quod barbarica infestatione clausum erat, & per deuia Alauæ peregrini declinabant, quos Sancius Rex absque retardationis obstaculo recta via currere fecit, & in cunctis fere victor extitit. Meruit quoque, ut dictum est, natorum contubernio diu feliciterque perfrui: quibus uiuens pater benigne regnum diuidens Garsiam primogenitum Pampilonensibus præfecit, Fernandum uero bellatrix Castella iussione patris pro Rege suscepit. Dedit etiam Ramiro, quem ex concubina habuerat, Aragonem quandam se motam regni sui particulam, ne fratribus eo quod materno genere impar erat, quasi regni hæreditarius videretur. Deinde mouens arma contra Regem Veremundum Legionense regnum valde minorauit. Tamen contra eum insurgentibus vehementer Legionensibus & Gallecis, ne hoc deueniret in patriæ destructionem, petiuit à Veremundo Rege Legionis adhuc in teneris annis constituto Sanciam sororem suam nobilissimam puellam, dari filio eius Fernando in cōiugem propter pacem Christianorum reformandam. Rex autem Veremundus largissima manu regales sororis nuptias exhibuit, & Ferdinandus Sanciam in coniugem accepit. Cæterum Rex Veremundus ab extremis finibus Galleciæ usque ad flumen Pisorgam, quod tunc Cantabriensium regnum separabat, Rex constituitur. Porro Sancius Rex in senectute bona plenus dierum dum filius eius Garsias ob vota soluenda Romam commearet, ab hac vita decessit. Quem Fredenandus apud Oniense cœnobium magno cum honore, ut tantum patrem decebat, humari fecit. Rex uero Garsias postquam solutis Deo votis Roma rediit, & obitu patris percepto Pampilonensi prouinciæ appropinquauit, audiuit Ramirum fratrem suum ex concubina ortum, super regno sibi insidias tendere. Qui nimirum Ramirus ad hoc perficiendum adunauerat sibi quosdam Mauro-rum Reges, Cæsaraugustanum scilicet & Oscensem, atque Tutelanum: quorum præsidio fretus positis castris super Taphaiam fratri campale bellum indigne comminabatur. Cuius superbiam, quia animositas Garsia Regis ferre non sustinebat, collectis Pampilonensium fortissimorum copiis castra hostium extemplo aggreditur. Deinde maxima parte hostium trucidata, ceteri qui remanserunt, relictis tentoriis, stipendiisque inermes fugam arripiunt. Ramirus autem nisi discalceatus super equum capistro regente tuta peteret loca, dies illa sibi vltima foret.

Post hæc ex vinculo vnitatis & dilectionis oritur inter Regem Fernandum, & Regem Veremundum sæua discordia, quæ omnium malorum seminarium bonorumque semper turbatrix fuit. Siquidem præfatus Rex Sancius pater Regis Ferdinandi post mortem Legionensis Regis Adefonsi Rege Veremundo puerilibus annis impedito, partem regni sui, videlicet à flumine Pisorga usque Ceiam, suo domino mancipauerat, & tam in ipsa terra, quam in tota Castella eidem filio suo Fredenando Regi & Sancie Reginæ dominandi dederat potestatem. Veremundus autem ubi Rex Sancius expirauit paternum regnum sibi vindicare disposuit. At hoc Fredenando, cui Adefonsi Regis filia nupserat, videbat esse iniustum, si vxor eius foret omnino expers regni patris sui. His itaque repugnantibus magna inter vtrumque nascitur commotio bellis: sed quoniam viribus militum impares erant, adeo quod Fredenandus ferre Veremundi impetus non valeret, auxilia fratris sui Regis Garsia ad expugnandum hostem obnixius poscit. Fernandus igitur & Garsias frater eius aggregatis fortissimorum militum copiis, dum ad expugnandum hostem properant, ecce Rex Veremundus cum suis transiecto Cantabriensium limite eis armatus occurrit: & iam in ripa fluminis de Pisorga super vallem Thamaron vtriusque exercitus oppositæ acies conspiciebant se fulgentibus armis, cum Rex Veremundus acer & imperterritus primo insignem equum suum Pelagiolum calcaribus vrgeret: & cupiens hostem ferire, rapido cursu inter

densissimum cuneum militum Cantabrorum stricta hasta incurrit. Sed dum ferox Garfias & Fernandus acrius instarent, in ipso equi sui rabido impetu confoditur lanceis, atque corruens in terram mortuus est. Multi etiam sui milites inordinate currentes post ipsum, quia non potuerunt eum contingere propter equi eius nimium cursum, accelerantes tamen ut poterant, super eum occubuerunt. Corpus autem Veremundi Regis delatum est Legionem, & cum patribus suis est sepultum, vna cum vxore sua regina Tharasia. Regnavit autem annis decem.

Era MLXXV. prædictus Rex Fredenandus venit & obsedit Legionem, & cum esset fere absque muris, post paucos dies cepit eam, & intrauit cum multitudine militum, & accepit tibi coronam regni, & factus est Rex in Legionem & in Castella. Non enim supererat aliquis de regali semine, ad quem spectaret regnum Legionense iure propinquitatis, nisi Sancia Regina vxor eiusdem Regis Fernandi. Consecratus est dominus Fredenandus in Ecclesia sanctæ Mariæ Legionensis sedis, & vnctus in Regem à venerandæ memoriæ Seruando eiusdem ecclesiæ Catholico Episcopo decimo Kalen. Iulij. Qui postquam cum coniuge sua Sancia scepra regni gubernandi suscepit, incredibile est memoratu, quam breui barbarorum prouincias totius Hispaniæ formido eius inuaserit. Quas in principio regni maturius depopularet, nisi ad sedandos regni sui tumultus, prius quorundam magnatum rebelles animos corrigere sagaciter procuraret. Terrebantur Sarraceni cum viderent Legionem & Castellam in vnam concordiam conuenire, & Regem fortem & sapientem illis imperare. Sancia vero Regina peperit ei filium, qui Sancius est vocatus. Deinde peperit filiam nomine Geloyram. Tertio peperit filium, quem vtrique parenti vocari placuit Adefonsum. Quarto minimus Garfias genitus est. Vrracam namque decore & moribus nobilissimam puellam priusquam obtinisset regni apicem genuerunt. Rex vero Fredenandus filios suos & filias ita censuit instruere, ut primo litteralibus disciplinis, quibus & ipse studium dederat, erudirentur. Deinde ubi ætas patiebatur masculos more Hispanorum equos cursare & armis & venationibus fecit filios exercere. Filias autem ne per otium torperent, ad omnem muliebrem honestatem erudiri fecit. Sed inimica omnium bonorum inuidia animum Garfiæ Regis Pampilonensium fratris eius cœpit acrius stimulare & de Regis Fredenandi opulentia & felicitate Garfias nimium torquebatur. Rex vero Fernandus cum per omnia mansuetus & pius inueniretur, quadam naturali benignitate fratris inuidia perturbatum animum studebat ad dilectionem fraternam reuocare. Igitur dum Rex Garfias apud Naiaram ægrotaret, Rex Fernandus fraternis commotus visceribus eum visere festinat. Rex autem Garfias inuito consilio iussit suis, ut caperent Regem Fredenandum. Sed Fredenandus ut hoc comperit, velociter in patriam se recepit. Factum est autem conuerso Rege Fredenando, & ægrotante eum Rex Garfias pro tanto scelere mitigando & fratre placando accessit humiliter visitare. Quem visum Rex Fredenandus Ceiæ in vinculis ponere iussit. Sed Rex Garfias callide post aliquos dies euasit, & cum quibusdam militibus furtim præparatis ad propria remeauit. Qui deinceps Garfias acer & furibundus cœpit aperte manifestas occasiones belli quaerere, atque fratrum sanguinem sitiens Fernandi fines quousque attingere poterat, hostiliter deuastare. Quibus auditis Rex Fredenandus collecto à finibus Galleciæ vniuerso exercitu iniuriam regni vlcisci properat. Tamen legatos idoneos ad Regem Garfiam misit, quatenus dimissis finibus suis vteretur pace, & cū eo mortiferis gladiis configere nollet. Fratres enim erant; ideoque vnumquemque in regno suo deceret quiete viuere. Ad hoc etiam tantam suorum militum multitudinem Garfiam sustinere non posse, illi prædicit. Porro Rex Garfias ferox & animosus audita legatione nuncios de castris suis despecta pietate fratris exire imperat, & statim subinferendo minas ipsos nuncios cum sociis, qui pugnam subierint, triumphato domino more pecudum se rapere in patriam dicit. Præsumebat namque Rex Garfias de iuribus suis eo quod tunc temporis, excepto imperio regio, præ omnibus militibus habebatur miles insignis. Siquidem in omni bello strenui militis & boni imperatoris officia nobiliter agere consueuerat; illexerat quoque sibi maximam turbam Maurorum, quos tumultus causa suis ad pugnam sociauerat. Igitur Rege Fredenando, & à Rege Garfia dies & locus infelicitis pugnae constituitur. Sed iam Rex Garfias in media valle de Mata Porca posuerat castra, cum Fernandi Regis milites noctu desuper imminentem præoccupant collem. Qui nimirum milites ex cognatione, vel familia Regis Veremundi fuerant, & ubi voluntatem domini sui Regis Fredenandi auidam Regem Garfiam viuum capiendi potius quam extinctum animaduertunt, instinctu Sanciæ Reginae communem

sibi sanguinem vel dominum vindicare singulariter anhelabant. Mane itaque facto cum primo Sol refulsisset, vndique ordinatis aciebus ingens clamor vtrinque atrollitur, inimica pila eminus iaciuntur, & mortiferis gladius res geritur. Cohors tamen fortissimorum militum, quos paulò ante tetigi, laxis habenis desuper incurstantes per medias acies secando omnem impetum crispatis hastis in Regem Garsiam inferunt, atq; confossum, exanimem de equo in terrâ præcipitât. In quo bello duo ex magnis militibus Garsia cum eo interfecti sunt. Rex autê Fernandus præcepit suis ne fugientes Christianos occiderent volens ciuibus parcere, Vnde factum est, vt Sarraceni, qui venerant ad pugnandum dum fugerent, maior pars illorum captiuata est. Corpus vero Garsia Regis in ecclesia B. Mariae de Naiara sepulturæ traditû est, quâ ipse à fundamêto deuote cõstruxerat, atq; argêto & auro sericisq; ornamêtis pulchre ornauerat.

Rex autem Fernandus postquam mortuo Rege Garsia & Rege Veremundo ab ultimis finibus Gallicia vsque Tolosam, omne regnû ditioni suæ subactum videt, omne tempus reliquum iam securus de patria in expugnâdis barbaris, & ecclesiis Christi decorandis agere decreuit. Igitur anno regni sui decimosexto de campis Gotthorû cum exercitu magno mouens in Portugalem profectus est. Etenim ex Lusitania prouincia & Betica barbari erumpentes impie dominabantur in partibus illis. Rex autem Fernandus per omne vitæ suæ tempus hoc immobili mente firmiter statuerat, scilicet non prius ab incepto desistere, aut semel suscepto labori cedere quam hoc qd efficere conatur, perfecto sine cõcluderet; ex qua re formido eius corda barbarorû perterruerat. Paratis itaq; stipendiis omnibus primo impetu oppidum Sena cum circumiacentibus castellis inuasit interfectis barbaris, & ex eis quos voluit in seruiturê sibi suisq; redegit.

Triumphato ergo oppido Sena ad debellandam Vefensem ciuitatê accelerat ea scilicet causa, vt factorum suorum reddita vice pro Adefonso Rege socero suo interfecto ciuitatis illius barbari soluerent debitas pœnas. Erat in ipsa ciuitate sagittariorum fortissima manus, cuius impetû si aliquando milites ad murû causa dimicandi accederêt, nisi clypeis tabulas superponerêt, aut aliqua obstacula fortiora ferre nō valerent, cum sagitta singularê clypeum & loriam pertransiret. Exploratis igitur omnibus ciuitatis ingressibus, positisque castris Rex electos & milites & balearios ad ciuitatê cursu tēdere, & portas obsidere præcepit. Deinde cõmisso prælio per aliquot dies cū magna fortitudine certaretur cepit eam: atq; inuento inibi sagittario insigni qui Adefonsum Regem interfecerat, eum manibus & oculis & altero pede priuare iussit. Ceteri vero Sarraceni qui gladium euaserūt, militibus fuere præda. Inde propere mouens castra ad Lamecû ciuitatê peruenit, & circumdato exercitu murû magno conamine irrumperè nititur; q̄ quâuis difficultate loci inexpugnabilis videretur, oppositis turribus ligneis, & diuersorû generû machinis, eam breui expugnauit, & Mauros inibi degentes partim gladio interfecit; partim ob diuersa ecclesiarû opera ansis ferreis iussit cõstringi. Siquidê Rex Fernandus solerti semper cura prouidebat, vt de victoriarû suarû spoliis ad laudê Dei, qui eum victorê reddebat, melior pars per ecclesias, & Christi pauperes distribuere.

Cepit etiã castrum sancti Iusti super flumen Malua situm & Taroca, cum aliis pluribus circumquaq; positis, ne in eis cõtra Christianos barbari vltèrius præsidia ponerent, ad solum vsq; detraxit. Quibus triumphatis vt Conimbria illarû partium maxima ciuitas, quæ istis præfuerat, Christo subiiceretur limina B. Iacobi Apostoli petiit: atque in ipsa ecclesia, quæ dicti Apostoli corpus cõtinet, triduû fecit, & vt gentê Christianâ dignaretur adiunare, & Conimbriâ ciuitatê Christiano cultui subiugare Apostolus Iacobus, deuotis precibus precabatur. Dotataq; ipsa ecclesia multis muneribus Rex Fernandus diuino fretus auxilio Conimbriâ accelerat, positisque super eam castris cõsedit. Exaudiuit Dñs preces Regis Ferdinadi: & cū ipse pugnaret apud Conimbriâ martiali gladio, Iacobus Apostolus Christi intercedêdo Dñm pro eo pugnabat in cœlo. Et cum per aliquot tēporis spatia infra muros Conimbriæ Sarracenos teneret inclusos, positis in giro machinis & arietib⁹ muros ciuitatis in parte fregerat. Quod vidêtes barbari legatos supplicâdo ad Regê Fernandû miserunt, quatenus Mauris tantûmodo cõcederet vitâ, & acciperet vrbē cum omni eorû substantia. Rex vero Fernandus adquiescit, & eiectis Sarracenis quadâ die Dominica hora tertia ciuitatê cepit. Quod hæc ciuitas meritis B. Iacobi Apostoli à Rege Ferdinando capta fuerit, sic manifeste innotuit. Venerat enim ab Hierosolymis quidâ Græculus peregrinus, qui in porticu ecclesiæ B. Iacobi diu permanês vigilis & orationibus insistebat. Cumq; intrâtes populi laudando, beatû Iacobum militē decantarent, ipse peregrinus dicere cœpit eû non fuisse militē, sed piscatorem. Cum vero pernoctaret in oratione, subito raptus in extasi, ei Apostolus Iacobus

apparuit, & tenens quasdam clauēs manu cum alacri vultu alloquens dixit. Heri, inquit, pia precantium vota deridens dicebas me militem non fuisse. Post hæc allatus est magnæ staturæ splendidissimus equus ante fores ecclesiæ, cuius nimia claritas totam apertis ianuis ecclesiam perlustrabat. Quem Apostolus ascendens innotuit peregrino illis clauibus se ciuitatem Conimbriam aperiturum, & Regi Fernando in crastinum circa tertiam diei horam se daturum. Quibus dictis Apostolus disparuit. Facto autem mane peregrinis vocatis clericis & maioribus ciuitatis indicauit eis visionem, & expeditionis ignarus dixit ipsa die Regem Fernandum Conimbriam habiturum. Qui denotato die legatos cum festinatione ad castra inuictissimi Regis dirigentes inuenerunt Conimbriam à Rege Ferdinando captam ea die & hora qua dixerat peregrinus. 10

Expulsa itaque de Portugali Maurorum rabie, omnes Sarracenos ultra fluuium Mondego, qui vtramq; prouinciam separat, Rex Fernandus armis ire coegit. His vero ciuitatibus, quas de potestate paganorum eripuit Sernandum consiliis illustrem præfecit. Is namque à Benabeth Rege Beticæ prouinciæ cum alia præda ex Portugali olim raptus, multis præclaris commissis inter barbaros insudando in tantam peruenerat claritatem, vt præ omnibus regni sui barbaris Regi charior haberetur. Quippe cuius neque consilium neque inceptum vllum frustratum fuerat opus. Cæterum vbi relicto Benabeth Sernandus ad Regem Fredenandum profectus est, actis & consilio & Christianis insignis & barbaris vsque ad extremum diem valde terribilis fuit Rex vero Fernandus post triumphum limina beati Iacobi Apostoli cum immensis donis deosculans ad 20 Legionensem urbem alacriter est reuersus. Vbi magnatorum suorum generalem habens conuētum statuit barbaros qui à parte Orientis ex prouincia Carthaginensi & Cæsar-Augustano regno inundantes, munitiones & castella secus flumen Dorij sita inhabitabant bello aggredi. Erant autem affinitate loci, confinibus Castellæ prædas pecudum & mancipiorum extemplo agentes.

Redeunte igitur anni congruo tempore Fernandus Rex dictas ciuitates & castella cum magno exercitu inuadit; captoque in breui castro Gormaz, vadum Regis accessit. Quod oppidum postquam suæ ditioni mancipauit, ciuitatem Berlangam quæ cætera circumquaq; posita protegebat castra, animosus petiit. Sarraceni autem illius ciuitatis, ne præda forent Christianis, nimio terrore concussi antequam eos Rex interciperet, mu- 30 rum in diuersa perforantes relicta turba puerorum & mulierum fugerunt. Post cuius triumphum Rex oppidum Aquilera inualit. Castro quoq; sancti Iusti triumphato, sanctæ Mariæ munitionem pugnando cepit. Castrum etiam Guermos aggrediens ad solum vsque destruxit. Postremum etiam destruxit omnes turres vigiliarum, quæ barbarico more super monte Parrantago erant eminentes; atque municipia quæ in valle Porceo Rex ob tuitionem arantium & pecudum construxerat. Cæterum vbi Cantabriensium confinia à fortitudine barbarorum ex Celtiberia prouincia, & Toletano regno eructantium fecit secura, compactis ex omni regno validissimis militum baleariorumq; copiis Carthaginensem prouinciã Fernandus Rex expugnare intendit. Qui superatis Oniæ alpibus plana etiam loca, quæ Sarraceni detinebant, ferro & flamma vastauit. Deinde 40 secus oppidum Talamanca castra mouens cepit eam, & pleraque loca barbarorum armentis & pecoribus aliisque prosperis rebus opulentissima occuparunt, agros vastauit, multa castella & oppida cepit & incedit, Mauros masculos interfecit, & pueros ac mulieres, & omnem eorum substantiam militum prædam esse iussit. Ciuitatem etiam Complutensem pertingens depopulatis ferro & flamma vndique illius prædiis circumuenit eiusdem mœnia castris. Complutenses vero barbari postquam infra muros constricti omnes res suas de foris direptas murumq; arietibus feriri vident, necessario ad Regem Almemonem Toletanum legatos mittunt, quatenus tantum hostem vel bello propulsando, seu muneribus mitigando de sua & regni incolumitate pertractet. Quod nisi celerius faciat, se Toletanum regnum perditurum in proximo sciat. Barbarus autem saniori vsus 50 consilio immensam pecuniam auri & argenti & pretiosarum vestium conglomerat, atque accepta formidinis securitate ad Regis Fernandi præsentiam humiliter prope-rans, excellentiam illius obnixius postulat, vt acceptis muneribus fines suos vastare desistat. Ad hoc etiam & se & regnum suum potestati illius commissum dicit. Porro Fernandus Rex quamuis barbarum fecte loqui intelligebat, tamen pro tempore accepta pecunia & Sacramenti sponione, vt sibi esset subditus, Carthaginensem prouinciam expugnare desinens, multa onustus præda in campos Gotthorum se recepit.

Cumq; iam gloriosa securitate ditatus Legionem in solio suo resideret gloriosus, vt patrum suorum Regis Reccaredi atq; Regis Adefonsi fidem augetet, & opera ad cumulū suæ cœ-



suæ foelicitatis, eum Regina Sancia blandis adit colloquiis, quatenus in ciuitate Legionensi sibi suisq; posteris decenter pararet sepulturam, quam etiam Sanctorum reliquiis ad suam & suorum tam præsentis vitæ quam futuræ tuitionem decorare studeret. Hæc suggerens Regina Sancia dicebat ei: Pollet hæc ciuitas situs nobilitate, eo quod sit iucunda terris, salubris aere, fluminibus irrigua, pratis & hortis sæcunda, montibus & fontibus delitiosa, arboribus nemorosa, atque religiosorum virorum habitationi aptissima. Deceuerat namq; Fredenandus Rex apud monasterium Sancti Facundi, quod semper carum habebat, vel in Ecclesia sancti Petri de Arlanza corpus suum tradere sepulturæ. Sed victus petitionibus, suæ dilectissimæ coniugis statim deputantur cæmentarij, qui assidue dent operam in lapidibus dolandis & Ecclesia construēda tam dignissimo labori. Tunc Rex Fernandus Legionensium ciuium precibus inclinatus Zemoram, quæ à Sarracenis destructa fuerat, populauit & dedit ei perpetuo bonos foros & nobilissimos mores. Extiterant quippe ab antiquo Legionenses & Zamorenses amicitii copulati, & Almanzor barbarus vtramq; destruxerat ciuitatem. Interea Rex Fernandus cum venerabili coniuge, quibus idem inerat sanctum & firmum desiderium, excogitans qualiter de sanctorum Martyrum corporibus, qui fuerant in Hispalensi ciuitate trucidati pro Christi nomine posset adipisci vel vnum, ordinatis per cōfinia rebus cum primo aduenit opportunitas temporis congregato exercitu innumerabili in Beticam & Lusitaniam prouincias, quibus barbarorum Rex Benabeth præerat, hostiliter profectus est. Depopulatis itaque barbarorum agris, & plerisq; villis incensis eidem Benabeth Rex occurrit cum magnis muneribus, eumq; per amicitiam & regni decus obsecrat, ne ipsum regnumq; persequi velit, sed illum sicut cæteros Sarracenos Hispaniæ Reges subiectum tributarium dignetur habere. Rex vero Fernandus grandæui barbari precibus flexus omnes idoneos viros, qui ex hybernis conuenerant ad bellandum pro fide vocari iubet, quorum consilio disponat, quem finem supplicationibus Regis Maurorum imponat, sed viri prudentes superni dispensatione consilij consulunt illi, vt barbarum recipiat cum muneribus, & corpus beatæ Iustæ martyris, quæ olim apud Hispalim cum corona virginitatis & martyrij perrexit ad Christum, prout eius insidebat animo expeteret ad Legionensem urbem transferendum, quod factum est petitionibus eius, vt catholicus Fredenandus voluit, assensum præbuit Benabeth: & ei se daturum sanctæ Iustæ virginis corpus promisit. Qua sponione accepta postquam de expeditione illa gloriose ventum fuit Legionem, conuocauit Rex miræ sanctitatis Aluitum Legionensem Episcopum, & Ordonium immutabilem fide, prudentia & largitate Astoricensem antistitem, simulq; Munionem comitem, atque Fernandum & Gundifaluum sui palatij optimates: & cum manu militum eos ad deferendum supradictæ virginis corpus Hispalim misit. Qui venientes causam suæ legationis Regi Benabeth patefecerunt. Rex itaq; paganus eos cum magno suscipiens honore egit consilium cum suis quid supra hoc ageret; & accepto suorum consilio respōdit nunciis Regis Fernandi, se nescire vbi esset prædictæ virginis & martyris corpus. Tunc beatus Aluitus Legionensis Episcopus vna cum gloriosissimo Ordonio Astoricensi Episcopo indixerūt tri-duanum ieiunium factis, vt Dominus eis ostendere dignaretur corpus sanctissimum quod quærebant. Tunc apparuit ambobus Episcopis oratibus Christi confessor Isidorus, & ostendit eis sui corporis locum, præcipiens vt eum deferrēt ad ciuitatem Legionensem decorandam. Sed cum ex licentia Regis Benabeth tumultus beatissimi Doctoris Hispaniarum Isidori aperiretur, balsami ros de ossibus illius exhalauit, & arbores & homines qui aderant, perfudit. Multa etiam alia miranda in ipso loco & in itinere facta sunt, dum duceretur Legionem. Delata sunt beati confessoris Isidori membra Legionem, & in tumulo aureo à Rege Fredenando & Sancia Regina super altare sancti Ioannis Baptistæ venerabiliter collocata, vbi tot miracula ad laudem Christi nominis quotidie declarantur, vt si quis peritus ea membranis traderet, non minima conficeret librorum volumina.

Post aduentum autem sancti corporis Isidori summi Pontificis in Legionem, quia ciuitas Abulensis in vastitate olim à Sarracenis redacta fuerat, transtulit ex ea Rex Fernandus corpora sanctorum Martyrum Vincentij, Sabinæ, & Christetæ. Corpus sancti Vincentij martyris cum parte reliquiarum ipsius germanarum Rex Fernandus iuxta techam beati Isidori Doctoris Hispaniarum honorifice collocauit in Legionem. Corpora vero sanctarum Sabinæ, & Christetæ in ecclesia sancti Petri de Arlanza tumulauit. Sed magnam ex eis partem Palentiæ contulit. Regina etiam Sancia postulante patrē suum Regem Sanciū à monasterio Oniensi transtulit, & cū aliis Regibus Legionem sepeliuit.

Post hæc venerabilis Rex Fernandus in defendendo, ampliando simulque exornando regno inuictissimus Princeps cum in folio suo Legionem resideret serenus, habitum magnatum suorum concilio generali, ut filij sui, si fieri posset, post obitum eius quietam ducerent vitam, illi regnum etiam eis diuidere placuit. Dedit Domino Sancio à flumine de Pisorgatoram Castellam, Naiaram, & Pampilonam cum omnibus regalibus sibi pertinentibus in montibus Pyrenæis vsque Tolosam. Dedit domino Adefonso Legionem per flumen de Pisorga, & totas Asturias de Transmera vsque ad flumen Ouz. Astoricam etiam Campos, Zemoram, campum de Tauto, Berizum vsque in villam Vxorin montem Zebrero. Dedit domino Garfia totam Galleciam vna cum toto Portugali. Tradidit etiam filiabus suis Vrracæ scilicet & Geloyræ totum infantaticum cum omnibus monasteriis, quæ ipse construxerat, admonens, ut vsque ad exitum huius vitæ ipsas Ecclesias adornarent, & absque mariti copula viuerent. Religionem etiam Christianam, quam ab infantia deuotè amplexatus fuerat, summa cum deuotione custodiens, quam in Legionem nouiter construxerat Ecclesiam, & in honore Sancti antistitis Isidori fecerat dedicari, plurimæ pulchritudinis auro & argento lapidibusque preciosis & cortinis sericis decorauit. Eandem Ecclesiam mane, vespere & nocturnis horis atque sacrificij tempore impigre frequentabat, & interdum cum clericis in Dei laudibus modulando in ecclesia pollenter vices cantoris explebat, quod quia beatus confessor Isidorus Doctor & Legislator Hispaniarum extiterat, Rex Fernandus statuit, ut in eius Ecclesiæ leges Gothicæ à Legionensibus omnibus discernerentur. Colebat etiam Rex Fernandus nimia veneratione Ouetensem Sancti Saluatoris Ecclesiam, quam multo auro & argento & lapidibus pretiosis ditauit. Ecclesiam etiam beati Iacobi Apostoli diuersis muneribus studuit exornare. Quid plura? neque Fernandus pius & excellentissimus Princeps vitæ suæ curriculo quicquam carius duxit, quàm ut regni suæ Ecclesiæ principales suis donis fulgerent, atque omnes per illum non solum quiete ac defensione, verum etiam suis laboribus ornata & ditata forent. Amabat pauperes peregrinos, & in eis suscipiendis magnam habebat curam. Ad hæc etiam vbicumque monachos, canonicos, clericos, vel mulieres Deo dicatas viuere in paupertate reperiens, eorum penuriæ compatiens, aut per se, ut eos consolaretur venire, seu pecuniam mittere crebro consueuerat. Vnde factum est, ut quadam die ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ Legionensis sedis Missam auditorurus veniret, atque inspiceret subdiaconum conscissa serica tunica ministrantem. Post hæc per singulos diligenter aspiciens vidit quosdam pueros clericulos ipsius Ecclesiæ in choro nudis pedibus stantes. Qui misericordia motus plures vestes sericas ad ministerium diuinum eidem Ecclesiæ contulit, & quingentos solidos seu amplius ad opus calceamentorum Canonorum in castro Iudæorum, quod est iuxta ciuitatem, eandem annuatim habendos perpetuo concessit.

Post hæc cœnobium Sancti Facundi visitare misericorditer veniens, dum ibi erat monastico contentus ordine cum eisdem monachis orabat, & cum eis humiliter fumebat cibum. Cæterum quadam die ex more coram Abbatis mensa, super quam & ipse Rex recumbebat, allatum est domino Regi quoddam vitreum vas vino plenum. Quod iussu Abbatis, ut de vino pro benedictione biberet, Rex incaute accipiens, cecidit vas super mensam, & frustatim contractum est. Tunc Rex anxietate velut magni reatus percussus vocat ad se vnum de circumstantibus pueris, & vas aureum preciosis lapidibus insignitum quo ipse assidue bibebat, sibi adduci celeriter imperat. Quod sine mora defertur, & Rex eum accipiens se erexit, & fratres sic allocutus est, dicens: Eri domini mei pro contracto hoc beatis martyribus restituo vas. Statuit quoque per vnumquemque annum dum viueret pro vinculis peccatorum soluendis Cluniacensis Cœnobij monachis mille aureos ex proprio ærario dari. Regina autem Sancia vxor eius non minus eo consimilibus sanctis operibus insistebat, & sapientia plena ita suberat viro, ut particeps laboris fieret in regno. Dum enim ad bellandos Agarenos Rex Fernandus longe lateq; procederet, Regina Sancia in tantum ei equos, arma & omnia necessaria ministrabat, ut nihil deesset exercitibus Christianis, sed bonis abundantes viriliter persequerentur inimicos Christi. Quibus rebus bene ordinatis cum expedita manu multorum militum ad Celtiberiæ prouinciæ pagos vastandos, ac villas Maurorum diripiendas Rex Fernandus profectus est. Non enim volebant sibi Sarraceni illius prouinciæ reddere solita tributa. Cumque ibi diu moraretur, omnia quæ extra munitiones erant, ferro & igne depopulatus, Valentiam ciuitatem accessit. Quam breui expugnasset, nisi ægritudine correptus decubuisset. Omnibus tamen

Celtibe-

Celtiberiæ prouinciæ ciuitatibus & castellis in deditionem acceptis almus Doctor Isidorus ei apparuit, & diem sui exitus imminere innotuit, & in ipsa corporis valetudine mense Decembri Legionem delatus, apud sancti Isidori confessoris Christi memoriam orauit. Ingressus est enim in ciuitatem nono Kalen. Ianuarij, die Sabbatho, & ex more corpora Sanctorum fixis genibus adorans, petebat, vt quia iam terribilis hora mortis sibi imminere videbatur, ipsis cum Angelicis choris interuenientibus anima eius à potestate tenebrarum libera ante Christi tribunal sui Redemptoris illæsa præsentaretur.

Cæterum in ipsa celebri Natiuitatis Domini nocte, cum clerici festiuo more natalicium matutinum canerent, affuit inter eos dominus Rex atque virtute qua poterat concinere cœpit vsque ad vltimum Psalmum matutinorum. Aduenit nobis, versus quem tunc temporis more Toletano canebant, succentoribus respondentibus. Erudimini omnes qui iudicatis terram. Quod Fernando serenissimo Regi non incongrue veniebat. Quia dum sibi viuere licuit, regnum catholice guberuauit, & se ipsum pressum pudicitia freno funditus eruditum reddidit. Porro illucescente natiuitatis filij Dei clara vniuerso orbi die, vbi dominus Rex se artibus deficere prospicit, Missam canere petit, ac percepta corporis & sanguinis Christi participatione ad lectum manibus deducitur sustentantium. In crastinum vero luce adueniente sciens quod futurum erat, vocauit ad se Episcopos & Abbates, & quosque religiosos viros, & vt exitum suum confirmarent, vna cum eis ad ecclesiam defertur ornatus cultu regio, & corona aurea imposta capiti. Deinde fixis genibus coram altari sancti Ioannis Baptiste, & Sanctorum corporibus, scilicet Isidori confessoris, & Vincentij martyris clara voce ad Dominum dixit: Tua est potentia, tuum regnum Domine; tu es super omnes Reges, tuo imperio omnia regna cœlestia & terrestria subduntur. Ideoq; regnum quod te donante accepi, & quamdiu tuæ liberæ voluntati placuit, regi, ecce reddo tibi: tantum animam meam de voragine istius mundi ereptam, vt in pace suscipias deprecor. Et hæc dicens exiit regalem clamidem qua induebatur corpus, & deposuit gemmatam coronam, qua caput ambiebatur, atque, cum lachrymis solo prostratus pro delictorum venia Dominum attentius exorabat. Tunc ab Episcopis accepta pœnitentia, & Extreme vntionis sacramentoperacto, induitur cilicio pro indumento regali, & aspergitur cinere pro aureo diademate. Cui in tali pœnitentia permanenti coram prædicto altari duobus diebus à Deo viuere datur. Sequenti autem die, quæ est feria tertia, hora diei sexta, in qua sancti Ioannis Euangelistæ festum celebratur, inter manus pontificum, cœlo, vt credimus, tradidit spiritum. Sicque in senectute bona, plenus dierum, perrexit in pace, era MCIII. cuius corpus humatum est cum magna gloria in Ecclesia beati Isidori summi Pontificis in Legione iuxta patrem suum Regem Sancium. Regnavit in Legione & Castella simul annis viginti & octo, mensibus sex, diebus duodecim. In Castella vero priusquam obtineret regnum Legionense, regnauerat fere duodecim annis. Viuente adhuc patre eius Sancio regnare cœpit in Castella, & completi sunt anni regni eius feliciter quadraginta. Regina autem Sancia duobus annis superuixit, & obiit sexto Idus Nouembris, & iuxta eum quiescit in Legione.

Postquam igitur bonæ memoriæ Rex Fredenandus superstitibus liberis Sancio, Adefonso, Garsia, Vrraca & Geloyra extremum clausit diem, quamquam adhuc viuens pater regnum eis diuississet, per septem tamen continuos annos intestinum bellum insolubiler gesserunt extincta duobus magnis præliis non modica Gotthorum <sup>implacabilis</sup> militum parte. Tanta fuit discordia fratrum cupiditate dominandi, quod inter mortales ab initio factum fuisse nullus ambigit prudens, nisi aliquis negotiis secularibus occupatus, qui lectionis studio nequit operam dare. Scrutare sedulo Regum gesta, & inuenies, quia sociis in regno fere nunquam pax diuturna fuit. Porro Hispanici Reges <sup>101</sup> tantæ ferocitatis dicuntur fuisse, quod cum ex eorum stirpe quilibet regulus adulta ætate iam arma primo sumpserit, siue in fratres, seu in parentes, si superstites fuerint, vt ius regale solus obtineat, pro iuribus contendere parat.

Vrraca siquidem moribus nobilissima à patre ac matre fratri Adefonso fuerat commendata, quem semper præ filiis carum habuerant. Rex autem Adefonsus ex quo Legionense regnum obtinuit, obediebat sorori Vrracæ tanquam matri. Cui propter varios imminentes casus Zemoram urbem contulit, in qua se posset à fratrum imminentibus cladibus tueri. Post hæc Rex Sancius, vt erat fortis & animosus, cum magno exercitu suorum castra mouit cōtra Regem Adefonsum. Rex vero Adefonsus in locum qui Plantata dicitur, occurrit ei cum exercitu suo. Inito autem certamine succubuerunt Legio-

nenfes, & ex vtraque parte multa Christianorum millia corruerunt. Deinde Rex Adefonfus maiori manu militum congregata, induxit bellum fratri suo Regi Sancio in loco qui dicitur Golpeyar in ripa fluminis Carrionis. In quo bello fortiter vtrisque instantibus tanta Christianorum mutua cæde facta est strages, vt sine gemitu excogitari non posset. Tandem victus Rex Sancius cum suis terga dedit. Rex autem Adefonfus præcepit suis, vt non insequerentur fugientes.

Sed in illis diebus surrexerat miles quidam nomine Rodericus Didaci armis strenuus, qui in omnibus suis agendis extitit victor. Hic cum iam esset magni nominis Regem Sancium adhortatus est, dicens: Ecce, inquit, Gallæci cum fratre tuo Rege Adefonso post hodiernam victoriam quiescunt securi in tentoriis nostris. Irruamus igitur super eos primo mane illucescente die, & obtinebimus ex eis victoriam. Rex Sancius acquieuit consiliis eius, & reuocato vt potuit exercitu suo, illucescente die cum quiescerent securi Legionenses, irruit super eos; & cum essent inermes cesserunt pugnae, & captus est Rex Adefonfus in Ecclesia sanctæ Mariæ de Carrione, & in vinculis religatus. Vrraca vero nobilissima vt audiuit fratrem suum Adefonsum, captum, timens ne zelo regni ipsum Rex Sancius interficeret, venit velociter & pepigit cum Rege Sancio, vt illi Adefonfus regnum Legionense dimitteret, & iret ad Sarracenos, nunquam sine sui iussione viuente Rege Sancio reuersurus. Acquieuit Rex Sancius: & accepto regno fratris Adefonsum ad Sarracenos ire permisit, Zemorenses tamen & quidam nobiles de regno Legionis noluerunt Regi Sancio subiici, sed pro Rege Adefonso & Regina Vrraca fortiter resistebant. Rex etiam Sancius fratrem suum Garfiam iuniorum cepit, & vt sibi esset subditus acceptis obsidibus, & sacramentis eum dimisit.

Erant tunc temporis in regno Legionensi tres fratres nobiles, & sapientissimi, scilicet, Petrus Ansurus, Gundifalvus Ansurus, & Fernandus Ansurus: quos nobilis Vrraca de beneplacito Regis Sancij cum Adefonso regno priuato ad Regem Toletanum Almenonem ire fecit. Hoc autem prouida dispensatione Dei credimus factum fuisse. Cum enim Adefonfus ad Regem Toletanum Almenonem venisset, & vt tantus Rex à barbaro cum honore susciperetur, & circumuallatus globo Maurorum huc atque illuc apud Toletum circumduceretur gratia spatiandi, Adefonfus altius quam credibile est ingemiscens, quibus locis, quibusue machinamentis. ciuitas illa Christianorum totius Hispaniæ olim speculum à Paganorum manibus erueretur pectoris secreto voluebat. Sed cum die quadam Adefonfus sub vna arborum quasi dormiens iaceret, & Almenon cum suis consiliariis loqueretur, si Toletum fortissima ciuitatum posset ab aliquo capi, vnus barbarorum intulit, dicens: Si, inquit, per septem annos huic ciuitati continue auferantur fruges & fructus, & in octauo hostium obsidione valleretur, poterit hæc ciuitas capi. Adefonfus, qui se dormire simulabat, hæc audiens condebat in corde suo. Factum est etiam quodam die in magno festo barbarorum, vt Adefonfus Regi barbaro assisteret causa ipsum exhilarandi: & cum appropinquaret Regi Almenoni, capilli verticis Adefonsi erigebantur. Rex autem Almenon eos manu comprimens, iterum atque iterum magis erigebantur. Quapropter barbaro cum suis consilio habito consulebant ei, vt Adefonsum occideret, eo quod ipse Toletum capere deberet prognostico se erigentium capillorum. Rex vero Almenon noluit eos audire, ne fidem solitam frangere videretur; sed vocato ad se Adefonso, dixit ei: Iura, inquit, mihi per Deum tuum, vt me viuente nec mihi, neque regno meo inferas malum. Iurauit Adefonfus, & quod poscebat barbarus se facturum promisit, & etiam contra omnes hostes eius, promisit se omnimodum auxilium & obsequium præstaturum. Ex hoc factus est Adefonfus Almenoni Regi familiarior, & ipsum tenerrime diligebat. Regebatur tunc temporis Adefonfus consilio suprafati Petri Ansurus, & eum tanquam discipulus audiebat.

Dum hæc agerentur, Rex Sancius voluit capere Vrracam sororem suam, & horum ipsa præcia se Zemoræ inclusit. Sed Rex Sancius aggregato exercitu magno Legionensium, Castellanos & Pampilonensium Zemoram obsedit. Zemorenses vero Adefonsi Regis domini sui non ferentes repulsam, eo tempore inuictissimi perstiterunt, & Ariam Gundifaluum, qui eandem Vrracam nutrebat, super se Principem erexerunt, sicut eis nobilis Vrraca constituerat. Et dum Sancius Rex esset in ipsa obsidione, egressus est de ipsa ciuitate magnæ audaciæ miles nomine Vellitus Arnulfi, qui ipsum Regem Sancium ex aduerso lancea inopinate percussit. Qua lancea Rex dolo perfoffus vitam simul cum sanguine fudit. Idem vero miles qui eum tam audacter percussit,

cursum

curſu rapidiſſimi equi Zemoræ receptus eſt. Sed interempto Rege, tunc cerneret ex tanta exercituum audacia, tantaque lætitia, quanta diſperſio, quantaque triſtitia in illo tanto tamque nobili exercitu fuerit. Namque vt quiſque miles per caſtra circumſedebat percuffus horribili ſonitu, quaſi amens effectus relicto fere omni ſtipendio arripuit fugam, & non ordinate, vt exercitus armis vigiliſque munitus ſolitus eſt incedere, ſed noctibus diebuſque laborando, omnes in patriam rapiuntur. Cohors tamen fortiffimorum militum de Caſtella memores ſui generis ac priſtinæ virtutis armis fortiter reſiſtendo exanime domini ſui corpus quantum licebat egregie detulerunt, & regio funere circumuectum apud Onienſe cœnobium magno cum honore ſepulturæ tradiderunt, era M C I X.

Nobilis vero Vrraca concite miſit nuncios ad fratrem ſuum Adefonſum, vt acceleraret venire, & accipere regnum ſuum. Egit tamen caute præcipiens nunciis, vt hæc celarent Sarracenis, timens ne forte ſcientes mortem Regis Sancij caperent Adefonſum. Quidam etiam falſi Chriſtiani ſtatim vt mortuum viderunt Regem Sancium præcurrerunt, vt Regi barbaro Almenoni mortem Regis Sancij nunciarent. Præfatus vero Petrus Anſuri cū eſſet vir prudens, & lingua Arabica eruditus, egrediebatur quotidie quaſi ſpatiando mane & veſperi extra Toletum trium milliariorū ſpatio vel amplius, & aſpiciebat contra Caſtellam, ſi forte veniret aliquis qui ſibi rumores nunciaret. Sed factum eſt veſpere quodam vt veniret quidam cursor, qui dum eſſet interrogatus ab eo, & Regis Sancij mortem ſibi detuliſſet, adiiciens etiam quod hoc volebat nunciare Regi Almenoni, Petrus Anſuri duxit eum extra viam, quaſi habens aliquid interrogare, & amputauit caput eius. Similiter fecit alio nuncio, qui veniebat poſt ipſum, Tertium vero accepit nuncium dominæ Vrracæ, & feſtinauit venire Toletum, & parare equitaturas, ac neceſſaria, quatenus Adefonſus ipſa nocte ſe in patriam ꝓ recepiſſet. Et quia Rex Adefonſus promiſerat Regi Almenoni, quod non prius ab eo diſcederet, niſi ei ſuum reditum nunciaret, Adefonſus ipſa nocte Regi Almenoni aſtitit, & ab eo cœpit auxilium militum Maurorum petere dicens, ſe velle reuerti in patriam, vt eſſe ſuis auxilio poſſet, ſed mortem Regis Sancij barbaro nullatenus vindicauit. Barbarus autem patricij hominis iacturæ primo compaſſus, ne in hoſtiles manus rursus velit incidere monet. Ad hæc Adefonſus fortunam fratris & virtutem ſatis ſe expertum dicit. Tantum vt ſibi Maurorum auxilia præberet quamuis callide, tamen inſtantiffime ſupplicabat. Barbarus autem illius importunitate tedio affectus dixit ei: Recede modo, quia de hac re alias licentius loquemur. Porro Petrus Anſuri extra Toletum equitaturas caute parauerat antequam portæ ciuitatis clauderentur. Adefonſus autem poſtquam ſe à Rege Almenone quaſi licentiatum vidit, ſcilicet dum ei dixiſſet, recede nunc, à ſuis in conticinio noctis per murum dimiſſus, ſicut erat prouidus, per totam noctem equitando in patriam ſe recepit. Almenon autem cœpit cum ſuis conferre quare vellet ad patriam reuerti Adefonſus. Sarraceni autem barbaro dixerunt, quia fortalliſ de morte fratris acceperat nuncium. Tunc ex definitione conſultum eſt, vt primo mane caperetur, ne forte eſſet in excidium aliquando Toletanis. Facto vero mane miſit Almenon apparitores qui caperent Adefonſum, & cum non eſſet inuentus, atque dictum fuiſſet, eum de nocte fuiſſe, miſit poſt eum milites plures ad capiendum ipſum, qui eo non inuento reuerſi ſunt.

Rex autem Adefonſus Zemoram veniens accerſita ſorore Vrraca aliſq; illuſtriſſimis viris, habuit cum eis ſecretum colloquium. Quæ proſecto Vrraca à pueritia Adefonſum præ cæteris fratribus fraterno amore tenerrime diligebat. Cum enim maior eſſet ætate eum loco matris alebat, induebatque. Pollebat namque Vrraca conſilio & probitate. Quippe quod veritate magis quam opinione poteſt probari ſpretis carnalibus copiis periturique mariti amplexibus de foris ſub laicali habitu, ſed inſinſecus ſub moniali obſeruatione, Chriſto vero ſponſo adheſit, ac omni vitæ ſuæ tempore in ornandis auro, argēto, precioliſq; gemmis ſacris altaribus ſacerdotalibuſq; ſtudiuit veſtimentis. Igitur in ſuprafato colloquio diffinierunt qualiter nuncios per regna Hispaniæ mitterent, & ſapienter ſe agerent in diſpoſitione regnorum. Legionenſes autem Gallæci, & Aſtures audientes Regis Adefonſi aduentum, ei cum magna lætitia Zemoram occurrere, ſibi eum Regem ac dominum acclamantes. Rex vero Garſias frater Regis, vt vidit ſui regni Gallæcos ad Regem Adefonſum properare, iratus eſt valde: & cœpit bellum inferre Regi Adefonſo fratri ſuo. Rex autem Adefonſus habito conſilio ſororis Vrracæ & Petri Anſuri, miſit ad fratrem ſuum Regem Garſiam, vt cum eo tractarent de pace. Garſeanus autem vt nuncios fratris vidit, (& erat ſimplicis ingenij) venit ad

Regem Adefonsum nulla fide de securitate accepta ab eo. Rex vero Adefonsum Regem cepit Garsiam fratrem suum, & in vinculis posuit, cui præter licentiam imperandi omnis regius honor exhibebatur. Considerabat namque Adefonsum hunc post se regnaturum. Obtinuit tunc Rex Adefonsum regnum Portugaliæ & Gallæciæ fratris sui.

Post hæc Castellani nobiles, & Pampilonenses, cum nullus esset sibi de genere regali, quem dominum possent habere, venientes ad Regem Adefonsum, eum Regem fecerunt, hac tamen conditione interposita, ut prius iuraret, quod nunquam fuerat in consilio mortis Regis Sancij fratris sui. Cumque nullus esset, qui iuramentum à Rege auderet accipere, suprafatus Rodericus Didaci strenuus miles iuramentum à Rege accepit. Quapropter Rex Adefonsum semper habuit eum exosum. Postquam autem Rex Adefonsum fratrum suorum regna obtinuit, sapientissimam sororem suam Vrracam, Reginam fecit vocari, cuius prudenti consilio disponebat quæcumque erant gerenda in regno. Tam sapienter Rex Adefonsum regni gessit gubernacula, ut omnes potestates, nobiles, diuites, vel pauperes, qui erant in regno, erant in quiete, ita quod non auderet vnus contra alterum litem mouere, nec aliquid mali facere. Pater erat & defensor omnium Ecclesiarum, & per omnia Catholicæ religionis cultor. Tam terribilis fuit omnibus male agentibus, quod nequaquam auderent apparere in conspectu Regis. Tanta pax fuit in diebus quibus ipse regnauit, ut vna sola mulier portans aurum vel argentum in manu sua per totum regnum eius, tam in motibus quam in campis, non inueniret qui tangeret eam, ut aliquid mali faceret ei. Negociatores & peregrini transeuntes per regnum eius nihil verebantur, quia non erat aliquis qui eos molestare auderet. Studuit etiam facere omnes pontes, qui sunt Lucronio, vsque ad sanctum Iacobum.

Factum est autem cum Rex Cordubensis Regem Almenonem impugnaret, Rex Adefonsum congregato magno exercitu, venit versus Toletum. Rex Almenon ut hoc audiuit, timuit valde, & misit nuncios ad Regem Adefonsum, qui ei ad memoriam reducerent bona quæ fecerat ei barbarus Toletanus, & eum supplicarent pro pace. Rex Adefonsum honorifice susceptis nunciis barbaris dixit eis: Reuertimini ad dominum vestrum Almenonem, & dicite ei, quia ad auxilium eius venio contra Regem Cordubensem. Recordetur quia dum secum essem quadam die adiurans me interrogauit, ut dicerem ei, quid facerem si regnum patrum meorum haberem. Ego vero respondi ei, quod aggregato magno exercitu properarem adiuuare ipsum contra omnes aduersarios eius. Quod dum Almenoni hæc nunciata fuissent, lætatus est valde, & missis sibi famulis suis, qui Toletum fuerant detenti, & muneribus magnis, perrexit cum eo contra Cordubenses. Sed Rex Adefonsum omnia, quæ in circuitu Cordubæ erant, ferro & flamma deuastans, cum infinita præda Legionem reuersus est. Tunc accepit uxorem nomine Constantiam, ex qua genuit Vrracam, quæ fuit vxor comitis Raymundi. Post cuius mortem duxit uxorem nomine Bertam, de Tuscia oriundam. Quartam quoque duxit nomine Elisabeth, filiam Ludouici Regis Franciæ, ex qua genuit Sanciam coniugem comitis Roderici & Geloynam, quam duxit Rogerius dux Siciliæ. Quintam quoque duxit nomine Beatricem, quæ post mortem Regis in suam patriam repedauit. Habuit etiam duas concubinas nobilissimas, priorem Xemenam Munionis, ex qua genuit Geloynam uxorem comitis Tolosani Raymundi; & Raymundus genuit ex Geloyma Adefonsum Iordani. Habuit etiam Rex Adefonsum ex prædicta Xemenâ Munionis filiam nomine Tharasiam, uxorem comitis Henrici, & Henricus genuit ex ea Vrracam, Geloynam, & Adefonsum, qui fuit Rex Portugalsium. Posteriorem quoque Rex Adefonsum habuit nomine Zaydam filiam Benabeth Regis Sibilæ: ex hac genuit Sancium, qui fuit mortuus in lite de Vcles.

Habuit Rex Adefonsum pacem cum Almenone Rege Toletano, quamdiu ipse barbarus vixit: & fecit ei gratiam & honorem. Post obitum vero Almenonis Rex Adefonsum cepit expugnare ciuitatem Toletum, & per septem continuos annos abstulit ipsi ciuitati fructus & fruges. Anno autem octauo cum diuino adiutorio cepit ipsam ciuitatem Toletanam, quæ olim fuerat mater & gloria regni Gotthorum. Post hæc cepit Talaueram, Sanctam Eulaliam, Maquedam, Alphamin, Argenzam, Magenzam, Mageritam, Olmos, Canales, Cafatalipham, Talamancam, Vzedom, Godalphaiaram, Fitam, Ribas, Caracoyam, Moram, Aluede, Confogram, Veles, Masatrigo, Concham, Almodouar, Alaeth, & ex alia parte cepit Cauriam, Vlisbonam, Sintriam, Santarem. Populauit etiam Rex Adefonsum totam Strematuram, & totam Castellam,

stellam, & ciuitates & villas, quarum nomina hæc sunt, id est, Salmantica, Abula, Co-  
ca, Olmedo, Medina, Secobia, Iscar & Colar. Perlustrauit Rex Adefonsus omnes  
ciuitates Sarracenorum, & deuastauit & deprædatus est multa castella ipsorum, & fe-  
cit sibi tributarios omnes Hispaniæ Sarracenos. Qui ad tantam deuenit gloriam,  
vt Imperatorem Hispaniæ faceret se vocari. Eodem tempore Rodericus Didaci mi-  
les strenuus pugnavit cum Petro Rege Aragonum in campo, & cepit eum. Post hæc  
obsedit Valentiam, & cepit eam. Deinde vicit barbarorum Regem Buchar, & inter-  
fecit multa millia Sarracenorum. Rex autem suprafatus Garfias frater Regis Adefon-  
si cum esset in vinculis ægrotavit, & minuit se sanguine. Sed cum nunciatum fuisset  
10 Regi Adefonso fratrem suum grauiter ægrotare, doluit valde, & iussit eum extrahere  
à vinculis, & ducere Legionem. Per viginti annos tentus fuit Rex Garfias in vincu-  
lis, & cum Rex Adefonsus non haberet filium qui sibi succederet, ad hoc seruabat Re-  
gem Garfiam, vt regnaret post ipsum. Timebat tamen à vinculis eum extrahere, ne  
pararet rebellionem, & turbaretur regnum. Rex autem Garfias cum veniret Legio-  
nem in itinere mortuus est: cuius funeri ambæ sorores, Vrraca scilicet & Geloyra mo-  
re regio occurrentes, & Renerio Romanæ Ecclesiæ Legato, qui postea Papa effectus  
est, & cum Bernardo Toletano Archiepiscopo, aliisque comprouincialibus Episcopis &  
Abbatibus Legionem Synodum celebrabat, omnibus pro eius anima Deo salutarem  
hostiam offerentibus, corpus eius in eadem vrbe cum patribus suis sepulturæ honorifi-  
ce tradiderunt, era M C X X I X.

20 In prædicta vero Synodo almi Sacerdotes de fide Catholica colloquētes statuerunt,  
vt secundum regulam beati Isidori Hispalensis Archiepiscopi ecclesiastica officia in  
Hispania regerentur. Statuerunt etiam vt scriptores de cætero Gallicam litteram scri-  
berent, & præmitterent Toletanam in officiis ecclesiasticis, vt nulla esset diuisio  
inter ministros Ecclesiæ Dei. Eo tempore Rex Adefonsus offendit grauiter Comi-  
tem Castellanum, Garfiam de Cabrera: & causa placandi ipsum, dedit ei Geloyram  
sororem suam in vxorem, & pacificauit totum regnum, quod in seditionem verteba-  
tur. Videns etiam Rex se non habere filium qui regnaret post ipsum, tradidit filiam  
suam primogenitam Vrracam nobilissimo viro comiti Raymundo, qui erat de regali  
30 genere Gotthorum, vt de tali coniugio Regum semen suscitaretur. Comes Raymun-  
dus de coniuge sua Vrraca genuit primogenitam filiam Sanciam, & secundo Ade-  
fonsum. Tunc comes Raymundus de præcepto Regis Salamanticam populauit.  
Obiit gloriosa Regina Vrraca Fernandi: & Legionem in ecclesia beati Isidori sepul-  
ta est. Soror quoque eius Geloyra Fernandi, obiit, & Legionem iuxta sororem se-  
pulta est.

Cum igitur Rex Adefonsus regnaret securus, cum tantis prosperitatibus accepit  
filiam Regis Benabeth, vt præmissum est quasi pro vxore, & genuit ex ea Sanciam. De-  
inde habito consilio cum Benabeth euocauit ad Hispaniæ partes, barbaras, transma-  
rinas gentes, quæ Almórabides siue Almophades vocantur. Putauerat enim Rex  
40 Adefonsus, quod prædictæ gentes pugnarent cum cæteris Sarracenis, & mutuo gla-  
dio barbari delerentur. Sed ipsi Sarraceni Almophades partim gladio, partim con-  
silio ipsos Hispaniæ Sarracenos in suam concordiam redegerunt: & constituerunt  
ex genere suo Regem, quem Miramamolinum honoris gratia vocauerunt. Facta igitur  
concordia inter Sarracenos, Hispanos, & Africanos, ipsi barbari ceperunt Re-  
gem Adefonsum grauissime molestare, & omnino illi tributa solita denegare. Pri-  
mo Regem Benabeth occiderunt, eo quod esset occulte Christianus, & Regi Ade-  
fonsi nimio amore coniunctus. Deinde congregato innumerabili agmine Mauro-  
rum, Christianorum fines deprædari cœperunt. Comes autem Garfias & Comes  
Rodericus occurrerunt Sarracenis cum exercitu magno. Et finito bello in loco,  
50 qui Roda dicitur, cesserunt bello Christiani, & multi ibi perierunt ex nostris. Post  
Miramamolinus congregata nimia Maurorum multitudine fines Christianorum  
intrauit. Occurrit autem ei Rex Adefonsus cum exercitu suo in loco, qui dicitur  
Barduzo, id est, sacralias, commisso prælio innumerabilis multitudo de nostris cor-  
ruit. Rex autem Adefonsus in hoc mirabilis habebatur, quod cum victus fuisset,  
magis animabatur ad bellum. Vnde eodem anno magno exercitu congregato vs-  
que Sibilam venit, & innumerabiles strages fecit, & in pace reuersus est. Erat cum  
Sarracenis Comes Garfias Ordonij, qui Agarenos ad prælium fortiter animabat.  
Cuius consilio Rex Miramamolinus inæstimabili suorum multitudine conglo-  
bata Regis Adefonsi adit hostiliter regnum. Rex vero Adefonsus cum multo,

rum Christianorum agmine venit illi obuiam ad castrum quod vocatur Ocles, & inito inter se prælio, cum à mane vsque ad noctem inuincibiliter dimicatum fuisset, tanta millia ex vtraque parte corruerunt, quod præ sui multitudine dinumerari non possent. Ibi de nostris occubuit Sancius Regis filius, & comes Gasias Fernandi, & comes domnus Martinus, & alij plures. Perquisiuit autem Rex Adefonsus à sapientibus, quare sui milites non poterant laborem exercitus tolerare. Responsumque est illi: quia eo quod erant balneis dediti, & admodum delicati. Tunc Rex fecit balnea sui regni destrui, & milites variis exercitiis insudare. Post hæc Rex Adefonsus labori cedere nescius congregato Gallorum & suorum exercitu inastimabili fines Mauro-  
rum inuasit, & regem Miramamolinum Cordubæ obsedit. Rex vero Miramamoli-  
nus misit ei legatos pro pace, promittens de omnibus ciuitatibus suis, quæ sunt citra  
mare, Regi Adefonso soluere tributa. Dum hæc agerentur, Sarracenus quidam in-  
gnis nomine Abadella, cum manu forti barbarorum de nocte irruit super castra Re-  
gis Adefonsi. Sed concurrentes nostri ad arma, ipsum Abadella viuum ceperunt, &  
de suis multitudinem nimiam occiderunt. Sequenti vero die ipsum Abadella iussit  
Rex Adefonsus videntibus Mauris, qui erant super murum Cordubæ, frustatim scin-  
di, & igne cremari, quia occiderat Benabeth focerum Regis, de illis etiam qui capti  
fuerant cum illo, & erant familiares eius, igne comburi iussit. Vnde territi Sarraceni  
de soluendo tributo cum Rege Adefonso firmiter pepigerunt, & illi auri, argenti, la-  
pidum pretiosorum & fericarum vestium immensos thesauros obtulerunt, & reuersus  
est Rex in patriam cum multis opibus & gloria magna. Rex vero Miramamolinus re-  
uersus est Marrochos regalem sedem regni sui, & quamdiu vixit Rex Adefonsus, non  
apposuit venire in Hispaniam.

Rex autem Adefonsus multa gloria ditatus & opibus transcendit Hispaniæ Re-  
ges, qui fuerant ante ipsum: & regnum sibi subditum in pace & in fide Catholica con-  
firmavit; & de cætero dum vixit constituta tributa per vnumquemque annum à Sar-  
racenis accepit. Post hæc decidit in lecto, & per annum vnum & sex menses integros  
ægrotauit: & quamuis esset infirmus qualibet die aliquantulum equitabat iussu me-  
dicorum, vt aliquod corporis leuamen haberet, & ne faceret de sua valetudine læti-  
tiam Sarracenis. Sed octauo die antequam moreretur, fecit Deus in Legionensi vrbe  
in ecclesia sancti Isidori prodigium magnum. In natiuitate quidem sancti Ioannis Ba-  
ptistæ hora sexta, lapides qui sunt ante altare sancti Isidori, vbi tenet sacerdos pedes,  
quando Missam celebrat, non per iuncturas lapidum, sed per medias petras cœperunt  
manare aquæ videntibus cunctis ciuibus tam maioribus, quam minoribus, vna cum  
Episcopis, videlicet, Petro Legionensi, & Pelagio Ouetensi; & hoc fuit factum tribus  
diebus, quinta feria, sexta & Sabbatho. In quarta vero die, quæ erat Dominica, præ-  
dicti Episcopi induerunt se pontificalibus indumentis, & omnis ecclesiasticus ordo  
sacris vestimentis ornatus, singuli cereos habentes in manibus, vna cum ciuium & po-  
puli multitudine facta processione ab ecclesia sanctæ Mariæ, vsque ad altare beati con-  
fessoris Isidori, intrauerunt ecclesiam sancti Isidori, dantes voces cum lachrymis, lau-  
dantes mirabilia nostri Saluatoris. Peracto itaque sermone à prædicto Pelagio Oue-  
tensi Episcopo, & celebrata Missa à Petro Legionensi Episcopo, accesserunt prædicti  
Episcopi ad locum vbi erat aqua, & ipsi Episcopi biberunt ex ea, & totus populus si-  
mul. Post hæc statim aquæ fluere cessauerunt. Iusserunt tamen ipsi Episcopi, vt de illa  
aqua in vasibus vitreis seruaretur in testimonium: & quamuis multi ad honorem beati  
Isidori curati fuerint infirmi ex potu illius aquæ, tamen hoc signum tribulationes & lu-  
ctus ostendisse videtur, quæ post mortem prædicti Regis illi Ecclesiæ atque Hispaniæ  
euenerunt. Et ideo quidam sapientes autumant, quod lapides lachrymas quasi plo-  
rantes produxerunt. Etenim per Regem Aragonium Petrum postea ipsa ecclesia spo-  
liata fuit, multis possessionibus & thesauris atque pars regni maxima deuastata. Igitur  
Rex Adefonsus septuagesimo vitæ suæ anno accepto corporis & sanguinis Domini  
sacramento, obiit Toletoto quadragesimotertio, ex quo regnare cœpit. Tunc Comites  
simulque omnes populi decaluatis capitibus, scissis vestibus, ruptis mulieres faciebus,  
cum magno gemitu & dolore cordis dabant voces, dicentes: Cur pastor oues deseris?  
Nam commendatum tibi gregem & regnum inuadent Sarraceni & crudeles homi-  
nes. Post viginti autem dies deduxerunt eum in territorium Ceixæ, & omnes Archie-  
piscopi & Episcopi vna cum cæteris nobilibus regni sepelierunt eum in Ecclesia san-  
ctorum Facundi & Primitiui, iuxta vxores suas, scilicet, Agnetem, & Constantiam.  
Hanc quidem ecclesiam prædictus Rex Adefonsus dum viueret, multis insigniis dita-  
uerat,



uerat, libertatibus donauerat, & multis prædiis ampliauerat. Regina uero Elisabeth eius uxor Ludouici Francorum Regis filia Legionem in ecclesia sancti Isidori sepulta quiescit.

Era M C X L V I. Adefonsus filius comitis Raymundi & Vrracæ Reginae filiae Regis Adefonsi cœpit in Gallecia regnare. Eo tempore facta est perturbatio magna in Hispania, eo quod Regina Vrraca regere volebat regnum paternum sine filio Adefonso. Siquidem Pampilonenses uidentes dissensionem regni, quidam militem Garciam Ramiri super se Regem erexerunt. Erat tunc temporis in Aragonia Rex Petrus, qui amore Vrracæ Reginae fecit se vocari Regem Adefonsum. Vrraca uero Regina habebat secum comitem Henricum, qui præerat Portugalix, cuius consilio misit ad Regem Aragonensem, ut properaret eam accipere in uxorem, & obtineret regnum. Venit igitur Rex Aragonum cum magna manu militum, & Reginam Vrracam accepit uxorem. Cumque Rex uellet obtinere Gallæciam, obuiauit ei cum larga manu militum, comes nomine Gomez, in loco qui dicitur, Campo de Spina. Initoque certamine captus est comes Gomez, & à comite Henrico in ipso loco occisus. Gallæci autem dolore nimio perturbati una cum Rege suo Adefonso constituerunt diem & locum, ubi cum Rege Aragonensium dimicarent, & conuenerunt inter Astoricam & Legionem in loco, qui dicitur, via de Angos, ubi acriter præliari cœperunt, & multi tam de istis, quam de illis corruerunt. Tandem cesserunt Gallæci, & se fugæ commiserunt. Tamen Gallæci de sua iustitia confidentes, miserunt ad Regem Aragonensem, dicentes, quod uolebant iterum in campo cum eo configere. Rex autem Aragonensium erat in arcto positus, eo quod uideret Gallæcos & Astures pro domino suo mori paratos, & Castellani nullum sibi ferrent subsidium. Defecerat etiam sibi census, eo quod primo largissima manu dederat militibus, & ad præsens non erat ei quod largiretur. Vnde factum est, ut de consilio comitis Henrici, & Reginae Vrracæ quasdam nobiles ecclesias, quas Rex magnus Fernandus & filius eius Rex Adefonsus thesauris ditauerant, spoliaret: etiam ad aurum sepulchri beati Isidori mitteret manum: quod sibi & principibus suis à Deo & ab hominibus in magnum scandalum cessit. Omnes enim nobiles & ignobiles ipsum, & suos infideles, & sacrilegos conclamabant. Dum hæc agerentur venit illi nuncius, quod Sarraceni regnum Aragoniæ deuastabant. Festinauit itaque Rex eis obuiam procedere, & in loco qui dicitur Fraga, commisso prælio à Sarracenis occisus est. Tamen nec uiuus nec mortuus de cætero potuit inueniri. Adefonsus autem filius Vrracæ Reginae properauit cum exercitu magno Gallæcorum, & concordantibus cum eo Legionensibus & Castellanis obsedit matrem suam Reginam Vrracam in turribus Legionis: quæ post paucos dies filio se tradidit, & multis honoribus fuit ab eo sublimata dum uixit, & mortua est præfata Regina Vrraca, era M C L X I V. Habebat sororem nobilissimam Adefonsus nomine Sanciam, quam ea hora qua à Legionensibus & Castellanis est confirmatus in Regem, secum sedere fecit, & Reginam uocari iussit. Hæc sapientissima Regina Sancia quamdiu uixit in uirginitate permansit, Christi ecclesias multis insigniis decorando, monasteria construendo, & Christi pauperes recreando. Igitur Rex Adefonsus confirmatus in Regem sancte ac catholice se & suos regere studuit. Fecit etiam congregari Episcopos & omnes Barones regni sui in Legionem, & † imponere sibi coronam secundum legem Dei, & consuetudinem regum priorum. Ab illa die uocatus est Imperator Hispaniæ, & dilexit iustitiam, & gloriose dotauit Ecclesias imperij sui. Habuit successiue uxores legitimas, scilicet Berengariam, Beatricem, & Ricam. De Berengaria genuit plures filios & filias: ex quibus quatuor remanserunt, scilicet, Sancius, Fredenandus, & Elisabeth, quam duxit Ludouicus Rex Francorum uxorem & † Beatricem, quam duxit uxorem Rex Sancius de Navarra. Postea ex quadam domina nobilissima nomine Maria genuit Stephaniam pulcherrimam puellam. Felicia tempora imperator Adefonsus duxit dum uixit, & terras Maurorum multoties inuasit, & non fuit in Hispania qui posset resistere illi. Erat quædam nobilissima, & opulentissima ciuitas barbarorum, in maritimis mediterranei maris Almeria: quam imperator Adefonsus deprædatis omnibus aliis oppidis barbarorum obsedit, & etiam Genuenses & Venetos per mare ad obsidionem illius urbis conuocauit. Cepit eam Imperator Catholicus in ore gladij, & omnes thesauros ipsis dedit Venetis & Genuensibus, & ciuitatem retinuit sibi. Captiuos autem Sarracenos dedit Raymundo comiti Barchilonensi, qui uenerat ad obsidionem urbis, & licet thesauri essent infiniti Imperator nihil sibi retinuit. Quippe nobilissimum animum suum in tantum largitate decorauerat, ut omnes thesauros pro nihilo duceret, & statim tri-

bueret cuncta, nisi essent sapientes sui, qui ei necessaria reseruabant. Post aliquot annos fuit ciuitas Almeria in suo dominio, atque ad vltimum funditus, destruxit eam. Obsedit etiam Cordubam ciuitatem magnam solium regni barbarorum, & egressi Sarraceni ad eum, tradiderunt ei ciuitatem, ita tamen quod ipsi Sarraceni habitarent in ea, & Christiani essent in arce ipsius ciuitatis. Sarraceni autem licet iurauerint Imperatori nostro, vt essent ei fideles vassalli & filiis eius, tamen tempore procedente mentiti sunt ei, quia nunquam Sarracenorum Reges fidelitatis pactum seruauerunt Christianis. Cepit tunc Imperator castrum fortissimum Montor, & posuit in eo praesidium fortissimorum virorum. Post hæc obsedit Baeciam, & Sarraceni ciuitatis illius fortiter resistebant. Et quia Imperator tota mente diligebat Dominum, etiam Sanctorum <sup>10</sup> auxilium manifestum meruit habere, ipse dilectus à Deo. Nam cum milites sui defluisissent ab eo, & esset cum paucis, atque innumerabiles Sarraceni conglobati accederent, vt ipsum cum suis raperent, apparuit ei beatus confessor Isidorus dum dormiret, & confortauit eum dicens, se datum esse domino illi, & suo generi defensorem, & ne timeret multitudinem Sarracenorum hortabatur, sed viriliter primo mane cum Sarracenis confingeret, quia sicut fumus euanescerent à facie eius, & in ipsa die eandem caperent ciuitatem. Imperator autem tanta visione confortatus in Domino, primo mane inuito certamine cum barbaris, statim terga dederunt Sarraceni nostris relicta innumerabili multitudine spoliolorum, statimque Sarraceni eiusdem ciuitatis tradiderunt illi urbem, pro vita tantummodo supplicantes. Imperator autem destruxit ipsam <sup>20</sup> Baeciam, & multa castella Maurorum, & terras destruxit, & captiuauit, & occidit, vt sibi visum fuit. Post hæc reuersus Legionem cum magna gloria, statuit confraternitatem fieri in ipsa ciuitate ob memoriam tanti miraculi, & ob honorem sancti Isidori confessoris. Reparauit etiam thesauros, & hæreditates pro parte magna, quas Rex Aragonum, & comes Henricus abstulerant ab ecclesia prædicti confessoris, & eandem ecclesiam, quæ adhuc in iure consistebat regali, consecrauit Domino, tradens eam perpetuo iure Canonicis regularibus. Tantam illi Dominus gratiam & gloriam contulit, vt omnes Hispaniarum Reges & Principes Christiani, & barbari suo imperio se subderent. Etenim Rex Garfia de Nauarra & Raymundus comes Barchilonensis, qui tunc <sup>30</sup> Aragonense regebat regnum, & Reges Sarracenorum scilicet Abephandil, & Zaphadola, & Rex Lupus vno & eodem tempore eius vassalli fuerunt. In tanto imperij culmine sublimatus nunquam aliquem subditum oppressit, sed multos de thesauris suis gloriose ditauit, & libertates & immunitates ecclesiis & oppressis pauperibus contulit.

Quam sedulus fuerit in iustitia facienda, & superbiorum audacitate, & contumacia extirpanda, ex hoc potest aduertiri, quod cum quidam nobilis in Gallæciæ partibus nomine Fernandus, cuidam rustico hæreditatem suam auferens ei iniuriam intulisset, ipse Toletum ad Imperatorem properans de dicto milite querimoniam fecit. Imperator autem statim per ipsam rusticum suis litteris præcepit ei, vt visis litteris statim rustico iustitiam exhiberet, mandans maiorino terræ, vt cum rustico veniret ad militem, & videret qualiter ei iustitiam exhibebat, & hoc sibi rescriberet. Miles vero, qui erat <sup>40</sup> nobilis & potens, vt rusticum vidit cum litteris Imperatoris, succensus ira cœpit rusticum mortis inferre minas, nolens illi satisfacere. Reuersus est autem rusticus ad Imperatorem Toleti inferens testimoniales litteras maiorini, quod noluerit illi miles iustitiam exhibere. Imperator vt hæc audiuit, vocatis secretariis suis, præcepit eis, vt ipsum dicerent ægotare, & nullum permetterent intrare cubiculum eius. Præcepit etiam sibi & duobus militibus tantum secrete parari equos, & diebus ac noctibus nullo alio sciente, ad Gallæciam properauit. At vbi ventum est ad locum, vbi præfatus miles erat, vocauit Imperator secrete maiorinum terræ, & diligenter ab eo, & ab aliis super facto militis & rustici perquisita veritate, fecit vocari plures, & stans ad ostium militis, misit ad eum dicens: Egredere, quia vocat te Imperator. Quod miles vt audiuit, nimio <sup>50</sup> timore perterritus, intelligens quod futurum erat, fugere parauit, sed præuentus à ministris Imperatoris captus est, & eo iubente in ostio domus suæ suspensus. Tunc Imperator manifesta se in Gallæcia, & totam patriam ipsam pacificauit. Tantus inuasit terror omnes magnates totius imperij ex hoc facto, videntes zelum & animositatem Imperatoris in iustitia facienda, vt nullus esset qui minimo vel magno inferret iniuriam, quin statim ei satisfacere festinaret.

Post hæc quidam maligni detractores cœperunt Ludouici Regis Francorum auribus instillare, quod Elisabeth vxorem eius Imperator Adefonsus genuerat de vilissima concubina. Vnde ipse Rex turbatus, simulans se causa orationis ad sanctum Iacobum ve-

bum venire, venit in Hispaniam cupiens experiri, vtrum verum esset, quod sibi maligni dixerant detractores. Addiderant enim quod ipse Imperator Adefonsus erat vilis persona, & nullius momenti inter suos. Denegauerat etiam ei coniux eius Elisabeth thorum coniugalem, eo quod ita Rex Ludouicus improperebat sibi. Imperator autem Adefonsus vt audiuit aduentum generi sui Regis Ludouici, præcepit Regi Nauarræ, & comiti Barchinonæ, vt omnem gloriam Hispaniæ exhiberent ei. Sed vbi Rex Ludouicus venit Legionem, occurrit ei Imperator Adefonsus cum tam glorioso apparatu, quod ipse Rex Ludouicus, & Franci, qui cum eo venerant, obstupuerunt. Venit Imperator cum eo vsque ad Sanctum Iacobum, & direxit nuncios per totum imperium  
 10 suum ad omnes nobiles Christianos, & barbaros, quatenus Toletum ad eius ciuitatem & curiam conuenirent; sed cum reuersi à Sancto Iacobo Imperator & Rex Ludouicus, venirent Toletum, atque omnes Reges barbarorum, & Christianorum Principes occurrerent Imperatori manus eius osculantes, vltra quam credi potest Ludouicus admirans, dixit Imperatori: Per Deum, inquit, iuro, quod non est gloria similis huic in toto mundo. Siquidem tantus erat apparatus holosericarum cortinarum, & tentorium per agros extra urbem Toletanam, & diuersorum insignium copia, quod à nullo poterant æstimari. Tantus erat nobilium virorum conuentus, quod à nullo poterat dinumerari. Tanta offerebantur dona auri, argenti, lapidum pretiosorum, sericarum vestium, & equorum Regi Ludouico & suis, quod præ multitudine illis tæ-  
 20 dium generabant. Imperator autem conuersus ad Regem Ludouicum, dixit ei: Certe Rex Francorum vides, & ipse potes veritati testimonium perhibere, quod mentiti fuerunt, qui mihi & filiæ meæ coram te in Francia detraxerunt. Filia mea est quam genui ex imperatrice Berengaria, quæ filia fuit huius præsentis Barchinonensis comitis Raymundi. Præsens erat cum multo gloriæ apparatu comes Raymundus, & dixit Ludouico Regi: Habeas in magno honore & reuerentia Elisabeth neptem meam, alioquin cum auxilio præsentis domini mei Imperatoris Adefonsi promitto me tibi Parisiis in paruo ponte campale inferre bellum. Rex Ludouicus dixit eis: Gratias ago Deo, & omnibus Sanctis eius, qui de nobilissimo sanguine vestro filiam vestram mihi dignatus est dare vxorem, quam semper dum vixero modis omnibus honorabo. Multa  
 30 donaria oblata fuerunt tunc nobilissimo Ludouico Regi Francorum, sed nihil inde accipere voluit, nisi quendam smaragdum magnum, lapidem pretiosum cogente Imperatore Adefonso, quem Rex Zafadola detulerat. Reuersus est itaque Rex Ludouicus in Franciam cum honore & lætitia magna, & hunc pretiosum lapidem, quem detulerat ab Hispania, monasterio beati Dionysij contulit; vxorem quoque suam Elisabeth tenerrimè dilexit, & modis quibuscumque potuit honorauit. Hæc post obitum suum in Ecclesia beati Dionysij est sepulta, & merito sancta Regina vocata; quia dum vixit in simplicitate spiritus & afflictione carnis, studeuit Domino deseruire. Imperator autem Adefonsus cum in tanta consisteret gloria, & corporis ægritudine laboraret, fœdistragus populus barbarorum se contra illum erexit. Sed Imperator vt erat ma-  
 40 gnanimus dissimulans ægritudinem cum manu Gotthorum maxima contra Mauros perrexit. Qui vt viderunt eum cum magno exercitu, colla ei illico submiserunt. Sed crescente ægritudine dum ad propria rediret iuxta portum, qui vocatur Muradal, in loco qui dicitur Fresneda, Domino, vt credimus, spiritum tradidit anno quadragesimo nono, ex quo regnare cœpit; sepultusque est in vrbe Regia Toletana. Priusquam vero moreretur, diuisit imperium suum duobus filiis suis, Sancio scilicet & Fernando. Sancio quidem dedit bellatricem Castellam, & Fernando fidelem Legionem & Gallæciam.

Era M C L X X X V. post mortem Imperatoris, duo filij eius Sancius & Fernandus vnusquisque in parte regni, quam eis pater eorum dederat, regnare cœperunt. Sancius  
 50 duxit vxorem nomine Blancam, filiam Regis Garsia de Nauarra adhuc viuente patre; ex qua genuit filium nomine Adefonsum. Iste Rex Sancius Catholicus fuit, & armis strenuus, bonitate perspicuus, & omni regia honestate præclarus. Diligebatur ab omnibus minoribus & maioribus, quia ipse Deo & cunctis hominibus placere studebat. Regnauit anno vno, & diebus duodecim, tam parum propter peccata populi, & vitam in pace finiuit, sepultusque est iuxta tumulum patris sui in Ecclesia Sanctæ Mariæ Toletæ.

Rex autem Fernandus frater Sancij Regis tunc temporis regnabat in Legionem & Gallæciam, & regebat se consilio Fernandi comitis de Gallæcia, qui eum nutrierat, & mortuo fratre eius Rege Sancio maximam partem regni Castellæ obtinuit. Nutriebat

quidem ipse filium fratris sui Adefonsum puerulum, quem dedit comiti Manrico ad custodiendum. Tunc regnavit Fernandus Rex in toto imperio patris sui, unde Rex Hispaniarum fuit vocatus. Sed concordantibus comite Manrico, & fratre eius comite Nunno, cum omnibus qui ad regnum Castellæ pertinebant, Adefonsum filium domini sui Regis Sancij sibi Regem constituerunt. Fredenandus autem Rex, ut erat pius & hilaris acceptavit quod fecerant Castellani. Fuit hic Rex Fernandus armis strenuus, in bellis victoriosus, circa omnes pius, benignus, liberalis, & largitate præclarus, adeo quod in omni conflictu victor extitit, & nihil proprium habere voluit. Fidem Catholicam, quam à cunabulis adeptus fuerat, in tantum dilexit, ut ecclesiis & ordinibus sacris fere omnia regalia sua conferret. Omnibus erat communis, ita ut omnes eum potius diligenter, quam timerent. Hic piissimus Rex Fernandus accepit filiam Adefonsi Regis Portugaliæ nomine Vrracam, ex qua suscepit filium nomine Adefonsum. Sed iste Rex Portugaliæ Adefonsum filium fuit comitis Henrici & Tharasiæ filia Regis Adefonsi, qui Adefonsum filium comitis Henrici fecit se Regem Portugaliæ vocari, & quia strenuus fuit armis & bellicosus ampliavit terram suam, partem de nouo populando, partem Sarracenos occidendo, & ab eis municipia capta muniendo, & retinendo magnum sibi nomē acquisiuit, quia contra Christianos & Sarracenos fortissime decertavit. Huius filiam, ut dictum est, Rex Fernandus accepit coniugem, ut eius posset habere auxilia contra impetus aduersantium. Cœpit igitur Rex Fernandus ecclesias honorare, & regnum suum populationes faciendo ampliare. Populauit siquidē in Extremadura ciuitatem Roderici, & Letesmam. In transferra Granatam, in territorio Zemoræ castrum Taraphei. In terra Legionis populauit Maioricam, Benauentū, Mansellam, Villapandum & Coiancam. Terra Leonis dicitur per flumen de Pisorga, & per flumen Dorij, & per montes Submontanorum. Est autem in ipsa terra quædam ciuitas regia quæ Legio vocatur. Salmanticensis autem eo quod Rex Fernandus in eorum termino ciuitatem Roderici populauerat, cœperunt rebellare contra Regem Fernandum, & elegerunt sibi Regem nomine Nunnum, Serranum, & pugnaverunt cum Rege Fernando in valle de Muza. Siquidem incenderunt quendam montem, eo quod ventus veniebat ex parte ipsorum contra exercitum Regis Fernandi, ut fumo & vento Leonenses fatigati ad bellum accederent. Sed misericordia Dei non defuit Regi Fernando. Nam ventus & fumus, qui contra suum exercitum veniebant, contra Salmanticensis & Abulenses conuersus est, & illorum obtenebrauit aspectus. Rex autem Fernandus irruit super eos, & cum victoria magna cepit Regem Nunnum viuum, & occidit eum, atque subdidit sibi Salmanticam. Post hæc Rex Fernandus cupiens ciuitatem Astoricam decorare, transtulit corpus Ramiri, quod sepultum fuerat in Destriana, & Astoricæ in Ecclesia cathedrali ipsum honorifice sepeliuit.

Per idem fere tempus erat cum Sarracenis vir nobilis & potentissimus nomine Fernandus Roderici Castellanus. Hunc Sarraceni miserunt ad euertendam populationem nouam, scilicet ciuitatem Roderici. Rex autem Fernandus eo tempore erat Benauenti. Beatus autem Isidorus apparuit cuidam Canonico & thesaurario monasterij sui nomine Isidoro, & mittens eum ad Regem Fernandum, significauit ei aduentum Sarracenorum, dicens, quod cito Rex Fernandus obuiaret Sarracenis, & vinceret eos, eo quod ipse beatus Isidorus, & sanctus Iacobus Apostolus in certamine illo forent cum eo. Quo audito velociter perrexit Rex Fernandus cum paucis Christianorum, & inito certamine cum Sarracenis statim vicit eos, & tantam ex illis proftrauit multitudinem, quod præ numerositate indicibili non poterat numerari. Transactis paucis diebus Rex Fernandus reuocauit præditum Fernandum Roderici, & dedit ei Stephaniam sororem suam in uxorem. Sed Fernandus Roderici quiescere nescius iniit prælium cum comitibus Castellanis, & vicit eos, atque occidit comitem Oforium, & comitem Henricum, & alios plures nobiles Castellanos, & cepit viuum comitem Vimirum. Hic Fernandus Roderici genuit ex infantissima domna Stephania Petrum Fernandi potentissimum virum. Eo tempore quieuit terra Leonensium ab infestatione Maurorum.

Præfatus autem Adefonsum Rex Portugaliæ voluit insurgere contra Regem Fernandum: & misit filium suum Regem Sancium, quem sibi regni constituerat successorem, cum magna militum manu ad euertendam prædictam ciuitatem Roderici. Infestabat tunc temporis validissime Regem Fernandum Adefonsum Rex Castellæ Sancij Regis filius, & dimissa Rex Fernandus maiori parte sui exercitus contra nepotem suum Regem Castellæ, obuiavit Portugalsibus in termino ciuitatis Roderici in loco qui dicitur

dicitur Arganal, & commisso prælio deuicti sunt Portugalenses, & fugato Rege Sancio reliqui miserationi Regis Fernandi se subdiderunt. At ipse motus pietate dimisit eos redire ad propria.

Præfatus Rex Portugaliæ Adefonsus Regem Fernandum fortiter molestauerat, & occupauerat in Gallæcia totam Limiam, & totum Toroniū. Deinde obsedit Vadalozum ciuitatem Maurorum ad Regem Fernandum de iure spectantem. Tunc Rex Fernandus aggregato suorum exercitu perrexit contra Regem Adefonsum. Ceperat iam Rex Adefonsus maiorem partem ipsius ciuitatis, & in arce concluderat Sarracenos. Commisso autem prælio cum Rege Fernando deuicti sunt Portugalenses. Rex autem Adefonsus dum fugiens equo superfederet, & egrederetur per portam ciuitatis de Badalozo casu invecite ferreo portæ impegit, & crus eius fractum est. Tunc captus est Rex Adefonsus, & Regi Fernando delatus, dixit ei Rex Adefonsus, Domine, inquit, Rex, valde peccauit in Deum, & in te: sed ecce totum regnum meum libere trado tibi. Rex autem Fernandus victus misericordia, dixit ei: Redde mihi tantummodo mea, quæ abstulisti, & regnum tuum maneat tibi. Vincebatur quidem semper Rex Fernandus precibus miserorum, qui nunquam in bello potuit vinci. Tunc Rex Adefonsus tradidit Toronium & Limiam, & in tantum debilitatus fuit de fractura cruris, quod de cætero non potuit equitare. Sarraceni autem ad Regem Fredenandum egressi de arce se & ciuitatem tradiderunt illi. Rex autem Fernandus præcipit Sarracenis, vt habitarent in ciuitate, & essent vassalli sui. Tradidit etiam arcem cuidam magno barbaro nomine Abenabel, accepto ab eo & ab omnibus Sarracenis iuramento, vt essent Regi perpetuo fideles vassalli, atque quocumque ipse vellet, sibi arcem traderent, & ciuitatem. Sed sicut dicit vulgus, qui per Sarracenum credit, terram suam nunquam videbit. statim vt Rex Fredenandus recessit, ipsi Sarraceni Regi Fernando mentiti suo Miramamolino cum ipsa ciuitate se contulerant, & multas iniurias Regi Fernando postea intulerunt.

Post hæc Sarraceni videntes Adefonsum Regem Portugaliæ debilitatum, & quod in quibusdam offenderat Regem Fernandum ipsum Adefonsum in oppido qui dicitur Santarem, obsederunt. Rex autem Fernandus congregato exercitu magno ad auxilium Regis Adefonsi properauit. Sed Rex Adefonsus, vt hæc audiuit, timuit valde, credens quod Rex Fernandus ad auxiliū Maurorum veniret, & misit ad eum nuncios supplicans pro pace. Rex autem Fernandus declarauit ei, quod ad eius auxilium properaret. Quod Sarraceni vt audierunt, arrepta fuga ab obsidione turpiter recesserunt. Post hæc Rex Fernandus dimisit vxorem suam Vrracam filiam Regis Adefonsi, eo quod erat consanguinea eius propinquo gradu, & duxit aliam nomine Tharasiam, quæ fuerat vxor Nunij comitis de Castella. Post cuius mortem duxit aliam nomine Vrracam filiam Lupi comitis de Vizcaya, ex qua genuit Sancium & Garsiam. Cæterū Rex Fernandus regni anno quinquagesimo primo feliciter cōsummato, obiit apud Beneuentum, & in ecclesia sancti Iacobi Apostoli circa tumulum matris suæ, & aui sui comitis Raymundi sepultus est.

Era m c c x x v i. mortuo Rege Fernãdo filius eius Adefonsus successit ei in regnum Legionense. Hic fuit pulcher, eloquens, clemens, fortis viribus, & armis strenuus, & in fide Catholica solidatus. Tamen in primordio regni sui inquietatus fuit valde à collateralibus suis scilicet ab auunculo suo Sancio Rege de Portugalia, & ab Adefonso Rege Castellæ consobrino suo. Vnde compulsus fuit ducere in vxorem Tharasiam filiam eiusdem Regis Sancij, vt ipsum Regem Sancium haberet in auxilium sui contra Adefonsum Regem Castellæ. Ex ista Tharasia genuit tres filios, scilicet Sanciam primogenitam, deinde Fernandum & nobilem infantissam Dulciam.

Præfatus autem Rex Castellæ Adefonsus Sancij Regis filius erat fere trium annorū cum regnare cœpisset. Qui postquam venit ad ætatem adultam in tantum claruit præcunctis Regibus nostri temporis, vt noster non posset euoluere stylus, quanta vigeret probitate. Fuit namque sapientia magnus, consilio prouidus, armis strenuus, largitate præcipuus & fide Catholica roboratus. Duxit vxorem filiam Henrici Regis Angliæ nomine Alionoram, ex qua genuit Fernandum, Henricum, & Berengariam, & Blancam, & Vrracam, & Alionoram, & Constantiam, filiam suam primogenitam Berengariam dedit Adefonso Regi Legionensi in vxorem, quæ fuit mulier prudentissima. Dedit Ludouico Regi Francorum filiam suam Blancam, & Adefonso Regi Portugaliæ tradidit Vrracam. Tempore etiam procedente Iacobus Rex Aragoniæ filiam eius Alionoram duxit vxorem. Quinta vero Constantia monachalem suscipiens habitum vir-

ginitatem suam Domino consecrauit. Rex Castellæ Adefonsus cœpit quasi leo fortissimus cum Christianis & Sarracenis Regibus in circuitu regni sui consistentibus fortiter & sapienter armis configere, regnum suum defendere & ampliare, & populum sibi subditum iuste gubernare. Siquidem cum ex vno latere regni haberet fortissimum Legionensem Regem Adefonsum, ex altero Sancium Regem strenuum Nauarrensem: tertio Regem ferocissimum Perrum Aragonensem, & quarto maximum Sarracenorum Regem Miramamolinum; tamen ipse Rex Adefonsus cum omnibus armis & consilio fortiter se gerebat: sua defendebat, & omnium aliorum Regum multa castra & oppida capiebat. Populationes multas & nobiles fecit in regno suo, scilicet Placenciam, Beiarum, Moiam, & alias multas, quarum nomina longum est prænotare. Sed cum in tantis prosperitatibus famam virtutis & gloriæ suæ longe lateque spargeret, Miramamolinus congregato exercitu innumerabili barbarorum simulque nobilium militum exulum Christianorum contra Regem Adefonsum in manu validissima properauit. Rex autem Castellæ cum exercitu suo Regi Miramamolino obuiam properauit. Veniebat quoque Adefonsus Rex Legionis in auxilium Regis Castellæ cum exercitu magno; sed Rex Castellæ bellandi animositate incensus noluit eum expectare; licet Rex Legionensis cum exercitu suo properans iam esset Toleti. Inuit itaque Rex Castellæ bellum cum Rege Miramamolino: vbi tam innumerabilis erat multitudo Maurorum, quod nostri habito respectu ad eos paucissimi videbantur. Cesserunt nostri pugnæ, & Miramamolinus pro peccatis nostris exitit victor. Erat tunc cum Rege barbaro Petrus Fernandi de Castella potentissimus miles, cuius consilio Rex barbarus eo tempore se regebat. Vnde notandum est, Gotthos fere nunquam fuisse à barbaris victos, nisi Gotthorum exulum secum haberent consilium & auxilium. Venit anno sequenti Miramamolinus vsque Toletum, & cum ipsam regiam urbem capere niteretur, Toletani fortiter restiterunt. Rex autem Castellæ suas ciuitates & castra muris excelsis cœpit fortiter munire, & filios nobilium, qui occubuerant in bello nutrire & exaltare dicens, quoniam filij vindicabunt sanguinem patrum. Qui licet tunc fuerit victus, tamen eius animus inuincibilis perdurabat. Rex Miramamolinus reuersus est ad propria, & Christianis nō nocuit sicut voluit: quia tunc Reges Hispaniæ in vnam concordiam conuenerunt. Habuit tunc Rex Castellæ pacem cum Christianis & Sarracenis, sed illatum sibi à barbaris dedecus ab eius animo nō recedebat. Tamen dum Sancius Rex Nauarræ contra ipsum moueret prælium vna cum Adefonso Legionensi Rege, Rex Castellæ fines Nauarræ inuasit, & victoriã cepit. Ceperat iam totam terrã de Alaua, & alia plura in regno suo. Post hæc etiã habuit discordiam cum Rege Adefonso Legionensi, & cepit castrum Ardon & Coiancam, castrum viride, & quædam alia. Post hæc venit vsque Legionem, & cepit castra Iudæorū iuxta ipsam ciuitatem. Obsedit etiam Astoricam, sed non cepit eam. Accessit ad submontanam ad castrum quod dicitur Alua, & cepit illud. Rex autem Legionis Adefonsus occurrit ei cum magno exercitu ad ipsum locum, vt pugnaret cum eo. Sed Petrus Fernandi de Castella, qui tunc erat cum Rege Legionensi, & alij viri Deum timentes, reformauerunt pacem inter Regem Castellæ & Regem Legionis.

Cum autem pax esset inter eos, quidam inimici Dei discordiã seminantes iterum inter eos bellum concitauerunt, & per tres continuos annos inter se fortissimorū regum exercitus horrifera gladiis configebant. Multæ perpetrabatur hinc inde cædes hominum: præcedebat, quod in agris erat & flammis villæ exurebantur. Duo ferocissimi Reges quasi duo ferocissimi leones alter alteri cedere nesciebat. Præibat Regem Castellæ fortitudo & sapientia, sed Regem Legionis fortitudo & suorum exercituū amabilitas nimia muniebat. Sed antequã inter dictos Reges tam horribile oriretur bellū, ostendit Dominus quoddam prodigiū in ecclesia sancti Stephani extra muros vrbs Legionis. Etenim quædam imago Dei genitricis cum imagine filij sui ex se cœpit emittere sanguinem, non sine horrore & admiratione multorum, qui hoc viderunt. Tunc clerus & populus Legionis ad prædictam ecclesiã accesserunt pedibus nudis, & ipsam imaginē ad ecclesiam beati Isidori detulerunt: & super ipsius altare posuerunt, vbi per tres dies continuos sanguinem emanauit. Sed fuerunt quidam sapientes interpretes, qui ex ipso signo bellum futurum cruentissimum prædixerunt, eiusdem monasterij exheredationem etiam prædicentes. Quod postea factum esse testatur veritas manifesta. Etenim vt prædiximus bellū cruentissimum inter Reges exortum est, & tradente Rege Legionensi Rex Castellæ castrum de Pozolo accepit, qui iam acceperat villam Barxeni, Caparios, & alia plura ad ecclesiam beati Isidori spectantia, ex quibus sustentabantur clerici

clerici inibi domino seruiantes Adefonsus Rex Legionis cum esset Catholicus habebat secum clericos, qui modulatis vocibus quotidie coram ipso divinum officium peragebant, quos ipse nimio venerabatur affectu. Habebatque cubicularios suos laicos quosdam, quibus omne consilium suum committebat, & licet polleret omnimoda probitate, tamen susurrionibus aliquando præbebat aurem. Vnde quædam faciebat minus spectantia ad tam regiam maiestatem. Rex autem Castellæ cum esset sapientissimus, consilium suum semper sapientibus committebat. Vnde præ cæteris Hispaniæ Regibus feliciores habebat successus.

Pacificatum est inter Reges prædictos post multas strages & damna, sed iterum inter eos mota discordia cum venirent ad pacem, dedit Rex Adefonsus Legionensis uxori suæ Reginæ dominæ Berengariæ quæ tunc debebat cum patre suo in Castella Villarandum Ardon, Rodam Arbolium, Gordonem & Lunam. Adefonsus autem Rex Castellæ labori cedere nescius monuit exercitum suum contra Vascones, & cepit sanctum Sebastianum, Ortes & Burgum de Ponte, Salvaterram, civitatem Aquensem & alia plura oppida, & reversus est in Castellam cum gloria magna. Post hæc cœpit excogitare de salute animæ suæ, & construxit de novo nobile monasterium Sanctæ Mariæ in Olgis Burgensis civitatis. Hoc monasterium multis prædiis ditavit, & miræ pulchritudinis auri, argenti, pretiosorum lapidum, olofericarum cortinarum decoravit. Alter nostris temporibus Salomon idem Rex iuxta prædictam domum domini ædificavit palatium Regis. Adiecit etiam, & non longe ab ipso monasterio in via publica beati Iacobi construxit miræ pulchritudinis hospitale: cui tantum reditum contulit, ut cuncti pauperes peregrini transeuntes in eo unius diei percipiant victum. Iam prædictum monasterium quam palatium suum regale, quam etiam hospitale cum capella sua de lapidibus vel laterculis coctis & calce constructa sunt, & auro ac variis coloribus depicta. Tunc ipsa civitas Burgensis, civitas regia vocata est, & in regni solium sublimata. Eo tempore Rex Adefonsus evocavit magistros theologicos, & aliarum artium liberalium, & Palentiæ scholas constituit procurante reverendissimo & nobilissimo viro Tellione eiusdem civitatis Episcopo. Quia ut antiquitas refert, semper ibi viguit scholastica sapientia, viguit & militia. Iste Rex Adefonsus primo castellum armis suis depinxit, quamvis antiqui Reges patres ipsius Leonem depingere consueverant, eo quod Leo interpretatur Rex vel est omnium bestiarum.

Suprafatus autem Adefonsus Rex Legionensis ex quo regnare cœpit regnum sibi subditum viriliter & nobiliter vendicavit, & tam terribilis fuit malè agentibus, quod eius aspectum non possent aliquatenus sustinere. Vox eius in ira quasi leo rugiens videbatur. Cum esset indutus armis bellicis, & equum suum conscenderet, licet magnus esset motus corporis, quidam tamen gestus in eo nimie ferocitatis fortitudinem in eius animo declarabat. Hic in bello nunquam fuit victus, sed victor semper extitit, quamvis multoties cum Christianis & Sarracenis pugnavit. Hanc suam fortitudinem tanta clementia sequebatur, ut iram statim à corde excuderet, & misericorditer flecteret deponens virus quod Susurriones suis auribus instillaverant, si esset qui diceret bonum. Hic ex sententia domini Papæ Innocentii dimissa uxore sua Regina Tharsia, duxit Berengariam prudentissimam filiam Adefonsi Regis Castellæ uxorem, & tam nobiliter eam desponsavit sibi, quod dedit ei pro dote turres Legionis, Astoricam Valenciam, & alia triginta Castella. Posuit etiam in fidelitate alia decem Castella in manu Baronum Regis Castellæ, ne recederet à pactione. Genuit ex ista Berengaria Fernandum, Adefonsum, Alionoram, primogenitam, Constantiam & Berengariam. Genuerat iam ex nobilissima fœmina Agnete Vrracam, quam tempore procedente tradidit magno viro Lupo Didaci de Vizcaya in uxorem. Berengariam etiam filiam eius duxit Ioannes Rex Hierosolymitanus uxorem, qui postea cum ipsa Constantino-

politanum imperium rexit. Constantia verò in monasterio Sanctæ Mariæ de Burgis habitum monachalem suscepit. Fuit præfata Berengaria filia Regis Castellæ adeo sapientissima, quod patris sapientia ad eam defluxisse videretur. Hæc cum primo venit Legionem blandis precibus à viro suo Rege Adefonso obtinuit, ut corrigeret mores & foros Legionensis civitatis & regni, & gravamina relevaret. Ædificavit Regina Berengaria palatium regale in Legione ex lapidibus & calce iuxta monasterium sancti Isidori, & turres Legionis quas Rex barbarus quondam destruxerat Almazor ex calce & lapidibus similiter restauravit.

Hæc Regina serenissima auro, argento, lapidibus preciosis & sericis indumentis monasterium beati Isidori, & cæteras regni principales ecclesias studuit decorare.

Hoc tempore ampliata est fides Catholica in Hispania, & licet multi regnum Legionense bellis impeterent, tamen ecclesiæ regalibus muneribus ditatæ sunt in tantum, ut antiquæ destruerentur ecclesiæ, quæ magnis sumptibus fuerant fabricatæ, & multo nobiliores & pulchriores in toto regno Legionensi fundarentur. Tunc reverendus Episcopus Legionensis Mauricius eiusdem sedis ecclesiam fundavit opere magno, sed eam ad perfectionem non duxit. Tunc etiam fundata est ecclesia beati Iacobi Apostoli, quæ postea per reverendissimum patrem Petrum Iacobensem Archiepiscopum est gloriosissime consecrata. Cum autem regnum Legionense frueretur pace & gloria multa, & ut suprafatum est, orta esset discordia inter Regem Legionensem & Regem Castellæ, & omnes Hispaniæ Reges Christiani & Sarraceni niterentur Legionense regnum evertere, Rex Legionis adiutus à Domino, & à beato Iacobo Apostolo regnum suum fortiter defendit. Hoc tempore Martinus presbyter doctus à Domino miraculose scientia scripturarum magna volumina edidit, & sanctitate claruit & miraculis.

Rex autem Adefonsus multas populationes in regno suo fecit & eum valde ampliavit. Populavit namque in Gallecia Cluniam Baionam, Salvaterram, Villam novam de Sarria, Melide, tria castella Milmanda, & alias multas. Similiter in Asturiis multas populationes fecit. Populavit in Berizo, Benevive, & Pontem Ferratum. Populavit in terra Legionis Rodam, Ardon, Senabriam, & alias plures. Populavit in Extremadura Mirandam, Monleon, Carpium, Montem regalem, Calisteum, Salvaterram, Salvaleon, & alia plura oppida & castella. Fecit quoque pontem magnum super flumen Mineum in loco qui dicitur de Castrello, & alios plures pontes fecit, & restauravit in regno suo. Fundavit etiam monasterium Cisterciensis ordinis vallis Dei in loco qui dicebatur antiquitus Boites. Aliud in Berizo construxit monasterium in villabona. Multa gloria regnum suum ditavit, & muros urbium ab antiquis destructos honorifice restauravit. Circa viros religiosos & moniales, adeo misericors fuit, ut quando illis deerat, præberet de suis cellariis alimenta: gregeſq; omnes pecudum, quæ illi de hostium præda eveniebat cunctis monasteriis distribuebat. Latrones autem & superbos, alios à turrib. præcipitabat, alios in mari mergebat, alios suspendebat, alios igne cremabat, alios caldariis decoquebat, alios vivos excoriabat, & multis afficiebat generibus tormentorum, ut regnum in pace & iustitia conservaret.

Suprafatus autem Adefonsus inclytus Rex Castellæ quod diu conceperat animo perducere cupiens ad effectum, ut haberet occasionem gerendi prælium cum Sarracenis, cum quibus tunc pacem habebat, populavit quandam villam, quæ Mora dicitur in confinio barbarorum. Rex autem Miramamolinus nomine Abeniacob misit ei nuncios dicens quod non haberet pacem cum eo si dictam villam popularet. Sed eum Rex Castellæ nollet à populatione desistere, venit Rex barbarus cum tanta Sarracenum multitudine, & cum tanto bellico apparatu, quod non posset aliquatenus explicari, & obsedit castrum, quod dicitur Salvaterra. Cumque milites Cisterciensis ordinis Sarracenis in ipso castro fortiter restitissent, Mauri viriliter accedentes machinis fregerunt murum, multis ex illis occisis. Cepit Rex Miramamolinus ipsum castrum, & propter hyemem Hispalim reversus est. Rex autem Adefonsus cum esset in angustiis positus eo quod barbaris commode non poterat obviare, convocavit Regem Aragoniæ & regem Navarræ, precibus, & muneribus, ut secum accederent contra barbaros pro fide catholica pugnaturi. Misit etiam idoneos nuncios ad regem Legionensem, ut ipse quoq; dignaretur tanto periculo subvenire. Sed Rex Legionensis licet ad subveniendum desideraret accedere, tamen habito cum suis consilio respondit, quod libenter accederet, si Rex Castellæ sibi redderet castra, quæ illi abstulerat. Rex vero Castellæ cum esset erga plurima occupatus, & in arcto positus non potuit ad singula respondere, sed totum animi sui impetum direxit ad iniurias sibi à Sarracenis illatas omnimode vindicandas.

Eo tempore Archipræsul Toletanus nomine Rodericus atque omni bonitate conspicuus scientia & moribus eruditus, tactus nimio cordis dolore intrinsecus tanquam catholici fidei filius se non recusavit subdere laboribus & discriminibus pro defensione catholici veritatis. Etenim fultus auctoritate domini Papæ Innocentiæ Gallias adiit, verbum Dei assidue proponendo & suadendo populis, ut ad defensionem fidei conveniret, data illis remissione omnium peccatorum, & eos crucis signaculo muniendo. Tetigit dominus corda multorum qui audiebant verbum domini populorum, & contra barbaros alacriter properabant. Sed dum hæc ageretur, filius regis Castellæ, qui sperabatur



tur regnaturus post patrem nomine Fernandus morte præuentus est: cuius obitum in tantum cunctos dolore repleuit Hispanos Christicolas, ut se fere cuncti amisissent de-  
 flerent patrem, dominum, socium, & pastorem. Etenim non immerito, quia erat cle-  
 mens, fortis, pulcher, sapiens, largus & catholicus. Hic tanto fidei catholicæ feruebat  
 ardore, ut cum quadam die fecisset sibi exponi passionem Iesu Christi, & ex relatione  
 didicisset, quod antiqui catholici Reges Iudæos expulerint ab Hispania, & Toletana  
 ciuitas Iudæorum proditione tradita fuerit Sarracenis, tantum concepit odium con-  
 tra ipsos, quod eorum proteruiam quibuscumque poterat persequeretur modis: &  
 quia Iudæi timebant deleri per ipsum, ut fertur, eius mortem procurauerunt veneno,  
 10 quia mundus non erat dignus tanto principe gloriari. Sepultus est Burgis in monaste-  
 rio sanctæ Mariæ cum honore magno.

Rex autem Adefonsus licet esset pro morte tanti filii saucius, ex multitudine ex-  
 ercituum confluentium recepit consolationem. Venit namque præclarus Petrus Rex  
 Aragonum cum multitudine populorum. Accessit fortissimus Sancius Rex Navarren-  
 sium cum robustissima manu militum. Affuerunt Portugaleses, & etiam Franci &  
 Gallæci, qui ad prælium tanquam ad epulas properabāt. Rex Miramamolinus, ut hæc  
 audiuit, valde pertimuit, & doluit se verbum superbiæ protulisse, scilicet quod vince-  
 ret in campo omnes adorantes crucem Christi. Vnde iam non ad præsens Christianos  
 impetere, sed tantum se defendere satagebat. Confluebant populi multi Christiano-  
 rum apud regiam ciuitatem Toletam, & cum deficerent in expensis, Rex Castellæ in-  
 tantum manu largissima de thesauris suis singulis præbuit necessaria, ut nullus posset  
 ab exercitu victus inopia resilire. Sed cum Rex barbarus Christianis expectantibus ad  
 bellum, ut promiserat, non accederet, nostri mouentes castra, prima fronte castellum  
 Malagon ceperunt, cunctos illius oppidi gladio trucidantes. Deinde ceperunt Calat-  
 iavam, & Petram bonam, Benauentum, Alarcos, & Caracuel. Post hæc Francorum  
 populus cepit murmurare victus dulcore patriæ suæ, & statuētes inter se quod nullus  
 remaneret, nec futurum expectaret bellum, ad propria reuersi sunt. Quibus receden-  
 tibus suprafati Reges Christianorum turbati sunt, volētes eos retinere muneribus &  
 precibus, sed nullatenus potuerunt. Sed Rex Adefonsus in Domino roboratus iussit  
 30 Christianorum populum ad portum de Muradal accedere, vbi multos inuenerunt  
 Sarracenos armatos, quos Christiani milites gladiis ferientibus fugauerunt. Et quia  
 excelsi montes & angustæ semitæ Christianos ad Sarracenos accedere non permitte-  
 bant, diuinitus affuit quidam coram Rege Adefonso quasi pastor ovium qui eis latam  
 ostendit viam, & eo duce peruenerunt vsq; ad castra Maurorum, & nullo vidente Pa-  
 stor ipse recessit. Sarraceni autem ut viderunt Christianorum exercitum, quia ventus  
 veniebat ex parte ipsorum ignem per spinas & tribulos posuerunt, ut fumus Christia-  
 nis noceret. Sed diuina gratia fumus cessit retro & in castris Maurorum se totus inges-  
 sit, & per nimium oppressit eos. Exercitus autem Christianorum sedit in monte nocte  
 sequente, & illucescente die iussit Rex Miramamolinus Sarracenos tubis & tympanis  
 40 excitare. Tunc Reges Christiani inito consilio quieuerunt ipsa die, ut se ad bellum die  
 altera præpararent. Ordinauerunt autem inter se, ut Didacus Lupi nobilis & strenuus  
 cum nepote suo Sancio Ferdinandi quondam Regis Legionensis filio, prima fronte  
 exercitum præiret. Sed ubi commissum est prælium tanta fortitudine præclarus Di-  
 dacus accessit cum suis, quod Sarraceni turbati in se perstiterunt. Quod videntes  
 Christianorum exercitus animati ad prælium, Sarracenorum castra gladiis vndique  
 feriebant. Victus est Rex Miramamolinus cum suis & tanta multitudo cecidit barba-  
 rorum, quod nullus viuens posset mortuorum cadauera numerare. Actum est hoc fe-  
 licissimum bellum in loco qui dicitur, Naues de Tolosa, cui in Hispania simile bellum  
 nunquam fuit. Post hæc ceperunt nostri Bilchis, Ferrat, Balneos, & Vbedam, in qua  
 50 multa Sarracenorum millia occidere. Sed cum populus Christianorum ex labore ni-  
 mio grauitè inciperet ægrotare, inelyto Rege Adefonso præcipiente in propria re-  
 uersi sunt cum multis opibus & gloria magna.

Cum autem hæc agerentur, Rex Legionensis Adefonsus habebat secum virum  
 potentissimum Petrum Ferdinandi de Castella, qui ei nobiliter consilium, & auxiliū  
 impendebat, & ipso dicto Petro Ferdinandi operam dante recuperavit de illis oppi-  
 dis, quæ sibi abstulerat Rex Castellæ Rodan, Ardon, Castrum terram, Villalugam, Ca-  
 strum Gonzalui, Albadalista, Lunam, Gordon, Aruolium, Alion, & quædam alia. In-  
 tulit quoq; Adefonsus Rex Legionensis bellū portugalie, & cepit Balsamon, Vlgosum,  
 Fresno, & ex alia parte Lanosum, Melgazon & Conitastam quæ funditus diruit. Tunc

congregati sunt contra ipsum omnes Portugalenses ad prælium, & licet esset Rex Legionensis cum paucis, vicit eos in loco, qui dicitur Portella de Valdeuer, & cum multis spoliis & gloria magna reuersus est. Rex autem Castellæ Adefonsus, qui post felicem victoriam timebatur venire super Legionenses in ira & brachio extento, valde humilis venit laudans Deum de victoria reddita populo Christiano. Et inuitans ad pacem Regem Legionis indulgit ei omnia oppida, quæ abstulerat sibi, & insuper restituit ei Pennamfiel, Almanzam & collem in terra Legionis & in Asturiis Mirandã de Nieua, & in territorio Salmantiæ dedit sibi ad diruendum castellum de Carpio, & montem regalem. Rex etiam Legionis ex pacto Regis Castellæ tradidit Regi Portugalix omnia castra, quæ abstulerat illi. Hoc Rex sapientissimus Castellæ ideo faciebat, vt pacificatis omnibus Hispaniæ Regibus eos contra Sarracenos concitaret. Tunc Rex Adefonsus destruxit Gordonem, & Arbolium, vt Legionensis ciuitas securitate frueretur & pace. Iam olim destruxerat Iudæorum castrum iuxta Legionem, quia eidem ciuitati multa damna sæpius inferebat. Destruxit etiam Miruentum iuxta Maioricam. Et accepto à Rege Castellæ in auxilium sui potentissimo viro Didaco Lupi, sumpsit arma contra Sarracenos, & obsedit Alcantaram & cepit eam. Eo tempore mortuus est Fernãdus filius eius pulcherrimus adolescens, quem genuerat ex Regina Tharasia, & sepultus est in Ecclesia sancti Iacobi Apostoli. De cuius morte valde doluit Legionensis Rex & regnum eius. Eo tempore obierunt potentissimi viri Didacus Lupi, & Petrus Eernandi. Rex autem Castellæ Adefonsus in Domino roboratus obsedit fortissimum castrum Sarracenorum Alcharaz & cepit ipsum, & reuersus est in Castella cū gloria magna atque feliciter vitæ termino consummato, obiit in termino Areuali: & vt tantum Regem decebat Burgis in monasterio de Olgis, quod ipse construxerat, gloriose sepultus est. Regnavit annis quinquaginta quinque.

Era Mcc L i r. Henricus filius eius in regno Castellæ cum esset annorum decem, regnare cœpit. Regina vero Alienor expletis post mortem viri sui viginti septem diebus Burgas mortua est, & sepulta circa virum suum. Henricus autem Rex Castellæ cum esset Palenciæ quidam nobilis puer ludendo fragmen tegulæ casu proiecit, & Regem in capite grauiter percussit, vnde mortuus est, & Burgis iuxta patrem suum & matrem sepultus. Regnavit annis duobus & mensibus octo.

Era Mcc Lv. Fernandus filius Adefonsi Regis Legionensis in Castella ei matre Berengaria tradente regnum, felicissime regnare cœpit. Siquidem Castellæ nobiles regnum Berengariæ Reginæ tradiderunt, eo quod erat primogenita Adefonsi Regis Castellæ. & ipsa vt dictum est tradidit regnum filio suo Fernãdo. Hic autem Rex Fernandus grauiissima adolescentia venustatus, non vt illa ætas affolet lasciuiam amplexatus est mundi, sed pius, prudens, humilis, catholicus & benignus senilibus se moribus decorauit. Etenim ita obediebat prudentissimæ Berengariæ Reginæ matri suæ, quāuis esset regni culmine sublimatus, ac si esset puer humillimus sub ferula magistrali. Habebat secum prudentissimos catholicos viros quibus tam ipse quam mater totum suum consilium committebant. In tantum regnum sibi subditum succensus igne catholice veritatis strenue rexit, vt inimicos fidei Christianæ totis viribus persequeretur, & quoscumque reperiebat hæreticos flammis exureret, & ipse vice famulorum ignem & ligna in eis comburendis ministrabat. Aderat illi in humilitate iusta seueritas, qua reprobos puniebat, & in seueritate iusta misericors & clemens humilitas, qua prostratis inimicis placebat. Eius regalis animus auaritia nūquam potuit inflammari, siquidem visum est, quod requieuerit super eum spiritus sapientiæ, qui fuit in Adefonso Rege Castellæ auo suo, & spiritus fortitudinis & clementiæ, qui erat in Adefonso Rege Legionensi patre ipsius. Quid plura? Quod de nullo Regum præcedentium legitur, omnino irreprehensibilis fuit, quantum nobis scire datum est, & thorum coniugalem vnamquam minime violauit. Duxit namque vxorem ex imperiali genere Romanorum Deo deuotissimam fœminam nomine Beatricem, ex qua genuit Adefonsum, Fredericum, Fernandum, Philippum, Henricum, Sancium, Emanuelem, Alienor, Berengariam, & Mariam. Omnibus etiam Ecclesiis ita omnia sua iura seruauit, vt nullus esset, qui auderet eas vel in aliquo molestare. In tanta pace regnum sibi subditum rexit, vt maiores vel minores in aliorum res insurgere non auderent.

Sed cū regnare cœpisset comes Aluarus de Castella & fratres eius Comes Fernandus, & comes Gundifalvus contra eum rebellare cœperunt, & cū Rex Fernandus vna cum matre sua Berengaria cū manu militū iuxta castrū, quod dicitur Ferrerola, transitum faceret, Comes Aluarus ei bellū indixit. Fuit autem Dominus cū Rege Fernãdo, & cepit

cepit ipsum comitem Aluarum, & tam ipse Aluarus quam fratres eius, multa castella Regi Fernando tradiderunt: in quibus rebellabant ei, & comes Aluarus est tunc à vinculis liberatus. Rex autem Legionensis Adefonsus cum exercitu suo quosdam regni Castellę fines molestabat: eo quod adhuc quędam ad regnum Legionense spectantia detinebant Castellani. Tunc congregati sunt contra eum omnes nobiles de Castella: quia reuera filius eius rex Fernandus cum patre pugnare nolebat. Inito autem certamine prædicti nobiles Castellę fugati sunt, & omnes in Castellon à Rege Adefonso inclusi. Tunc mutuo colloquentes de pace vt iustum erat, firmauerunt pacem inter patrem & filium, & ad tantam concordiam regna Hispaniæ peruenerunt, vt vnanimiter  
 10 conuenirent ad Arabes persequēdos. O quam beata tempora ista: in quibus fides Catholica sublimatur, hæretica prauitas trucidatur, & Sarracenorum vrbes & castra fidelium gladiis deuastantur. Pugnans Hispani Reges pro fide, & vbique vincunt. Episcopi, Abbates & Clerus Ecclesias & monasteria construunt, & ruricolę absque formidine agros excolunt, animalia nutriunt, pace fruuntur, & non est qui exterreat eos. Eo tempore reuerendissimus pater Rodericus Archiepiscopus Toletanus Ecclesiam Toletanam mirabili opere fabricauit. Prudentissimus Mauricius Episcopus Burgensium Ecclesiam Burgensem fortiter & pulchre construxit. Et Sapientissimus Ioannes Regis Fernandi Cancellarius Ecclesiam Vallisoli fundauit, & multis possessionibus gloriose dotauit. Hic tempore procedente factus Episcopus Oxomensis Ecclesiam Oxomensem opere magno construxit.

Nobilis Nūnus Astoricensis Episcopus inter alia quę prudenter gessit, muros Astoricensis vrbis, Episcopium & Ecclesię claustrum fortiter, & pulchre studuit reparare. Regula iuris Laurentius Auriensis Pontifex, eiusdem Ecclesię, & Episcopium quadris lapidibus fabricauit: & pontem in flumine Mineo iuxta eandem ciuitatem fundauit. Generosus etiam Stephanus Tudensis Episcopus eiusdem Ecclesię magnis lapidibus consummauit, & ad consecrationem vsque perduxit. Pius autem & nobilis Martinus Zamorensis Episcopus in Ecclesiis constituendis monasteriis restaurandis, pontibus & hospitalibus ædificandis continuo præbebat operam efficacem.

His & aliis Sanctis operibus nostri beati insistent Pontifices & Abbates isti: & alii  
 30 quorum nomina scripta sunt in libro vitę. Adiuuant his Sanctis operibus largissima manu Rex magnus Fernandus & prudentissima mater eius Regina Berengaria multo auro, argento, pretiosis lapidibus, & sericis ornamentis Christi Ecclesias decorantes. Eo tempore per totam Hispaniam fratrum Prædicatorum, & fratrum Minorum construunt monasteria: & ubiq; sine intermissione verbum Domini prædicatur. Huius gloriosi Regis tempore multi cruce signatorum Mare Mediterraneum transfretantes in Ægypto nobilem ciuitatem Damiatam de Sarracenorum manibus eruerunt. Etenim per vnum annum antequam Rex Fernandus regnare inciperet, gloriosus Papa Innocentius Romę Synodum celebrauit: vbi fuerunt quadringenti septem Episcopi, primates & Metropolitanis septuaginta vnus. affuerunt etiam duo de præcipuis Patriarchis, videlicet, Constantinopolitanus, Hierosolymitanus: Antiochenus vero graui languore detentus misit procuratorem suum. Alexandrinus etiam Sarracenorum dominio pressus misit vicarium suum. Interfuerunt Abbates Benedicti, & Priores conuentuales plusquam octingenti. Procuratores Episcoporum, Abbatum, Imperatorum, Regum, & Principum non potuerunt numerari. In qua Synodo Ecclesię Christi columna, & pastores rectissime de honestate ac fide Catholica tractauerunt, statuentes vt ad liberationem terrę sanctę cunctus clerus subsidium mitteret. Tunc missus est à Sede Romana nobilis & prudens Cardinalis Pelagius, Episcopus Albanensis Hispanus natione, qui factus Dux, Cruce signatorum ciuitatem Damiatam (vt supra dictum est) eum thesauris innumerabilibus cepit. Hanc autem ciuitatem procedente tempore Sarraceni exigentibus peccatis nostris iterum occupauerunt. Sed iam ad nostrorum Regum gesta veniamus.

Adefonsus Rex Legionis, vbi cum filio suo pacem habuit, quosdam rebelles in regno suo perdomuit, Rege Fernando filio suo auxilium præbente: & congregato exercitu magno contra Sarracenos arma mouit: & cuncta quę erant in circuitu de Carceres, scilicet arbores, vineas & segetes ferro & flamma vastauit, & ad propria reuersus est. Hic salutari consilio euocauit magistros peritissimos in sacris scripturis: & contituit scholas fieri Salmantię, & ab illa die magis directa est Victorię salus in manu eius. Et quia Rex Portugalesis Regem Legionensem offendit, Rex Adefonsus obsedit castrum ipsius, quod dicitur S. Stephanus de Cauias, & accepit illud. Sed facta pace cum

Rege Portugaliz misit nobilis regni sui cum duce Martino Sancii, qui de prædantes terram Maurorum, ferè vsque ad Hispalim accesserunt. tunc congregata est multitudo nimia barbarorum in loco qui dicitur Teiada. Inito cum nostris prælio terga dederunt barbari, & ceciderunt ex illis maxima multitudo: & nostris cum victoria magna reuersis, Rex Adefonsus iterum cum magno exercitu terram Maurorum ingressus cuncta quæ erant in circuitu de Badaioz exterminauit. Similiter Sancius Rex Portugaliz cum exercitu suo, omnia quæ erant circum circa Elues vastauit: & ambo Reges ad propria reuersi sunt.

Rex autem Castellæ Fernandus quam sapienter se tunc temporis gesserit, non est qui scriptis ostendere possit. Etenim reuocauit virum potentissimum Aluarum, Petri Fernandi de Castella filium, qui erat cum Sarracenis, & aggregato suorum exercitu magno, barbarorum fines inuasit: & multas strages Sarracenis inferens cepit ab eis ciuitatem Baeciam, Porcunam, Quesadam, Anduiar, Aznataraph, Garcicz, Martusiahen, Capellam, & alias plures, & cum magna victoria in Castellam reuersus est.

Post hæc Reuerendissimus pater Ioannes, Cardinalis Romanus Sabinienfis Episcopus, Apostolicæ sedis legatus missus est in Hispaniam à gloriosissimo Papa Gregorio. Hic inter cætera quæ sanctè gessit Reges Hispanos contra Sarracenos studuit incitare, vnde Rex Legionensis Adefonsus cum exercitu suo, & parte exercitus filii sui Regis Fernandi obsedit Caceres, oppidū fortissimū barbarorum, & cepit ipsum. Fecit etiā largissimus Rex quoddam memoria dignum, præ Regib. qui fuerunt ante ipsum. Nam adiurauit omnes iudices regni sui, vt non acciperent ab aliquo paruum vel magnū donum. Ipse quidem eis de suo arario omnes abundanter faciebat expensas: ne iudices propter dona peruerterent iudicium, & iustitia haberetur venalis. Filius autē eius Rex Castellæ Fernandus ingressus est terram Maurorum cū exercitu magno, & multas strages faciens, arbores, vineas, segetes & cuncta quæ erant in circuitu Gehen ferro & flamma vastauit. Sequenti vero anno Adefonsus Rex Legionensis obsedit ciuitatem Emeritam, & cepit eam. Erat tunc temporis quidam barbarus insignis nomine Abenfuth, qui expulit Almophades ab Hispania, & factus est Rex barbarorum. Hic à suis vocabatur Rex virtutis, & congregato exercitu Maurorū innumerabili, venit pugnaturus cū Adefonso Rege Legionensi: qui erant Emeritæ cum paucis. Sed Rex Adefonsus, vt erat fortis, & animosus fecit exercitum suum de nocte contra Sarracenos flumen Gaudianam transire. Fixerant Sarraceni tentoria iuxta castrum Alhange, & viderunt primo mane nostrorum acies paratas ad bellum, & ipsi ordinauerunt acies suas ad prælium properantes. Fuit Dominus cum Rege Adefonso, & populo Christiano, & in congressione ipsius bellitāta Sarracenorum millia prostrata sunt, quod multa barbarorum oppida remāserunt vacua omnib. habitatorib. eorum extinctis in ipso bello. Abēfuth autē Rex barbarorū fugit grauer vulnere. Tunc Rex Adefonsus à victoria reuersus obsedit Badaiozum, & post paucos dies cepit ipsum. Dimiserāt Sarraceni Elues, & castra alia plura se fugæ committentes: quæ Christiani populauerunt, cum vacua reperissent. Reuersus est Rex Adefonsus cum multis spoliis, & victoria magna laudans Deū & beatum Iacobum, qui sibi de inimicis dedit tā nobiliter triumphare. Siquidem in ipso bello visibiliter apparuit B. Iacobus cum multitudine militum alborum, qui Sarracenos in manu valida prosternebant. Beatus etiam Confessor Isidorus quibusdā apparuit Zemoræ ante quam Emerita caperetur & bellum fieret: & dixit eis se ad auxiliū Adefonsi Regis cum Sanctorum exercitu properare, & quod sibi dictam traderet ciuitatem, & de Sarracenis campalem præberet triumphū. Rex autem Adefonsus multam victualium & bellici apparatus copiam præparauit, vt statim reuerteretur ad euertendas vrbes & oppida barbarorum. Sed cum causa orationis ad Ecclesiam S. Iacobi Apostoli properaret, in Galécia in loco, qui dicitur Villa noua de Zemos grauer ægrotauit: & accepta ab Episcopis pœnitentia; & corporis & sanguinis Domini sacramento morte pretiosa decessit: & in Ecclesia beati Iacobi Apostoli iuxta patrem suum est honorifice tumulatus. Rexit regnum feliciter quadraginta duobus annis. Obiit era millesima ducentesima sexagesima octaua, octauo Kalendas Octobris.

Rex autem Fernandus filius eius tunc temporis erat in expeditione in terra Maurorū, & cum audisset quod decesserat pater eius, festinauit venire Legionem, vt obtineret regnum patrum suorum. Eo tempore facta est perturbatio magna in regno Legionensi. Multi namque milites Gallæci & Astures multas populationes, quas

Rex

Rex Adefonfus fecerat absque murorum ambitu, incendio tradiderunt. Nitebantur etiam resistere Regi Fernando si possent, sed omnipotens Deus illū mirabiliter adiuuabat. Etenim miles nobilissimus Didacus cum esset Legione, fecit suos per palatium Regis furtiue ascendere, & turrim & Ecclesiam beati Isidori occupauit. Reuerendus autem pater Rodericus Episcopus Legionensis vir nobilis, prouidus & honestus, vt hæc vidit, Ecclesiam Legionensis Sedis armis, hominibus & bellicis apparatibus muniuit, vt ciuitas Regi Fernando seruaretur. Ciuesque turres murorum & Ecclesiarum, vt potuerunt similiter munierunt. Erat tunc in ipsa ciuitate, die ac nocte, continua vox belli, & tribulatio & angustia magna. Sed misericordia Dei non defuit: & prædictus Didacus ægritudine valida est percussus, ita vt ipse vel in eo nescio quis clamaret, quod beatus Isidorus ob auxilium Regis Fernandi volebat ipsum militem interficere, eo quod occupauerat turrim & Ecclesiam eius. Præterea à capite dicti militis oculi videbantur auelli, & à concauitate sua egrediebantur non sine magno dolore. Vnde compulsus (cum se videret tam grauissime vexari) consilio Sancia Comitissæ venerabilis matris suæ, Abbati & conuentui ipsius Monasterii turrem & Ecclesiam restituit, & damna quæ illis intulerat, integravit, dato super sancta Dei Euangelia iuramento, quod de cætero esset miles & Vassallus beati Isidori Confessoris. Illico sanitati restitutus est, & statim cum suis de ciuitate egressus. Episcopus autem Rodericus & ciues gaudentes in Domino, quod etiam sancti pro Rege Fredenando pugnabant, miserunt nuncios illi, veniret cito suam accipere ciuitatem. Venit itaque Rex Fernandus (qui vere creditur Rex virtutis, eo quod sit virtuosus) vna cum prudētissima Domina Berengaria matre sua, & Legionensem ciuitatem ingressus, cum gloria magna obtinuit regnum patrum suorum. Tunc confluentibus ad eum de singulis ciuitatibus & oppidis viris nobilissimis concessit eis bonos mores & foros antiquos, & etiam illis multa grauamina releuauit. Supererant duæ nobilissimæ sorores suæ, filia Regis Adefonfi, quas genuerat ex Regina Tharasia, Sancia scilicet & Dulcia, quas habuit in magna reuerentia donans illis dum viuerent, annuatim triginta millia aureorum. Deinde pacificato toto regno suo, omnes milites, qui populationes patris sui succenderant, exulauit.

Post hæc congregato Legionis, & Castellæ exercitu magno, ingressus terram Maurorum obsedit vbedam, & cepit eam. Eo fere tempore inclytus Adefonfus frater eius, & Aluarus heros potentissimus de Castella, de mandato Regis cum nobilium exercitu deprædantes terram Maurorum, vsq; ad mare Mediterraneum hostiliter peruenerunt, quibus cum exercitu innumerabili occurrit Rex barbarus, nomine Abenfuth, iuxta ciuitatem quæ vocatur Xerez. Cōmisso certamine fugati sunt Mauri, multis millibus suorum prostratis, & Christiani reuersi sunt in patriam cum multis opibus & gloria magna. Iterum Rex Fernandus mouit exercitum, & fines Sarracenorum inuadens, cepit fortissimum castrum quod dicitur S. Stephanus, & quædam alia: & acceptis à Sarracenis thesauris multis reuersus est. Diulgabatur fama Regis Fernandi per vniuersas regiones; & de fide, gloria, & victoriis eius loquebantur omnes gentes. Siquidem magnanimitas eius, & sapientia omnes hostes eius vehementissime deterrebat. Regina vero Berengaria mater eius in tanto sapientiæ culmine ferebatur, vt in regni administratione cuncta sapienter & nobiliter ordinaret. Quapropter secure Rex Fernandus faciebat moram in expeditione contra Sarracenos; eo quod Regina Berengaria vices eius sapienter in regno Legionis & Castellæ supplebat, & tanta securitate, & pace vtrumque regnum gaudebat, vt paruus vel magnus aliquis non auderet violenter res alterius occupare. Tantus inuaserat cunctos hæreticos terror, vt cuncti de vtroque regno fugere festinarent. Mittebat Regina Berengaria abundanter filio suo Regi Fernando dum esset in expeditione milites, equos, aurum, argentum, cibaria, & quæcunque erant necessaria exercitibus suis.

Era M C C L X X I I I. Regina domina Beatrix obiit, & sepulta est Burgis in regali Cæmeterio, quod bonæ memoriæ fecerat Castellæ Rex Adefonfus. Ante paucos dies decefferat filia Regis Fernandi & Regine Beatricis Maria puellula, quæ Legionē in monasterio Sancti Isidori est sepulta. Tunc temporis deuotissimus Rex Fernandus coram corpore beati Isidori fixis genibus orauit, & votum faciens dixit viua voce: Adiuua me beate Cōfessor contra Sarracenos, & de his quæ adquisero huic Ecclesie tuæ confectam honorabilem portionem. Eo tempore quidam Catholici viri strenui de frontaria

Maurorum, qui Almugaueres vocantur, collecta suorum multitudine de nocte terram Sarracenorum furtiue ingressi sunt. Qui cum venissent Cordubam, & custodes murorum ipsius ciuitatis barbari minime vigilarent, per scapas & funes ciuitatem magnam Cordubam intrauerunt, & maximam obtinuerunt partem turrium & murorum; & cum aduersus Sarracenos fortiter dimicarent, & multos ex eis occiderent, festinanter miserunt nuncios ad Regem Fernandum, vt ad eorum properaret succursum. Erat tunc in partibus illis heros potentissimus Aluarus de Castella, & veniens festinus ad succurrendum Christianis extra Cordubam tentoria fixit. Paucissimi erant Christiani habito respectu ad Saracenos: sed quotidie de barbaris adiuuante Domino triumphabant. Quantæ autem magnanimitatis fuerit Rex Fernandus ex hoc potest aduerti, quod statim Beneuentanis & Zemorensibus, & aliis sibi adstantibus dixit: Si quis est mihi amicus & fidus vassallus sequatur me. Erat tunc hyems valde pluuiosa, & dum non haberet secum centum milites, ingressus est audacter per frontariam regni Legionis, & cum paucis Cordubam venit. Magnus timor & dolor inuasit amicos cunctos Regis Fernandi, cum peruenit ad eos, Regem se tanto discrimini contulisse. Accelerabant cuncti tanto domino subuenire, sed resistebant eis flumina inundantia & pluuiarum tempestas. Rex autem Fernandus stabat fortis & imperterritus, & Sarracenos cum suis fortiter feriebat: & cum ingressum ciuitatis & egressum non possent Christiani Sarracenis prohibere, eo quod prohibente flumine magno Guadalquivir ad aliam partem non poterant transire, & Sarraceni ingrediebatur & egrediebatur per pontem, Rex Fernandus fecit fieri balsas & nauigia de lignis & coriis, & ipse Rex cum paucis primus transiit. Tunc prohibitus est Sarracenis ingressus & egressus, & cepit Rex castrum quod erat in ipso ponte. Obsessa fuit ciuitas Cordubensis, vndique properante Christianorum exercitu; & cum quotidie ab vtraque parte gladiis mortiferis, & iaculis fortiter certaretur, tandem laboribus multis & fame victi Sarraceni Regi glorioso Fernando Cordubam ciuitatem inclytam tradiderunt; & ipsi Sarraceni recedentes se aliis Agarenorum oppidis contulerunt. Ingressus est Rex Fernandus Cordubam cum gloria & lætitia magna, & eliminata omni spurcicia Mahometi, pontifices sacri in festo Apostolorum Petri & Pauli ad honorem Domini nostri Iesu Christi, & genitricis eius Regine cælorum Marię, in eadem vrbe diuina mysteria peregerunt: magnum illud Sarracenorum oratorium, genitricis Dei Marię nomini, decorantes. Inuentæ sunt ibi campanæ quas ob insigne ab Ecclesia S. Iacobi Apostoli Rex Cordubensis olim detulerat Almazor: & Rex Catholicus Fernandus fecit eas Sarracenorum humeris ad Ecclesiam S. Iacobi reportari. Capta est ciuitas Cordubensis era M c c l x x i v. & reuersus est inclytus Rex Fernandus Toletum cum victoria & gloria magna. O quam beatus iste Rex qui abstulit opprobrium Hispanorum, euertens solium barbarorum, & restituens Ecclesie S. Iacobi Apostoli campanas suas cum magno honore, quæ multo tempore fuerant Cordubæ, ob iniuriam & opprobrium nominis Christi. Acquisiuit etiam Rex Fernandus Turgellum, Sanctam crucem, Alhange, & quædam alia castra.

CHRO-

CHRONICON  
VICTORIS EPISCOPI  
TUNNUNENSIS.

AD LECTOREM.



CHRONICA hæc Victoris & Abbatis Biclarenſis antehac nuſquam viſa, reperit in Toletana Bibliotheca Andreas Schottus, Societatis IESU ſacerdos de litteris & antiquitate optimè meritis, qui ea ad C. V. Marcum Veſſerum Reipub. Au-  
guſtana Septemvirum miſit; à quo in manus meas pervenerunt, lucemq; à me in-  
re ſuo poſtularunt; ob id magis, quòd in Victoris Chronico, crebro Iuſtiniani no-  
ſtri mentio fiat. Sed antequam Victorem legas, amice lector, de Victore quis fuerit, docendus, &  
de nonnullis, quæ ipſe ſcribit, inſtruendus es, ne erres. De Victore ita Iſidorus: Victor Tunnu-  
nensis Eccleſiæ Africanæ Episcopus à principio mundi, uſque ad primum Iuſtini Iu-  
nioris Imperii annum, brevem per conſules annuos bellicarum Eccleſiaſticarumque  
rerum nobiliſſimam hiſtoriam promulgavit, laude & notatione illuſtrem, ac memo-  
ria dignam. Hic pro deſenſione trium Capitulorum à Iuſtiniano Auguſto exilio in  
Ægyptum eſt transportatus; unde ruruſ Constantinoſopolim eſt evocatus, dum à Iu-  
ſtiniano Imperatore & Eutychio Constantinoſopolitanæ urbis Episcopo, obtreſtatori-  
bus eorundem trium Capitulorum reſiſteret ruruſ in Monasterium eiufdem civita-  
tis mittitur cuſtodiendus, atque in eadem damnatione, ut dicunt, permanens, mori-  
tur. Hæc Iſidorus.

Libro de vi-  
ris illuſtri-  
bus. cap. 25.

Idem ferè Trithemius; niſi quod hic addat, eum ſcripſiſſe etiam libellum pro deſenſione tri-  
um Capitulorum. Meminit Victoris huius & Ado Viennensis, initio Chronici; & Otto Fri-  
ſingensis lib. 5. cap. 6.

Quòd verò Iſidorus ait, hunc Victorem à principio mundi uſque ad primum Iuſtini iunio-  
ris annum brevem quandam hiſtoriam ſcripſiſſe (cùm hunc à XIIX. Theodoſii iunioris conſulatu,  
ubi Proſper deſiit, inchoaſſe, palam ſit) ad ea, opinor, reſpicit, quæ in fine huius operis habentur;  
dum videlicet Victor rationem annorum à condito mundo iniens ita ſcribit: Colliguntur om-  
nes anni ab Adam primo homine. &c. Quibus verbis minimè ſignificare voluit, ſe hiſto-  
riam ab exordio mundi texuiſſe, ut Iſidorus exiſtimare videtur; ſed enumerans omnes annos, qui  
à principio mundi effluxerunt, Chronicisq; Eusebij, Hieronymi, Proſperi, & ſuo comprehendun-  
tur, aſſerit tot & tot annos ab Adamo proſoplaſto, uſque ad primum Iuſtini iunioris annum, cla-  
pſos eſſe. Et qui, quæſo, Victor Chronicum ab exordio mundi contexuit, cùm ipſemet fateatur, ſi-  
nem Proſperi ſibi eſſe principium ſcribendi?

Ceterum inter alia, quæ hoc Chronico continentur, eſt Epistoſa Vigily Pontificis Maximi  
ad hereticos Episcopos Theodoſium Alexandrinum, Anthemium Constantinoſopolitanum, & Se-  
verum Antiochenum; qua proſitetur, ſe eiufdem cum illis eſſe ſententiæ, hoc eſt, Eutychianæ &  
hereticæ. Extat eadem Epistoſa apud Liberatum; niſi quod aliam habeat inſcriptionem, hanc ni-  
mirum: Dominis & patribus, ſeu ut alii legunt, fratribus. Ex qua aliqui occaſionem ſumpſe-  
runt aſſirmandi, hanc epistoſam ad ipſum Iuſtinianum & Theodoram Auguſtam fuiſſe ſcriptam.  
Sed aliter ſe habere conſtat, ex hoc Victore noſtro; ex quo etiam reſtitui poterit apud Liberatum  
integer huius commentitiæ epistoſæ titulus. Commentitiæ voco; quòd eam commentitiæ &  
ab hereticis conſictam eſſe, copioſe demonſtrent Illuſtriſſimi Cardinales Baronius & Bellarminus.  
Si enim revera ſcripſiſſet iſta Vigilius, inquit Baronius, cur non ex iſdem ſuis ſcriptis  
conventus eſt, cùm de reſtitutione Anthimi altercatus eſt poſtea Constantinoſopoli  
cum Theodora? Ruruſ ſi iſthæc ab ipſo ſcripta ſunt, cur non exprobrata eadem, cùm  
ipſe Constantinoſopoli à Theodoro Episcopo Cæſarienſi, & Menna Constantinoſopoli-  
tano duriùs vexaretur; cùm utrunque ipſe Vigilius excommunicationi ſubiecit? Vel  
cur non id factum ab ipſo Iuſtiniano Imperatore, cùm in ipſum furore accenſus, et-  
iam vi agendum putavit? Cur item id tacuit ipſa Quinta Synodus, in eundem Pontifi-  
cem accedere renuentem, non nihil commota? Hæc omnia publicè ſunt ventilata, &  
publicis actis excepta, nec tamen de dicta epistoſa vel nutu uſquam mentio. Neque

In Breviario  
cap. 22.

Tomo 7. an-  
no Chriſti  
538. Iuſtinia-  
Imp. 12.

Bellarmin. de  
Rom. Pon-  
tif. lib. 4.  
cap. 10.

etiam Facundus Hermianensis Episcopus, in Vigilium ob tria capitula subinfensus, aliquid huiusmodi (sicut cætera) ipsi obiicere ausus apparet. *Hæc Baronius.* Posslet etiam dici, inquit Bellarminus, epistolam illam Vigilii, cuius meminit Liberatus (& hic noster Victor) fuisse confictam ab hæreticis. Liberatum autem (& hunc nostrum Victorem) credidisse falso rumori, quem hæretici sparserant. Nam quod hæretici confixerint epistolam quandam Vigilii Papæ nomine ad Theodoram & Iustinianum, deprehensum fuit certis indiciis in VI. Synodo, act. 14. *Ita Bellarminus.* Nec alienum hoc est à moribus hæreticorum. Nam ut olim Ruffinus sub nomine Pamphili Martyris finxit Apologiam pro Origene, cum esset Eusebii Casariensis, Arriana sectæ Coryphæi: & alium librum sub nomine Xisti Pontificis & Martyris, cum esset Xisti Pythagorei: ita & hodie fingere solent libros contra imagines sub specioso Caroli Magni titulo, & epistolas contra Cælibatum sub clarissimo Augustani Præsulis Vdaltrici nomine; & aliacentena sub aliorum velo & tegmine. Nec igitur mirum, si olim quoque hanc epistolam hæretici Eutychniani commenti sunt sub Vigilii nomine; præsertim cum scirent se gratum facturos Theodora Augusta alteri Iezabeli & Mezeræ sui ævi. Nec mirum etiam Liberatum & Victorem nostrum Afros, ob tria capitula, Vigilio non valde benevolos, monumentis suis figmentum hoc inseruisse. Deinde, ut maximè epistola à Vigilio scripta fuisset, inde tamen non conficeretur, Summum Pontificem Petri successorem Christique Vicarium in hæresin lapsum fuisse. Nam ut rectè censet Bellarminus, id fecit cum adhuc viveret Sylverius Papa quo tempore Vigilius ipse, Papa non erat, sed Pseudopapa. Neque enim duo simul veri Pontifices Summi esse possunt; & constabat tunc omnibus, Sylverium verum Pontificem esse, licet in exilio degeret. Cum multis aliis, quæ in eiusdem Vigilii excusationem, tum etiam commendationem adfert idem Bellarminus. Et hæc hæctenus de Vigilii epistola quam Victor recitat.

Iam alleg.  
loco.

Idem Victor trium capitulorum perpetuus defensor fuit. Sunt autem tria capitula hæc. Primum de damnatione Theodori Mopsuesteni. Secundum de damnatione epistolæ Ibae Episcopi Edeffeni. Tertiū, de damnatione scriptorum Theodori & Episcopi Cyri contra Cyrillum. Quia enim in Concilio Chalcedonensi Ibas & Theodoretus, qui Nestorio faverant, recepti sunt in communionem Catholicae Ecclesie, acta pœnitentiæ & repudiato Nestorio: & quia Concilium Chalcedonense Theodorum Mopsuestenum, etiam Nestorii studiosum non damnarat, sed potius probasse videbatur ob epistolam Ibae, in qua Theodorus laudatur; idè hæretici Eutychniani hostes Concilii Chalcedonensis, solito artificio cogitare cœperunt, quomodo non se Orthodoxis coniungere; sed Orthodoxos inter se committere, sparsis disidiis & excitatis iurgiis, possent. Itaque Theodorus Casareæ Cappadocie Episcopus Eutychnianus, sultus præsidio Theodora Augustæ, cum Iustinianus Acephalos & Eutychnianos ad observationem Concilii Chalcedonensis cogere iam statuisset; Iustiniano persuasit, non esse hoc opus, quando compendio omnes Acephalos ad suam communionem adducere posset: siquidem illi, inquit, hoc ostenduntur in Synodum Chalcedonensem, quod laudes susceperit Theodori Mopsuesteni Episcopi, epistolamque Ibae, quæ per omnia Nestoriana cognoscitur, quam Synodus ipsa iudicio suo pronunciavit Orthodoxâ. Qui Theodorus, si cum dictis suis & hac epistola anathematizaretur, tanquam retracta Synodus atque purgata, suscipietur ab eis per omnia & in omnibus, & sine pietatis vestræ labore Ecclesie Catholicæ sociati gaudentes, in universali Ecclesia Clementiæ vestræ laus erit sempiterna.

Liberatus  
cap. 24.

Hæc audiens Imperator, inquit Liberatus, & dolum doloform minimè perspiciens, suggestionem eorum libenter æcepit, & facere promptissimè spondit. Sed rursus illi callida fraude rogaverunt eum, ut dictaret librum in damnationem trium capitulorum. Quò libro eius edito, & toti mundo manifestato, dum emendare Princeps erubescit, irrevocabilis causa fieret: sciebat enim Principem solita pietate, scandalo emergente, sententiam suam posse corrigere, seseque ad periculum pervenire. Annuit his Princeps, & hoc se lætus implere promisit. Et relinquens operis sui studium, unum in damnationem trium capitulorum edidit librum; pro delictis nostris nobis omnibus notissimum. *Hæc Liberatus.*

Cum igitur damnationi horum trium capitulorum quidam ex Catholicis sese opponerent, proque iis publicè & privatim pugnarent, in duas partes Orthodoxorum animi distracti sunt: aliis damnationi trium Capitulorum subscribentibus, aliis refragantibus: Eutychnianis interim effusè ob excitatum à se incendium, exultantibus. Inter eos, qui tria Capitula defenderunt fuit, initio Vigilius Pontifex, qui & Apologeticum, & quidem benè longum, quod Constitutum appellatur, pro tribus capitulis publicavit. Cui lubentes volentesque sese adiunxerunt Episcopi Africani, Itali, Provincia Venetia & Liguria, Epirotici, Illyrici & alii his finitimi.

Quod



Quod egerrimè ferens Iustinianus, factumque hoc contemptum *Maieſtatis ſuæ interpretans*, parum clementer cum his *Episcopis* egit. Ita enim *Liberatus*, ut alios *Scriptores* taceam. Cætera quæ ſubſequenter in *Episcopis* & *Catholica Eccleſia* ab eodem *Principe* facta ſunt; quomodo conſentientes *Episcopi* in triumphum damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non conſentientes depoſiti, & in exilium miſſi ſunt, vel aliqui fugâ latitantes in anguſtiis felicem exitum ſuſceperunt, quoniam nota ſunt omnibus, puto nunc à me ſilenda. *Hæc Liberatus*.

Imo ipſe *Vigilius* iam dudum legitimus *Pontifex*: quippe mortuo pridem *Sylverio*, in exilium, *Iuſtiniani* iuſſu, pulſus eſt, ex quo prius non rediit, quam mutata ſententia, tria capitula damnaret, quintamque *Synodum* ad verſus tria capitula, poſiſſimum *Iuſtiniani* auctoritate celebratam, comprobaret, ſuffragioque ſuo *Oecumenicam* eſſiceret. Quod *Vigilius* fecit, ut *Eccleſiam Orientalem* cum *Occidentali* coniungeret & ſchiſma exortum ſopirer. Factum hoc *Vigilii* *Africanis* *Episcopis*, inter quos noſter *Victor*, cum aliis, tunc diſplicuit. Quare convocato *Concilio* excommunicarunt *Vigilium*, ut teſtatur noſter *Victor*: excommunicarunt, inquam ſubditi *Prælatum*, oves *Pæſtorem*, de facto, non de iure, irrito conatu: cum omnes ſucceſſores *Vigilii*, nominatim *S. Gregorius Magnus*, & tota poſteritas, id quod *Vigilius* pacis & concordie cauſa fecit, comprobarint, *Synodum*que *V.* in qua tria capitula damnantur, tanquam *Oecumenicam* receperint. neque unquam inter hanc & illam partem quaſtio de fide fuit: ſed tantum de perſonis (ut obſervavit etiam ſanctus *Gregorius*) hoc eſt de *Theodoro Mopſueſtено*, *Iba* *Edeſſeno*, & *Theodoreto* *Cyri*: quorum ſcripta *Nęſtoriana*, nemo *Orthodoxus* defendit, multo minus ſacroſancta *Chalcedonenſis* *Synodus*; licet heretici vulgo iactarent *Synodum*, ipſam epiſtolam *Iba* & ſcripta *Theodoreti* contra *S. Cyrillum* probaſſe & laudaſſe; prout etiam *Victor* referre videtur. At ſecus res ſe habet. Nam *Synodus* perſonas ab errore reſpiſcentes, *Ibam*, videlicet, & *Theodoretum* probavit & collaudavit, non ſcripta. Nec potuit *Vigilius* aut quisvis alius *Orthodoxus* *Theodoretum* & *Ibam* damnare, eo reſpectu, quo probati fuerant à *Concilio Chalcedonenſi*, alioqui factum eiſdem *Concilio* improbaſſent. Itaque nihil legit *Vigilius* in præiudicium *Synodi Chalcedonenſis*, ut putarunt *Affricani*, & refert *Victor* noſter. Et tamen illa damnatione *Theodoreti* & *Iba* ſatiſfactum eſt trium capitulorum damnatoribus. Nam de *Theodoro Mopſueſtено* minor eſt difficultas: cum in *Chalcedonenſi* *Synodo* non fuerit ipſe nominatim receptus, ut *Iba* & *Theodoretus*; ſed tantum, quia in epiſtola *Iba* multis laudibus extollitur, viſum fuit nonnullis, illum quoque à *Synodo Chalcedonenſi* fuiſſe probatum; quod à veritate longe abhorret: cum *Synodus* non probarit epiſtolam *Iba*, ſed *Ibam* ipſum *Nęſtorio* anathema dicentem.

Quod autem *Victor* ait, *Theodorum Mopſueſtenum* ſimiliter *Synodaliter* geſtis apud *Antiochiam* ſub *Iohanne* *Episcopo* eiſdem *Eccleſiæ*, & *Chalcedone* laudatum fuiſſe: id quidem *Liberatus* quoque his verbis prodidit. Tunc *Ioannes Antiochenus* *Episcopus*, *Synodo* congregata, tres pro *Theodoro Mopſueſtено* dictavit epiſtolas: unam quidem direxit *Theodoſio* *Imperatori*, aliam autem *Cyrillo* *Alexandrino*, & tertiam *Proclo* *Cõſtantinopolitano* *Episcopo*, & eiſ exponens ſapientiam: Ad hæc autem *Imperator* dirigens *Sacram* *Ioanni*, derogatores illos *Theodori* contra ſalutem propriam venire iudicavit. *Cyrillus* autem præſcripto ſuo *Theodorum* præferens, tale de eiſ accuſatoribus tulit iudicium, eò quod dogmate veritati contrario uterentur, interponens de *Symbolo* in *Concilio* ſibi oblato teſſeradecadas factas à *Carifio* *preſbytero*. Nihilominus & *Proclus* per *Mennam* *Diaconum* ſuum reſcribens, cuius eſſent illa capitula, quæ *Theodori* dicebantur, quaſiavit. Qui pro eiſ excuſatione ignorare ſe dixit. Veruntamen duas memorati *Ioannis* epiſtolas, id eſt, primam & tertiam laudes *Mopſueſteni* continentes, *Chalcedonenſis* *Synodus* poſtea per relationem ſuam *Marciano* *Imperatori* directam cum tomo *Procli*, quem ad *Armenos* direxit, & aliis *Sanctorum Patrum* epiſtolis ſuſcepit & confirmavit. *Hactenus Liberatus*.

In quibus illud iterum admonendum, inquit *Illuſtriſſimus* *Baronius*, eundem *Liberatum* *Diaconum* à neſcio quo *Nęſtoriano* incaute nimis, quam narrat, eſſe mutuatum *Historiam*, quæ refert probata ſcripta *Theodori Mopſueſteni* non ſcriptis tantum *Ioannis Antiocheni*, ſed & edicto *Imperatoris* atque etiam ſcriptis *Cyrilli* *Episcopi Alexandrini*, ipſum *Theodorum* fuiſſe laudatum; quin etiam (quod deterius exiſtimari debet) dum ait, *Synodum Chalcedonenſem* relatione ad *Marcianum* facta ſuſcepſiſſe & confirmariſſe *Ioannis Antiocheni* epiſtolas, quibus laudavit *Theodorum Mopſueſtenum*; eandem *S. Synodum Chalcedonenſem* in idem crimen adducit, quod laudes *Theodori* receperit, & doctrinam. Videsne, quot & quales lateant colubri ſub uno

Lib. 3. epiſt.  
37.

Lib. Breviar.  
cap. 10. Ba-  
ron. Tom. 5.  
anno 435.

cessite falsitatis? Sed securim ad radicem admoveamus. In primis autem, quod ad Cyrillum spectat, quomodo potuit ipse accipere laudes, probareque scripta Theodori, qui eadem sapuit cum Nestorio, cum adeo reperiatur aduersatus esse Nestorio? Sed id apertius demonstremus, ex ipsius Cyrilli scriptis, postquam hæc de Theodoro Mopsuesteno in controversiam deducta sunt, editis. Lucubrationem quidem Cyrilli de expositione Nicæni Symboli elaboratam ab eo fuisse post scriptam Procli epistolam ad Armenos, sua ipsius testificatione monstratur, dum ipsam citat & laudat his verbis: Proclus ipse, qui nunc sanctæ Constantinopolitane Ecclesiæ thronum adornat, religiosissimus & piensissimus Pater & Coepiscopus scripsit ad Orientales piissimos Episcopos in hæc verba: Et incarnatus quidem est, &c. inferius vero scripserunt aduersarii, qui præ multa insipientia Nestorii & Theodori scripta non cavent, &c. vides igitur S. Cyrillum una eademque lance, æquoque pondere Theodorum expendere cum Nestorio.

Quod autem ad Chalcedonense Concilium spectat, quod dicatur recepisse & confirmasse epistolas à Ioanne datas laudibus Theodori refertur: reddamus hic verba ipsa, quæ in relatione Synodica ad Marcianum, citata à Liberato, scripta habentur; sic enim se habent: Si enim per epistolas Ecclesiæ dogmata declarari pro unaquaque questione dignum culpa iudicant, ipsum in primis beatissimum Cyrillum quilibet poterit denotare, qui litteris suis Orientalibus, quod sentiebat, expressit: nec non & magnum Proclum huic vituperationi subiiciet, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruentia destinavit. Huic autem consociabitur ad culpam, & sapientissimus Ioannes Antiochenus Episcopus, qui hæreticorum maledicta repellens & Apostolicâ doctrinâ religiosissimum dogma declarans, totius Orientis confessionem, velut ex uno ore, sanctissimo Proclo, & ei qui per idem tempus mundi regebat gubernacula, destinavit. Hæc sancta Synodus ad Martianum Imperatorem. in quibus vides nullam de Theodoro Mopsuesteno mentionem haberi, sed istos ut magni nominis Episcopos in exemplum adduci.

Nec est quod quis adhuc instet & urgeat, laudatas à Synodo epistolas Ioannis Antiocheni, quasi hoc ipsum esset laudibus Theodori consensisse, eiusque scripta probasse: nam cum rectam in omnibus fidem (ut vidimus) dictis epistolis professus esset, adeo ut non potuerint eadem epistola à Proclo non recipi atque Cyrillo, & ipso Theodosio Imperatore, nihil virulentum ex Theodori doctrinâ eisdem admiscuisse, certum est. Sed quod ad Theodorum spectat, non eum laudavit Ioannes ut erroris auctorem, verum tantummodo excusavit non esse Theodori, quæ nomine Theodori circumferrentur. Ita quidem se rem habuisse, verbis illis Liberati manifestè probatur, quæ retulimus, ubi ait: Nihilominus & Proclus per Mennam Diaconum suum ipsi Ioanni rescribens, cuius essent illa quæ Theodori dicebantur, quæ scrivit. Quæ pro eis excusatione ignorare se dixit.

Vides igitur negantem Ioannem fuisse à Proclo literis interpellatum, si non essent Theodori tria illa hæresum capita, quæ ab Armenia monachis circumferebantur, cuiusnam essent: Ioannem verò respondisse, se penitus ignorasse. Quibus planè intelligis, sic laudatum à Ioanne Theodorum, immunemque ab omni labe criminis hæresis redditum, eò quod putaret calumniam passum, dum sub eius nomine circumferrentur errores. Quod igitur defensores Theodori ea ipsius scripta esse negarent, quæ diffamata per totum fuerant Orientem: inde accidisse videtur, ut prudenter Proclus in epistola ad Armenos, errores ipsos redarguens nullam penitus de Theodoro habuerit mentionem, detectis autem postea scriptis Theodori, eadem cum auctore prorsus damnata fuisse, & dictum est superius, & suo loco pluribus dicemus.

Hæc Illustrissimus Baronius ad Liberatum Africanum Archidiaconum: nos ad nostrum Victorem Africanum Episcopum. Atque de his hæcenus disseruisse satis fuerit. Cetera quæ in Victoris Chronico declaranda vel emendanda occurrunt, erudito Lectori committimus.

Nihil enim in exemplari repertum, temerè mutare volumus, imitati eruditum illum Virum, qui varios Francorum Historicos edidit, eo prorsus stylo & scripturæ modo, quem in ipsis Antographis invenerat.



CHRONICON  
VICTORIS TUNNUNEN-  
SIS EPISCOPI.

10 **A**XIIX Consulatu Theodosii Iunioris, Victor, Episcopus Tunnunensis Ecclesiæ Africæ, historiam prosequitur, ubi Prosper reliquit.

Igitur Theodosio XIIIX. & Albino Coss. Antiochenæ Ecclesiæ Episcopatum post Ioannem Diaconus suscepit.

Aetio III. & Symmacho:

*Domini.*

Callipio & Ardaburio Coss. Eutyches Presbyter, & Archimandrita cuiusdam Monasterii Constantipolitani appatuit, qui sui nominis hæresin condidit. Hic etenim Dominum nostrum IESVM sic assererat natum ex MARIA semper Virgine matre, ut nihil in eo confiteretur humanæ naturæ. Qui Synodali invitatus colloquio, Constantinopolim congregato, cui sanctus præfuit Flavianus, eiusdem urbis Episcopus, dum nollet Christum in duabus confiteri naturis, post nativitatem ex Virgine & nobis secundum carnem substantialem esse, damnationem cum proprio errore suscepit, quam Sanctus Romanus Antistes Apostolica autoritate firmavit.

Pro quo Imperatore Theodosio patrocinate; Leone Romano, Dioscoro Alexandrino\*, Diacono Antiocheno, Iuvenale Hierosolymitano, & Flaviano Constantinopolitano præsulibus sedium; Postumiano & Leone Coss. Synodus generalis II. congregatur in Epheso, in qua Dioscorus Alexandrinus Episcopus sibi principatum usurpans, imperiali favore, eundem Eutychem post legitimam damnationem absolvit, & eius obtrectatores, duarum in Christo naturarum doctores, Flavianum Constantinopolitanum, Eusebium Dorilei, Theodoretum Cyri & Ibam Edeffenum, Antistites, cæterosque alios, impia autoritate, contradicentibus etiam legatis sedis Apostolicæ, condemnavit, totamque Synodum sibi favore monachorum, seditione militariq; violentia inclinavit.

*al. Donato.  
Domino.*

*Concilium  
Ephesinum  
II. potius cõ-  
tuliabulum.*

Asterio & Protogene Coss. Attila Rex Hunnorum, postquam est Valentiniani Augusti ducis prælio superatus, & in fugam conversus, vires recepit, & ad Italiam importabiliter pergit, cuius mala Romana Respublica pacis fœdere sopiit. Qui Attila Leonis Papæ legatione suscepta, non solum à Reipublicæ vastatione quievit, sed & trans Danubium pace data recessit.

Valentiniano VII. & Attieno Coss. Theodosius Imperator anno vitæ suæ LXII. Constantinopoli moritur.

40 Chrysaphius præpositus Imperatoris, amicitiiis Eutychetis male usus occiditur; & Martianus totius Reipublicæ consensu Imperator efficitur.

Romanorum XLVII. Martianus regnat annis V. mensibus VI. qui in ipsa regni sui exordia, Ecclesiarum paci prospiciens, Chalcedone fieri Synodum, imperiali autoritate, denunciat.

Constantinopolitanæ Ecclesiæ præsulatum post Flavianum Anatolius suscepit.

Consulatu Martiani Augusti IIX. Kal. Octobris Leone Romano, Dioscoro Alexandrino, Maximo Antiocheno, Iuvenale Hierosolymitano, & Anatolio Constantinopol. præsulibus, Synodus generalis Chalcedone colligitur Episcoporum

50 DCXXXII. ubi Ephesina II. nec dicenda Synodus, abdicatur: Eutyches cum Dioscoro patrono suo, Alexandrino Episcopo, atque Nestorio eodem natus, Antistitesque Catholici iniuste damnati, ab eodem Dioscoro in Synodo præfata Ephesina II. solvuntur, fidesq; sanctorum patrum, qui in Nicæna Constantinopolitana, & Ephesina I. convenerunt, sanctis Synodis explanatur. His itaq; definitis & subscriptionibus totius Synodi roboratis, Eusebio Dorilei, Theodoretu Cyri & Iba Edeffeno propriis restitutis Ecclesiis, iis, quos pro eis Dioscorus hæreticus substituerat pulsus, omnia, quæ ad statum Ecclesiæ pertinent, disposita sunt, ratumq; terminum susceperunt.

Opilione & Vincomalo Coss. Dioscoro Gangra exilio relegato, Proterius Alexandrinæ Ecclesiæ suscepit præsulatum-

*al. Avieno.  
His diebus  
Gotbi contra  
Hunos dimi-  
cant in cam-  
pis Carba-  
lanicis, in  
quo prælio,  
Theodoredus  
Rex occubu-  
it. Et Gotba  
victores exti-  
terunt, dimi-  
cante Tur-  
ris mundo Re-  
go, Attila  
Rex Hunno-  
rum nusquam  
comparuit.  
al. XLVI.  
al. VII.  
Post Theodo-  
redu Turris-  
mundus fili-  
us eius Go-  
thorum re-  
gnum regit;  
an. 10.  
DCXXX.  
al.*

Eo tempore Artila moritur, de cuius regno dum filii dimicant, Hunni vastantur, ac deinde minorantur.

Actio & Studio Coss. Actius patritius Valentiniani Augusti manu intra palatium primò percussus, circumstantium gladiis crudeli morte extinguitur, Boetiusq; præfectus nihilominus occiditur.

Valentiniano IIX. & Anthemio Coss. Valentinianus Imperator in campo maximo dolis Maximi patritii, & Heraclii Præpositi perimitur. Idemq; Maximus ex consule ac patritio eius sumit imperium, diebus LXVII. Hic itaq; malum, quod latebat, apparuit. Mox relictam Valentiniani Augustam viri exitum sui lugere non permit- tens in matrimonio sumit. Sed his malis peiora succedunt, dum adventum Genferi- 10  
ci Vandalorum regis formidat, & cunctis volentibus urbe recedere licentiam tribuit, priusquam fugam, quam cogitabat, assumeret, occisus, membratimque concisus in Tiberim fluvium projectus est.

Actio & Studio Coss. & præfectis, tertia die, postquam Maximus occiditur, Gen-  
al. cunctos. sericus Vandalorum Rex Romanam urbem ingreditur, & per XIV. dies cunctis opi- bus nudat, secumque inde Valentiniani filias & uxorem ac captivorum multa millia tollit: Ut autem ab incendio tormentis & gladio abstineret, Papæ Leonis intercessio  
al. Avitius. facit: huius quoque captivitatis LXXV. die Anitius vir totius simplicitatis in Gallis imperium sumit.

Ioanne & Varane Coss. Ricimirus patritius Avitum superat, cuius innocentia 20  
parcens Placentiæ civitatis Episcopum facit.

Constantino & Rufo Coss. Martianus Imperator Orientis Constantinopoli mo-  
ritur, & pro eo Leo imperator efficitur. Romanorum XLIX. Leo regnat annis XVI.

Alexandria & Ægyptus errore Dioscori languens decreta Chalcedonensis Syn-  
odi non recepit. Proterium Antistitem, Dioscori successorem, & Synodi Chalcedo-  
nensis decretorum custodem, populus Dioscoritanus seditione facta, Timotheo  
al. Illuro in-  
frà Ellurus  
Recto Aelu-  
rus.  
His diebus  
Gothi cõtra  
Suevos di-  
micant in  
campo Para-  
mo iuxta flu-  
men Orbicũ,  
in quo pralio  
Gothi exti-  
tere victores.  
His diebus  
Maioranus  
Imp. Casar-  
augustinus  
venit.  
al. Salafari-  
arius.  
Solofaciolus.  
Dagalaipho.  
al. Leone &  
Severo Vini-  
ano & Basi-  
lio.  
His Coss. Ma-  
ioranus Imp.  
à Ricimero  
interfectus  
est.  
Humericus.  
al. x.  
His diebus  
Theodoricus  
Rex Gotbo-  
rum a suis  
gladio inter-  
fectus est, &  
Euricus fra-  
ter eius Go-  
thorum Rex  
efficitur, re-  
gnat annos  
xvi.  
al. Pusso.

auctore, cognomento Herulo, interfecit vi. Kalen. April. vi. feria ultimæ Ieiuniorum  
hebdomadæ, die qua noster Salvator & Dominus à Iudæis est crucifixus. Tunc enim  
Pascha Dominicum quarto est Kal. Apr. celebratum. Proterio itaq; interempto, Ti-  
motheus præfatus, cognomento Herulus, Chalcedonen: Synodi obrectator, eius E- 30  
piscopatum Ecclesiamq; pervadit.

Leone Aug. Coss. Maioranus Romæ imperium sumit. Timotheus Alexand. Ec-  
clesiæ incubator defensores Synodi Chalcedonensis insequitur.

Patritio & Ricimero Coss. Iuvenalis Hierosolymorum Episc. litteris Leonis Ro-  
mani antistitis adversum errorem Eutychis, Dioscoriq; armatur.

Magno & Apollonio Coss. Timotheus Episcopus interfecto Proterii Episcopi,  
Leonis principis præcepto, vix à sede Alexand. raptus Ecclesiæ. Chersona exilio rele-  
gatur, & post menses V. eidem Alexandrinæ Ecclesiæ alius pro eo Timotheus, cogno-  
mento Salafatiatus Synodi Chalcedonensis defensor, Episcopus ordinatur.

Gadalayfo & Severino, Leone Aug. ii. Viviano V. C. Coss. Carthaginensis Ec- 40  
clesiæ post Capreolum. Quod vult Deus Eugenius Episcopus ordinatur.

Maioranus Romæ occiditur, & Severus imperium Non. Iul. sumit.

Olybrio & Rustico Coss. Genfericus Vandalorum Rex post multarum provin-  
ciarum clades, & Christiani apud Africam populi spolia atque neces moritur, anno re-  
gni XL. post quem Vgnericus filius eius regnat annos VII. menses V. Huic Vgnerico  
pater Genfericus Valentiniani filiam, quam ex Roma captivam abduxerat, in coniu-  
gium tradidit.

Hermia & Basilisco Coss. Antiochenæ Ecclesiæ Episcopatum post Maximũ sit-  
scepit Alexander. Hierosolymitanæ verò Ecclesiæ post Iuvenalem præest Anastasius.

Leoné Aug. III. Coss. Vgnericus Vandalorum Rex, Arriano suscitatus furore, Ca- 50  
tholicos per Africam plus patre persequitur, Christianorum Ecclesias tollit, & Ca-  
tholicos Sacerdotes exilio mittit.

Busco & Ioanne Coss. signum in cælo ex nube, velut contum apparuit, per dies  
x. Anthemius Romæ imperium sumpsit.

Leone IV. & Anthemio II. Coss. Leo Aug. supplicationibus Ægyptiorum per-  
motus, ut Synodus fieret, quæ de gestis Synodi Chalcedonensis iudicium ferret, ad  
cognoscendam singulorum fidem, Ecclesiarum præsulibus unicuiq; semotim scripsit,  
& à singulis epistolas, tanquam ex una collatione, consonas suscepit, id fieri nullaten<sup>9</sup>  
posse, sed magis ac magis in sua perpetuitate Synodi gesta Chalcedon. manere. Extant  
quæ ἐγκύκλια Græco eloquio vocitantur.

Leo-

Leone & Martiano Coss. Romanæ Ecclesiæ Episcopatum post Leonem Hilarius *Hilarius* suscepit.

Ioanne & Severo Coss. Leo Aug. Patritium Asparis filium, Cæsarem facit.

Leone Aug. V. & Probino Coss. Aspar & duo filii eius Patritius Cæsar & Ardaburius Constantinopoli, præcepto Leonis, occiduntur. His Coss. Arelatum & Massilia à Gothis occupata sunt.

Leone VI. & Probino Coss. Leo Aug. Leonem nepotem suum, Zenonis uxoris suæ filia, filium, Cæsarem facit, & imperat an. 11. Romanæ Ecclesiæ Episcopus post Hilarium Simplicius ordinatur, & post Simplicium Felix.

10 Constantinopolitanæ Ecclesiæ Gennadius Anatolio succedit in Episcopatu, & Gennadio Acatius.

Antiochenæ Ecclesiæ post Alexandrum Marturius, post Marturium Iulianus ordinatur Episcopus. Hierosolymitanæ verò Ecclesiæ Marturi<sup>o</sup> post Anastasium Episcopus aderat. *Martyris.*

His Coss. Olybrius Romam venit, & imperium factione Ricimeri Patritii, regnante Anthemio, sumit, quo agnito, Anthemius in fugam conversus, occisus est, & post certos dies Herculanius, Orestis filius, arripiens imperium, cum patre suo occiditur, & eius regnum nepos assumit.

Leone minore August. Coss. Leo maior Aug. Constantinopoli moritur. Zenon 20 à Leone Aug. F. in Septimo contra consuetudinem coronatur.

Romanorum XLIX. Zenon regnat annis XVII. post consulatum Leonis Iunioris Aug. Zenon Imperator quærens Leonem Aug. proprium filium occidere, & eius imperium pervadere, alium pro eo eius uxor Ariadne Augusta similem puerum ad mortem obtulit, & Leonem eundem Aug. occultè totondit, eumq; clericum unius Ecclesiæ Constantinopolitanæ fecit. Qui Leo usq; ad Iustiniani tempora principis vixit.

Eodem Consulatu Basiliscus cum filio Marco imperium quam tyrannicè Constantinopoli sumit.

Zenon Aug. in Isauriam, unde exortus fuerat, fugit, & eum Ariadne Aug. sub hyemis discrimine navali itinere subsequuta.

30 His Coss. Basiliscus Tyrannus, lege data, Chalcedonensem Synodum damnari, & Ephesinam II. præcepit absolvi & suscipi.

Timotheus Episcopus, cognomento Hellurus, Proterii successor pariter & peremptor, ab exilio Chersona redit, & fugato alio Timotheo Episcopo, *Salafatiatio*, cognomento, defensore Synodi Chalcedonensis, Alexandrinam Eccl. etiam pervadit. *al. Solafatiario.*

Basilisco Tyranno & Armato Coss. Zenon Aug. vigesimo mense, donato sibi exercitu, Constantinopolim ab Isauria redit, imperium resumit, & Basiliscum cum filiis atq; uxore exilio in *Gafemis* Cappadociæ mittit, finemq; vitæ ibi miserè facit, inter hæc *al. Safemis.* gesta sunt; quia nullus Coss. accessit & Basiliscus Tyrannus à Consulatu recessit.

40 Post consulatum Armati v. c. Timotheus Hellurus Chalcedonensis Synodi obrectator, & Proterii Episcopi interfecto, moritur; & Alexandrinæ Ecclesiæ prætulerunt alius Timotheus Salafatiarius Chalcedonensis Synodi defensor, resumit. Hierosolymitanæ itaq; Ecclesiæ Salustius Marturio succedit Episcopus, Antiochenæ verò Petrus, cognomento Fullo, post Iulianum, qui Marturio successerat, ordinatur Episcopus. *Additur in alio Armatus præfenti anno consul remansit.*

Zenone Aug. Coss. Hunericus Vandalorum Rex persecutioni per totam Africam nimis insistens, Tibunnis, Macri & *Nippis*, aliisque Heremi partibus Catholicos, iam *al. Nippis?* non solum sacerdotes & cuncti ordinis clericos, sed & monachos atq; laicos quatuor circiter millia exiliis durioribus relegat, & Confessores ac Martyres facit, Confessoribusq; linguas abscidit. Quos Confessores, quod linguis abscisis perfecte finem ad-  
50 usq; locuti sunt, urbs regia attestatur, ubi eorum corpora iacent.

Tunc Lætus, *Neptensis* Ecclesiæ Episcopus, glorioso martyrio coronatur II X. Kal. Octob. & Eugenius Episcopus Charithaginensis Ecclesiæ post dira Heremi exilia, plurimis afflictionibus, pœnisq; clarus habetur. *al. Neptensis, s. Leptensis.*

Hic itaq; Hunericus inter innumerabiles suarum impietatum strages, quas in Catholicos exercebat, octavo regni sui anno, interioribus cunctis effusis, ut Arrius pater eius, miserè finivit vitam, cui succedit Gundamundus, regnat annis XII. qui nostros protinus de exilio revocavit.

Post consulatum Zenonis III. Timotheus, cognomento Salafatiarius, Synodi Chalcedonensis defensor moritur, & pro eo Alexandrinæ Ecclesiæ Ioannes

Tabennesiota Presbyter & Oeconomus, Synodi Chalcedoniensis defensor, Episc. ordinat. Quem Zenonis præcepto principis Petrus, qui superstite Timotheo Salafatiario Episcopo, ab hæreticis fuerat ordinatus, eiiciens, Alexand. Ecclesiam pervadit, qui confestim, favore Zenonis principis, Synodum Chalcedoniensem de pulpito, corâ populis damnat. Nomina Proterii & Salafatiarii de Ecclesiasticis diptychis tollit, & Dioscori, & Helluri, qui Proteriû interfecit, scribit, corpusq; privati Timothei Salafatiarii de Ecclesia eiiciens, in loco deserto foris civitatem proiecit.

*al. profati.*

Tricundio v. c. consule Zenon Imp. Eutychni poculo erroris sopitus, Acatium Constantinop. Episcopû, damnatoribus Synodi Chalcedoniensis, Petro Alexandrino & Petro Antiocheno Episcopis, per Henoticum à se prolatum socians, eorum communione polluitur, & cum eis à Catholica fide recedit. 10

Post consulatum Tricundii v. c. Leontius Tyrannus, Hilli patritii factione, imperium in Isauria cum tyrannide sumit.

Theodorito v. c. Coss. Felix Romanæ Ecclesiæ Præsul monachis & clericis per orientem Ægyptum & Bithyniam commorantibus scribit, ut Petrum Alexandrinû Episcopum Chalcedonensis Synodi obtrectatorem, & eius communicatores, tanquam hæreticos, vitent.

*His diebus Euricus Rex moritur, & Alaricus filius eius pro eo Rex efficitur, regnat an. 5111.*

Post consulatum Theodoretii v. c. orientales Episcopi, præter paucos, per Henoticum Zenonis, communione atque consensu polluti Petri Alexandrini, Petri Antiocheni & Acatii Constantinop. Episcoporum, Synodo Chalcedoniensi renunciant. 20

Longino v. c. Coss. Acatius Constantinopolit. Episcopus, literis Felicis Rom. Ecclesiæ præsulis admonitus, ut à damnatorum Synodi Chalcedonensis communione atq; societate abstineat, legatos eius custodiæ mancipat.

Post consulat. Longini v. c. Acatius Constantinop. Petrus Alexandrinus, & Petrus Antiochenus Episcopi, Chalcedonensis Synodi inimici, à Felice R. E. præsule, & Synodo in Italia facta damnantur, & ipsa damnatio Acatio Constantinopolim, legatis missis, per monachos Monasteriorum Achimitensium atq; dii ingeritur.

*Accemetarii. al. Cassiani. Basiani.*

Post conf. II Longini v. c. consulis corpus S. Barnabæ Apostoli in Cypro, & Evāgelium secundū Matthæum, eius manu scriptum, ipso eodem revelante inventum est.

*al. Leontius. Illius Patritius.*

Leontius Tyrannus, & Patritius proditione Castellii capti morte turpissima pereunt. Petrus Antiochenus sub damnatione moritur, & in eius loco Calendionem ordinat. Orientales autem Episcopi, tanquam nescientes, Ioannem cognomento Codonatu eidem Antiochenæ Ecclesiæ consecrant Episcopû, cui Petrus succedit hæreticus. 30

*al. Campanonem. al. Provitus. al. Flavias.*

Eusebio v. c. Coss. Acatius Constantinop. Episcopus sub damnatione moritur, & pro eo Flavianus Episcopus ordinatur, cui tertio promotionis suæ mense mortuo, Euphemius Synodi Chalcedonensis decretorum custos, in Episcopatu succedit.

*al. Philippopoli. Heremita.*

Post Consulatum Longini v. c. Petrus Alexandrinæ incubator Ecclesiæ, sub damnatione moritur, cuius Episcopatum simul & errorem suscepit Anastasius. Calendio Antiochenus Episcopus reliquias prædecessoris sui Eustachii Episcopi & confessoris ex Philippis populis Macedonia colligit, & Antiochiam summo cum honore producit. Hoc tempore Annianus super Euphratem fluvium oratione podagros curat, Auxentius dæmones fugat, Daniel & Anastasius, Vindimiolus, Manasse, Severus & cæteri alii, per diversa eremi loca virtutibus variis, ac præscientia claraverunt. 40

*al. Patrenona. fort. passim nota.*

Olybrio v. c. Coss. Zenon Imp. Constantinop. moritur, anno vitæ suæ XLII. Ariadne Aug. Zenonis relicta, Anastasium Silentiarum Illyricianum, patre Dirrhaeeno, matre Arriana, Imperatorem designat, Anastasii autem fide, immo perfidia proculiam patre nota, coactus est, Euphemio Constantinop. Episcopo insistente, scripto promittere, nihil finistrum contra Apostolicam fidem & Synodum Chalcedonensem agere, Chirographum Euphemius Episcopus suscipit, & in Archivo Ecclesiæ reponit.

Romanorum L. regnat Anastasius annis XXVII. qui imperium sumens, violenter Chirographum suum ab Euphemio Episc. recolligit, & adversus Synodi Chalced. defensores Episcopos atrociter sævit, inter quos, mortuo Petro Antiocheno Episcopo, qui Calendione, Synodi Chalcedoniensis, defensore superstite, fuerat ab hæreticis, Zenonis temporibus Principis, ordinatus, sententiam mutat in peius, ut Calendio quidem de malis ad peiora ducatur, & pro eo Palladius ordinetur. 50

Anastasio & Rufo Coss. Rom. Ecclesiæ Felici succedit Gelasius, & Gelasio Anastasius. Alexandrinæ verò Athanasius præerat hæreticus, Antiochenæ etiam Ecclesiæ Palladius, Calendione superstite factus, & Hierosolymorum Salustius, Euphemius Constantinop. Episcopus, Anastasii Imperatoris calliditate prævisa, Synodum congregat, Chalcedonensis Synodi decreta confirmat. 60

Asto-

Asterio & Præsidio Coss. Ioannes Episcopus Alexandrinus, à Romana Ecclesia veniens, Anastasio Imp. supplicat, ut eum throno suo, pro antiqua amicitia reddat, sed hoc pro defensione Chalcedonensis Synodi, dum non impetrat, Romam furtim, unde venerat, remeavit.

*Hic Coss. Sacri in Hispania ingressi.*

Victore v. c. Coss. Bellum Isauricum exardescit Athenodorus & Longinus tyranni occiduntur. Athanasio Alexandrino mortuo, Ioannes cognomento *Hemula*, iucce dit, quo occumbente post paucos dies, ei Ioannes alius, cognomento Niceta, succedit Episcopus.

*al. Mala.*

Paulo v. c. Coss. Anastasius Imp. hæreticorum Synodum faciens Henoticum Zenonis confirmat, & Euphemium Episcopum Constantinop. Chalcedonensis Synodi defensorum deponit, quem *Euchaida*, in exilium mittens, pro eo Macedonium facit.

*Hic Coss. Burdimelus in Hispania tyrannidem assumit.*

Anastasio Aug. Coss. Macedonius Constantinopol. Episcopus Synodo facta, condemnat eos, qui Chalcedonensis decreta Synodi suscipiunt, & eos, qui Nestorii & Eutychis defendunt.

*al. Encadisa. Hic Coss. Gothi in Hispania sedes acceperunt, & Burdimelus à suis traditus & Tolo-*

Anastasio Romano Episcopo mortuo succedit Symmachus, & ex alia parte Laurentius ordinatur qui dum Noceræ civitatis Episcopus nollet esse, *contentus*, Synodo Romæ facta, à cætu est sacerdotali proiectus.

*losam directus in taurorano impositus igne crematus est.*

Palladius Antiochenus moritur, & pro eo Flavianus ordinatur Episcopus Alexandrinæ Ecclesiæ Ioannes, cognomento Niceta, adhuc præsidebat. Hierosolymæ vero post Salustium Helias suscepit præfulatum.

*al. contemptus.*

Gunthamundo Vandalorum rege Charthagine mortuo, Trasamundus regnat annis XXVII. men. IV. & hic Arriana infania plenus, Catholicos insectatur, Catholicorum Ecclesias claudit, & in Sardiniam exilio ex omni Africana Ecclesia CXX. Episcopos mittit.

Eo tempore Fulgentius, Ruspensis civitatis Episcopus, in nostro dogmate claruit.

Ioanne Scytha & Paulo Coss. Olympius quidam Arrianus in balneis, quæ Heliana vocantur apud regiam urbem, sanctam & consubstantialem Trinitatem blasphemans tribus *ignis scelis*, angelo ministrante invisibiliter, in piscina frigidæ aquæ *ersusus*, vitam impiæ, simulq; prodigiote finivit.

*al. igneis speculis.*

*al. percussus.*

Gibbo v. c. Coss. Anastasius Imp. Flaviano Antiocheno & Philoxeno Hieropolitano præsulibus, Constantinopolim Synodum congregat, & contra Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestenum cum scriptis, Theodoritum Cyri, Ibam Edesse num, Andream, Eucherium, Quirum & Ioannem Episcopos, cæterosque alios, qui in Christo duas prædicabant naturas, duasq; formas, & qui non confiterentur unum de Trinitate crucifixum, una cum Leone Episcopo Rom. & eius tomo, atque Chalcedonensi Synodo inferre Anathema persuasit.

Patritio & Hypatio Coss. Barbas quidam Arriani erroris Episcopus, dum præstitit contra regulam supra baptizandum dicere, baptizat te Barbas in nomine patris, per filium, in spiritu sancto, protin' aqua, ex qua futurus erat baptizare hominem, nusquam comparuit, vas verò ipsum, in quo aqua erat, confractum est. Quod considerans, qui baptizandus erat, protinus ad Catholicum currit, & Baptismum regulariter sumit.

*al. Palatin.*

*Hic consuli.*

*Casaraug.*

*circus exspectatus est.*

*Hic Coss.*

*Dorofo à*

*Gothis in-*

*grossa est, De*

*tyrannus in-*

*terfectus est*

*Et caput eius*

*Casaraug-*

*nam depor-*

*tatum est.*

*Hic diebus*

*pugna Go-*

*thorum &*

*Francorum*

*Boglodoretæ.*

*Alaricus*

*Rex in pralio*

*à Francis in-*

*terfectus est.*

*Regnum To-*

*losanum de-*

*structum est.*

Abieno & Pompeio Coss. Anastasius Imp. Macedonium Constantinopolitanum Episcopum cum quibusdã clericis, nolentem Synodi Chalcedonensis decreta damnare, ab Ecclesia rapit & in exilium mittit, atq; pro eo Timotheum Presbyterum Episcopum facit, qui continuo damnatores Synodi Chalcedonensis in communionem suscepit.

Abieno Iuniore Coss. ingens terræ motus, cum corruscationibus & tonitruis magnis, atq; grandine & totius cœli ac terræ commotione factus est.

Cethego v. c. Coss. Flavianus Antiochenus Episcopus sera pœnitentia Anastasium Imperatorem deserit, & in possessione Platani vocabulo, relicto throno suo, recedit. Huic Anastasius Imperator Severum Chalcedonensis Synodi inimicum subrogat, Ecclesiæ orientis scandala magna ministrat.

Theodoro v. c. Coss. Eugenius Carthaginensis Episcopus confessor moritur. Iulianus Bostrenus, & Ioannes Paltensis Episcopi ab Ecclesiis ultro recedunt, & alii eis subrogantur.

Mefala v. c. Coss. Constantinopoli, iubente Anastasio Imp. sancta Evangelia, tanquam ab idiotis Euangelistis composita, reprehenduntur & emendantur.

Venantio & Celere Coss. populos Alexandrinos, & totius Ægypti, simul puillos & magnos, liberos ac servos, clericos atq; monachos, præter peregrinos, immundi spiritus occupant, & humana locutione privati, latrare cunctis diebus ac noctibus, ut ca-

nes, cœperunt, ita ut vinculis ferreis vincti ad Ecclesias postea, ut sanitatē perciperent, traherentur. Comedebant enim suas manus, simulq; & brachia pariter omnes.

His evenientibus, Angelus in viri specie quibusdam ex populo apparuit dicens, hoc eis, pro eo, quod Anathema Synodo Chalcedonenſi dederint, eveniſſe, comminatus deinceps nihil eos tale aliquid præſumere.

Venantio Iunior v. c. Coſſ. Cannades, Rex Perſarum, Zumdaber caſtellum plurimis theſauris ab initio ſuæ conditionis plenum, & Dæmonum *leonibus*, mancipatum cuſtodiaq; munitum, ubi nullus unquam ingredi potuit, *Chriſtianorum* orationibus capit, & ingreſſus univerſos ex eo theſauros tulit.

Importuno Iunior v. c. Coſſ. Helias Episcopuſ Hieroſolymitanuſ Synodi Chalcedonenſis deſenſor, nolens Severuſ Antiochenuſ, Apoſtolice fidei inimicuſ, in communionem, præcipiente Anaſtaſio Imp. ſuſcipere, exilio *Paraxenſi* caſtello traditur, & pro eo Ioannes, *crucis* cuſtos Episcopuſ ordinatur, qui conſeſtim & Severuſ Antiochenuſ in communionem ſuſcepit, & Synoduſ Chalcedonenſem damnavit.

Boetio v. c. Coſſ. Vitalianuſ Comes patrioli F. fidei Catholice ſubverſionem & Synodi Chalcedonenſis damnationem, remotioneſq; orthodoxorum Episcoporuſ atq; ſucceſſiones hæreticorum cognoſcens, virorum fortium validam manuſ congregat, & Anaſtaſii imperio repellat.

Felice v. c. Coſſ. Vitalianuſ Comes, *in patritium* nepotem Anaſtaſii principis, magiſtrū Romanæ militiæ, cōgreſſione facta, LXVII. viris ex militia Romana peremptis, vivū capit, & vinculis æreis vinctū, in cuſtodia cavæ ferreæ trudit, & poſtea diſtrahit.

Paulo & Muſchiano Coſſ. Alamundaruſ Sarracenorum Rex, à deſenſoribus Synodi Chalcedonenſis baptizatuſ, Theopachitaſ Episcopuſ, à Severo Antiocheno Episcopuſ ad ſe, cum litteris miſſoſ, barbaram mirabiliter propoſitionem concludens, atq; ſuperans, DEVM immortalem oſtendit.

Probo v. c. Coſſ. Anaſtaſii Imp. præcepto, Plato civitatis præfectuſ & *Maximus* pulpituſ Eccleſiæ S. Theodori aſcendentes, & hymno, quem Græci trifagion dicunt, *ὁ πατριωθεὺς ὑπὲρ ἡμῶν*, noviter apponentes, dum per forum Conſtantini id pſallentes, ad maiorem Eccleſiam pergunt, nubes ex improvifo cinerem ſuper eoſ pro pluvia emiſerunt, totamq; civitatem atq; provinciam contexuerunt. Pro qua novitate Conſtantinopolitane multa mala obvenerunt civitati, multiq; malè ſunt interempti, Praſinorum ſiquidem ſimulq; & Venetorum turbæ adverſum Anaſtaſiuſ Imperatorem unitæ, inter mille iniurias atq; mala incendium in urbem miſerunt, combuſtaq; eſt civitas *τοῦ τῶν κίλυθς* quod vocant, uſque ad Conſtantini forum ſupra longitudinem plateæ columnarum XCIV.

Senatore v. c. Coſſ. Vitalianuſ comes cum manu valida Barbarorum Conſtantinopolim veniens, in Soſthene ſedit, qui non aliter poſtulat, pacem Anaſtaſio Imp. promittit, niſi priuſ deſenſoreſ Synodi Chalcedonenſis relegatoſ exilio, ſedibuſ propriis reddat, & Romanæ Eccleſiæ cunctaſ orientis Eccleſiaſ uniat.

Florentio v. c. Coſſ. Vgni Armeniam, Cappadociam & Galatiam, Pontumque a-tro-citer vexavère; Eo tempore Euphemiuſ Conſtantinopolitanuſ Episcopuſ apud Ancyram Galatiæ, & Ariadne Auguſta in regia urbe de hac vita tranſiere.

Petro v. c. Coſſ. univerſi Archimandrita & monachi Heremi, trans palæſtinam & Iordanem fluvium, Anaſtaſio Imp. ſcribunt pro ſtatu Chalcedonenſis Synodi, & adverſum impietateſ Severi Antiocheni Episcopuſ.

Agapito v. c. Coſſ. Ioanneſ Alexandrinuſ Episcopuſ moritur, & pro eo Dioſcoruſ ordinatur. Timotheuſ Conſtantinopolitanuſ Episcopuſ obtrectator Synodi Chalcedonenſis. V. die menſis Aprilis occubuit, & Ioanni Cappadoci Syncello proprio atq; Preſbytero Episcopatuſ tradidit. Hunc Anaſtaſiuſ ante ordinationem ſuam, ut Synoduſ Chalcedonenſem prædamnaret, coegit.

Agapito II. Magno Coſſ. Anaſtaſiuſ Imp. intra palatium ſuum tonitruorum terrore fugatuſ, & corruſcationis iaculo percuffuſ, in cubiculo, quo abſconſuſ fuerat, moritur, & cum ignominia, abſq; conſuetis exequiſ, ad tumuluſ ducitur, anno vitæ ſuæ XXCIIX.

Romanorum LI. Juſtinuſ regnat annis IIX. men. IX.

Illyricianuſ Catholicuſ, Synodi Chalcedonenſis amator, ſimulq; deſenſor, cuiuſ coniuſ Lupicina nomine dicebatur, quam Conſtantinop. Euphemiam poſtea vocaverunt, cui nepoſ Juſtinianuſ vocabulo fuit, *Candidati* militia functuſ.

Iuſtino Aug. & Heraclio Coſſ. Amantiuſ Præpoſituſ ſeditioneſ in populo ſuſcitant

al. Leonis.  
al. Sacerdotum.

al. Paraxenſi.

Hic Coſſ. Geſalecuſ Goeriuſ cum Barcinone in palatio interfecit quo anno idem Geſalecuſ ab Helbane Theodorici Italia Regiſ duce, ab Hiſpania fugatuſ Africaſ petiit. Hyppathiuſ. XL. & V.

Hic Barbaruſ ſapientia Catholica vigebat. al. Marinuſ. Hic Coſſ. Geſalecuſ de Africa rediens ob motuſ Helbanuſ Aquitaniaſ petiit, ibiq; la-tuit annuſ unum.

Poſi Marvii Theodorici Italia Rex Gothorum regis in Hiſp. an. xv. Amalici parvuli emelam gerent.

al. Hunni.

Candidata.



ians, Imperator alius postulatur, qui Iustini præcepto principis una cum Andrea cubiculario occiditur, & in Rheuma iactatur.

Rustione v. c. Coss. Ioannes, qui ante Iustinum ad imperiũ erat electus, Heraclia Thraciæ Episcopus ordinatur, & Iustinianus nepos *Iustini* Aug. ex candidato Magister militum ordinarius constituitur.

Valerio & Iustiniano Coss. Alexandrinæ Ecclesiæ Dioscoro Episcopo mortuo, Timotheus succedit. Antiochenæ verò Ecclesiæ Severus princeps hæres fuit, & Hierosolymianæ Ecclesiæ Ioannes.

Iustinus Imp. orientales, præter parvos Pontifices, Acatium quondam Constantinopolitanum, Petrum Antiochenum, & Petrum Alexandrinum Episcopos pristino errore implicitos, occidèralibus Antistitibus sub digna satisfactione coniungit, redivivaq; facti Synodi Chalcedonensis decreta, Zenonis & Anastasii principum temporibus abdicata.

Symmacho & Doctio Coss. Vitalianus, Sacramento suscepto, Constantinopolim redit, quem Iustinus Aug. gratè suscipiens, magistrum militum facit & consulatum *dari* permittit.

Maximo v. c. Coss. Trasamundus Vandalorum Rex Carthagine moritur, cuius uxor Amalafrið fugiens ad barbaros, congressione facta, Caplæ, iuxta Heremum capitur, & in custodia privata moritur.

Hilderix, qui ex Valentiniani Imp. filia à Giserico captivata, & Vgnerico iuncta, natus est, regnavit annis VII. Mens. III. Hic ergo Sacramento à decessore suo Trasamundo obstrictus, ne Catholicis in regno suo aut Ecclesias aperiret, aut privilegia restitueret, priusquam regnaret, ne Sacramenti terminos præteriret, præcipit & Sacerdotes Catholicos ab exilio redire, Ecclesias aperire, & Bonifacium cum dogmatibus divinis satis strenuum, ad postulationem totius urbis Carthagenensis, Ecclesiæ Episcopum consecravit.

Vitalianus Constantinopoli intra palatium, loco quem Delphicum Græco vocabulo dicunt. Iustiniani partitii factione, dicitur interfectus fuisse.

Iustino Aug. & Apione Coss. Romanæ Ecclesiæ in Episcopatu, mortuo Symmacho, succedit Hormilda. Alexand. Ecclesiæ adhuc Timotheus superfuit. Antiochenæ Ecclesiæ Severus Chaicedonensis Synodi obrectator, cum à Iustino Imp. quæretur ad pœnas, fugit, & in eius loco substituitur Paulus. Hierosolymitanæ Ecclesiæ Ioannes præfuit. Constantinop. verò Ecclesiæ Ioanni Epiphanius succedit Episcopus.

Post consulatum II. Iustini & Apionis, Iustinus Aug. Iustinianum nepotem suum, ad senatorum supplicationem, in vitum Cæsarem facit.

Philoreno & Probo & Marbotio Coss. Iustinus Imp. moritur.

Romanorum LII. Iustinianus regnat annis XXXIX. Mens. VII. huic erat uxor vocabulo Theodora.

Iustiniano Aug. Coss. Orientales Ecclesiæ, eiusdem principis iussione, quatuor Synodos, Constantinop. Ephesinam I. & Chalcedonensem atque sanctorum CL. patrum fidem, præsentibus sacrificiis, publica voce suscipiunt recitari.

Decio v. c. Coss. Theodoræ Augustæ factio unum de Trinitate passum non asserens secundum quid, sed absolutè suscipiendum cunctis generali lege imponit, & à clericis atque monachis subscriptiones violèter exegit. Qua de causa plurimi se ab Ecclesia subtraxerunt, & monachi à propriis monasteriis recesserunt, asserentes, sufficere sibi fidem eorum, qui in prædictas quatuor Synodos convenerunt.

Lampadio & Oreste Coss. Hypatius Anastasii principis nepos, tyrannidem Constantinopoli assumens, multis hominũ millibus, in Circensi spectaculo, militari gladio cæsus, capitur, & nocte cum Pompeio occiditur, atq; in Rheuma iactatur.

Post consulatum Lampadii & Orestis, Geilimer apud Africam regnum cum tyrannide sumit, & Carthaginem ingressus Hildericum regno privat, & cum filii custodia mancipat, atq; Oamer, Dignum, multosq; nobiliũ perimit. Post consulatum Lampadii & Orestis, anno tertio, Belisarius Magister Romanæ militiæ duobus superatus præliis Thacium, mirabiliter Persicum prælium superavit.

Iustiniano Aug. III. Cof. Geilimer Tyrannus multos nobilium Africæ provinciæ crudeliter extinguit, multorumq; substantias per Bonifacium tollit.

Iustiniano IV. Cof. Iustinianus Imp. visitatione Læti Episcopi, ab Hunerico Vandalorum Rege Martyre facti, exercitum in Aphricam Belisario Magistro militum Duce, contra Vandalos mittit, quos idem Belisarius prælio superans, Gumthimer, & Ge-

*al. dare.*

*His consuli-  
bus Amala-  
ricus Gotbo-  
rum Rex ef-  
ficatur, re-  
gnat an. v.*

*Maxortio.*

*His diebus  
Stephanus Hi-  
spaniarum  
præfectus ef-  
ficatur, qui  
tertio anno  
præfectura  
sua in civi-  
tate Gerun-  
tensi in con-  
cilio discin-  
ctus est.*

bamundum, Gardingos Regis fratres perimit, ipsoq; *Gelimer* Rege in fugam converso Africam capit, nonagesimo septimo Vandalorum ingressione anno, in ipso etiam Belisarii ingressu, priusquam congressio fieret, *Geilimer* Tyrannus *Hildericum* Regem, cum quibusdam generis eius affinibus, occidit.

Belisarius Magister militum ac *Patritius* *Geilimer* Tyrannū capit, & eum cum divitiis ex rapinis Africæ conquestis, Constantinopolim *Iustiniano* Imperatori adducit.

Belisario v. c. *Cof. Reparatus* *Charthagenensis* Ecclesiæ Episcopatū post *Bonifaciū* suscipit. *Hierosolymitanæ* verò Ecclesiæ præsulatum *Petrus*, *Ioanne* mortuo, suscipit.

Post Consulatum Belisarii, anno secundo, *Iustinianus* Imp. libros de Incarnatione *Dominica* edidit, & *Illyricianos* Episcopos ad subscribendum coegit.

Post consulatum Belisarii v. c. an. III. *Epiphanius* Episcopo *Constantinop.* Ecclesiæ mortuo, qui *Ioanni* successerat, *Anthemius* Episcopus *Eutythianus* *Trabezontensis*, factione *Theodoræ* Aug. *Constantinopolitanam* pervadit Ecclesiam.

*Ioanne* v. c. *Cof. Romanæ* Ecclesiæ post *Ormisdam* *Ioannes*, post *Ioannem* *Felix*, post *Felicem* *Bonifacius*, post *Bonifacium* alius *Ioannes*, & post *Icannem* *Agapitus* Episcopus ordinatur.

*Alexandrinæ* Ecclesiæ, *Timotheo* mortuo, qui *Dioscuro* minori successerat, duo, populi electione, perversi ordinantur uno die Episcopi, *Theodosius* scilicet & *Gaianus*. Quib<sup>9</sup> ordinatis, *Alexandria* in utrisq; est Christi inimicis divisa. A *Theodosio* etenim *Theodosiani*, & a *Gaiano* *Gaianitæ* voluerunt appellari; quamvis æqualiter *Synodū* *Chalcedonensē* non suscipiant, & errores *Eutythetis* ac *Dioscouri* proprios faciant.

*Apione* v. c. *Cof. Severus* *Antiochenus* hæresis princeps, à quo *Severiani* vocantur, & *Iulianus* *Halicarnasiensis* Episcopi, *Apostolicæ* fidei & *Chalcedonensis* *Synodi* impugnatores, exilio *Alexandriam*, *Iustiniani* principis iussione, mittuntur, ubi adversus sequaces *Chalcedonensis* *Synodi* scribentes, ex duabus unam in Christo naturam esse dixerunt, quam dudum *Severus* corruptam, & *Iulianus* astruit incorruptam: *Alexandria*, *Ægyptus* & *Libya* in utrisq; est Christi inimicis divisa. *Theodosiani* enim *Severum* & *Gaianitæ* *Iulianum* secti sunt. Sed à *Theodosianis* alia duæ Hæreses extiterunt, una *Agnoitarum*, & altera *Tritheitarum*: *Agnoitæ* siquidem perversitati, à qua exierunt, id adiiciunt, quod Christi divinitas ignoret futura, quæ sunt scripta de die & hora novissima. *Tritheitæ* verò, sicut tres personas in *Trinitate*, ita quoq; tres adstruunt Deos esse, contra illud quod scriptum est, *Audi Israel Dominus Deus tuus unus est*: & rursum, *Nullus Deus nisi unus. & Ego sum Deus, & non est alius præter me.*

*Iustino* v. c. *Cof. Agapitus* Archiepiscopus *Romanus* *Constantinopolim* venit, & *Anthemium* Episcopum *Constantinopolitanum*, Ecclesiæ perversorem, *Chalcedonensis* *Synodi* inimicum, deponit. *Theodoram* Aug. eius patronam, cōmunionem privat, & *Mennam* protinus *Constantinopolitanæ* Ecclesiæ Episcopum facit.

*Theodosius* & *Gaianus* *Alexandrini* Episcopi cum suo errore damnati, exilio transportantur. Sed *Theodosius* *Constantinopoli* *Sugas* relegatus, totum pænè palatium, & maximam regis urbis partem sua perfidia maculavit. Quæ occasio cunctis pænè hæresibus licentiam tribuit, ita ut non solum *Theodosianitæ*, sed & *Gaianitæ* monasteria atq; oratoria apud urbem regiam construxissent. Vixit enim *Theodosius* prædictus hæreticus usq; ad primum *Iustini* *Iunioris* *Augusti* consulatum.

Eo anno, *Paulo* *Antiocheno* Episcopo superstitite, subrogatur *Eufrasius*.

*Basilio* v. c. *Cof. Agapito* Archiepiscopo *Romano* *Constantinopoli* mortuo, *Silverius* pro eo Episcopus ordinatur. *Alexandrinæ* verò Ecclesiæ, *Theodosio* atq; *Gaiano* exulatis, *Paulus* prior pro eis *Tabennensiarum* *Dioscouri* hæretici prædecessoris sui depositionem celebrans, *Palæstino* concilio deponitur, & pro eo *Zoilus* ordinatur Episcopus.

Consulatu præfato, *Stuzas* apud *Africam*, regnum in *Heremi* partibus cum tyrannide assumit.

Post consulatum *Basilii* v. c. anno secundo, *Theodoræ* factione *Augustæ*, quæ occulta esse *Synodi* *Chalcedonensis* nunquam destitit inimica, ex quo regnare cœpit, proscriptionum insidiæ præparantur. *Silverius* *Rom.* Episcopus exilio mittitur, & pro eo *Vigilius* ordinatur, à quo *Theodora* memorata Aug. priusquam ordinaretur, occulto chirographo elicit, ut *Papa* effectus, in proscriptione *Synodi* *Chalcedonensis* tria capitula condemnaret, id est, epistolam *Ibæ* *Edeseni* Episcopi ad *Marim* *Persam*, quæ iudicio *Synodi* *Chalcedonensis* approbata, & orthodoxa iudicata est, & gestis synodalibus sociata, *Theodorum* dein *Mopsuestenum* Episcopum, synodaliter similiter gestis apud *Antiochiam*, sub *Ioanne* Episcopo, eiusdem Ecclesiæ & *Chalcedone* lau-

al. Fugas.  
al. Paulus  
pro eis Tabennensiarum  
monachorum à  
defensoribus  
Synodi Chalcedonensis  
ordinatur Episcopus.  
Qui Dioscouri, &c.

Hoc anno  
Francorum Reges numero  
v. per Pamalonā  
Hispanias ingressi  
Caesarem Augustum  
viderunt, quā  
obscure per tres dies  
omne seu Tarraconensem  
provinciam depopulatione  
triverunt.  
His diebus inguinalis  
plaga totam pænè  
constrivit Hispaniam.

10

20

30

40

50

datum, & Theodoreri Cyri Episcopi dicta, cum eodem Theodoreto Synodi Chalcedonenfis vocibus collaudata. Hic itaque Papa effectus ab Antoniana patritia Belisarii patritii uxore, compellitur, ut Theodosio Alexandrino, Anthemio Constantinop. & Severo Antiocheno iam pridem ab Apostolica sede damnatis, tanquam Catholicis scriberet, & ita de fide, quemadmodum & illi, sentiret, cuius Epistolæ illius tenor ita se habere probatur. *Dominis & in Christi Dei salvatoris nostri charitate cunctis fratribus Theodosio, Anthemio & Severo Episcopis, Vigilius Episcopus. Scio quidem, quæ ad sanctitatem vestram ante fidei mei credulitas, Deo iuvante pervenit, sed quia modo gloriosa Domina & filia mea Patritia & Christianissima, desideria mea facit impleri, ut fraternitati vestræ presentia scripta transmitterem, Salutans ergo gratia, qua nos in Christo D. N. Salvatore coniungimur, eam fidem, quæ tenetis, Deo iubente, & tenuisse me, & tenere significo, scientes illud inter nos, quod prædicamus & legimus, quia anima una & cor nobis sit unum in Deo, profectus mei, qui est vester, Deo iuvante, nunciare vobis gaudia maturavi ex meo animo fraternitatem vestram, quæ optat, libenter amplectitur. Oportet ergo, ut hæc, quæ vobis scribo, nullus agnoscat, sed magis, tanquam suspectum, me sapientia vestra ante alios æstimet se habere, ut facilius possit DEVS, quæ cepit operari, perficere.* Et subscriptio, *Orate pro me Domini mei fratres in Christi DEI nostri Salvatoris charitate con-* Tindi mor-  
tuo Teodi sol<sup>o</sup>  
Gothos regit  
anno 1. M.  
VII.

Post conf. Basilii V. C. anno III. Stuzas tyrannus gentium multitudine ordinata, VII.  
20 Salomoni magistro militiæ ac patritio Africæ, Duciq; Romanæ militiæ, Ducib<sup>9</sup> Cilio occurrit. Vbi congressione facta peccatis Africæ Romanæ Reipub. militia superatur. Salomon utriusque.....

Post consulatum Basilii v. c. an. IV. Iustinianus Imp. Acephalorum subreptionibus instigatus, Vigilium Romanum Episcopum subtiliter compellit, ut ad Urbem regiam properaret, & sub specie congregationis eorū, qui ab Ecclesiæ sunt societate divisi, tria capitula condemnaret. Theodi sol<sup>o</sup>  
mortuo Agi-  
la Gothos re-  
git annos 4.  
M. VI.

Hierosolymitanæ Ecclesiæ præsulatum post Petrum Macarius suscipit.

Post consulatum Basilii v. c. an. V. Stuzas tyrannus apud Africam portu Tacea, congressione facta, Ioannis Rom. militiæ Ducis iaculo percussus est, pariq; vice & Ioannes Stuzæ, qui confestim alterutro utriq; gladio ceciderunt, & Dominico die, quo pugna facta est, moriuntur.

Post consulatum Basilii v. c. an. VI. Ferrandus Charthaginis Ecclesiæ Diaconus clarus habetur.

Gantharith Magister militum Ariobindam patritium, principemq; Romanæ apud Africam militiæ, eo tempore ab Imp. missum, Carthagine infra Palatium nocte perimit, & regnum cum tyrannide assumit. Hunc Carthaginis Dux Artabanus trigesimo sexto regni sui die prudentem interfecit.

Post consulatum Basilii v. c. an. IIX. Iustinianus Imp. per diversas provincias in regni sui finibus constitutas, instantissimè scribit, & Antistites cunctos præfata tria capitula damnare compellit. Euphemio Antiocheno Episcopo succedit Domnus. 40

Post consulatum Basilii v. c. an. IX. Illyriciana Synodus in defensione III. capitulum, Iustiniano Aug. scribit, & Benenatum primæ Iustinianæ civitatis Episcopum, obtrectatorem eorundem trium capitulum condemnat.

Theodora Augusta Chalced. Synodi inimica, canceri plaga corpore toto per fusa, vitam prodigiosè finivit.

Post Conf. Basilii v. c. an. X. Africani Antistites Vigilium Rom. Episcopum damnatorem trium capitulum synodaliter à Catholica communione, reservato ei poenitentia loco, recludunt, & pro defensione memoratorum III. capitulum literas factis idoneas Iustiniano principi, per Olympium Magistratum, mittunt. Ista lib. da  
scrip. Eccles.  
ponit XII. li-  
bros Facun-  
di.  
50 VII. libri Facundi Hermaniensis Ecclesiæ Episcopi refulsere, quibus evidentissimè declaravit, tria sæpe fata capitula, in proscriptione fidei Catholicæ & Apostolicæ Chalcedonenfis concilii fuisse damnata.

Post consulatum Basilii v. c. an. XI. Reparatus Archiepiscopus Charthaginen. Ecclesiæ, Firmus, Numidarum Episcoporum primates, & Primasius & Verecundus Concilii Binzanteni Episcopi, pro fidei causa, ad urbem regiam, eiusdem præcepto Principis, evocantur. Apollinarius Zoilo tria memorata capitula damnare nolenti Episcopus Alex. Ecclesiæ subrogatur. Agilam mortuo, Athanagildus, qui dudum tyrannidem assumpterat, Gothorum Rex efficitur. Regn. ann. XV.

Post consulatum Basilii v. c. an. XII. Reparatus Archiepiscopus plurimis calu-

minis impetitus, pro eo, quod damnationi trium capitulorum memoratorum assensum non præbuit, officio sumptibusq; privatus, Encayda exilio relegatur, & Primosus Diaconus apocrifarius eius, postquam damnavit, quæ sunt synodaliter atq; universa-liter defensata, eo superstite, contra vota cleri simulq; & populi, Episcopus Carthagen-sis Ecclesiæ ordinatur.

Firmus concilii Numidiæ Primas, donis principis corruptus, damnationi eorundem Capitulorum assensum præbuit, sed ad propria remeans in navi, morte turpissima periit. Primasius quoq; Aquimetensis Monasterio relegatus; sed Boetio Primate Byzanceni concilii morte prævento, ut ei succederet, memoratæ damnationi protin<sup>9</sup> assensit, reversusq; ad sua, quæ prius defendebat, validissimis persecutionibus impu- 10 gnavit, fidelibusq; calumnias generando, eorumq; substantias auferendo. sed in quibus peccavit, latere non potuit, siquidem à Catholicis sui Concilii Antistitibus pro suis prævaricationibus condemnatus infelici morte extinguitur, & quæ conquieserat fraude, fideliter à iudicibus auferuntur. Verecundus verò Ecclesiæ Nicensis Episcopus, in defensione memoratorum perdurans capitulorum, Chalcedone urbe refugium fecerat; in diversorio gloriosæ matris Euphemie de hac vita migravit ad Dominum. Macarius Hierosolymitanus Episcopus eiicitur, & eo superstite Eustochius ordinatur.

Post consulatum Basilii v. c. an. XIII. Constantinopolim Synodus Iustiniani principis præcepto colligitur, cui Præfules Sedium aderant, Vigilius Rom. Episcopus, super- 20 stite Sylverio ordinatur, Apollinarius Alexandrinus, Zilo vivente, promotus; Antiochenus Domnus; Eustachius, Macario remoto Hierosolymitano Episcopo, Episcopus factus, & Euty-chius Constantinopolitanus, qui Mennæ fuerat subrogatus. Ibi tria sæpe fata Capitula, cum defendentibus ea, damnationi subiiciunt, sibiq; ipsis pœnitentiæ regressum pœnaliter intercludunt, tali se perpetuo anathemate obstringentes, si aliquando absolvere tentaverint, quæ damnationis sententiæ subdiderunt. Quorum decretis Rusticus Romanæ Ecclesiæ Diaconus, & Felix Gillensis Monasterii provin- ciæ Africanæ Hegumenus contradicentes scripto, Thebaida in exilium cum suis sociis transmittuntur. His itaque gestis, terræ motus urbem regiam à fundamentis concutiens, ædificia plurima, porticusq; deiecit, & Basilicis consistentibus altaria penè cuncta prostravit.

Post Cos. Basilii v. c. an. XIV. Frontinus Episcopus ad urbem regiam evocatus, pro defensione III. eorundem capitulorum Antinoensi primæ Thebaidæ civitatis ex- 30 ilio deputatur, & pro eo ab hæreticis Petrus Salonensi Ecclesiæ ordinatur.

Proconsularis concilii provinciæ Africanæ Sacerdotes Rufini & Vini Episcoporum, Reparati Archiepiscopi obrectatorum arte delusi, tanquam defensoribus fidei occurrunt, & Primosi prævaricatoris, Carthagenis Ecclesiæ communione, præter paucissimos, polluuntur.

Dacius Mediolanensis Episcopus Constantinopolim venit, & damnationi eorundem III. capitulorum consentiens, eo die percussus occubuit.

Narses Eunuchus ex præposito Patritius, Totilam Gothorum Regem prælio apud 40 Italiam mirabiliter superat ac perimit, & omnes eius divitias tollit.

Post Cos. Basilii v. c. XV. an. concilii Numidiæ Episcopi ad instar proconsularium Sacerdotum collecti, Charthaginem veniunt, & Primosi eiusdem Ecclesiæ incubatoris communioni polluti, prævaricatoresq; effecti, ad propria redeunt.

Victor Tunnunensis Ecclesiæ Episcopus, huius auctor operis, post custodias, simulq; & plagas, quas in Sala est Valericis perpeffus, nec non in Monasterio de Mandra cum primo, ac secundo exilio Egi Mauritanie insulæ, tertio Alexandrinæ, unà cum Theodoro Cebarsufitanæ Ecclesiæ Episcopo, præfatorum trium capitulorum defensione, exilio mittitur, & carceris castelli Diocletiani post Prætorianum carcerem truditur.

Antiochenus Anastasius Domno succedit Episcopus.

Post cons. Basilii v. c. an. XVI. Primosus, Charthagine, incubator Ecclesiæ, sibi no- 50 lentes assensum præbere, nunc fustibus, nunc custodibus, nunc quoq; exiliis affligit.

Victor & Theodorus antefati Episcopi Africani de carcere eiciuntur, & post disputationes in prætorio continuas dierum XV. ad aliam custodiã monasterii Tabenensiotarum, quod est apud Canopum, XII. Mil. procul ab urbe Alexandria, mittuntur.

Post Cos. Basilii v. c. an. XVII. Vigilius Romanus Episcopus, postquã prævaricat<sup>9</sup> est sub excõmunicatione totius Africanæ Ecc. Pontificum, in insula Sicilia moritur.

Eo tempore Felix Hegumenus Monasterii Gillitani, exilio apud Sinopem de hac vita migravit ad Dominum.

Post Cons. Basilii v. c. anno XIX. Pelagius Roma: Archidiaconus III.

præfatorum defensor capitulorum, Iustiniani principis persuasione de exilio redit, & condemnans ea, quæ dudum constantissimè defendebat, Romanæ Ecclesiæ Episcopus à prævaricatoribus ordinatur, qui præfuit annis V.

Post Conf. Basilii v. c. an. XIX. Illyriciani Episcopi, præter parva monasteria, parvosq; fideles, persecutiones passi, consentiunt, pristinam fidem in irritum deducentes.

Eo tempore Vgni Armeniam gravissimè vexaverunt.

Post Conf. Basilii v. c. an. XX. Bulgares Thraciam invadunt, & usq; ad Sucas Constantinopolim veniunt, Sergium patricium, qui dudum Africanæ fuerat Dux militiæ, capiunt, simulq; & distrahunt, sed Patritii Belisarii armis fortiter debellari, pariterque fugati Danubium transierunt.

Post Conf. Basilii v. c. an. XXI. corpus S. Antonii Heremitæ repertum cum maximo honore Alexandriam perducitur, & in Basilica S. Ioannis Baptistæ honorificè collocatur.

Post. Conf. Basilii v. c. an. XXII. Frontinianus Salonensis Episcopus de exilio Antioeniensi Ancyram Galatiæ transmigratur. Petrus eius incubator Ecclesiæ moritur, & pro eo Prodinus substituitur.

Post consulatum Basilii v. c. an. XXIII. Reparatus Archiepiscopus Chartaginensis Ecclesiæ exilio apud Euchaidam, gloriosa confessione, transit ad Dominum, die VII. Idus Ianuarii.

10 • Eo anno Iustinianus Princeps, legatos gentis Abarorum, unde venerant, facit.

Anno XXXVII. imperii, præfati principis Iustiniani. Pelagius Romanus Episcopus ordinatur, præfuit an. XI.

Eustochius Hierosolym. Episcopus, qui fuerat, Macario superstite, ordinatus, eicitur, & rursus Macarius reformatur.

Anno XXXIX. Imp. eiusdem Muscus, Brumasius, Donatus, & Chrisonius Episcopi de Africa, & Victor ac Theodorus Episcopus similiter: ex Ægypto, ad urbem regiam Imperiali præcepto evocantur. Qui dum eidem Iustiniano Principi præsentibus præfatis, & postea Eutychio regiæ urbis Episcopo altercanti, novæ superstitioni resistunt, ab invicem segregati, per Monasteria eiusdem urbis custodiæ mittuntur.

30 Anno XXXIX. Imperii sui Iustinianus Eutygium Constantinopolitanum Episcopum damnatorem trium capitulorum & Evagrii Heremitæ Diaconi, ac Didymi monachi & Confessoris Alexandrini, quorum laudes supra illustrium virorum ex auctoritate protulimus, exilio dirigit, & pro eo Ioannem eiusdem erroris consimilem Episcopum facit. Eo anno Prasini apud regiam urbem civile bellum faciunt, multosque Reip. viros gladio, frequenti congressione, prosternunt, sed eorum atroces plurimi postea à Iuliano præfecto extincti sunt.

XL. Imp. sui anno Iustinianus vitæ suscepit finem, indictione XV. Theodorus Cebarsufitanus Episcopus defensor III. capitulorum, exilio apud urbem regiam, eo mense & die, quo Iustinianus moritur, & iuxta Confessores, quibus Vgnericus, Vandalorum Rex, linguas absciderat, sepelitur.

40 Iustinus Iunior Vigilantiæ sororis Iustiniani Aug. filius, patre Dulcissimo natus, cum tranquillitate populi magna, imperii sumit sceptrum. Huius coniunx Sophia Theodoræ Aug. neptis asseritur.

Colliguntur omnes anni, ab Adam primo homine usque ad nativitatem D. N. Iesu Christi secundum carnem, quæ facta est V. M. CXCIX. A nativitate verò D. N.

Iesu Christi, secundum carnem, quæ facta est XLIII. Augusti Octaviani Cæsaris

Imperii anno, usq; in annum Iustini primū principis Rom. qui Iustiniano

in imperio successit, anni D. LXVII. fiunt simul ab Adam usq; in

annum primum memorati principis Rom. anni

V. M. DCCLXVI.

FINIS CHRONICI VICTORIS.



CHRONICON

IOANNIS PRIMVM  
FVNDATORIS ET ABBA-  
TIS MONASTERII BICLARENSIS,  
POSTEA EPISCOPI GERVN-  
denfis.

*Nunc primum in lucem editum:*

A B

HENRICO CANISIO NOVIOMAGO  
IC. ET PROFESSORE SS. CANONVM IN  
alma Academia INGOLSTADIENSI.



## AD LECTOREM.

**D**E Auctore huius Chronici Isidorus & ex eo Illustrissimus Cardinalis Baronius. Lib. de scri-  
ptorib. Eccl.  
Tom. 7. annis  
Christi 584.  
 Ioannes Gerundensis Ecclesie Episcopus, natione Gotthus, provincia  
 Lusitaniae Scalavitanus. Hic cum esset adolescens Constantinopolim  
 perrexit, ibique graeca & latina eruditione nutritus, septimo demum an-  
 no in Hispanias reversus est, eodem tempore, quo incitante Leovigildo  
 Rege Ariana fervebat insania. Hunc supradictus Rex, cum ad nefandae haereseis credu-  
 litatem compelleret, & hic omnino resisteret, exilio rursus Barcinona relegatus per de-  
 cem annos multas insidias & persecutiones ab Arianis perpeffus est, qui postea condi-  
 dit monasterium, quod nunc Biclaro dicitur, ubi congregata Menachorum societate,  
 scripsit regulam ipsi Monasterio profuturam. Sed & cunctis Deum timentibus satis  
 necessaria omnia addidit; & in libro Chronicorum ab anno primo Iustini Iunioris  
 principatus, usque in annum octavum Mauritii principis Romanorum, & quartum Re-  
 caredi annum, historico compositoque sermone valde utilem historiam; & multa alia  
 scripsisse dicitur, quod ad nostram notitiam non pervenit. Eadem ferè Thrithemius. Lib. 5. de reb.  
bus Hisp.  
cap. 13.  
 Quibus lucem adferunt ea, quae Ioannes Mariana Societatis IESV Sacerdos, memoriae prodidit.  
 Ita ergo hic: In ea urbe (Constantinopoli) Ioannes Biclarense Abbas Scalabi in Lusitania  
 natus; decem & septem aetatis annos studiorum gratia, Iunior consumpserat: inde u-  
 triusque linguae, aliarumque artium cognitione instructus, in patriam ex longinqua per-  
 egrinatione redux communi Ecclesiae tempestate iactatus, Barcinonem exilii causa  
 missus, ad Pyrenaei montis radices, ubi hodieque eodem nomine visitur, Biclarense Mo-  
 nasterium contulit, optimis legibus atque institutis ad D. Benedicti regulam conformatum.  
 Unde Recaredo quidem Rege, ad Gerundensis Ecclesiae procuracionem: Suinthilae  
 autem aetate, ad caelum morte migravit, meritis debitum praemium. Nonito successore  
 Hec Mariana, qui Biclarense Chronicum saepe testem laudat.  
 Circa ipsum Chronicum nihil admonendum occurrit, nisi quod locus ille de Leovegildo Rege  
 Ariano admodum obscurus sit. Sed ut videas, integrum adscribere placet. Leovegildus Rex in  
 urbem Toletanam Synodum Episcoporum, sectae Arianae, congregat, & antiquam  
 haeresin novello errore emendat; dicens, de Romana religione ad nostram Catholi-  
 cam fidem venientes, non debere baptizari; sed tantummodo per manus impositio-  
 nem & communionis praecipione ablui, & gloriam patri per filium in Spiritu sancto  
 dare. Per hanc ergo seductionem plurimi nostrorum cupiditate potius impulsus, in A-  
 rianum dogma declinant. *Alia lectio habet, de Ariana haeresi venientes. Sed quomodo fa-  
 ctum hoc multos ad Arianam fidem pertraxit? An aegre ferentes, quod qui transibant ab Ariana  
 haeresi non rebaptizarentur, ipsi Ariani fiebant ex indignatione? Probabilior est lectio altera. Ut  
 Rex ille Arianus veram religionem vocet Romanam: & suam haeresin, Catholicam fidelem; hoc  
 enim edixit, ut qui ex Orthodoxis ad Arianismum migrarent, non rebaptizarentur, (iam enim eo  
 impudentiae processerant Ariani, ut qui ad Arium defecissent, rebaptizarent, tanquam non legiti-  
 me baptizatos in Ecclesia) & hac fraude multos Orthodoxos ad perfidiam Arianam pertraxit:  
 prius enim anabaptismum metuentes, non facile transfugiebant ad illa impietatis castra. At postea  
 inciso hoc retinaculo, plures invenire erat, qui Deo deserto, Arium sequerentur. Hunc sensum esse  
 Biclarense nostri, declarant cum alia, tum illud, quod ex antiquioribus Hispaniae monumentis scri-  
 bit Mariana; Leonigildi iussu Arianorum Praesulum conventum Toleti habitum, & in eo sublatum  
 esse rebaptizandi morem Ariani familiarum; cum ad eorum sectam Catholici confugissent. Sed  
 quare factum hoc Regis nominat Biclarense novellum errorem? An quia aliis occasio er-  
 randi fuit? Caterum ut Chronicum hoc, eo melius lector intelligat, proderit evoluisse  
 Chronicum Isidori de rebus Gotthicis, & ea quae in sua Historia scribit  
 Mariana, maxime libro 5:*

CHRONICON  
IOANNIS BICLAREN-  
SIS, POSTEA EPISCOPI  
GERVNDENSIS.

**P**OST Eusebium Cæsariensis Ecclesiæ Episcopum, Hieronymum toto orbe notum presbyterum, nec non & Prosperum virum religiosum, atque Victorem Tunnunensis Ecclesiæ Africanæ Episcopum, qui historiam omnium penè gentium, summa brevitate & diligentia contexere visi sunt, & usque ad nostram ætatem congeriem perduxerunt annorum, & quæ acta sunt in mundo ad agnitionem nostram transmiserunt. Nos ergo in adiutorio D. N. IESU Christi, quæ temporibus nostris acta sunt, ex parte, quod oculata fide providimus, & ex parte, quæ ex relatu fidelium didicimus, studuimus ad posteriores notescenda brevi stylo transmittere.

Quinta decima ergo indictione, ut dictum est, Iustiniano mortuo, Iustinus Iunior, nepos eius, Romanorum efficitur Imperator.

Romanorum LIII. regnat Iustinus Iunior an. XI. qui Iustinus anno primo regni sui ea, quæ contra Synodum Chalcedonensem fuerant commentata, destruxit, tymbolumq; Sanctorum CL. patrum Constantinopoli congregatorum, & in Synodo Chalcedonensi laudabiliter receptum, in omni Ecclesia Catholica, à populo concinendum intromisit, priusquam Dominica dicatur oratio. Armeniorum gens & Iberorum, qui à prædicatione Apostolorum Christi susceperunt fidem, dum à Cosdra Persarum Imperatore, ad culturam Idolorum compellerentur, reuertes tam impiam iussionem, Romanis se, cum provinciis suis, tradiderunt: quæ res inter Romanos & Persas pacis fœdera rupit.

*Addeus.* Anno II. memorati Principis in regia urbe Ætherius & Additus patritii, dum Iustino mortem vellent veneno potius, quam ferro per medicos inferre, detecti capitali sententia puniri iussi, prior à feris devoratus, secundus incendiis concrematus, interiiit. Iustinus filius Germani patritii consobrinus, Iustini Imp. factione Sophiæ Augustæ in Alexandria occiditur. His temporibus Athanildus Rex Gothorum in Hispania, vitæ finem suscepit, & *Luiba* pro eo in regnum provehitur.

*Terminum.*

*Luiba.*

Anno III. Iustini Imp. Garamantes, per legatos paci Romanæ Reipublicæ & fidei Christianæ sociari desiderantes, poscunt, qui statim utrumq; impetrant. Theodorus præfectus Africæ à Mauris interfectus est. Mauritarum gens his temporibus Christi fidem recipit. Huius Imperii an. III. Leonegildus Germanus Luibani Regis, superstite fratre, in regnum citerioris Hispaniæ constituitur, Gosuintham, relictam Athanildi, in coniugium accipit, & provinciam Gothorum, quæ iam rebellione diversorum fuerat diminuta, mirabiliter ad pristinos revocat terminos.

Anno IV. Iustini Imp. qui est Leonegildi Regis secundus annus, Theodistus, Magister militum provinciæ Africanæ, à Mauris bello superatus, interiiit. Leonegildus Rex loca Bastaniæ & Malacitanæ vrbis, repulsis militibus, vastat, & victor solio redit. Iustinus Imp. per Tiberium excubitorum comitem, in Thracia bellum genti barbarorum ingerit, & victor Tiberius Constantinopolim redit. In provincia Galletiæ Miro, post Theodomirum, Suevorum Rex efficitur.

An V. Iustini Imp. qui est III. Leonegildi Regis annus, Iustinus Imp. Armeniam & Hiberiam, repulsis Persis, Romanas provincias facit, & bellum Persarum Imp. per duces parcit. Amabilis Magister militiæ Africanæ à Mauris occiditur. Leonegildus Rex Asinodam, fortissimam civitatem, proditione cuiusdam Framidanei, nocte occupat, & militibus interfectis, memoratam urbem ad Gothorum revocat iura. Donatus Abbas monasterii Seruitani, mirabilium operator, clarus habetur.

Anno VI. Iustini Imp. qui est Leonegildi Regis IV. ann. Gepidarum regnum finem accepit, qui à Longobardis prælio superati, Cunicmundus Rex campo occubuit, & thesauri eius per Trasaricum Arrianiæ sectæ Episcopum, & Reptilanem Cunicmundi nepotem, Iustino Imp. Constantinopolim ad integrum perducti sunt. Leonegildus Rex Cordubam civitatem diu Gothis rebellem nocte occupat, & caesis hostibus, propriam facit, multasq; urbes & castella, interfecta rusticorum multitudine, in Gothorum dominium revocat. Miro Suevorum Rex bellum contra Arragones movet. Donatus Helenensis Ecclesiæ Episcopus clarus habetur.

Anno



Anno VII. Iustini Imp. qui est Leonegildi V. annus, *Alboinus* Longobardorum Rex, factione coniugis suæ, à suis nocte interficitur. Theauri verò eius cum ipsa Regina in Reipub. Romanæ ditionem obveniunt, & Longobardi sine Rege & Thesauro remansere. His diebus Luiba Rex vitæ finem accepit, & Hispania omnis in regno & potestate Leonegildi, Galliaq; Narbonensis concurrit. Iustinus Imp. gravi infirmitate concutitur, quæ infirmitas ab aliis quidem cerebri motio, ab aliis demonum vexatio putabatur. In regia urbe mortalitas inguinalis plagæ exardescit, in qua multa millia hominum vidimus defuisse. Leonegildus Rex *Sabariam* ingressus Sapos vastat, & provinciam ipsam in suam redigit ditionem, duosq; filios suos ex amissa coniuge, Ermenegildum & Recaredum consortes regni facit. Legati gentis Macuritarum Constantinopolim veniunt, dentes Elephantinos & Camelos Pardalim Iustino principi munera afferentes, sibi cum Romanis amicitias collocant. Post Ioannem Rom. Ecclesiæ Benedictus ordinatur Episcopus, præfuit an. IV. Mausona Emeritensis Ecclesiæ Episcopus in nostro dogmate clarus habetur.

*Camelopardalim.*

An. IIX. Iustini, qui est Leonegildi VI. an. Persæ cum Romanis pacis fœdera rumpunt, & congressione facta, Daras civitatem fortissimam bello superant, & cæsa multitudo Romanorum, memoratam urbem ingressi, depopulati sunt.

His diebus Leonegildus Rex Cantabriam ingressus, provinciæ pervasores interficit, Amaiam occupat, opes eorum pervadit & provinciam in suam revocat ditionem. Iustinus Imp. Tiberium, quem superius excubitorum Comitem diximus, Cæsarem facit, & non multo post imperiali fastigio provehit, & Reipub. principem designat. Huius Tiberii Cæsaris die prima, in regia urbe, inguinalis plaga sedata est.

*al. Amojá.*

An. IX. Iustini Imp. qui est Leonegildi Regis VII. annus, Cosdroes Persarum Imp. cum nimia multitudo exercitus ad vastandos Romanorum terminos promoveret. Cui Iustinianus Dux Romanæ militiæ, & Magister militum orientis, à Tiberio destinatus, bellum parat, & in campis, qui inter Daras & Nozinios ponuntur, forti pugna congressus, habens secum gentes fortissimas, quæ barbaro sermone Hermam nuncupantur, memoratum Imperatorem bello superat, quo cum suo exercitu in fugam verso, castra eius pervadit, & provinciæ Persidæ fines Victor Iustinianus vastat, excubiasq; eorum pro triumpho Constantinopolim dirigit, XXIV. elephantos inter cætera, qui magnū spectaculum Romanis in urbe regia exhibuerunt; Prædam verò de matiubiis Romanorum; Persarum multitudo ad nimiam utilitatē nummo publico venundatæ sunt.

*Locus corruptus.  
Fort. utilitatem.  
Fort. montes.*

Leonegildus Rex Aregenses montibus ingreditur, Aspidium loci seniores cum uxore & filiis captivos ducit, opesq; eius & loca in suam redegit potestatem. Aramundarus Sarracenorum Rex Constantinopolim venit, & cum sthemate suo Tiberio principi cum donis Barbariæ occurrit; qui à Tiberio benignè exceptus, & donis optimis exornatus ad patriam abire permissus est.

*Mariana lib. 5. cap. ii. legit. Senio-rem, hoc est; principem.*

An. X. Iustini Imp. qui est Leonegildi Regis IIX. ann. Bandarius gener Iustini principis, à Longobardis prælio vincitur, & non multo post vitæ finem accipit. Romanus filius Anagasti patritii, Magister militiæ gentis Suevorum Regem vivum cepit, quem cum suo thesauro, uxore & filiis Constantinopolim adducit, & provinciam eius in Romanorum dominium redigit. Leonigildus Rex in Galletia Suevorum fines conturbat, & à Rege Mirone per legatos rogatus, pacem eis pro parvo tempore tribuit. Selanini in Thracia multas urbes Romanorum pervadunt, quas depopulatas vacuas reliquere. Abares littora maris captiosè obsident, & navibus littora Thraciæ navigantibus satis infesti sunt.

Post Benedictum Romanæ Ecclesiæ Pelagius Iunior ordinatur Episcopus; præfuit annis XI.

Anno XI. regni sui Iustinus diem clausit extremum, & Tiberius singulare obtinuit imperium.

Romanorum LIV. Tiberius regnat annis VI.

Anno ergò I. imperii Tiberii, qui est Leonegildi annus IX. Abares Thracias vastant, & regiam urbem à muro longo obsident. Leonegildus Rex Orospedam ingreditur, & civitates atq; castella eiusdem provinciæ occupat; & suam provinciam facit, & non multo post inibi Rustici rebellantes à Gothis opprimuntur, & post hæc integra à Gothis possidetur Orospeda.

An. II. Tiberii Imp. qui est Leonegildi Regis X. Gennadius Magister militum, in Africa Mauros vastat. Gasmulem fortissimum Regem, qui iam tres duces superius nominatos Romani exercitus interfecerat, bello superat, & ipsum regem gladio interfecit.

Tiberius Mauritium excubitorum Comitem, Magistrum militiæ Orientis instituit, & ad repugnandum Persis direxit. Romani contra Longobardos in Italia lachrymabile bellum gerunt. Leonegildus Rex extinctis undique tyrannis, & pervasoribus Hispaniæ superatis, sortitus requiem propriam cum plebe refedit, & civitatem in Celtiberia ex nomine filii condidit, quæ Recopolis nuncupatur, quam miro opere, & mœnibus & suburbanis adornans, privilegia populo novæ urbis instituit. Ioannes presbyter Ecclesiæ Emeritenfis clarus habetur.

Anno III. Tiberii Imp. qui est Leonegildi XI. annus, Abares à finibus Thraciæ pelluntur, & partes Græciæ atque Pannonis occupant. Leonegildus Rex Hermenegildo filio suo filiam Sisberti Regis Francorum in matrimonium tradit, & provinciæ partem ad regnandum tribuit. Leonegildo ergo quieta pace regnante, adversariorum securitatem domestica rixa conturbat. Nam, eodem anno, filius eius Hermenegildus, factione Gofvinthæ reginæ, tyrannidem assumens in Hispali civitate, rebellionem facta, recludit, & alias civitates atque castella secum contra patrem rebellare fecit. Quæ causa in provincia Hispaniæ tam Gothis, quàm Romanis maioris exitii, quàm adversariorum infestatio fuit.....

Nonellus Complutensis Episcopus clarus habetur.

Anno IV. Tyberii, qui est Leonegildi XII. an. Mauritius Magister militum Orientis contra Persas bellum movet, & repulsa Persarum multitudine, in Oriente hyemavit. Leonegildus Rex in urbem Toletanam, Synodum Episcoporum, scilicet 20 Arriana, congregat, & antiquam hæresin novello errore emendat, dicens, *de Romana religione ad nostram Catholicam fidem venientes non debere baptizari, sed tantummodo per manus impositionem, & communionis præceptione pollui, & gloriam patri per filium in Spiritu sancto dare.* Per hanc ergo seductionem, plurimi nostrorum cupiditate potius impulsæ, in Arrianum dogma declinant.

Locus obscurus.  
ab Arriana.  
ablu.

clavi.

Anno V. Tiberii, qui est Leonegildi XIII. an. Longobardi in Italia Regem sibi ex suo genere eligunt, vocabulo Antharich, cuius tempore & milites Romani omnino sunt cæsi, & terminos Italiæ Longobardi sibi occupant. Sclavinorum gens Illyricum & Thracias vastant. Leonegildus Rex partem Vasconiæ occupat, & civitatem, quæ Victoria, cum nuncupatur, condidit. 30

Tiberius Imp. Magistro militum Orientis filiam suam in coniugium tradit.

Anno VI. Tiberii, qui est Leonegildi XIV. Tiberius vitæ terminum dedit, & Mauritius pro eo Romanorum Imperator efficitur.

Romanorum LV. Mauritius regnat an. XX. Leonegildus Rex exercitum ad expugnandum tyrannum filium colligit.

Anno ergo I. Mauriti Imp. qui est Leonegildi Regis XV. annus, Leonegildus Rex civitatem Hispalensem, congregato exercitu, obsidet, & rebellem filium, gravi obsidione concludit, in cuius solatio, Miro, Suevorum Rex, ad expugnandam Hispaliim devenit, ibique diem clausit extremum, cui Eburicius filius, in provincia Galletiæ in regnum succedit. Interea Leonegildus Rex supradictam civitatem nunc fame, 40 nunc ferro, nunc Betis conclusionem omnino conturbat.

Anno II. Mauriti Imp. qui est Leonegildi XVI. an. Leonegildus muros Italiciæ, antiquæ civitatis, restaurat, quæ res maximum impedimentum Hispalensi populo exhibuit. His diebus Andeca in Galletia Suevorum regnum cum tyrannide assumit, & Sifeguntiam relictam Mironis regis in coniugium accepit. Eboricum regno privat, & Monasterii monachum facit.

Leonegildus Rex, filio Hermenegildo ad Rempublicam commigrante, Hispaliim pugnando ingreditur, civitates & castella, quas filius occupaverat, cepit, & non multo post memoratum filium in Cordubensi urbe comprehendit, & regno privat in exilium Valentiam mittit. 50

Mauritius Imp. contra Longobardos, Francos per conductelam movet, quæ res utriusque genti non parva intulit damna. Eutropius Abbas Monasterii Servitani, discipulus S. Donati, clarus habetur.

Anno III. Mauriti, qui est Leonegildi XVII. an. Mauritius per duces bellum infert. Leonegildus Rex Galletias vastat. Andecanim Regem comprehensum regno privat. Suevorum gentem, thesaurum, & patriam, suam in potestatem redegit, & Gothorum provinciam facit: Hermenegildus in urbe Tarraconensi à Sisberto interficitur. Franci Galliam Narbonensem occupare cupientes, cum exercitu ingressi, in quorum congressionem Leonegildus Recaredum filium obviam mittens, & Francorum

est ab

est ab eo exercitus repulsus, & provincia *Galliae* ab eorum est infestatione liberata. *Gallia.*  
 Castra verò duo cum nimia hominum multitudine, unum pace, alterum bello occupa-  
 pat. Castrum verò, quod *Hodierno* vocatur, tutissimum valde in Ripa Rhodani flu-  
 minis ponitur, quod Recaredus Rex fortissima pugna aggressus, obtinuit, & victor ad  
 patrem, patriamq; redit. Andeca verò regno privatus tondetur, & honore Presbyte-  
 ri post regnum honoratur. Non dubiam, quod in Eborico Regis filio, Rege suo, fece-  
 rat, patitur, & exilio Pacensi urbe relegatur. Maluricus in Galletia Tyrannidem assu-  
 mens, quasi regnare vult, qui statim a ducibus Leonegildi oppressus, comprehendi-  
 tur, & Leonegildo vincus presentatur. Leander Hispalensis Ecclesiae Episcopus cla-  
 rus habetur.

An. IV. Mauriti Imperatoris, qui est Leonegildi Regis XII. Anthane Longo-  
 bardorum Rex, cum Romanis congressione facta, superat, & caesa multitudine militum  
 Romanorum Italiae fines occupat. Hoc anno Leonegildus Rex diem clausit extremum,  
 & filius eius Recaredus in tranquillitate regni eius sumit sceptrum.

An. V. Mauriti Imp. Romanorum, qui est Recaredi Regis primus feliciter an-  
 nus, Mauritius Theodosium filium suum, ex filia Tiberii Imperatoris natum, Cae-  
 sarem facit. Pelagio Iunior mortuo Romanae Ecclesiae Gregorius in Episcopatum suc-  
 cedit, praest an. XV. Romani per Francorum adiutorium Longobardos vastant, &  
 provinciae Italiae partem in suam redigunt potestatem. Sisbertus interfectus Herme-  
 negildi, morte turpissima perimitur.

Recaredus primo regni sui anno, mense X. Catholicus, Deo iuvante, efficitur, &  
 Sacerdotes sectae Arrianae sapienti colloquio aggressus, ratione potius, quam imperio  
 converteri ad Catholicam fidem facit, gentemq; omnium Gothorum & Suevorum ad  
 unitatem & pacem revocat Christianae Ecclesiae sectae Arrianae, gratia divina, in dogmate  
 veniunt Christiano.

Desiderius Francorum Dux, Gothis satis infestus, a ducibus Recaredi Regis su-  
 peratur, & caesa Francorum multitudine, in campo moritur. Recaredus Rex aliena a  
 praedecessoribus dicta, & seo sociata, placabiliter restituit, Ecclesiarum & Mona-  
 steriorum conditor & ditator efficitur.

An. VI. Mauriti, qui est Recaredi secundus annus, quidam ex Arrianis Sunna Epi-  
 scopus, & Segga cum quibusdam tyrannidem assumere cupientes, deteguntur; con-  
 victi Sunna exilio traditur, & Segga manibus amputatis in Galletiam *exulans* mittitur.  
 Mauritius Theodosium filium, quem supra Caesarem diximus, Romanorum Impera-  
 torem facit.

An. VII. Mauriti, qui est Recaredi regis III. an. Vldila Episcopus, cum Gosuin-  
 tha regina infidiantes Recaredo manifestantur, & fidei Catholicae communionem,  
 quam sub specie Christiana, quasi sumentes proiciunt, publicantur. Quod malum  
 in cognitionem hominum deductum, Vldila exilio condemnatur. Gosuintha verò  
 Catholicis semper infesta, vitae tunc terminum dedit. Francorum exercitus a Gote-  
 ranno Rege transmissus, Bosone duce, in Galliam Narbonensem obveniunt, & iuxta  
 Carcafonensem urbem castra metati sunt; cui Claudius Lusitaniae dux a Recaredo  
 Rege directus obviam, inibi occurrit, cum quo, congressione facta, Franci in fugam  
 vertuntur, & direpta castra Francorum, & exercitus a Gothis caeditur. In hoc ergo  
 certamine, gratia divina, & fides Catholica, quam Recaredus Rex in Gothis fideliter  
 adeptus est, esse noscitur operata. Quemadmodum non est difficile, Deo nostro sive  
 in paucis sive in multis detur victoria. Nam Claudius Dux vix cum CCC. viris LX.  
 millia ferme Francorum noscitur infugasse, & maximam eorum partem gladio tru-  
 cidasse. Non immerito Deus laudatur temporibus nostris in hoc praelio esse operatus;  
 qui similiter ante multa temporum spatia per manum Ducis Gedeonis in trecentis  
 viris multa millia Madianitarum, Dei populo infestantium, noscitur extinxisse.

Anno IX. Mauriti Imp. qui est Recaredi Regis IV. an. sancta Synodus Epi-  
 scoporum totius Hispaniae, Galliae, & Galletiae in urbe Toletana, praepo-  
 principis Recaredi congregatur, Episcoporum numero LXXII. in qua Synodo intererat me-  
 moratus Christianissimus Recaredus, ordinem Conversionis suae, & omnium sacer-  
 dotum, vel gentis Gothicae confessionem tomo scriptam manu sua Episcopis porri-  
 gens, & omnia, quae ad professionem fidei Orthodoxae pertinent, innotescens, cuius  
 tomi ordinem decrevit Sancta Episcoporum Synodus Canonicis applicare monumentis.  
 Summa tamē Synodalis negotii penes sanctum Leandrum Hispal. Eccl. Episc. & beatissimum  
 Eutropium monasterii Servitiani Abbatem fuit. Memorat v. Recaredus Rex, ut diximus,

sancto intererat concilio renovans temporibus nostris antiquū principē Constantinū magnum sanctam Synodum Nicænam sua illustrasse potentia; nec non & Martianum Christianissimum Imp. cuius instantia, Chalcedonenſis Synodi decreta formata sunt. Siquidem & Nicæna urbe, hæresis Arriana, & initium sumpsit & damnationem meruit radicibus non amputatis. Chalcedone verò Nestorius & Eutycheſ, unà cum Dioscuro ipſorum patrono, & Hæresibus propriis condemnati sunt. In præſenti verò sancta Toletana Synodo Arrii perfidia, post longas Catholicorum neces atq; innocentium strages, ita radicitus amputata est, insistente principe memorato Recaredo Rege, ut ulterius non pullulet, Catholica ubique pace data Ecclesiis. Hæc ergo nefanda hæresis, secundum quod scriptum est: De domo domini exierat tentatio, ab Alexandra Ecclesia, detegente sancto Alexandro eiusdem urbis Episcopo, per Arriū Presbyterum inolevit, qui in Nicæna Synodo CCCXIX. Episcoporum iudicio vigesimo Imperii Constantini senioris anno, Synodaliter damnationem, cum proprio errore suscepit. Quæ post hæc non solum Orientis & Occidentis partem maculavit, sed & Meridianam & Septentrionis plagam, & ipsas insulas sua perfidia irretivit. A vigesimo ergò Constantini principis anno, quo tempore hæresis Arriana initium sumpsit, usque in octavum annum Mauritiū principis Romanorum, qui est Recaredi quartus regni annus, anni sunt CCLXVI. quibus Ecclesia Catholica huius hæresis infestatione laboravit, sed favente DEO vicit, quoniam fundata est supra petram.

In his ergo temporibus, quibus omnipotens DEVS, prostrato veteris hæresis veneno, pacem suæ restituit Ecclesiæ, Imp. Persarum Christi suscepit fidem, & pacem cum Mauritio Imperatore firmavit. Recaredo ergò Orthodoxo quieta pace regnante, domesticæ insidiæ prætentantur. Nam quidam ex cubiculo eius, etiam provinciæ Dux, nomine Argimundus adversus Recaredum Regem Tyrannidem assumere cupiens, ita ut si posset, eum & regno privaret & vita: sed nefandi eius consilii detecta machinatione comprehensus, & in vinculis ferreis redactus, habita discussione, socii eius impiam machinationem confessi, condigna sunt ultione interfecti; ipse autem Argimundus, qui regnum assumere cupiebat, primum verberibus interrogatus, deinde turpiter decalvatus, post hæc dextra amputata, exemplum omnibus in Toletana urbe aſiſſo sedens pompizando dedit, & docuit famulos dominii non esse superbos.

*FINIS CHRONICI BICLARENSIS.*

A SCHOT-

# A. SCHOTTVS

## LECTORI S.

**D**E Chronographis antiquis, qui post Eusebium, & B. Hieronymi additamentum  
 10 supplementa dederunt, præter Prosperum Aquitanum hominem Gallum: Hi-  
 spani quoque enituerunt. In his Ithacius, & Isidorus, Episcopus uterq; Doctiss.  
 mox Victor Tunnunensis & Ioan. Gerundensis, Biclariensis Abbas, sed ut ille  
 diu desideratus est ac nondum integer exiit; sic diu hi quidem à nobis in Hi-  
 spania reperi atque eruti Ingolstadij primum lucem aspexerunt. Verumenimvero ut de nomine  
 controversia est, sic & duo cognomines fuisse putantur, Hispanus uterq; & Episcopus, sed scriptio-  
 ne diversi. Alij Idacium per quartam litteram vulgo scribunt, nonnulli per τ qui forte Ithaci-  
 us per θ rescribendis! Depravatum autem id nomen non raro, ut Nardacius olim in Sulpitij  
 Chronico sit lectum. Vrfacius in Isidoro. Anicius verò in Honorii Augustodunensis Catalogo.  
 Duos autem fuisse temporibus tamen studioque æquales & Episcopos in Lusitania hereticorum  
 in primis hostes multa arguunt, quibus parum æquum fuisse Sulpitium deprehendo, forte quod à  
 20 B. Martino dissentirent. Alter Idacius Emeritæ, vel, ut alii, Lamecæ, iuxta Durium  
 fluvium civitatis in Lusitania Præsul, Hieronymi laude nobilis: Alter Ithacius Ossonobensis  
 Episcopus (sic enim in Chronico Sulpitij emendandum esse vidit Carolus Sigonius, & Ioan. Ma-  
 riana noster lib. III. Annalium Hispania, Cap. 20. pro illo Sossubensi) florueruntque ad annum  
 Christi, 383. ut & Sigeberti Chronico discas, qui & ipse in Catalogo Lenucæ Episcopum facit.  
 Ille contra Varamundum Arianum scripsit, & loca S. Scripturae de Trinitate explanavit, ex-  
 statque Tomo III. Bibliotheca SS. Patrum.

Vtrius verò hæc Chronologia sit, quam damus Libro priore ex Eusebiano hausto; altero  
 verò eiusdem Aucturio factò, iam inde à Theodosio Aug. non facile dixerò, non visa enim ha-  
 30 etenus primumque edita, sed è vitioso codice ab Henrico Canisio I. C. egregio Tomo II. Antiqua-  
 rum Lectionum, & in Chronico Eusebiano à Iosèp. Scaligero, sed mutila valde ac depravata exem-  
 plaris vitio, eiusque pars duntaxat altera ad Eusebium, quid ex utriusque comparatione sim asse-  
 cutus, secutus certe, æquus Lector existimabit, quod veteri verbo dicitur, hoc Catone contentus  
 sit, dum aut melius exemplar, aut integrum opus è Democriti puteo, hoc est è tenebris, quibus de-  
 litescit, in apertam lucem proferatur. Cupio quidem certè ac spero. Nam spes illa iam decolavit,  
 quam Allobrogibus Crispinus quidam, tabulis professus typographus, daturum se HISTO-  
 RIAE MISCELLAM ex Isidoro, Idacio ceteris. Verum id genus hominibus Var-  
 roniana titulum Satyræ Memppeæ libens accino: Cras cre-  
 dam hodie nihil. Vale.



# CHRONOGRAPHIA

EX

I D A C I O

COLLECTORE

Quodam Caroli Magni aequali.

LIBER PRIMVS.

Regnum Assyriorum.



De semine  
Abraham.

Rimus Rex Ninus regnavit annis LI. Et mulier sua Semiramis regnavit post eum annis XLII. Eodem tempore natus est Abraham. Ninias filius Nini & Semiramis regnavit post eos annis XXXVIII.

Abraham cum esset annorum LXXV. à Deo accepit repromissionem. De illo tempore usq; ad egressionem Hebræorum de Ægypto supputantur anni Ccccxxx. Abraham de ancilla Agar habuit filium nomine Ismahel: unde Ismahelitæ & postea Agareni, postremum Sarraceni vocantur. Centenarius Abraham habuit de Sara filium nomine Isaac. Primus omnium Prophetarum Abraham. Assyriorum Arrius tunc regnavit annis Xxx. Sexagenario Isaac an. nascuntur filii gemini, primus Esau, ex quo gens Idumæa fuit: secundus Iacob, qui Israel appellatus est. Inde gens Iudæorum est. Vixit Abraham annis CLXXV. Centesimo anno repromissionis moritur Abraham. Centesimo sexagesimo anno cum esset Isaac, tunc Iacob descendit in Mesopotamiam, & servivit Laban annis XIV. pro duabus filiabus, quas accepit uxores, Lia & Rachel. Anno Cc. post repromissionem mortuus est Isaac annorum \* octoginta. Filius eius Iacob cum esset annorum Cx. ad-  
huc vivente Isaac, Ioseph filius Iacob venundatus est in Ægyptum. Centum triginta annorum cum esset Iacob, iam secundo anno famis ingressus est cum filiis in Ægyptum. Iacob centesimo quadragesimo septimo anno obiit, Prophetizans de Christo. Centum decem annos cum impleisset Ioseph moritur. Fiunt autem omnes anni, quibus Hebræi in Ægypto fuerunt, ducenti quindécim. Ob hoc ab eo tempore computantur, quo Iacob cum filiis suis descendit in Ægyptum.

\* leg. 180.

De Moyse &  
captivitate  
Iudæorū. Sc.  
corrig. ex Eu  
seb. 390.  
repr. an. &  
40. anno  
Moyfis.

Trecentesimo quinquagesimo an. repromissionis natus est Moyfes. cum esset annorum Lxxvi. Cecrops regnavit in Attica: à quo usq; ad Troiæ captivatem fiunt anni Ccclv. Trecentesimo à quadragesimo repromissionis anno Moyfes Ægyptum derelinquens eremo philosophatur Hebræorum. Octogesimum annum agens dux i-  
tineris ex Ægypto Hebræorum gentis efficitur, legem eis in eremo tradidit per annos XL. Ab hoc loco usque ad Salomonem ædificationem templi numerantur anni quadringenti octoginta. Primus apud Hebræos Aaron Pontifex fuit Hebræorum. Post Moysen constituitur Hiesus. Hiesus successit Moyfi. Terrâ Palaestinarum Iudææ genti sorte distribuit. Iudæorum Iudex post Gothoniell annis XL. Post Gothoniell Hebræi fuerunt subiecti alienigenis annis decem & octo, qui copulantur temporibus Aod. Ipse fuit Iudex ex tribu Effraim annis octoginta. Post Aod Hebræos in ditionem redigunt alienigenæ annis viginti; qui copulantur temporibus Deboræ & Barac, qui iudicaverunt Israel annis quadraginta. Hebræorum Iudex Gedeon. Post Deboram in ditionem redigunt alienigenæ annis septem, qui coniuncti sunt temporibus Ge-  
deonis secundum Hebræorum traditionem, Gedeon Iudex ex tribu Manasse. Cy-  
rus condita ante templum Ierosolymorum annis Ccxl. scripsit Iosephus in libro tertio Hebræorum. Abimelech filius Gedeonis Iudex annis tribus. Post quem Tola annis Xxi. Post quem Iair annis Xxi. ex tribu Manasse. Sub Tautano rege Assyriorum Troia capta est. Hebræorum Iephte Iudex annis octo. Postea Hebræos in ditionem suam redigunt Ammonitæ annis VIII. qui cum temporibus posteriorum Iudicum copulantur, secundum Iudæorum traditionē. Iephte in libro Iudicum (Post quem Efebon annis VII.) ab ætate Moyfis usque ad semetipsum ait supputari annos Ccc. Post Efebon Labaion. VIII.

Euseb. & Iu-  
dic. 12. an. 6.  
Euseb. an. 18  
Hic maior  
codex m. l. in  
sertam habet  
importune  
historiam  
Dareis de  
Origine Fræ-  
corum.

In illo

In illo tempore Priamus Helenam rapuit. Troianum bellum decennale surrexit, causa mali, quod trium mulierum; de pulchritudine certantium, præmium fuit una earum, Helenam patiori iudici pollicente. Memnon & Amazones Priamum tulere subsidium. Exinde origo Francorum fuit. Primo Priamum regem habuerunt: postea per historiam libros scriptum est, qualiter habuerunt Regem Friga. Postea parati sunt in duabus partibus. Vna pars perrexit in Macedoniam, vocati sunt Macedones, secundum populum; ad quem recepti sunt, & regem Macedoniae; qui opprimebatur à gente vicina, invitati ab ipsis fuerunt, ut eis auxilium præberent. Per quos postea cum subiuncti in plurimam procreationem crevissent, ex ipso genere Macedones fortissimi pugnatōres effecti sunt. Quod in postremum in diebus Philippi Regis & Alexandri filii sui fama confirmat illorum fortitudo qualis fuit. Nam & illa alia pars, quæ de Friga progressa est, ab Olexo per fraudem decepti, tamen non captivati, nisi exinde deiectione per multas regiones vagantes cum uxoribus & liberis.

Vide Aimo-  
in. de gestis  
Fran. lib. 1.  
cap. 2.

Electo à se Rege, Francione nomine, per quem Franci vocantur. In postremo eo, quod fortissimus ipse Francio in bello fuisse fertur, & multo tempore cum plurimis gentibus pugnam gerens, partem Asiae vastans, in Europam dirigens, inter Renum & Danubium & mare confedit.

De Francis.

Ibiq; mortuo Francione, cum iam prælia tanta, quæ gesserat, parva ex ipsis manus remanserat, Duces ex se constituerunt. Attamen semper alterius ditione vagantes, multo post tempore cum ducibus transfugerunt, usque ad tempora Pompeii Consulis, qui & cum ipsis dimicans, sicut & reliquas gentium nationes, quæ in Germania habitant, totasq; ditiones subdidit Romanis. Sed continuo Franci cum Saxonibus amicitias incuentes, adversus Pompeium rebellantes, eiusdem renuerunt potestatem. Pompeius in Hispania contra gentes dimicans plurimas morti tradidit. Post hæc nullagens usq; in præsentem diem Francos potuit superare, qui tamen eos suæ ditioni potuisset subiugare. Ad ipsum instat & Macedones, qui ex eadem generatione fuerunt; quamvis gravibus bellis fuissent attriti, tamen semper liberi ab externa dominatione vivere conati sunt.

De Germania.

Saxones.

Tertiam ex eadem origine gentem Thurcorum fuisse fama confirmat. Ut cum Franci Asiam pervagantes pluribus præliis pertransissent, ingredienti Europam, super littora Danubii fluminis inter Oceanum & Thraciam, una ex eis ibidem pars resideret. Electum à se itaq; Regem nomine Torquoto, per quod gens Torquorum nomē accepit. Franci huius itineris gressum cum uxoribus & liberis agebant. Nec erat gens, quæ eis in prælio potuisset resistere. Sed dum plurima egerunt prælia, quando ad Renum confederunt, dum à Torquoto minuati sunt, parva ex eis manus aderat.

De Thuriis.

A captivitate Troiæ usq; ad primam Olympiadem sunt anni CCCCVI.

Redeamus quo ordine Hebræorū gens fuit. Hebræorū reliquiæ an. L. Abdō an. octo. Post Abdō Hebræos in ditionē redigūt alienigenæ an. XL. qui copulantur temporibus Iudicum posteriorū. Post quem Samson fortissimus omnium fuit; ita ut quibusdam facta ei<sup>9</sup> cum gestis Herculis computarent. Quidam ad huius memoriam cōservandā balneum ..... multo post tempore adpellatus pœna. Post quem Heli sacerdos. In Hebræorum libris XL. anni inveniuntur; in septuaginta Interpretum, viginti.

De gente Hebræorum.

In illo tempore Tautanus regnabat in Assyriis. Tunc Troia capta est. In Hebræis Lepdon Iudex erat, & in Ægypto Dinastia rex erat. Primus Rex Latinorum tunc in ipso tempore surrexit, eo quod à Troia fugaciter exierunt, & ex ipso genere & Frigas fuerunt, nisi per ipsam captivitatem Troiæ & inundationem Assyriorum. E quorum persecutione in duas partes egressi & ipsa civitate & regione. Vnum exinde regnum Latinorum erigunt, & aliud Frigorum. Post tertio anno capta Troia, Latini, qui postea Romani nuncupati sunt, & ut quidam volunt, post octo an. regnavit Æneas. Æneas & Frigas feruntur Germani fuisse. Æneas in Latinos regnavit annis III. & Frigas in Frigia. Antè Æneam & Frigam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus, per quem Latini vocati sunt, & in Italia regnaverunt annis circiter CL. Roleta scribit. Palæphatus autem in incredibilium libro primo, Sirenas quoq; fuisse meretrices, quæ deceperint navigantes. Post Æneam Ascanius annis XXXVIII. Ascanius derelicto novercæ suæ regno, Latinis Albam Longam condidit, & Silvium posthumum fratrem suum, Æneæ ex Lavinia filium summa pietate educavit. Amazones illo tempore etiam templum Ephesi incenderunt. Ascanius Iulium filium procreavit, à quo familia Iuliorum orta, & propter ætatem parvuli, qui necdum regendis civibus idoneus erat, Silvium posthumum fratrem suum regni reliquit hæredem.

De regno Latinorum.

De primo ex  
tribu Iuda  
rege.

In illo tempore mortuo Heli sacerdote Hebræorum, Samuel prophetabat & Saul regnavit annis XL. In illo tempore Silvius Latinorum Rex Æneæ filius, à quo omnes Albanorum Reges Silvii vocati sunt. Hebræorum Rex primus ex tribu Iuda David annis XL. Hebræorum tunc Pontifex Abiathar clarus habebatur. Latinus Silvius regnavit annis L. Hebræorum filius David Salomon regnavit annis XL. Salomon templum in Ierosolymis ædificare cœpit, consummavit annis septem.

De Cartha-  
gine &c.

Carthago tempore Salomonis à Lacedæmoniis in Africa condita est à rege Zostrato & aliæ urbes plurimæ. Nam & Carthago ab Arcedone Tyrio, ut verò alii, à Dido filia eius annis CXLIV. expleta fuisse refertur.

Colligitur autem omne tempus. A Moyse & egressu Israel secundum tertium librum regnorum usque ad Salomonem & ædificationem templi computantur anni CCCCLXXX. A diluvio usque ad Moysen anni III. millia CCCCLXXXIX. Ab Adam usque ad diluvium anni duo millia CCXLII. Simul omnes anni quatuor millia CXLIX.

De regibus  
Hebræorum  
& Latino-  
rum.

Salomon Rex Hebræorum regnavit annis XL. Sacerdos Sadoch tunc fuit. Post Salomonem Roboam annis XVII. Post mortem Salomonis seditione orta in gente Iudæa, regno bifariam divisio in Samaria decem tribus regnavit Ieroboam. Latinorum Alba Silvius regnavit an. XXXVIII. Roboam filius Salomonis regnavit Hierosolymis duas tribus tantum, quæ vocantur Iudæorum, quia ex Iudæ stirpe descenderunt. Vnde & universa gens illa nomine Iudæorum est vocata. Post quem Abia annis VIII. Post quem Afa annis XLI. Latinorum Ægyptius Silvius annis XXII. Latinorum octavus Capis Silvius annis XXVI. Hebræorum Iuda Iosaphat annis XXV. Prophetabant in Hebræis tunc Abdias, Hieu, Ozias, Michæas. Latinorum nonus, Carpentus Silvius annis XIII. Hebræorum Iuda (Ioram) annis octo. Post quem Ochozias anno uno, Post quem Godolia mater annis VII. Post quam Ioas annis XL. Latinorum tunc post Carpentum, Tyberinus annis octo. Post xi. Agrippa Silvius annis XL. Ioiadæ apud Hebræos insignissimus Pontifex erat. Qui solus post Moysen vixit annis CXXX. Hebræorum Iuda Amasias annis xxix. Hebræorum Israel Ioas in tempore Ioram. Ipse fuit septimus in Iuda, regnavit annis VIII. In cuius tempore prophetabat Elias. In tempore Ioas Regis Helifeus moritur. Zacharias propheta à Ioas Rege interficitur. Hebræorum Iuda Amasias xi. regnavit annis xxix.

hac vox in  
utroq. m. s.  
exciderat.

De regibus  
Latinorum.

LATINORVM duodecimus Aremolus Silvius annis XIX. Post quem tertius decimus Aventinus Silvius annis xxxvi. In tempore Aremoli superioris ipse Silvius Aremolus sive Remolus Agrippæ superioris regis filius præsidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma est, posuit. Ab impietate postea fulminatus interiit.

Hebræis.

Hebræorum Israel secundus Nadab annis duobus. Post quem tertius Baafa annis viginti quatuor. Post quem Hela annis septem. Post quem Ambri annis duodecim. Post eum annis xxviii. In tempore Achab prophetabat Helias. Post Ioram Iehu annis xxviii. Post Iehu Achab annis xvii.

De Iulio &  
Assyriis.

IULIUS proavus Iulii Proculi, qui cum Romulo Romam commigravit, fundavit Iuliam gentem. His diebus Hebræorum duodecimus Azarias, qui & Ozias annis LII. In illo tempore Thespie Ocorifonis filio Athenis regnante, Assyriorum imperium deletum est. Usque ad id tempus fuisse Reges Assyriorum historia refert. Et fiunt simul anni mille nongenti novem. Omnes autem anni regni Assyriorum à primo anno Nini supputantur mille ducenti quadraginta. Ab arces Medus Assyriorum imperio destructo regnum in Medos transtulit. Et interim sine principibus res agebatur usque ad Antiochum regem Medorum. In medio autem tempore Chaldaei proprie prævalebant: quorum separatæ quædam regum successiones feruntur. Reliquæ quoque gentes propriis legibus utebantur.

De Romulo  
& Remo.

LATINORVM decimus quartus Procas annis xxxiiii. Post quem Amulius Silvius annis xiv. In illo tempore Roma palilibus, qui nunc festus dicitur, est condita. Romulus & Remus ipsam condiderunt. Remus rutro pastorali à Fabio Romuli duce occisus. Ob asyli impunitatem magna Romulo multitudo coniungitur. Anno ab urbe condita III. una virginum pulcherrima, cunctorum acclamatione rapientium, Talasso duci Romuli decernitur. Vnde in nuptiarum solennitatibus, Talasso, vulgo clamitant; cui talis nupta sit, quam Talassus meruit. In illo tempore prima capti-

40

50



ma captivitas Israel. Decem tribus à Senacherib rege Chaldæorum translatae sunt in montes Medorum. Regnatumque est in Samaria annis CCL.

Romanorum decimus septimus rex Romulus, annis XXXVIII. Remus & Romulus generantur Marte & Iia. Romulus apud paludem caprenus moritur. Post quem per quinos dies senatores Remp. rexerunt, atque ita unus annus expletus, quod tempus Interregnum appellatum est. Postea Pompilius regnavit annis XLI. Romulus primum milites sumpsit ex populo, & nobilissimos senes centum, ob ætatem, senatores; ob similitudinem curæ patres adpellavit: Tempora quoque & muros, Romanæ urbis extruxerunt. Sabacan Bochirum Regem captum, vivum exussit. Tullius Hostilius, annis XXXIII. Primus regum Romanorum purpura & fascibus usus est, ac deinceps cum sua domo fulmine conflagravit. Tullius Hostilius post longam pacem bella reparavit, Albanos, Veientes, Fidenates, vicit, & adiecto monte Cælio urbem ampliavit. Romanorum quartus Ancus Martius annis XXXIII. Ancus Martius Aventinum montem & Ianiculum urbi addidit. In tempore Procatis Silvii Latinorum regis, Hebræorum tunc prophetabant Osee. Amos, Iosias, Isaias, Ionas anno LIII. quando Roma condita fuit prophetabat. Ioathan annis XVI. Post quem Iuda decimus quartus Achazitem regnavit XVI. Cuius tempore Talat Faltasar rex Assyriorum magnam partem populi Iudæorum in Assyrios transtulit. Post quem Iuda decimus quintus Sedechias annis XLIX. Post quem Iuda decimus sextus Manasses annis LX. Post quem in Iuda decimus septimus Ammon annis XII. Post quem in Iuda decimus octavus, Iosias annis XXXII. Hieremias prophetabat. Hebræorum Iuda Ioachim annis XI. Post quem iterum Ioachim alias annis XLIII.

*De Regibus Romanorum.*

*al. annis 40.*

Anno tertio Ioachim Nabuchodonosor rex Babylonæ Iudæam capit, & in ditionem suam redactis plurimis Iudæorum, cum etiam partem vasorum templi invasit, & tributarium fecisse Ioachim fertur, victor ad patriam revertitur. Israhel (quando Roma condita fuit) Azarias: & Manaim principabat an. X. postea Vaceas annis X.

*De Nabuchodonosor.*

Anno decimo à captivitate Troiæ usque ad Olympiadē primam an. CCCCV. Primam Olympiadem AFRICANVS temporibus Ioatham regis Hebræorum fuisse scriptum. Post Vagea in Iudæa prophetabat annis novem: Tunc à Sanacherib Israelitæ in captivitatem ducti sunt. Memoravimus sub Arifrone rege Assyriorum regnum destructum. Sardanapalus eo tempore Tarsum atque Ancealem condidit, & in prælio victus ab Arbace Medo semet incendio concremavit. Primus, ut supra memoravimus, rex Macedonum Casanus regnavit annis XVIII. Ægyptii regem suum Osorton Herculem nominaverunt. Phidon Argivus mensuras & pondera primus invenit.

*De captivitate Troia. Iulius Africanus. al. Vaceas. supra c. 14. al. Arifrone.*

Macedonum Philippus regnavit annis XXXVIII. Numa Pompilius duos menses ad annum condidit, Ianuarium & Februarium; cum antehac menses decem tantum apud Romanos fuissent. Capitolium quoque à fundamentis ædificavit. Sibylla Samia quæ & Herophila, in Samo insignis habetur. Numa Pompilius nullum cum finitimis bellum gessit. Olda mulier apud Hebræos prophetabat. Postea Sophonias, Hieremias annis XXXII. Post quem Ioachim an. XI. Post quem Sedechias XI.

Romanorum quintus Tarquinius Priscus annis XXXVIII. Ancus Martius Numæ nepos. Tarquinius Priscus circum Romæ ædificavit, numerum Senatorum auxit, Romanos ludos instituit, muros & cloacas ædificavit, ad extremum ab Anci filii, regnum eius, cui ipse successerat ..... Primo anno captivitatis Ierusalem in Iudæa Nabuchodonosor Rex Chaldæorum, Ierosolymis captis, templum incendit. quod ab initio ædificationis suæ transferant anni CCCCXLII. quadragesima octava Olympiade captivitas & exterminium templi, quod fuit in Ierosolymis ann. LXX. In Babylone prophetabant Daniel & Ezechiel.

*De Romanis ac captivitate Ierusalæ.*

Tunc Romæ Servius ancillæ, sed nobilis captivæ filius, tres montes urbi addidit, Quirinalem, Æsquilinum, & Viminalem. Fossas circa muros duxit, censum Romanorum civium ipse primus instituit, & ad extremum Tarquinii Superbi generi sui superioris regis filii scelere occisus est.

*Romana urbis ampliatio.*

Mortuo Nabuchodonosor Babyloniorum Rege suscepit imperium Evilmerdach. Cui successit frater eius Baltasar, cuius tempore liber Danielis scribitur. Romanorum Servius sextus regnavit annis XXXIII. Capta Hierosolyma ab Assyrii ad Vafrem regem Ægypti Iudæorum reliqui transfugerunt: Hieremias quoque Propheta

*De regno Babylonis.*

meminit. Corinthiorum monarchia destructa. Solis facta defectio; cum futuram eam Thales ante dixisset Olympiade LV. Initium regni Persarum. Cyrus Rex Medorum destruxit imperium.

*De Cyro  
Persarum  
Rege.*

Cyrus regnavit Persis subverso Astyage rege Medorum. Persarum Cyrus regnavit annis XXX. Cyrus Hebræorum captivitate laxata, quinquaginta ferme millia hominum regredi fecit in Iudæam. Qui constructo altari, templi fundamenta, iecerunt. Sed cum à vicinis gentibus fabricatio impediretur imperfectum opus usq; ad Darium permanfit. Cyrus Babyloniam capit.

*De Prophe-  
tis, & Tar-  
quinio.*

In Hebræis prophetabant Aggæus & Zacharias. quo tempore Hiesus filius Ioseph, & Zorobabel, regio genere, principes fuerunt eorum, qui regressi sunt in Iudæam. Colliguntur, omne tempus captivitatis Iudæorum, an. LXX. secundum quosdam à tertio anno Ioachim usque XX. an. Cyri computantur. Romanorum Tarquinius tunc regnabat annis XXXV. excogitavit vincla, taurea, fustes, latomias, carceres, compedes, catenas, exilia, metalla.

*De Medis.*

Regnaverunt Medi super Assyrios annis CCCLIV. Croesus à Cyro captus est, & Lydorum regnum destructum est, quod stetit an. CCXXX.

*De Holofer-  
ne.*

Cambyfes qui & Nabuchodonosor Rex vocatus est, sub quo historia Iudith, quæ Holofernem interfecit, scribitur. Apud Hebræos Aggæus & Zacharias prophetabat. Secundo anno Darii Regis templum in Hierosolymis construitur à Zorobabel, consummatur annis quatuor remissionis captivitatis Iudæorum. Et ædificatio templi initium sub Cyro habuit, consummatur sub Dario. Regnavit Persis, Assyriis & Ægypto,

*Initiū  
Rom.*

Armodius Acidius & Aristogidus Inpargum regem interfecerunt. Et Lena meretrix amica eorum, cum tormentis cogeretur, ut reos proderet, linguam suam moribus amputavit. Pulsis urbe regibus attenuatum est valde Romanorum imperium. Romanorum reges septem à Romulo usq; ad Tarquinium Superbum imperaverunt annis CCXLIV. Romæ post exactos reges initio Consules à Bruto esse cœperunt. Deinde tribuni plebis ac dictatores & rursus consules Remp. tenuerunt per annos ferme CCCCLXIV. Censu Romæ agitato inventa sunt hominum centum viginti millia. Lapis tunc in Ænis fluvio de cœlo ruit. Persarum septimus Artabanus regnavit annis II. Artaxerxes annis XL. Anno ab urbe condita CCCII. tribuni plebis Romæ erecti consulibus eiectis. Neemias tunc Hebræus minister vinarius consentiente domino suo, vigesimo eiusdem regni anno de Babylone venit, & muros Hierosolymis struxit. Romani denuo consules creati sunt. Si quæsieris de hebdomadis LXX. quæ in libro Danielis scriptæ sunt, reperies eas esse expletas in tempore Neronis Imperatoris, quæ faciunt annos \* CCCXXL. Secundo postea à Vespasiano anno Hierosolyma capitur, ut Daniel prophetavit. Ex Ætna monte ignis erupit. Temporibus Consulium Galli Senonaci Romam incenderunt, excepto Capitolio.

*De Alexan-  
dro.*

Alexander filius Philippi & Olympiadis nascitur. Romani Gallos superant. Nectenebon rege Ægyptiorum in Æthiopiam pulso, Ægyptiorum regnum destructum est, & in Romanam ditionem redigitur. Romani Samnitas duobus præliis & reliquas vicinas gentes superant. Descriptione Romæ facta inventa sunt civium centum quadraginta duo millia hominum. Alexander adversus Illyrios & Thracas feliciter dimicans vicit. Quibus subversis in Persas arma corripuit & apud Granicum fluvium rege ducibusq; oppressis urbem Sardis capit. Romanorum Consul Torquatus filium suum, qui plures prælio hostes vicerat, virgis caesum securi percussit. Alexander captam Tyro Iudæam invadit. Post multas pugnas triumphans Alexandriam in Ægypto septimo regni sui anno ædificavit: & tenuit omnia quæ cœperat annis XII. Alexander Hyrcanos & Medos cepit. Alexander Ornem .... & Indum amnem transgreditur: Bellum egit Alexander, adversus Porum & Taxilononem dimicavit: & vicit Arpalus: fugit in Asiam. Alexand. XXX. ætatis suæ anno moritur in Babylone; postquam translatus est in multos eius imperium. Macedonum regnum Philippus frater Alexandri possedit.

*De Roma-  
nis.*

Romani Samnitas diutissime adversus se pugnantes ad extremum in servitutem subiiciunt. Seleucus Consul Babyloniam & plures urbes ædificavit. Censu Romæ agitato inventa sunt civium Romanorum ducenta septuaginta millia hominum. Legati Alexandriam Ptolomæi transmissi Romanorum amicitiam petierunt. Romani Gallos superant, & Sabinorum terram forte dividunt. Seleucus in Sicilia capto Demetrio Syriæ & Asiæ pariter imperavit. Sostratus ingressus est Alexandriam, quam

quàm Romano subdidit imperio, & Pharum magnam in Alexandria fecit. Aratus argenteos nummos primus in orbe figurari fecit. Romani Carthaginenses navali praelio superant, & centum ibi urbes capiunt. Carthaginenses Romanorum naves in Sicilia capiunt Metello Consule in fugam verso. Censu Romæ tunc agitato inventa sunt hominum ducenta sexaginta millia. Post an. quatuor Romæ templum Vestale incensum est. Post annos XIII. quadraginta fere millia Gallorum fuerunt à Romanis cæsa. Post annum septimum Caria & Rhodos terræ motu concussa est, ita ut colossus magnus rueret. Post annos item septem victi Iudæi & sexaginta millia armatorum à Romanis cæsi, Romanam redacti sunt in ditionem. Post annos tres Romani Marcello consule Syracusam capiunt.... Siciliam. Post annos septemdecim Romani Græcos liberos esse iusserunt, & universis Hebræis ita fecerunt. Postea per Antiochum regem Iudæi contra Romanos cœperunt rebellare, & ad idololatriam cogente Antiocho sunt conversi. Tunc Sacerdotes & duces Machabæi propter regem custodiendum surrexerunt, sicut scriptum est in lib. Machabæorum. Romani interfecto Seleuco rege Macedones tributarios faciunt. Descriptione Romæ facta inventa sunt hominum trecenta viginti duo millia. Oppius consul Gallos capit. Et Carthago in ditionem Romanam per Scipionem redigitur; habens, quod condita fuit annos septingentos quadraginta novem. Ptolomæus Demetrio filiam suam tradidit uxorem. Cum regnaret in Ægypto & in Ierosolymis super Iudæos, dedit Demetrio genero suo regnum quod abstulerat patri suo Antiochus rex. Antiochus rex filio Alexandro fratre Demetrii interfecto, ad extremum se interfecit. Bellum civile ortum est in illo tempore in Sicilia. Primus liber Machabæorum temporibus Antiochi scriptus est in Iudæa. Arsaces Parthus Antiochum interfecit. Servi qui in Sicilia rebellabant, obfidionis necessitate compulsi ad sua invicem cadavera devoranda conversi sunt. Arvernia tunc nobilis Galliarum urbs capta. Et rex Veructus iuxta Tule insulam igni est conflatus. Samariam urbem Herodes restaurans, Sebasten in honorem Augusti appellare voluit. Græci victi à Romanis subiiciuntur. In Sicilia bellum civile confurgit. Deprehenso Ptolomæo per matrem Cleopatram in Sicilia bellum civile quievit. Ptolomæus rex Cyrenæ moriens Romanos testamento reliquit hæredes. Seleucus ab Antiocho vivus exurit. Antiochus in Parthos fugatur; Pompeio consuli se deinceps tradidit. Pompeius Syriam in ditionem redegit. Antiochus reversus de fuga regnum obtinuit. Plotius Gallus, Latinorum Rhetoricam docuit, sicut Cicero refert: pueris nobis primum latine dicere cœpisse Plotium quendam. Descriptione tunc Romæ facta, inventa sunt hominum quadringenta quadraginta quatuor millia. Voltacilius Plautus Pompei Consulis libertus doctor scholam Romæ primum invenit. Pompeius gloriosissime triumphavit.

LUCVLLVS primus Imperator appellatus est, victa Armenia & Mesopotamia, & Nisibi cum fratre accepta Pompeius universam Hiberiam subiugavit. Lucullus de Bessis triumphavit. Virgilius Maro in pago qui \* Ædis dicitur, non procul à Mantua nascitur. Antiochia ab Assyriis capta. Aristobulus & Hyrcanus filii Alexandræ contra se de Imperio dimicantes, occasionem præbuerunt Romanis, ut Iudæam invaderent. Pompeius Ierosolymam veniens, capta urbe & templo observato ad Sancta sanctorum accedit. Aristobulum victum secum adducit. Hyrcanum deinde Antipatrum Herodis Ascalonitæ filium procuratorem Palæstinæ fecit. Pompeius captis Ierosolymis, tributarios Iudæos facit. Pompeius secundus Imperator appellatur. Cæsar Lusitaniam & quasdam Insulas in Oceano capit. Cæsar Rhenum transiens Germanos & Gallos capit.

Postquam C. Iulius Cæsar primus Romanorum singulare obtinuit imperium, Romanorum princeps appellatus est. Pompeius praelio victus fugiens, à spadonibus Alexandri regis occiditur. Ptolomæi cadaver cum lorica aurea in Nilo inuenitur. Cæsar in Ægypto regnum Cleopatræ confirmat, ob stupri gratiam. Cleopatra regio comitatu ingressa urbem, prohibet lecticis & margaritis uti. Antonius decernit Quintilem mensē Iulium debere dici, quia in eo fuisset natus. C. Iulius Cæsar in Curia occiditur: corpus in rostro rumore concremat. Romæ tres exorti Consules in eadem urbe fuerunt. Inter cætera portenta, quæ in toto orbe facta sunt, bos ad arantem in suburbano locutus, frustra se urgeri: non enim frumenta, sed homines brevi defuturos.

ROMANORVM secundus post Iulium singulare Octavianus assumpsit imperium; qui primum Augustus Cæsar appellatus est. regnavit annos LXII. menses

De primo Imperatore.

Euseb. An-  
des.De Iulio Cæ-  
sare.De Octavia.  
no Cæsares

sex. Post quem Augusti appellati sunt reges Romanorum. Antonius adversus Cæsarem Augustum bellum movit. Falcidius tribunus plebis legem tulit, ne quis plus testamento legaret, quam ut quarta pars hæredibus superesset. Trans Tyberim fluvium oleum terra erupit, quod tota die sine intermissione fluxit, significans Christi gratiam ex gentibus. Antonium superat Augustus Octavianus & interveniente Senatu, eum in gratiam recepit. Antonius Patritius contra Iudæos dimicans tandem occiditur, & regnum Iudæorum tunc fuit destructum. Herodes postea à Romanis constitutus princeps. Virgilius in Cappadocia moritur. Herodes à Romanis Iudæorum suscepit principatum. Cuius tempore Christi nativitate vicina, regnū & sacerdotium Iudæi, quod prius per successionem Assamonæorum tenebatur, destructum est; 10

*Gen. 49.* completa prophetia, quæ ita per Moysen loquitur: Non deficiet princeps ex Iuda, neque dux de femoribus eius, donec veniat, cui repositum est: & ipse erit expectatio gentium. In hoc loco etiam Christus, quem Danielis scriptura præfatur, accepit finem. Nam usq; ad Herodem, Christi, id est, Sacerdotes erant reges Iudæorum, qui imperare cœperunt \* 165. Olympiade; & ab instauratione templi sub Dario usque ad Hyrcanum & CLXXXV. Olympiade; an. CCCCLXXXVII. in mediis an. transactis, quos Daniel significat, dicens: Et sciens & intelligens ab initio sermonem respondendi & ædificandi Hierusalem, usq; ad Christi principatum, hebdomades VII. & hebdomades sexaginta duæ: quæ sexaginta novem hebdomadæ faciunt an. quadraginta quatuor. Herodes Antipatri filius nihil ad se pertinentem Iudæam ab Augusto & 20

*Dan. 50.*  
*Euseb. 95.* Senatu accepit: filiique eius post eum regnaverunt, usque ad novissimam Ierosolymæ captivitatem. Quæ omnia etiam Daniel propheta vaticinatur, ita dicens: Et post hebdomadas septem & sexaginta duas, peribit chrisma, & iudicium non erit in eo: & templum & sanctuarium corrumpet populus cum duce veniente: & cædentur in cataclismo belli. Et in consequentibus: Et super templum, inquit, abominatio desolationum usque ad consummationem temporis; & consummationem dabit super dissolutionem.

*Dan. 9.*

*Dan. 7.*

Herodes Ananæum quendam Pontificem Iudæorum instituit, & post exiguum temporis Aristobulum fratrem uxoris suæ, nepotem ..... successorem dedit, quo post annum unum interfecto, Ananæo reddidit sacerdotium. 30

Lunæ cursus tunc à Romanis inventus est.

Antonius Cleopatram Arabiam tradit. Augusti & Antonii tertiæ dissensionis exordium fuit, quod repudiata sorore Cæsaris, Cleopatram duxit uxorem. Cleopatra & Antonius semet interficiunt, & ob hoc Ægyptus fit Romana provincia, quam primus tenuit consul Cornelius.

*De Augusto*  
*et Caio.* Tertio decimo anno imperii Octaviani, monarchiam habere meruit Cæsar Augustus; & ita appellatus est: à quo Sextilis mensis Augusti nomen accepit. Cum ingenti triumphorum pompa Augustus Romam ingressus est. Cleopatram liberi Sol & Luna ante currum eius ducti. Augustus Romanis plurimas leges statuit. Censu Romæ agitato inuenta sunt civium Romanorum XLI. millia, centena & LXIV. millia. Hæc 40

descriptio XIIII. anno imperii Octaviani facta est. Augustus Calabriam & Gallos vetigales fecit. Munatius Plancus Ciceronis discipulus, orator insignis habetur: qui cum Galliam Comatam regeret, Lugdunum condidit.

Anno XXIII. imperii Octaviani Tiberius, ab Augusto missus, occupavit Armeniam. Herodes ab Hierosolyma multas & magnas ædes cõstruit. Herodes Samariam olim, iam in cineribus sedentem, à fundamentis suscitans, in honorem Augusti Augustam, id est, Sebasten appellavit. Augustus Samiis libertatem dedit. In Cypro plurimæ civitatum partes terræ motu corruerunt. Germanos in arma versos Lollius superat. Augustus XXIX. anno imperii sui Caium adoptavit in filium. Tiberius Vindelicos, & eos qui Thraciarum confines erant, Romanas provincias facit. Herodes Cæsarem in nomine Cæsaris condidit. Antidonam & Antipatridam condidit: innumerablem quoq; opera in singulis Syriarum urbibus, quas regnavit solertissimè, ædificavit. Herodes Hyrcanum, qui olim sacerdos Iudæorum fuerat, de captivitate Parthica regressum, & filium eius, qui sacerdotio patris successerat, interfecit. Sororem quoq; eius uxorem suam cum duobus propriis filiis adolescentibus, & matrem uxoris occisæ socrum suam crudelissimè necavit. Augustus Iuliam filiam suam in adulterio deprehensam damnat exilio. M. Tullius Tyro Ciceronis libertus, ipse primus notas commentus est. Herodes ad ea, quæ supra crudeliter gesserat, etiam hoc addidit, 50

virum

*m. f. Vindelicos, et vindelicos corrigo Vindelicos ex Eusebio.*

virum sororis suæ Salomæ interfecit; & cum eam alii tradidisset uxorem, etiam ipsum necat. Interpretes divinæ legis occidit.

Colliguntur omnes anni ab Abraham usq; ad Nativitatem Christi, an. duo milia quindecim: Tertullianus in eo libro, quem contra Iudæos scripsit, affirmat quadragésimo primo an. Augusti natum, & decimo quinto Tiberii esse passum. Augustus Tiberium & Agrippam in filios adoptavit. Iudas Gallilæus ad rebellandum Iudæos cohortatur. Herodes cum Christi Nativitatem Magorum indicio cognovisset, universos Bethleem parvulos iussit interfici. Herodes morbo intercutis, & scatenibus toto corpore vermibus, miserabiliter & digno moritur cruciatu. Augustus quinquagesimo quinto imperii sui anno, cum Tiberio filio suo censum Romæ agitans. Inventa sunt hominum nonaginta centena millia. Archelaus nono anno regni sui in Vienna urbe Galliarum moritur. Defectio solis facta. Augustus \* septuagesimo sexto ætatis suæ anno Atellæ in Campania moritur, sepultusq; est Romæ in Campo Martio. Imperavit Tiberius annis xxiii. Germanicus Cæsar de Parthis triumphavit. Tiberius multos reges ad se per blanditias evocavit, nec remisit, quem attrahere potuit, & Archelaum Cappadocem, cuius regnum in provinciam erat versum, Agiacham novissimam civitatem Cæsaream appellare iussit. Tiberius Drusum consortem imperii fecit. Drusus Cæsar veneno periit anno xlvi. imperii Tiberii. Ioannes filius Zachariæ in deserto iuxta Iordanem fluvium prædicans Christum filium Dei in medio eorum adesse testatur. Ipse quoq; Dominus IESVS Christus hic in principio salutarem iam adnunciat signis atq; virtutibus viam: vera comprobant esse, quæ dicerentur per Prophetas.

*De Christo Salvatore nostro. Tertull. ad Iudæos cap. 8*

*al. nonaginta ter centena millia.*

Computantur in præsentia an. id est, Tiberii Cæsaris xxxiv. a secundo anno instaurationis Templi, quæ facta est sub altero an. Darii regis Persarum, an. dclviii. a Salomone autem & prima ædificatione templi anni mille quadraginta. a Moyse & egressu Israel ex Aegypto anni mille octingenti novem. Ab Abraham & regno Nini & Semiramidis ann. duo millia quadraginta quatuor. a diluvio usque ad Abraham anni nongenti quadraginta duo. Ipse Christus filius Dei salutarem cunctis prædicans viam, miracula, quæ in Evangelio scripta sunt, facit. Iesus Christus filius Dei discipulos suos divino imbuens sacerdotio, ut universis gentibus conversionem ad Deum nuncient imperat. Ipse Christus filius Dei secundum Prophetas, quæ de eo fuerant prælocuti, ad Passionem venit anno Tiberii decimo quinto. Quo tempore etiam in aliis Ethnicorum commentariis hæc diversa scripta comperimus. Solis facta defectio, ita ut in tenebrosam noctem dies media converteretur, & stellæ apparerent. Bithynia terræ motu concussa est, quæ omnia his congruunt, quæ in Passione Salvatoris acciderant. Argumentum autem huius diei, quod Salvator isto anno passus sit, Evangelium præbet Ioannis, in quo scribitur xv. anno Tiberii Cæsaris tribus annis dominum prædicasse. In templo Ierosolymis subito erupit vox dicentium, Transmigremus ex his sedibus. Eodem anno Pilatus præses, secreto noctis, imaginem Cæsaris in templo statuerat. Hæc prima seditio & turbarum Iudæis causa. Ecclesiæ Ierosolymorum primus Episcopus ab Apostolis ordinatus est Iacobus frater Domini. Ex hoc considerandum, quanta deinceps calamitates Iudæorum gentem oppresserint. Pilatus post supradictam seditionem, quæ ob Cæsaris imaginem fuit concitata, sacrum thesaurum, quem Corbonam Iudæi vocant, in aquæ ductum Ierosolymorum exposuit. Secunda seditio Iudæorum fuit anno xxi. imperii Tiberii. Agrippa filius Herodis regis accusator Herodis Terrarchæ Romam profectus a Tiberio in vincula mittitur. Pilatus de Christianorum dogmate refert, Tiberius senatui dicens, ut inter cætera sacra reciperent, præcepit. Tiberius per edictum accusatoribus Christianorum comminatus est mortem. Multi senatorum & equitum Romanorum interfecti. Tiberius in Campania moritur.

*Quando passus sit Christus. Confer cum Eusebio.*

Romanorum 4. Caius imperavit an. 4. & menses 10. Gaius Cæsar cognomento Caligula Agrippam vinculis liberatum, regem Iudæis fecit. Gaius semetipsum in Deo refert. Flaccus multos Iudæos calamitatibus premit, consentiente Alexandria populo. Gaius Mammii reguli uxorem duxit, impellens eum, ut uxoris suæ patrem esse se scriberet. Pontius Pilatus in multas incidens calamitates, propria se manu interfecit. Gaius Ierosolymam statuam suam sub nomine Iovis Maximi ponere præcepit. Plurimi nobiliū a Gaiō sunt interfecti. Gaius sorores suas, quibus stuprum inulerat, exilio condemnavit. Gaius omnes exules iussit interfici, Gaius a protectoribus suis in palatio occiditur, anno ætatis suæ 29.

*de Gaiō Cæsare.*

*Mammii reguli. vel regentis exercitus. Ita enim Sueton. Calig. 25.*

*Lollia Paulina C. Memio consulari, exercitus regenti nuptam etc. coniunxit sibi.*

Romanorum v. CLAUDIUS imperavit annos xiv. menses ix. dies xxviii. Iste est Claudius patruus Drusi, qui apud Moguntiam monumentum habet. Petrus Apostolorum auctor primus postquam Antiochenam Ecclesiam in Episcopatu fuisse dasset,

Romam mittitur. Vbi Evangelium prædicans XXV. annis eiusdem urbis Episcopus perseverat. Marcus Evangelista interpret Petri Ægypto & Alexandria Christum annunciat. Primus Antiochiæ Episcopus ordinatus Euodius. Agrippa rex Iudæorum regnavit an. XXVI. post quem filius suus Agrippa à Claudio substituitur in regno. Fames ingens, quæ prædicta fuerat sub Claudio, toto orbe fuit. Claudius de Britannis triumphavit, & Orcadas insulas Romanorum subiecit imperio. Descriptio Romæ V. anno Imperii Claudii facta. Inventa sunt civium Romanorum LXIX. centena & LXIX. millia. Græcia eiusq; regna in provinciam rediguntur. Hierosolymis orta seditio, ut in portarum exitu corrueret: triginta millia Iudæorum perierunt. Claudius felicem Procuratorem in Iudæam mittit: apud quem Paulus Apostolus accusatur. Sub Felice Procuratore Paulo dicitur à tribuno, Nonne tu es Ægyptius; qui ante hos dies congregasti & eduxisti in desertum quatuor millia virorum sicariorum? Claudius XIV. anno imperii sui in palatio, ætatis suæ LXIV. moritur.

*De Nerone.* Romanorum VI. regnavit NERO annos XIII. menses VII. & dies XXVIII. Huius avunculus fuit CAIVS Caligula. Felice regnante in Iudæa seditio in Cæsarea Palæstinorum orta est. Magna Iudæorum perit multitudo. Festus successit Felici, apud quem præsentem Agrippa rege Paulus Apostolus religionis suæ rationem exponens, vincit Romam mittitur, anno tertio Imperii Neronis. Terræ motus Romæ & solis facta est defectio. NERO Agrippinam matrem suam, & sororem matris suæ interfecit. Nero tantæ luxuriæ fuit, ut frigidis & calidis unguentis lavaretur, retibusq; aureis piscaretur, quæ purpureis funibus extrahebant. Iacobus frater Domini, quem omnes Iustum appellabant, à Iudeis lapidibus opprimitur. Cui Simeon secundus Episcopatum assumpsit. Ante mensam Neronis fulmen de cælo cecidit. Thermæ Neronianæ ædificatæ sunt. NERO vt similitudinem Troiæ ardentis inspiceret, plurimam partem Romanæ urbis incendit. Dux tantum provinciæ sub Nerone factæ, Pontus Ptolemaicus, & Alpes Coctiæ. Coctio rege defuncto multi nobilium à Nerone interfecti. Neroni in expensas centies centena millia, decreto Senatus, annua subministrantur. Nero cum cæteris Octaviam uxorem suam interfecit, Cornutum philosophum Persii in exilium relegat. Primus Nero super omnia scelera sua etiam persecutionem in Christianos facit. Petrus & Paulus gloriose Romæ occubuerunt: Petrus crucifigitur, & Paulus gladio capite truncatur. Iudæos tunc contra Romanos rebellantes, Vespasianus à Nerone transmissus, plurimas urbes Iudæorum capit. Nero cum à Senatu queritur ad pœnam, à palatio fugiens ad V. urbis miliarium in suburbano liberti sui inter Salariam & Numentanam viam semetipsum interfecit, anno ætatis suæ XXXII. atq; in eo omnis Augusti familia consumpta est.

*Sacr. Ner.  
cap. 48.*

*\*log. Ebevia  
6177.*

Post Neronem GALBA in Iberia, VITELLIVS in Germania, OTTO Romæ imperium administraverunt. Magister militum Fabius Quintilianus Romam à Galba perducitur. Galba VII. mense imperij sui in medio Romatæ vrbis foro capite truncatur. Vespasianus duobus præliis superat Iudæos. OTTO III. regni sui mense apud Vetricum propria manu occubuit. Vitellius à Vespasiani ducibus occisus, in Tiberim proiicitur.

Romanorum VII. imperavit VESPASIANVS annos novem, menses undecim, dies 22. VESPASIANVS apud Iudæam Imperator appellatus, & bellum Tito filio suo cõmendans Romam per Alexandriam proficiscitur. Tunc Iudæorum regnum finitum est. Titus Iudæam captam & Ierosolymis subversis sexcenta millia virorum interfecit, undecies centena millia fame & gladio ex eis periere: & centum millia captivorum publice sunt vendita: quia ex omni gente Iudæorum ad tempus Paschæ in urbe quasi carcere sunt reclusi. Oportuit enim in iis diebus Paschæ eos interfici, qui Salvatorem crucifixerunt. Colligitur omne tempus, in secundo anno Vespasiani & novissima everfione Hierosolymorum Ccxv. anni, Tiberii Cæsaris & ab exordio Evangelicæ prædicationis, an. XLII. à captivitate autem, quam ab Antiocho perpeffi sunt, anni, CCXXXVIII. Porro à Darii secundo anno, quo rursus templum ædificatum est, anno DCLXI. A prima autem ædificatione templi, sub Salomone, usq; ad novissimam eius ruinam, quæ à Cæsare Vespasiano facta est, anno millesimo centesimo secundo: Vespasianus capitolium ædificavit. Germanos rebellantes superat, & Avenicum civitatem ædificari præcipit, à Tito filio suo postea expletur, & nobilissima in Gallia Cisalpina efficitur. In Alexandria facta est seditio. Colossus Romæ erectus habens in altitudine pedes CVII. quem in nomen & laudem victoriæ, quam in Germania fecerat, erexit. Vespasianus mortuus est profluvio ventris, in villa propria an. ætatis suæ LXIX.

Roma-



nota, propter  
ingentes dis-  
fensiones de  
nomencla-  
tura horum  
Imp. de qua  
Baron. ann.  
1633.  
\* Capitolin.  
in Marco ha-  
bet: in ve-  
hiculo.  
al. Pertinaci  
exercitu cum  
eo in Gottho-  
rum regione  
oppressus.

Cæsar de Parthis cum fratre triumphavit. Plurimi in Galliis gloriose ob Christi nomen interfecti. Lucius Imperator anno regni sui nono in Concordia apoplexia extinctus est, sedens cum fratre in \* cubiculo. Pseudo prophetia quæ Cata - Phrygas nominatur, accepit exordium. Tanta undiq; tunc fuit inundatio gentium, ut totus Romanorum exercitus ad internecionem delectus fuisset. Imperator Antoninus multis adversum se nascentibus bellis sæpe ipse intererat; sæpe duces nobilissimos destinabat. Semel \* pertinaciter exercitu confligebat in Gothorum regione; & oppresso pluvia divinitus missa est; cum è contrario Germanos & Sarmatas persequeretur imber. Christianis militibus fortiter deprecantibus ad extinguendam sitim illorum hoc fuit præstitum. Antoninus commodum filium suum consortem regni facit. Descriptiones iniquas in foro incendi iubet. Leges severiores integra emendatione instituit. Antoninus post victoriam in editione munerum mirificus fuit. Smyrna urbs Asiæ terræ motu ruit. Antoninus in Pannonia morbo perit.

Commodus.

Romanorum XV. regnavit **COMMODOVS** annis XIII. Commodus de Germanis triumphavit. Commodus Imperator Colossi capite sublato suæ imagini caput iubet imponi. Commodus multos nobilium interfecit. Incendio Romæ factò, palatiū, ædes Vestæ, plurimæq; urbis pars solo æquantur. Commodus strangulatus in domo Vestali moritur.

Romanorum XVI. **ÆLIUS** regnavit menses VI. **PERTINAX** cognominatus: qui obsecrante uxore sua Augusta, ut filium suum Cæsarem appellaret, cōtradixit: sufficere, dicens, quod ipse regnaret invitus. Occiditur in palatio, **IULIANI** iurisperiti scelere, quem postea Severus apud Milvium pontem interfecit.

Romanorum XVII. regnavit **SEVERVS** annos XIX. Severus Parthos & Avaros superavit. Severo imperante thermæ Severianæ Romæ factæ. Persecutio in Christianos facta. \* Leonides gloriose martyrium accepit, **CLAUDIO ALBINO**, qui se in Gallia Cæsarem fecerat, apud Lugdunum interfecto. Severus in Britannos bellum transfert: ubi recepta maxima eiusdem provinciæ parte, murum per centum triginta quinq; millia à mari ad mare duxit. Severus moritur Eboraci in Britannia.

Romanorum XVIII. regnavit **ANTONINVS** cui nomen **CARACALLA**, Severi filius an. VII. Antoninus Romæ thermas sui nominis Antoninianas ædificavit. Tam impatiens fuit suæ libidinis, ut novercam suam Iuliam uxorem duceret. Antoninus interficitur an. ætatis suæ XLIV.

Romanorum XIX. **MACRINVS** regnavit anno uno. Interficitur in Archelaide.

Romanorum XX. regnavit **AVRELIVS** annis IV. impudicè. Romæ occiditur tumultu militari.

\* Herodian.  
lib. 6. &  
Lamprius  
Araxerxem  
vocant.

Romanorum XXI. regnavit Alexander Mammææ filius annis XIV. Alexander \* Xerxem regem Persarum gloriosissime vicit. Thermæ Alexandrinæ Romæ ædificatæ; Alexander occiditur Mogunciæ, super Rheno fluvio, tumultu militari.

Romanorum XXII. **MAXIMINVS** an. quatuor. Maximinus primus ex corpore militari ab exercitu electus est Imperator. à Popione occiditur.

Romanorum XXIII. regnavit **GORDIANVS**. In palatio occiditur Gordianus, cum de Parthis triumphavit, fraude Philippi Præfecti Prætorii. Philippus filium suum consortem regni fecit, primusq; omnium ex Romanis Imperatoribus Christianus fuit.

Regnante **PHILIPPO** millesimus an. Rom. urbis expletus est. Philippus nominis sui in Thracia urbem construit. Philippus senior Veronæ occiditur.

Romanorum XXIV. regnavit **DECIVS** anno uno mensibus tribus: qui in Pannonia inferiori natus fuit. Cum duos Philippos patrem & filium interfecisset, ob odium eorum, in Christianos persecutionem movet. Antonius monachus in Ægypto nascitur. Decius cum filio in Africa occiditur.

Romanorum XXV. regnavit **GALLVS** & **VOLVSIANVS** Galli filius an. I. mens. III. Gallus & Volusianus ab Æmiliano interfecti sunt.

Romanorum XXVI. regnavit **VALERIANVS** & **GALLIENVS** an. XV. Valerianus in Rhetia ab exercitu Cæsar appellatus est. Valerianus in Christianos persecutione cōmota statim à Sapore rege Persarum capitur, ibique servitute miserabili consenescit. Sapor rex Persarum Syriam, Ciliciam depopulatur Valeriano in Persas ducto. Sapor Rex, de dorso Valeriani semper equum ascendebat.

**GALLIENVS** firmatur in imperio. Germani Ravenniam venerunt. Alamanni vastatum Aventicum pervenerunt, inæstimabili nocumento & plurimam partem Galliarum vastaverunt, indeq; in Italiam transierunt. Græci Pannoniam occupaverunt.

Germa-



Germani Hispanias obtinuerunt, etiam & Syriam incurfaverunt, Francos in eorum habentes auxilio. Gallienus Mediolani occiditur.

Romanorum XXVII. regnavit CLAUDIUS annos XL. & menses \* novem. Claudius Gothos, Illyricum, & Macedoniam vastantes superat. Claudius Syrmii civitate Pannoniæ moritur. *al. 8. l. frater ex Vopiso.*

QUINTILIUS Claudii \* pater à Senatu Augustus appellatur. XVII. die Imperii sui occiditur.

Romanorum XXVIII. AVRELIANVS annos V. & menses II. Aurelianus, Tetrico apud Cataulanensem exercitum gubernante, Gallias recepit. Cenobia apud Emmaus non longe ab Antiochia vincitur, quæ, occiso marito suo, Orientis tenebat imperium: in qua pugna strenuissime apud eandem pugnavit Pompeianus dux genere Francus, cuius familia usq; hodie apud Antiochiam perseverat. Cuius Pompeiani instantia maxima pars Asiæ ditioni Romanæ subiicitur: ex cuius stirpe EVAGRIVS charissim⁹ nobis presbyter descendit. Tetricus Aurelianium Romæ triumphantem & Cenobia præcefferunt. Aurelianus templum Solis ædificat, Romam firmiorib⁹ muris vallat. Aurelianus cum adversus Christianos persecutionem movisset, à fulmine occiditur.

Romanorum XXIX. regnavit TACITVS menses VII.

Quo apud Pontum occiso, obtinuit FLORIANVS imperium dies 89. qui apud Tharsum interficitur.

30 Romanorum XXX. regnavit PROBUS annos VI. menses IV. Probus Gallias à barbaris occupatas, ingenti virtute restituit. Probus Galliis & Pannoniis vineas habere permisit. Probus tumultu militari apud Syrmium in turri, quæ vocatur Ferrata, occiditur.

Romanorum XXXI. regnavit CARVS cum filio CARINO & NVMBRIANO. Carus fulmine est mortuus. Numerianus ob oculorum dolorem cum lectica veheretur, insidiis Apri foci sui occisus est, vix fœtore cadaveris post aliquot dies comperto scelere. Carinus in prælio victus apud Murgum occiditur.

Romanorum XXXII. regnavit DIOCLETIANVS an. XX qui primo pro scelere generum suum interfecit. DIOCLETIANVS in consortio regni sui Herculium Maximianum adsumit: qui rusticorum multitudine oppressa, qui factioni suæ Baccaharidarum nomen indiderunt pacem Galliis reddidit. Carausius sumpta purpura Britannias occupavit. Narseus in Oriente bellum intulit. Achildis Ægyptum obtinuit. ob quæ Valerius Maximianus Cæsares assumuntur in regno. DIOCLETIANVS etiam affinitate coniungitur: & Constantius privignam Herculei Theodoram accepit, ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit; Gallerius filiam Diocletiani Valeriam; ambo uxores, quas habuerunt repudiare compulsi. Carporum & Basternorum gentes in Romanum solum translati. Primus Diocletianus adorari se ut Deum iussit: vestibus, calceamentisq; gemmas inseruit; cum ante eum omnes Imperatores in modum iudicum salutarentur, & chlamydem tantum purpuream à privato habitu plus haberent. Post  
40 decem annos Britannia rebellantes, ab Asclepiodoro receptæ. Iuxta Lingonas à Constantio Cæsare sexaginta millia Alamannorum cæsa. Paulatim decimam illo tempore persecutionem adversus Christianos incipiens prælio Galerius superior, Narseo, uxoribus, ac liberis, sororibusq; eius captis à Diocletiano ingenti honore suscipitur. Thermæ Romæ à Diocletiano factæ. Diocletianus & Maximianus Augusti insigni pompa Romæ triumphaverunt. Nouendecim annis Diocletiano regnante quatuor \* Sedum cum populo, eodem iubente subuersi sunt: secundo anno persecutionis Diocletianus & Maximianus Mediolani purpuram deposuerunt. Maximianus & Severus à Galerio Maximiano Cæsares facti. Constantius XVI. imperii sui anno diem obiit in Britannia.

50 Romanorum XXXIII. regnavit CONSTANTINVS xxx. annos, menses decē. *Maximianus.* Constantinus Bizantium civitatem miræ magnitudinis ampliavit, & gloriose construxit: quam sui nominis Constantinopolim appellari iussit. Constantinus cum matre Helena Crucem Domini nostri Iesu Christi Hierosolymis invenit, effectusq; est Christianus ab Helena. Crux Domini Hierosolymis fabricatur & stabilitur. Constantinus per signum crucis omnes gentes superat. Severus Cæsar à Galerio Carnoti cum Galliam regeret, imperator factus. Galerius Maximianus moritur. Constantinus filius Constantiini Cæsar factus. Herculius Maximianus à filia Fausta detectus, quod dolum Constantino viro suo pararet, Massiliam fugiens occiditur. Galerius Maximianus moritur. Crispus & Constantinus, filius Constantini & Licinius adolescens Licinii Augusti fi-

*al. quem  
Crispus &  
Lactantius in  
evadunt.  
Corrige hunc  
mensuram  
locum ex Eu-  
seb. Chron.*

*Hieronym.  
in Chron.  
Ancyronie.  
Vide Euseb.  
in vita Con-  
stant. 4. cap.  
61.*

*lege Constans  
iuxta  
Aquileia Al-  
fab.*

*Ieronim. in  
Chron. Sin-  
garū in quo,  
victoria, mi-  
litum stoli-  
ditate perdi-  
dimus.*

*Sunt verba  
S. Hierony-  
mi in Chron.*

*al. 22. quod  
corrigit  
alii in 23.*

lius, Constantini ex sorore nepos: quem cum Crispus & Lactantius Latinis literis erudiuit, Constantinus filius Constantini Cæsaris & Liciniæ filius crudelissime interficitur. Edicto Constantini gentilium templa subversa sunt. Romani Gothos in Sarmatarum regione vicerunt. Constans filius Constantini proventus ad regnum. Constantinus cum liberis suis honorificas ad Antonium literas mittit. Constantinus extremo vitæ suæ tempore ab Eusebio Nicodemienfe Episcopo baptizatus, in Arianum dogma declinat. Constantinus bellum parans in Persas in Aquiloni villa publica moritur, anno ætatis suæ LXI. post quem tres liberi eius Consules à Senatu appellantur Imperatores.

Romanorum XXXIV. regnaverunt CONSTANTINVS CONSTANTIVS & CONSTANS 10 annos XXIV. menses V, dies XIII. à quo multi nobilium sunt occisi. Sapor rex Persarum Mesopotamiam vastat: Nisibin obsidet. Dalmatius Cæsar quem patruus Constantinus, consortem regni filiis dereliquerat, factione Constantii patruelis & tumultu militari interimitur. Ex hoc loco impietas Ariana Constantii regis fulta est. Carceribus & variis afflictionum modis primum Athanasium Episcopum persecutus est..... iuxta Aquileam à se occiditur. Vario euentu aduersus Francos à Constante pugnatur. Multæ orientis urbes terræ motu horribili confederunt: Franci à Constante perdomiti; pax cum eis facta. Solis defectio. Bellum Persicum nocturnum apud Signera: victoriam, militum stabilitate, perdiderunt. Neq; vero ullus Cōstantium ex novem gravissimis præliis contra Persas bellasse acrius conspexit. Nam ut alia omittam, Nisibis 20 obsessa, Nicea & Amida captæ sunt. A quatuordecim millibus militum, sexaginta millia victa & capta.

MAGNENTIO apud Augustodunum arripiente imperium, Cōstans haud longe ab Hispania in castro cui Helenæ nomen est, interficitur an. ætatis suæ XXX. Quamobrem turbata rep. VETRANTIO Mursæ, NEPOTIANVS Romæ Imperatores facti. Romæ populus aduersus Nepotianum confurgit. Caput eius ablatum, multorumq; nobilium cædes interea fiunt. Magnentius Lugduni in palatio propria se manu interfecit. DECENTIVS frater eius quem ad tuendas Gallias Cæsar miserat, apud Senonas se laqueo suspendit.

GALLVS Cæsar sollicitatus à Constantio patruelem à quo in suspitione ob egregia 30 facta habitus, occidit. Silvanus in Gallia res novas molitur: xxix. die extinctus est. Eusebius Vercellensis Episcopus, & Lucifer ac Dionysius Caralitanæ & Mediosis Ecclesiæ Episcopi, Pangratius Romanus presbiter à Constantio damnantur exiliis. Antonius Monachus cv. ætatis suæ anno moritur, solitus multis ad se venientibus de Paulo quodam Thebæo miræ beatitudinis viro referre: cuius exitum breui libello explicuimus. Saraceni in monasterium Beati Antonii irruerunt, Sarmatam interficiunt. Constantio Romam ingresso, ossa Andreæ Apostoli & Lucæ Evangelistæ à Cōstantinopolitanis miro favore suscepta. Paulinus Treverorum Episcopus in Phrygia exulans moritur. Gratianus qui post Imperator fuit, nascitur. Hilarius cum apud Cōstantinopolim librum pro se Constantio porrexisset, ad Gallias redit. Omnes pæne to- 40 tius orbis Ecclesiæ, sub nomine pacis, & regis, Arianorum consortio polluantur. Gallia per Hilarium perfidiæ dolos damnat. Constantius Mopsocrenis inter Ciliciam Capadociamq; moritur, anno XLV. ætatis suæ.

Romanorum XXXV. regnavit IULIANVS anno uno, mensibus octo. Iuliano ad idolorum cultum converso, blanda persecutio fuit, illiciens magis quam impellens. Multi ex Christianis voluntate propria corruerunt. Iulianus in Persas profectus post victoriam à contrariis hostibus superatur; à suis conto ilia percussus interiit, anno ætatis suæ 50 XXVII.

Post quem Iovianus arripuit imperium, Romanorum xxxvi. Regnavit IOVIANVS mensibus 8. Iovianus necessitate compulsus, Nisibeum & magnam partem Mesopotamiæ Saxoni regi Persarum tradidit. Iovianus in castris moritur an. ætatis suæ xxxiii. Post quem Valentinianus tribunus scutariorum apud Niceam Augustus appellatus est; fratrem Valentem apud Constantinopolim in commune assumit regni consortium.

xxxvi. Romanorum, regnavit VALENTINIANVS VALENS ab Eudoxio Ariano Episcopo baptizatus Christianos persequitur. Gratianus Valentiniani filius Ambianis Imperator factus. Apud Atrebatens lana è cælo pluvia mixta defluxit. Hilarius Episcopus Pictauiensis Pictavis moritur. Athanaricus Rex Gothorum in Christianos persecutione commota plurimos interfecit. Eusebius Vercellensis Episcopus moritur.

Valen-

Valentinianus in Britannia antequam tyrannidem inuaderet oppressus est. Saxones cæsi Divione in regione Francorum confederunt qui superfuerunt.

In illo tempore Burgundionum LXXX ferè millia, quot nunquam antea nec nominabantur, ad Rhenū descenderunt, & ibi castra posuerunt, Quasiburgo vocitauerunt, & ob hoc nomen acceperunt Burgundiones: ibiq; nihil aliud præsumebant, nisi quantum pretio ementes à Germanis eorum stipendia accipiebant. Et cum ibidem duobus annis resedissent, per legatos invitati à Romanis vel Gallis qui Lugdunensium provinciæ & Gallia domita Cisalpina ut tributarii, publice potuissent renuere, ibiq; cum uxoribus & liberis visi sunt cōsedisse. Valentianus subita sanguinis eruptione, quod Græci apoplexiam vocant, Brivione percussus moritur.

Vicius locus in utroque m. s.

Post quem GRATIANVS assumpto in imperium Valentiniano fratre cum patruo Valente regnat. Valens legem dat ut monachi militarent: nolentes iussit interfici. Alamannorum xxx. circiter millia apud Argenariam oppidū Galliarum ab exercitu Gratiani prostrata. Gens Hunnorum Gothos vastat, qui à Romanis, sine armorum congressione suscepti, per avaritiam Maximi ducis, fame ad rebellandum coacti sunt. Superatis in congressione Rom. Gothi funduntur in Thracia. Valens de Antiochia exire compulsus Christianos de exilio reuocat. Lachrimabile bellum in Thracia, in quo deserente equitum præsidio, Romanæ legiones à Gothis vsque ad internecionem cæsa sunt. Ipse Imperator Valens cum sagitta faucibus fugeret, & dolore nimio sæpe ab equo laberetur, ad cuiusdam villulæ casam deportatus est, quo persequentibus barbaris, & incensa domo, sepultura quoque caruit. Ab vrbe condita vsque ad extremū huius operis, Anni fiunt M. xxxi. hoc modo sub regibus an. ccxl. sub consulibus anni cccclxiv. sub Augustis & Cæsaribus an. ccccxvii. A xv. Tiberii anno, & prædicatione Domini nostri Iesu Christi: secundo anno Darii Regis Persarū, quo tempore templum Hierosolymis restauratum est, anni nongenti sexaginta nouem. Ab Olympiade prima, qua ætate apud Hebræos Isaias prophetabat, anni 655. A Salomone & prima ædificatione templi, anni 1311. A Moysæ & Cecrope, primo rege Atticæ, anni 1890. ab Abraham & regno Nini & Semiramidis an. 2314. A Diluuiō autem vsq; ad Abraham supputantur anni 6212. & fiunt ab Adam vsque ad xiv. Valentis & Valentiniani iterum omnes anni 5588. Et quia deinceps varietatibus temporum, & incurSIONIBUS Barbarorum ita cuncta mixta sunt, gestorum veritas, quæ historiæ inferi possit, ad plenum reperiri non potest.

Recapitulatio. al. mille CXXXI. al. 427.

al. 942.

*Idacius seruus Domini nostri Iesu Christi, vniuersis fidelibus in Domino Iesu Christo, & seruientibus sibi in veritate salutem.*

Conclusio libri.

*Probatisimorum in omnibus virorum studio, quos præcipue in fide Catholica & conuersatione perfecta testes veritatis diuini cultus docet assertio, hucusque à sancto Hieronymo, & ipso (sicut in capite istius voluminis præfatio prima declarat) cognomine Eusebio, Historia in aliquantibus Hispaniarum prouinciis descripta retinetur. Cui si quid postea subdidi in locis, quibus de-  
cruit, certo styli studio declaratur. Verum ad hæc ignarus, indignissimus omnium ser-  
uorum Dei IDACIUS seruus Iesu Christi Domini nostri, quæ sequuntur ab  
anno primo Theodosii Augusti, ut compareat, descripsi, breui ante  
factæ præfationis indicio.*

al. Provincia  
Gallia civi-  
tatis. Corrigo  
ex Zosimo  
lib. 4. natus  
Cauca Gal-  
lecia civita-  
te. Scio à  
Marcellino  
in Chr. pa-  
triam eius  
vocari Itali-  
cam.

In fœdera  
Romanis pa-  
ci Scalig. in  
Euseb. ex  
Chronico.  
VIII. Scal.  
al. Grantin-  
gorum. Grec-  
tingorum  
Scal.

Imo Theodo-  
sius Iun. ut  
Scal. observ.  
al. Stereofor.  
austeritate  
ut aliqui le-  
gunt. vel au-  
thoritate Co-  
mitis Arbo-  
gastis.

XL. Scal.  
XV. Sic Scal.  
edit.

Sunt autē de  
Martini obi-  
ta variantes  
sententia. Sul-  
pitius enim  
Severus in  
eius vita cap.  
7. § 15. repu-  
gnare sibi vi-  
detur.

Gregoriū Tu-  
ronensis lib.  
X. Hist. Ec-  
cles. Pontio  
Attico § Fl.  
Cæsario Coss.  
obisse putat.  
Tu vide Vi-  
ctorem Cise-  
linū notis ad  
Severū Sul-  
pitium: vel  
potius D. Ba-  
roniū Com-  
ment. in mar-  
tyr. P. XI.  
Novemb. 179.

Tomo 3. Ec-  
cles. Annal.  
an. Chr. 376.  
§ Tomo 4.  
an. Chr. 402.  
Lectorum se-  
des migra-  
vit.

III. Id. O-  
ctob. Scal.  
al. Atulfus.  
al. in Galitia  
occiditur. Vi-  
de Sozom. 9.  
cap. 13.

Et Ortelij  
Theaurum  
geograph. in  
Narbona.

Oros 2. aij  
Iovinum vo-  
cant.

# CHRONOGRAPHIÆ,

EX

IDACIO.

COLLECTORE QVODAM CAROLI MAGNI  
AE QVALI.

LIBER II.



ROMANORVM XXXVII. THEODOSIVS post Gratianum regnat an-  
nis XVII. Theodosius natione Hispanus provincie Gallicie ciuita-  
tis à Gratiano Augustus appellatur. Inter Romanos & Gothos mul-  
ta certamina conferuntur..... Theodosius II. anno regni sui Au-  
gustus appellatur. III. regni Theodosii anno Athanaricus rex Go-  
thorum Constantinopoli XV. die à quo à Theodosio fuerat recep-  
tus interiit. IV. regni Theodosii anno in fœda Romanis pace se tra-  
dunt. Martinus in Galliis Turonicæ Episcopus, & vite meritis & patratis virtutum mi-  
raculis insignis habetur. Theodosius quinto regni sui anno ARCADIVM filium suum ap-  
pellans, consortem regni sui fecit. In VI. regni Theodosii anno HONORIVS filius nasci-  
tur. VII. an. regni Theodosii Graotingorum gens à Theodosio superatur. XI. an. The-  
odosius regni sui Romam cum filio Honorio ingressus est, legesque Romanorum inte-  
gra emendatione edidit. XIV. regni sui anno Valentinianus iunior, apud Viennam sce-  
lere Comitis Arbogastis occiditur. XVII. anno Theodosius Metropoli Mediolano  
defunctus est anno regni sui XVII. à Romanis in Ecclesia sancti Laurentii sepultus est.

ROMANORVM XXXVIII. Arcadius & Honorius filii Theodosii defuncto patre  
regnauerunt annis XXX. Anno octavo regni eorum Theodosius Arcadii filius nasci-  
tur. Anno undecimo regni Arcadii Martinus Episcopus Spiritu sancto plenus & vir  
Apostolicus transit ad Dominum carne deposita. Cuius vitam & mirabilia quæ fe-  
cit, edidit Severus, vir summus, discipulus ipsius, qui & Chronica, alia quam hæc  
sunt, ab initio Genesis peritissime scripsit.

Anno XV. regni Arcadii & Honorii Alani, Wandali, & Sivevi Hispanias ingressi  
sunt tertio Idus Octobris. Honorio & Theodosio Arcadii filiis consulibus Alaricus  
rex Gothorum Romam ingressus. Cum intra extraque urbem cædes agerentur, omni-  
bus indultum est, qui ad Sanctorum limina confugerant. Opes conditas in urbe &  
substantiam Tyrannicus exactor diripit. Sed Placidii Theodosii filia, Honorii Imp.  
soror à Gothis in urbe capta est. Alaricus moritur; cui Ataulfus succedit in regno.

Anno XVI. imperii Honorii debachantibus per Hispanias Barbaris, pestilentie  
malo in urbe, etiam fames diragrassatur, ut humanæ carnes ab humano genere præ fa-  
me fuerint devoratae; matres quoque necatis, & coctis natorum suorum sint pastæ  
corporibus. Peste occisorum, gladio, fame, pestilentia, bestiarum infestatione interi-  
muntur homines. His quatuor plagis [ferri, famis, pestilentie, & infestationis besti-  
arum] ubique in toto orbe sævientibus] prædicta à Domino per Prophetas suos an-  
nunciantes implentur. Anno XVII. Honorii regni Galliciam Wandali occupant, &  
& Suevi in extremitate succedunt. Alani Lusitaniam & Carthaginensem provincias,  
Wandali cognomento Silingi Baeticas sortiuntur. Constantinus post triennium in-  
vasit tyrannidem & ab Honorii duce Constantio Narbonæ occiditur. Iovianus & Se-  
bastianus tyranni ab Honorii duce Narbonæ interfecti.

Anno XX. imperii Honorii Atulfus apud Narbonam, Placidiam duxit uxorem:  
in quo prophetia Danielis putatur impleta, cum ait, filiam regis Austrii sociandam re-  
gi Aquilonis, nullo tamen ex ea semine subsistente.

Anno XXII. imperii Honorii Atulfus à Patritio Constantio compellitur, ut re-  
lictâ Narbona, Hispanias peteret. A quodâ Gotho Barcinona iugulatur: cui successit

Wallia

10

20

30

40

50

VVallia in regno. Cum Patritio Constantio pax mox facta, Alanis & VVandalis cognomento Silingis, in Lusitania & Bactica sedentibus adversatur. Constantius Placidiam duxit uxorem. Fredibaldum, regem gentis VVandalorum, sine ullo certamine ingeniose captum, ad Imperatorem Honorium destinat.

Anno XXVI. Honorii regni, VVandali per Baeticam à VVallia plurimi sunt extincti. Alani adeò cæsi à Gothis, fortiter vallato Addacher rege ipsorum, pauci qui superfuerunt, obliro regni nomine, Gunderico rege VVandalorum, qui in Gallis resistebat, se patrocínio subiugaverunt. Gothi sedentes in Aquitania Tolosam sibi sedem eligunt. à mari inter Rhenum & fluvium Rhodanum per Ligerim fluvium usq; Oceanum possident. Walliæ regi eorum defuncto Theudericus succedit in regnum.

Anno XXVII. imperii Honorii inter Gundericum VVandalorum & Hermenricum Suevorum regem bellum ortum est. Suevi in Nervosis montibus à Wandalis obfessi. Valentinianus Constantii & Placidia filius nascitur. Wandali Suevorum obsidione dimissa, relicta Gallicia ad Baeticam transferunt. Honorius apud Ravennam Constantium consortem regni facit. Constantius Imperator Ravennæ moritur in suo tertio Consulatus anno.

An. XXVIII. imperii Honorii Castinus Magister militum magna manu in auxiliis Gothorum bellum Bactica Wandalis infert: quos cum ad inopiam obsidionis arctaret & tradere se pararent, inconsulto, publico certamine confligens, auxiliatorum fraude deceptus, Tarraconam victus fugit.

Trigesimo Honorius imperii an. Ravennæ moritur.

Romanorum XXXIX. THEODOSIUS Arcadii filius post obitum Honorii patris monarchiam tenens imperat tribus & decem annis. Theodosius Valentinianum patris suæ Placidia filium Constantinopoli Cæsarem facit; quem contra Ioannem Tyranum mittit: is à ducibus suis Ravennæ occiditur. Felix Patricius coronatur. VALENTINIANVS Cæsar Romæ Augustus appellatur. Anno XVIII. Theodosii. Gundericus rex VVandalorum capta Hispali cum insidias Ecclesiis intenderet, mox Dei iudicio correptus interiit.

Cui Gaifericus frater succedit in regno: an. uño regnavit. Gaifericus rex VVandalorum, cunctaq; eorum familia ex Mauritania in Africam transit: interfecto Ermengario rege Suevorum, iniuriam Sanctæ Eulalia in eodem, etsi nolens, ulciscitur. Confederunt Wandali in Baetica an. LIV.

Septimo an. imperii Theodosii Aetius, Dux utriusq; militia: Suevi initam cum Gallis pacem libera sibi occasione conturbant.

Anno IIX. regni Theodosii Aetius, Dux utriusq; militia, Patricius appellatur.

Anno X. regni Theodosii Burgundiones qui rebellabant Romanis, à Duce Aetio sunt perdomiti.

Anno XIII. regni Theodosii ab Aetio Duce & Magistro militum, Burgundionum cæsa sunt viginti millia, Gothorum, qui eis auxiliaverunt, octo millia.

Anno XIV. regni Theodosii Suevi cum parte plebis cui adversabantur, pacis iura confirmant. Emenricus rex Suevorum morbo oppressus Richilam filium suum substituit in regno, quem postea ad Baetica fluvium Gothi prostraverunt, auri argentiq; opibus occupatis. Carthago magna fraude direpta. Bellum Gothicum sub Theodorico rege apud Tolosam Litorius Dux Romanus inconsultus inivit, cum auxilia Hunorum manu magna irruerent: cæsis parte plurima suis, ipse vulneratus, à Gothis post dies paucos capitur & occiditur. Geisericus Rex Suevorum multas in sacerdotibus fecit strages. Richila Rex Suevorum qui Geiserico successerat, Emeritam ingreditur.

An. XVI. regni Theodosii, Richila Hispale obtenta Bactica & Carthaginē capit.

An. XXIII. regni Theodosii, Solis facta defectio. Richila Rex Suevorum Emeritæ gentilis moritur: cui mox filius suus Richarius succedit in regno. Agiulphum Gothum nobilem Hispali Cæsarius Comes iugular. Richarius rex accepta in coniugium Theodora Gothorum regis filia, Vasconias deprædatur.

An. XXVII. regni Theodosii moritur Constantinopoli anno ætatis suæ XLIX.

Post quem XL. MARTIANVS à militibus [& ab exercitu, instante etiam Pulcheria sorore Theodosii, regina efficitur] & ipse sublimatur in regno, eamq; Valentinianus in coniugium assumpsit. Valentinianus & mater Placidia moriuntur Romæ. In Gallia terræ motu facta, tertia feria post Solis occasum, ab Aquilone plaga è cælo ruens quasi ignis & sanguis efficitur.

Gens Hunnorum pace rupta in Gallias irruit: quos cum Aetius Patricius venien-

Paul. Diac.  
lib. 13. ponit  
Forū Corne-  
lii & Acaul-  
fus scribitur.

Dan. II.

Barcinonæ

ait Orof. 7. c.

43. cum en-  
ius chronolo-

gia noster cõ-  
venit hic. Via

de Baro tom:

5. An. 414.

Fredibaldum.

Scal.

al. Valliæ ad

Dacher re-

gem. Forte

vallæ à Da-

cher rege

ipsorum.

al. in Nerva-

sis montibus

obsidente à

Vandalis.

al. anno 29.

Paul. Diac.

ait Roma

mortuum.

XLI. Scal.

col.

Patris Scal.

An. XXVIII.

Ioanni ty-

rannidem.

De Ioannē

Ravenna oc-

tisō Socrat. 7.

cap. 23.

Ordinatur.

Anno IV. re-

gni Theodo-

sii. Scal. e.

Anno V. re-

gnavit Gai-

sericus. Scal.

NB.

Hermenricus

ur Scal. &

supr.

al. Richilda:

Vide Baron:

tom. 5. an.

439.

XLVIII.

Scal.

XLII. Scal.

Commiliti:

bus & exer-

citu instante

sciam pul-

cherrimam

sores Theo-

odosiam Ro-

ginam efficit

& ipse & c.

Scal.

Terræ motus

III. fuerunt:

Post Sol ab

ocafu ad A-

quilonem è

cælo rubens

quasi ignis;

ac ut sanguis

efficitur. Sic

Scal. edis:

Theodorici:

Scal:

tes comperisset, sanctum Anianum Aurelianensem Episcopum ad Theodorum regem Gothorum in legationem dirigit, petens auxiliare contra Hunos subsidium: & si superaret, mediam partem Galliae Gothis daret. Cùm à Theodoro rege huius petitioni annuente auxilium fuisset promissum, Aetius legatos mittens ad Attilam regem Hunnorum, obviam petens auxilium contra Gothos, qui Gallias conabantur invadere: si praevalerent Hunni contra Gothos, medietatem Galliae ab Aetio perciperent. Attila Rex cum Hunnis festinans & parcens civitatibus Germaniae & Galliae, contra Gothos super Ligerini fluvium, non procul ab Aurelianis configit certamine. Cæsa sunt Gothorum ducenta millia. Theodorus rex hoc occubuit prælio. Cæsa sunt Hunnorum centum quinquaginta millia. Civitas Aurelianis orationibus be-

*Thorsimodus. Scal.*

Campania. Thorsimodus filius Theodori, qui ei successit in regno, collecto Gothorum exercitu, patrem ulcisci desiderans, cum Attila & Hunnis Mauriaco configit certamine, ibiq; tres dies utraq; phalanges invicem præliantes: & innumerabilis multitudo gentis occubuit. Aetius cum esset strenuissimis consiliis, per noctem ad Attilam veniens, dixit ad eum: *Optabile duxeram, ut tua virtute regionem hanc à perfidis Gothis potuissem eripere: sed nullatenus fieri potest: cum usq; nunc cum minimis pugnatoribus prælias: hæc nocte Theodoricus germanus Thorsimodi cum nimia multitudine & fortissimis Gothorum pugnatoribus advenit: hæc non sustines. atq; utinam vel evadere possis.* Tunc Attila dedit Aetio decem millia solidorum, ut per tuum ingenium Pannoniam repedaret. Ipsaq; nocte

*Thorsimodus. Sustinebis. Scal.*

*Thorsimodus. Scal.*

*Thorsimodus. Scal.*

Aetius ad Thorsimodum perrexit, dicensq; ei causam consimilem: quod apud viles Hunnorum pugnatores usq; nunc pugnaverit; nam maxima multitudo & fortissimi pugnatores à Pannoniis ipsa nocte ad Attilam venerat, & audissent fratrem suum Theodoricum maures Gothorum occupasse, regnumq; velle arripere: nisi festinus ad residendum pergeret, periculum adeo grande haberet. Acceptis idemq; Aetius à Thorsimodo XM. solidis, ut suo ingenio à persecutione Hunnorum liberati Gothi ad sedes proprias remearent: protinus abierunt. Aetius vero cum suis etiam Francos secum habens, post tergum duxerat Hunnorum, quousque Turingia à longe profecutus est; præcepitq; suis, ut unusquisq; nocte, ubi manebat, decem ipsarum focos facerent, ut immensam multitudinem simularent. Quievit hoc prælium Aetii consilio: Gallia ab adversariis liberatur. Postea cum à Thorsimodo regi & Gothis hæc factio perlata fuisset, requirente promissionem Aetii implendam; & ille renueret, per pacis iura orbiculum aureum gemmis ornatum, pensans libras quingentas, ab Aetio compositionis causa transmittitur Thorsimodo: & hæc iurgia quieverunt: quæ species devotissimè usq; in hodiernum diem Gothorum thesaurus pro ornatu veneratur & tenetur.

*Cum Momi. vi. fort. ar. eis. Scal.*

*Periculum ad declinandum abier. Scal. adires. al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

*al. Turingia.*

Anno tertio Principis Martiani Hunni in Italiam irruunt, eamq; deprædantur aliquantis civitatibus direptis, divinitus partim fame, partim morbo quodam, plagis cælestibus finiuntur, iussu Martiani ab Aetio duce cæduntur, in sedes suas coacti revertuntur: & mox Attila moritur. Thorsimodus Rex Gothorum à Theodorico & Friderico fratribus interficitur. Cui Theodoricus successit in regno.

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

*al. secundo. Scal. recte.*

Tertio regni Marciani Principis anno regina moritur Pulcheria. Aetius Dux & patritius fraudulentè Valentiniani Imperatoris manu propria occiditur.

*Quarto. Scal. recte.*

*Alii Manianum vocant.*

*Ex consiliis XLIII.*

*corrige: an- no si de Ma- ioriano in- telligat.*

*Scio à qui- busdam hic ponit Maxi- mianum tyran- num, qui post duos menses pretempus: de quo forte noster.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

*Intra fide cū imperio ad Svevos leg. mittit. Scal.*

Septimo regni anno Principis Martiani per duos Barbaros familiates Valentinianus occiditur. Post quem mox Maximianus ex consulibus, XLI. Romæ Augustus appellatur. Qui cum Imperator factus relictam Valentiniani sibi duxit uxorem. Maximianus quarto regni sui mense in urbe Romæ tumultu militari occiditur.

In ipso anno Avitus Gallus ab exercitu Gallicano, primo Tolosæ, dehinc apud Arelatum Augustus appellatus Romam pergit.

Obtenta monarchia per Avitum Gallum, qui à Romanis evocatus & susceptus fuerat Imperator: Gaisericus sollicitatus [relictam Valentiniani & malam famam dispergit] priusquam Avitus Augustus fieret Romam ingreditur, ditatusq; opibus Romanorum, Carthaginem redit, relictam Valentiniani & filias duas & Aetii filium Gaudentium secum ducens. Legati à Martiano pro unanimitate mittuntur. Imperatori & sic Martianus & Avitus concordè principatu Imperii Romani utuntur. Svevi Carthaginensium regiones quas Romanis reddiderant, deprædantur. Svevi Tarraconensem provinciam vastant. Theudoticus rex post irritam fidem imperii in Svevos legatos mittit, ut se à provinciis, quas invaserant, removerent. Consilio & consensu Aviti Imperatoris Theudoricus rex contra Svevos movit exercitum & in Tarraconens-

raconensem Campaniam super Urbicam fluium cum Richario rege Svveuorum cō-  
 fligit certamine; plurimisque Svveuis extinctis, ipse Rege placito in Gallicias fuga-  
 titer fecit adgredi, ipsoque in itinere Theudoricus cum Gothis qui in Hispania con-  
 sdebāt captiuitate vastauit, & multas diripit ciuitates; sanctasq; basilicas effregit. Ri-  
 charius ad locum qui Portegale appellatur, profugus redit, à Theudorico captus du-  
 citur & in custodiam redigitur. Svveui oblito regno se tradunt Theudorico, ibique  
 Regnum eorum destructum est. Auitus Imperator legatum ad Theudoricum cum  
 sacris muneribus mittit, nuncians in Corsica cæsa multitudine Wandalarum, Auitū  
 de Italia ad Gallias Arelatem secessisse. Orientalium naues Hispalim venientes per  
 10 Martianum exercitum cæsum nunciant. Occiso Richario rex Theudoricus de Galli-  
 cia ad Lusitaniam venit. Svveui denuo regem Maldra sibi consecrant. Theudoricus  
 Emeritam deprædari molitur. Auitus III. anno quam à Gothis & Gallis factus fuerat  
 Imperator, Gothorum promissis destitutus & auxilio, caret imperio & vita. VII. anno  
 imperii sui moritur.

ROMANORVM XLII. MAIORIANVS in Italia, & Cōstantinopoli LEO Augusti appel-  
 lantur. Theudoricus aduersus sibi nunciis territus mox post dies Paschæ de Emerita e-  
 greditur, Gallias repetens; partem ex ea quam habebat multitudinem variæ nationis,  
 cum ducibus suis ad campos Gallicia dirigit: qui dolis & periuriis instructi, ad Svve-  
 uos, qui remanserant, iussam sibi expeditionem ingrediuntur, pace fucata solita arte  
 20 perfidia. Nec mora: illis cedit multitudo Romanorum: sanctæ effringuntur Ecclesiæ,  
 omnis ornatus & vsus aufertur, Episcopi & Clerici captiuntur, domus dantur in eēdiis.  
 Agilulfus dum regnum Svveuorum sperat, Portugali moritur. Svveui in solitam perfi-  
 diam versi, Regionem Gallia adhaerentem fluuio Durio circa littora remanentes de-  
 prædantur. Gothicus exercitus duce suo Cyrola à Theudorico rege in Hispanias mis-  
 sus succedit ad Baetiam. Theudoricus duce suo Semnerico exercitus sui aliquantam  
 partem ad Baeticam dirigit. Cyrola reuocatur ad Gallias. Svveui Lusitaniam cum  
 Maldare rege & alii cum Richmundo Gallias deprædantur, Alxeroli ad Baeticam per-  
 tendentes. Maldras germanum suum nomine fratris interfecit; & Portugali castrum  
 inuadit. Legati à Maioriano Augusto & Theudorico, pace inter se inita, ad Svveuos &  
 30 Wandalos diriguntur.

Anno IV. regni Maioriani Maldras rex iugulatur mense Maio. Maiorianus Im-  
 perator Hispanias ingreditur, ad Carthaginensem prouinciam pertendens: nauēs ad  
 transeundum aduersus Wandalos præparare iubet, quas Wandali subripiunt. Maior-  
 ianus Imperator sua ordinatione frustrata ad Italiam repedauit. Gothicus exercitus à  
 Sannerico & Nepotiano Comitib<sup>9</sup> vertitur. Svveuos deprædantur. A Theudorico le-  
 gati ad Svveuos veniūt: recurrunt à Theudorico legati ad gentes pace postulata, & ob-  
 tenta, reuertuntur.

Anno V. Maioriani regni Gaifericus rex à Maioriano Imp. pacem per legatos  
 postulat. Maioriano de Gallis Romam redeunte Romano imperio vel res necessarias  
 40 ordinante, Richimerus Svveuorum consilio Sultus fraude interficitur.

Romanorum XLIII. SEVERVS à Senatu Romæ Augustus appellatur anno impe-  
 rii Leonis quinto. Atrapenus Galliarum Comes & ciuis inuidus Ægidio insignis in-  
 imicus..... Gothorum foederatur. Narbona traditur Theudorico. Mense Iulio in Ga-  
 licia coruscatione villæ exusta, & greges ouium concremati, carnes concisæ, pluuia  
 de cælo mixtæ cadunt: duo adolescentes carne inuicē solidati adhaerentes sunt mor-  
 tui. In Armenia prouincia Fridericus frater Theodorici regis insurgens cum his, cū  
 quibus fuerat, superatus occiditur. Luna XV. tunc conuersa est in sanguineam speciē.  
 Luna V. Sol ab hora tertia vsque ad horam nonam obscuratus est. Vvandali per Mat-  
 cellinum in Sicilia cæsi effugantur. Ægidius Comes veneno periit.

Romanorum XLIV. regnat ANTHEMIVS. Romæ Augustus appellatur. Anno  
 octauo Leonis imperii expeditio ab Africa aduersus Vvandalos ordinatur. Per Theu-  
 doricum Salla legatus mittitur ad Remundum Regem Svveuorum; qui reuersus eum  
 à fratre suo Theudorico nunciat esse interfectum. Gothi qui ad Vvandalos missi fue-  
 rant suprædictæ expeditionis rumore perterriti reuertuntur. Conimbra ciuitas in pace  
 decepta domibus destructis cum aliqua partem murorum, habitatores capti atque  
 dispersi, & regio desolatur & ciuitas.

Anno II. Anthemii in medio Tolosæ ciuitatis sanguis erupit de terra, & tota  
 die fluxit; significans Gothorum dominationem sublatam, Francorum adueniente  
 regno. Exercitus Leonis aduersus Vvandalos cum tribus ducibus descendit. Richi-

al. Vrbeam.  
 al. rege pla-  
 tato. locus  
 corrupt<sup>9</sup> est  
 Ferrur Scal.  
 al. Portuga-  
 lo. Portogale  
 Scal.  
 Profugus rex  
 Scal.  
 De Gallis.  
 Aitru sibi  
 constitunt.  
 Qui à Van-  
 da i. Gothis,  
 & Gallis  
 XLIV.  
 Se in consilio  
 expedit. in-  
 grad. Scal.  
 Illic ceditur  
 Scal.  
 Sacer orna-  
 tus Scal.  
 al. Gallia.  
 Ad Theudo-  
 ricum regem  
 Scal.  
 al. Sumerico.  
 al. Gallias.  
 al. Ætoli.  
 vocant; alii  
 Verulos. He-  
 ruli Scaliger  
 germani Se-  
 nomur fra-  
 trem interfi-  
 ciunt; &  
 Portug. cast.  
 inuadunt.  
 Scal.  
 Pro pace ma-  
 ter se in eun-  
 da. Scal.  
 Frustratus,  
 Scation repe-  
 tit. Scal.  
 Emititur.  
 Consilio sul-  
 tas. Scal.  
 Vide Marcel-  
 lin. & Cassi-  
 odor.  
 Eū interfecit.  
 XLV.  
 Alii vocant  
 Atrabenum.  
 Ares pennus  
 Gallus comis  
 & ciuili. Sc.  
 Foedere Nar-  
 bonam tra-  
 deret. Th. Sc.  
 In Gallia. Sc.  
 Fame concis-  
 sa. Scal.  
 al. Mamo-  
 nicana. Ar-  
 moricana.  
 Scal.  
 XLVI. Scal.  
 An. II. Leo.  
 al. Renuf  
 mundū Re-  
 mis mundū.  
 Scal.  
 al. suprædi-  
 cta expediti-  
 one Roma-  
 norū. & Sc.  
 Sed Romanus  
 legit  
 Forte direpta  
 ut supra.

*Richem-  
vna.  
Degradato  
focero ad pri-  
vum eum ade-  
git filio eius.  
Scal.*

*Gaiserici  
Scal. Bisto-  
ria vet. cod.  
Sed bifaria  
rectum.  
Hactenus e-  
ditio Scali-  
geri. Vide de-  
inceps Caroli  
Sigonii Chro-  
nica de occi-  
dentis impe-  
perio, Se-  
quentia e-  
nim ut fabu-  
loja magna  
partē ubi  
cio indigni  
videntur.  
Eadem Ai-  
mo in lib. 11.  
de gest.  
Frang.*

*al. Polbré-  
inum.*

meris gener Anthemii Imperatoris & patricius factus adfatim degradatum ad priva-  
tam vitam filio eius occiso. Aduersus Romanorum imperium conuenere Vvandalii,  
consulentes Gothis, vt eodē tempore hostiū legatos deserentes, partē etiam Lusitaniæ  
deprædentur. Richimundo cum Svveuis ad Imp. transeunte. Durissimus extra solitū  
hoc eodem anno imber hyemis & æstatis, autumniq; fructuū mutatione diffunditur.

Temporibus Imperatoris Honorii regnum Gothorum post captam Romam  
bifaria diuisione partitur; & qui in Italia consederunt, ditioni imperii se tradunt: reli-  
qui Aquitaniæ prouinciæ, ciuitate Tolosa eligentes sedem, Regem eligunt Ataulfum:  
postea, vt supra gesta confirmant, à Gothis regnatum est. In his vero qui in Italia con-  
sidentes, Romano pertinebant imperio, Theodoricus natione Macedo permissu Leo- 10  
nis Imp. principatum assumpsit, sicut huius lib. gesta testantur. Nam ille alius Theu-  
doricus Theodori regis filius natione Gothus fuit. Natiuitas Theodorici  
regis ex genere Macedonum ita fuit, qui in Italia Gothis & Roman. regnauit. Ida-  
cius patricius & vxor eius Eugenia cum sine liberis essent, & haberēt in ministerio cre-  
ditum sibi puerum nomine Theodorum & puellam nomine Liliam: quos cum com-  
perissent diligentes se, coniugium permiserunt copulare; erantq; ambo natione Ma-  
cedones, vnde parui captiui erant adducti. Eugenia iussit puellæ cum ad viri coitum  
accesseris, quodcunq; eadem nocte sopore somnii visaueris, mihi in crastino narrare  
non fileas; quia creditur veritate subsistere, quod nubentes prima nocte visauerint.  
Qui cum coniugati eadem nocte fuissent, vidit puella somnium, quod nata illi fuisset 20  
arbor exiliens de vmbilico ventris tam excelsa, quod nubes penetraret. Narrauitque  
viro somnium, iussione dominæ suæ & visionem quam viderat: dixitq; ad eam vir su-  
us, cum steteris in conspectu dominæ tuæ; eo quod sine liberis est, sic dices ad eam, Vi-  
savi hac nocte equum & equam, ambos pulcherrimos cunctorum & comam nimia  
pulchritudine habentes: sequebatur eos tertius equus paruulus eorum consimilis &  
ambulabant in domo dominorum meorum. Quod cum dixeris, inuenies gratiam in  
conspectu eius. Surgensq; Lilia, omnia sicut vir præceperat, protinus nunciavit do-  
minæ suæ. Eugenia cum audisset viro narrat, putauerunt liberum esse futurum; reple-  
ti gaudio Theodorum & Liliam liberos esse iusserunt, & per tabularum scriptionem  
firmantes etiam rebus plurimis ditauerunt. Conceptum Lilia peperit filium no- 30  
mine Theodoricum; qui diligenter nutritus est: Idacio & Eugeniæ præsentatur cum  
puero quem secum esse iusserunt, tanto eum amplectentes amore, ut ipsum sibi adop-  
tarent in filium. Crescensq; puer decorus valde cubitum super aliorum staturam effe-  
ctus est, prudens & fortis valde. Defuncto Idacio & Eugenia præcepto Imperatoris  
Leonis Theodoricus iussus est militare, duodecimq; an. militiam agens tantæ fortitu-  
dinis & ingenii prælia gessit, primum vt ab omnibus senatoribus palatii  
vehementer diligeretur. Post triennium sagaci inuidiæ morbo aduersus eum dolore  
fremebant, inuestigantes, quali iussu Imperatoris interiret. Ptolomæus quidam ex se-  
natoribus huius consilii tacitus contrarius vehementer, cum Theodorico amicitias  
iniens, vsque diem obitus custodiuit. Gothi postquam Romam vastauerunt, & ter- 40  
ram Italiæ possederunt, seditioni Imperatoris Leonis spontanei tradiderunt.... Vt ab  
Odoagro rege & Erolis & reliquis vicinis gentibus assidue vastarentur, per legatos  
Leonem Imperatorem postulauerunt, vt Theodoricum eis institueret patricium, vt  
per ipsum aduersariis resisterent. Quod Leo Imperator clementer annuens, cum con-  
sensu senatus Theodoricū Romam direxit: qui à Romanis seu Gothis patriciatus ho-  
nore gloriose susceptus est, & cum Herolis plurima prælia gessit. Nam quadam die cū  
apud Odoacrum regem & Herolos Theodoricus cum Gothis prælium concitasset,  
Theodoricus fugiens cum suis Rauennam ingressus est: ibique mater sua Lilia obuiā  
veniēs, increpans eum dixit, *Non est ubi fugias fili, nisi vt leuem vestimēta mea, vt ingrediaris*  
*uterum de quo natus es.* Quod ille audiens nimium confusus, cum suis quos potuerat 50  
reperire, plus mori volens quam viuere, obuiam Odoagro & Herolis exiuit. Qui cum  
eis imparatis & dispersis obuiasset, tandem cum paucis eos superat: resumptis viribus  
Gothi se colligentes persequuntur Odoacrum: quem cum vxore & liberis vinctum  
interfecit; gentemque & regnum Herolorum deleuit. Quod cum perlatum Leoni  
Imperatori fuisset, & senatus sapius suaderet, vt Theudericum deleret, præcepit eū  
ad se venire: Theudoricus collectis secum vtilissimis pugnatoribus Gothorum, arma-  
tusque, vt qui nobilis erat vtrinque duodecim millibus tantum euectu nauali quasi  
obediens in occursum Leonis Imperatoris Constantinopolim venit. Amicus eius  
Ptolomæus nullo ingenio scire poterat, qualiter eidem res, quæ agebantur, narraret,  
nisi tantum in consilia prudentissime & subtili ordine, qui Theodorico erant contrarii



destruebat. Decretum Imperatoris Leonis & senatus erat, ut cum in palatium ingre-  
 deretur, à cunctis membratim & separatus à suis interficeretur. Consilio Ptolomæi  
 amici sui de hoc periculo liberatur, dicentis ad Imperatorem, non est  
 utile gloriæ tuæ, ut homo ille sic fraudulenter interficiatur, ne dictum sit à suis qui  
 tum eodem venerunt, quod non publice eum potuissetis interficere, nisi ingenio-  
 se separatim à suis. Sediube eum vinctum tenere, & mittantur seniores Senato-  
 res ad castra Gothorum foris ciuitatem, narrantes eis, qui cum Theodorico venerunt  
 offensionem Theodorici & iram gloriæ tuæ, eo quod dignus est morte; ipsi decernant  
 utrum capite truncetur, an bestiis deuorandus tradatur. Cumque placuisset consiliū  
 10 Ptolomæi, transmissis quinque Senatoribus, qui præerant cæteris, & Ptolomæus cū i-  
 psis hæc verba Gothis nuncianda. Ibiq; Ptolomæus secretissime mittens puerum,  
 nuncians Gothis, ut cum ipse & reliqui Senatores eis verba hæc narranda, accederent,  
 eos Gothi cingerent & ligarent, imperatori mandantes, nisi dominum nostrum The-  
 odoricum viuum & saluum nobis redderet & sacramentis firmaret incolumes nos  
 cum ipso remeare permittat, Senatores hos interficimus, & aduersus ciuitatem hanc  
 qua virtute possumus præliabimur. Quod cum consilio Ptolomæi fuisset impletum,  
 Theodoricus vinctus in palatio tenetur, & Ptolomæus cum sociis itemq; vinctus sub  
 eiusmodi ordine tenetur a Gothis. Vellet nollet Imperatorem Theodoricum sa-  
 num Gothis reddidit. Insuper promittens eum cum suis incolumem patriæ  
 remeare. Saluatus Theodoricus consilio Ptolomæi, regressus Romam Aua-  
 20 ris bellum intulit; plurimæ strages vtrinque factæ: Hunni Italiam inundantes  
 Theodoricum & Gothos superant, plurimas ciuitates Italiæ vastant. Tandem Theo-  
 doricus resumptis viribus irruit super Auaros, quos victos Pannoniam in fugam dirigit  
 quos cū sequeretur ut finibus in Pannonia non est ausus ingredi; ibiq; tum castra loca-  
 uit, cum quatuor pueris in equis sedentibus extra castra sibi quintus egressus est, ut  
 præuideret, ne forte Auari denuo aduersus ipsum insurgerent. Cum iam procul à ca-  
 stris esset, Auar, nomine Xerxes utilissimus cunctorum singulis ad præuidendum  
 Theodoricum, cum casu ei obuiasset & a Theodorico conspectus fuisset, missi à Theo-  
 30 doricis tres viri bellatores, ut eum aut viuum caperent, aut interficerent. Quos Auar  
 fugam fingens, singulatim interfecit. Denuo Theodoricus alios tres viros ad ipsum  
 capiendum direxit, qui iterum ab ipso interfecti sunt. Postea Theodoricus singulare  
 certamen cum Auaro iniuit; quem conto in brachium percussit: diutissime inuicem  
 cum equis girantes, à Theodorico Auar superatus est. Quem vinctum Theodoricus  
 secum ducit ad castra: quem cum cognouisset fortissimum esse in bello, verbis &  
 blanditiis ei suadebat, ut suo sacramento fidem Theodorico promitteret, & eum post-  
 eam multis muneribus Theodoricus ditaret. Quod Auar Xerxes nomine vehementer  
 renuens, fidem promittere noluit, nisi ad terram suam cupiens remeare. postea minis  
 & diuersis afflictionibus à Theodorico coactus est: sed tamen eius imperium dene-  
 gans, fidem penitus promittere noluit. Cumque vehementer renueret, permisit eum  
 40 Theodoricus ad patriam remeare. Natans cum equo per fluuium Istrum, ait, Libera-  
 rus sum ab dominatione tua: libero me arbitrio esse cognosco: nihil super me est  
 tua potestas: reuertat ad te, eroque tibi fidelissimus cæteris. Quem Theodo-  
 ricus multis opibus ditans, cunctis dilectissimum habuit: & cum plura prælia  
 cum Wandalis & Sveuis cæterisque gentibus habebat, eum semper proximum &  
 fortissimum præliantem suæ custodiæ in agminibus cognoscebat, ideoque à Theodo-  
 rico vehementer dilectus est. Cumque utilitas Theodorici & prælia quæ gesserat, per-  
 lata ad aulam Imperatoris fuissent, Leo Imp. iussit eum denuo venire, consilio Senatus,  
 ut tractatū perficerent, quem de ipso inierant. Iuramento Senatores cōstringit, ut huius  
 cōsiliū nullus proditor esset: & si quis agnitus esset, capite puniendus esset. Tunc Theo-  
 50 doricus dirigens secreta puerum ad Ptolomæum, inquirens quæ suæ utilitati proficerent, ait  
 veniret, aut forsità oporteret renuere. Ptolomæus his verbis secretissime dixit ad pue-  
 rum, Nihil penitus Theodorico remando, hodie dies festus est, iussione Augusti omnes  
 Senatores in aula imperii discumbent ad prandium, tu vero ad instar pueri mei mihi ad  
 dorsum obediens, diligenter attende, quod ad Senatum loquat fabulis, protinus re-  
 uertens nuncies ad eum qui te misit. Quod cum puer ille huius eadem die obediret,  
 discumbentibus Senatoribus ad prandium, dixit Ptolomæus, Lætus dies huius prandii  
 sit, iocundemus in fabulis. Cum esset Leo fortissimus bestiarum, fuit electus à cunctis  
 bestiis rex, venientesq; cuncti in eius occursum, cum esset iam hora prandii, venit cer-  
 uus. Cum adorasset leonem, apprehendit cornu eius, ut ei ceruus esset ad pran-

*Apologus de  
 Ceruo.*

dium: ille vehementer retrahens cornu amisit, cursuque veloci fugit in eremum. Iussu Leonis inter has bestias missa est vulpes, ut eum venientem subuerteret. Illa cum sit ingeniosa, artis suæ iuramentis non pauca sacramentis præuentum ceruum in conspectu Leonis adducit. Qui cum adorasset Leonem ab ipso Leone capitur, & membratim disrumpitur. Vulpes illa furtim ablatum cor eius comedit. Cor cerui ad manducandum inquirens leo & fremens vehementer: omnes bestię pauē factę tremebant, eo quod cerui cor inuenire non potuissent, dixerunt, Vulpes quę eum adduxit, ipsa proximior cunctis fuit, quando disruptus fuit, illa furata est cor eius. Apprehensa cum esset in pœna & quæreretur ab ea, ut redderet quod furauerat, dixit, Sine culpa pœnas patior. Cereus ille non habuit cor: nam si cor habuisset, ego ei præua- 10 lere non potuissem, nec huc vnquam venisset, primum amisso cornu vix tandem euasit; quo pacto cor habens hic reuerti potuerat. Puer ille diligenter audiens memoria retinens, Theodorico velociter narravit consilium Ptolomæi: iterum Theodoricus de periculis liberatur. Post hæc remansens ditioni Imperii cum summa felicitate XXV. annis cum Gothis regnavit. Fiunt omnes anni quibus Theodoricus regnum tenuit in Italia, triginta duo. A finibus Pannoniæ vsq; ad Rhodanum fluuium: a Tyrreno mari vsq; alpes, Penninas & Isera fluuium. Vnum tantum modium plenum terrę annis singulis ærariis publicis soluebat, ut diceretur, Theodoricus rex modium plenum ærariis per singulos annos reddet publicis, decretam imperii, ut amplius ei nullo tempore quæreretur. Ciuitates vniuersas quas regebat, miri operis restaurari & muniri 20 solertissime fecit. Palatia quoq; splendidissima Rauennę vrbis, Veronę & Papię cui Ticinum cognomentum est fabricari iussit. Tantę prosperitatis post regnum tenuit, pacem cum gentibus habens, ut mirum fuisset. Cum filiam SIGISMVNDVS rex Burgundionum habuit vxorem.

Quadam vice Clodoueus rex Francorum & Alaricus rex Gothorum, qui sedem Tolosę habebat, post multa prælia quę inuicem gesserunt, intercedentibus legatis cum pacem inire cœpissent huius convenientiæ, ut Alaricus barbam tangeret Clodouei effectus patrinus, perpetuam ad inuicem pacem seruarent, & ad huius placita conuentionis nec Francus nec Gothus armatus penitus accederet. Statuentes diem ad locum designatum ad inuicem; ibiq; legatus Clodouei Paternus nomine ad Alari- 30 cum accessit, inquirens vtrum eo habitu Gothi sine armis quod sponderant, placitum custodirent; aut forte more solito, ut post probatum est, mendaces apparerent. Cum loqueretur Paternus cum Alarico rege, nuncians salutem Clodouei; & diligenter inquirens, quo ordine deberent coniungere, Gothi fraudulenter buxos probaculis in manu ferentes. Apprehensum vnum ex his Paternus extrahit dicens, Mendacia tua placita sunt, rex, ut fraude coneris cum tuis Gothis dominum meum & Francos decipere. Accepto placito cum Alarico spondens Paternus pro Francis ad iudicium Theodorici regis Italicę, huius rei terminus fieret. Ibi legatus Alarici regis & Paternus directus à Clodoueo ad conspectum properant Theodorici. Exponens per ordinem Paternus causam Clodoueo & Francis quod legatus Alarici denegare non 40 potuit, nisi tantum petens, ut iudicium Theodorici finiretur. Cogitans in semetipso Theodoricus huius causę euentum & futuris temporibus quę oportebat oblivioni non tradens, zelum aduersus hos duos reges retinens, dicens, His legatis in crastinum, quod attentius huius rei pro pacis concordia ut iustitię ordo poposcerit, cum senioribus palatii pertractare potuero, fratribus meis cum integra dilectione & amore profuso mandare non fileo: tractansq; in arcano cordis quod iam olim celauerat, cupiens hos duos reges ad inuicem semper esse discordes, tale inter eos demum iudicium terminauit, ut difficile Gothi, quos Alaricus regebat huius culpa completeretur; ut veniret legatarius Francorum sedens super equum, contum erectum tenens manu ad aulam palatii Alarici, & tam diu Alaricus & Gothi super eos solidos iactarent, quo- 50 usque legatum & equum & acumen conti cum solidis cooperirent. Reuinciantes legati Alarico protinus, quod Theodoricus huius rei terminasset iudicium. Et cum esset difficile hæc Alarico & Gothi supplere, volentes fraude Paternum legatum Francorum decipere, qui in solario, misso per noctem quod suppositum erat, ruens fracto brachio vix tandem euasit. Ducensq; eum Alaricus in caltrum, suos ostendens thesauros, cum sacramento dicens; amplius solidos non habere, quam ad præsens arcis plenis ostenderit. Vbi Paternus vnum solidum de pugno extrahens suo proiecit dicens, His solidis sit arrabo ad partem Domini mei Clodouei regis & Francis. Reuertens ad Clodoueam narrans per singula. Clodoueus aduersus Alaricum arma cōmo- uet,

*Almoim. mo-  
dium numo-  
rum explicat  
lib. 1. cap. 10.*

*al. Vicos. Ai-  
moim. vocat  
ferreum ostij  
obicem lib. 1.  
cap. 20.*

uet, quem in Campagna Nodauensi X. ab vrbe Pictaua milliario interfecit, & maximam partem exercitus Gothorum ibi gladio trucidauit, regnumq; eius à Ligeri fluuiio & Rhodano per mare Tyrrhenum & montes Pireneos vsq; Oceanum mare abstulit, quod hodieq; ditione condigna permanet ad regnum Francorum.

THEODORICVS cum Papam Romæ Apostolicum virum IOANNEM sine culpa morte damnasset, & Symmachum Patritium nullis causis existentibus itemq; trucidari fecisset, ira percussus diuina, à germano suo Gaiferico interficitur. Fertur in dialogis .... *Greg. dial. lib. 4. cap. 10.* sancti Gregorii à quodam sacerdote visibiliter ab ipso Pontifice & Patricio Theodoricus vinctus trahi in Siciliam in ollam ignis.

10 CROCUS rex Wandalorum cum Svveuis & Alanis egressus de sedibus Gallias appetens, consilio matris nequissimo utens, dum ei dixisset, Si nouam rem volueris facere & nomen acquirere; quæ alii ædificauerunt, cuncta destrue, & populum quem superas, totum interfice: nam nec ædificium melius à prædecessoribus facere potes neque plus magnam rem per quam nomen tuum eleues. Qui Rhenum Moguntiaæ ponte ingeniose transiens, primum ipsamq; ciuitatem & populum vastauit: deinde cunctas ciuitates Germaniæ vallans, Metis peruenit, ubi muro ciuitatis diuino nutu, per noctem ruente, capta est ciuitas à Wandalis. Treuerici vero in harenam huius ciuitatis quam munerant, liberati sunt. Post hæc cunctas Gallias Crocus cum Wandalis, Svveuis, & Alanis peruagatus, alias obsidione deleuit, aliasq; ingeniose irrumpens  
20 vastauit. Nec vlla ciuitas, nec castellum ab eis in Galliis liberatum. Cumq; Arelatum obsiderent Crocus à Mario quodam milite captus & vinculis constrictus est. Qui ductus ad pœnam per vniuersas ciuitates, quas vastauerat, impiam vitam digna morte finiuit. Cui Trasemundus successit in regno. Alemanni aduersus Wandalos arma commouent. Vtrique consentientes ad singulare certamen praliandum duos miserunt. Sed ille qui à Wandalis missus est, ab eo qui ab Alamannis, superatus. Victusq; est Trasemundus & Wandali. Et secundum placitum Trasemundus cum Wandalis, Svveuis, & Alanis, Galliis prætermisissis, Hispanias appetiuit, ibique multos Christianorum pro fide Catholica interfecit. Post paucum temporis mare traducto in Mauritaniam, credo diuino nutu, fera ducente cum Wandalis transuadendo transiuit, vt fertur, mare, vbi septem millia passuum latitudinem esse scimus. Mortuo in  
30 Mauritania Trasemundo Hynericus mente crudelior Wandalis successit in regnum terram totam occupans, nimias strages in Christianos exercuit, conciliante Cyrola Hæreticorum Episcopo, cuius persecutione plurimi de numero Christianorum martyrii palma sunt coronati. His diebus Eugenius & Vindemialis Episcopi miras virtutes in Christi nomine ostendebant, etiam mortuos suscitabant. Cyrola quendam hominem præuentum datis quinquaginta aureis, suscipit vt se cæcum fingeret & clamaret coram Honorico rege, Cyrolæ virtutibus lumen se accipere, quo facto Cyrola cæcus efficitur. Postea oratione Eugenii lumen recepit. Instigante Cyrola ab inuidiæ morbo, Honorico iubente Eugenius capite truncatur. Longinus & Vindemialis diuersis pœnis afflicti pro Christi nomine ad æternam migrabant beatitudinem. Honoricus merito exigente propriis se morsibus laniauit, indignam vitam iusta morte finiuit.

Cui Childericus successit in regno. Ipso defuncto Childemerus regnum suscepit, apud quem Belisarius fortissime dimicauit. In quo regnum Wandalorum finiuit.

Iustinianus priusquam temporibus Iustini Imperatoris regnum assumeret, cum esset Comes castrorum, & Belisarius Comes Stabularius, erant inuicem nimia dilectione complexi, iurantes sibi, quatum cuiusquam ex his causa proficeret, parem sibi semper fidem seruarent. Cum quadam die inter duas germanas de lupanari electas ex genere Amazonas sibi concubitum meridie sub quadam arbore in pomerio  
50 senior Antonia cum Iustiniano distribuisset, Iustiniano sopore depresso sol declinans caput eius incaluit. Veniens aquila diuino nutu eodem dormiente, calorem solis extensis alis obumbrabat. Quod cum Antonia vigilantibus fuisset reperiunt, sperans hoc signo Iustinianum imperium assumere, expergescens à somno dixit ei, Si Imperator effectus fueris, erit digna ancilla tua tui concubitu. Et ille subridens, reputans se difficile hoc esse honore dignum, dixit ad eam, Si Imperator effectus fueris, tu mihi eris Augusta. Commutatique ad inuicem annulis ait Iustinianus ad Belisarium, Scias inter me & Antoniam placuisse, Si ego efficior Imperator, ipsa sit mihi Augusta. Annulis enim commutatis hoc foedus iniuimus. Dixitque Antonina, Si soror mea tibi Augusta, ego Belisario matrona efficiar.

*Greg. dial. lib. 4. cap. 10.*

*Ipsa ait Tran-  
simido suc-  
cessisse Hilde-  
ricum filium  
Hunerici ex  
filia Valentia-  
niani Imp.*

*Gilimerum  
vocant alijs.*

Dixitque Belisarius diuino nutu, Si Antonia Augusta efficitur, tu stratus mei matrimonio sociaberis: itemque anulis cōmutatis abierunt. Nec multo post tempore Iustinus Imperator bellum in Persas mouit; qui cum Chalcedonem transisset, morbo periit. Consensu itaque Senatus & militum eleuatus est Iustinianus in regnum, oppresso rege Persarū, cum uinctum eum Iustinianus teneret in cathedra quasi honorifice sederet iussit, perquirens ab eo ciuitates & prouincias reip. restituendas, quo facto pactiois uinculum firmaret. Et ille respondebat, Non dabo. Iustinianus dicebat, Da eas. Ab hoc loco ubi hæc acta sunt, ciuitas nomine Darea fuit data est Iustiniani iussu, & vsque in hodie diem hoc nomine nuncupatur. Post receptas prouincias & ciuitates plurimas quæ à rege Persarum huiusmodi ordine Iustinianus 10 suæ ditioni assumpserat omnibusque firmatis, permisit eum in Persia regnum recipere. Reuertens Iustinianus cum magno triumpho, Constantinopoli sedem tenuit imperii. Antonia sumptis secum quinque aureis, duos dedit ostiariis, à quibus permittitur introire palatium, tres uero dedit tenentibus uelum, ut suam causam permitteretur suggerere Imperatori, dicens ad Iustinianū. Clementissime Imperator, iuuenis aliquis in hac ciuitate dedit mihi anulum in sponsalem arram, & meum sibi accepit, promittens & sacramento firmans, aliam se non accepturum, sed me habiturum uxorem. Dilatur hæc causa. Et illa, Iube, inquit, piissime Imperator, ut fiat. Dixitque Iustinianus; non licet hanc promissionem, si facta est, mutare. Tunc porrigens anulum, Dominus, inquit, cognoscat, cuius fuerit anulus iste: & quis eum mihi dederit, te 20 latere non potuit. Cumque cognoscens Iustinianus anulum quem dederat, recordatus fuisset suæ promissionis, iubet eam in cubiculo intromitti, uelut in splendidissimis, suoque strati in nomine Augustæ sociauit. Quod cum perlatum fuisset in populo factione senatus, uulgus clamitat, Domine Imperator redde mulierem nostram. Quod Iustinianus audiens, diligenter inquirens initium factionis huius, duos ob hoc uerbum Senatores interfecit. Omnes quieuerunt in posterum, ne quisquam audebat exinde uerbum proferre. Accepit & Belisarius Antoninam uxorem. Cum unico amore Iustinianus diligeret Belisarium, & eum Patricium partibus Africæ, quæ à Wandalis fuerat occupata, instituisset, eumque multis opibus assidue daret, quærebant Senatores ob inuidiam, quo pacto eum perdere potuissent, dicentes 30 Iustiniano, unanimitè ingredientibus, singulatim ad eum, Si Belisarii consiliis uoluissimus succumbere, iam olim ab Imperio fuisses degradatus. Ipse disponit ut tibi succedat in regno. Quod ille audiens, tacite aduersus Belisarium zelum ducens, cum consilio senatus iubet eum ab Africa Wandalos expugnare. Ibi fortissimi uiri & multæ legiones militum à Wandalis sepe fuerunt trucidati. Belisarius habuit pueros proprios XII. millia quos propriis stipendiis alebat, & uiros fortes ad præliū & de patriciatu XIX. millia præliatores uiros qui procedebant ad bellum. His auditis Belisarius cum arbitraretur impossibile, Wandalos superare se posse graui mœre perterritus ad propria remeauit. Cumque eum Antonina afflictum & mœrentem uidisset, & non posset cognoscere quæ hæc esset afflictio, solite à pueris requisit: nec quisquā ei hanc rem 40 indicare poterat dum omnibus illis esset incognitum. Reuertens ad ipsum, dixit, Domine mi, quare mœre deprimeris, & more solito ueniens de imperio non lætaris? ne forte aliquid sit offendiculi. Indica mihi huius causæ euentum, forsitan ancilla tua dabit tibi consilium oportunum, ut uertatur mœror in læticiam. Dixitque Belisarius ad eam; hæc causa consilia mulierum non poscit, nec quicquam est tecum in hanc rem utile. Illa uero cum esset Christiana narrat uiro suo dicens, scriptum est: Saluabitur uir infidelis per mulierem fidelem. Indica mihi, quæ sit ista conditio. Credo de omnipotentis Dei uirtute ut detur tibi consilium diuina inspiratione, ut possis dies malos euadere. Belisarius hæc audiens narrat uxori decretum Imperatoris esse, ut contra Wandalos iret ad bellum. Dixitque Antonina ad eum. Voue, te deinceps 50 baptizandum, & Christum Dominū & Trinitatē inseparabilē crediturū fideliter: atque illius uirtute & solatio Wandalos superabis, & eris ob hoc gloriosior quā fuisses. Quod Belisario deuotissime se impleturū promittente, dixit ad eū Antonina. Duodecim millia puerorū quos proprios habemus, de illis adhibe tecum quatuor millia & XIX. patriciatu tui pugnatore adhibe tecum XII. millia. ibis cum eis terreno exercitu, & ego de pueris octo millia, & ex militibus sex millia: uado euectu nauali, & statuta die pariter undiq; circundemus castra Wandalarum. Diuino protecti auxilio superabimus eos. Domine mi, si usus fueris consilio ancillæ tuæ, prouidentia Dei optata perfi-

Belisarij uxorem Antoninam uocant, testis Procopius.

1. Cor. 7.

perficies, qui nobiscum in domo sunt vt non te cognoscant mœrentem, quid corde re-  
 tineas hilari vultu significa. Cum vero tu terrenū, & ego maris iter arripimus, signum  
 datur inuicem, noctis tempore focus tui in littore faciant, & nos lucernas in nauibus  
 erigemus causa significandi aduentus nostri. Nec oportet quenquam vrgeri, sed pari-  
 ter phalanges vtrinque circūdemus inimicorum. Cum fuisset consilium huius rei An-  
 tonina vtile vterque sic properant. Vvandalī & Gildimer eorum princeps comperto  
 exercitu terreno, nauale prælium post tergum penitus ignorantes, castra metantur su-  
 per litore maris, liberis & mulieribus dimissis contra Belisarium procedunt ad bellum.  
 Cum iam prope conflictum adessent certaminis, Antonina cum suis exiit in litora;  
 10 omnesque liberos & mulieres Vvandalorum deleuit, nec animal aliquod ex illis viue-  
 re permisit. Nuncius velocissime ad Gildimerem peruenit, vxores & liberos Vvan-  
 dalorum fuisse deletos. Gildimer & Vvandalī destructa phalange prælii retrorsum cur-  
 su veloci pergunt ad castra. Tunc Belisarius & Antonina vndique circumdatos Vvan-  
 dalos trucidant, & vsque ad interuentionem deleti sunt. Gildimer rex cum paucis duo-  
 decim tantum Vvandalis in quoddam castrum tutissimum fugit, nec tamen liberatus  
 est, coarctatus angustiis Gildimer pctebat Belisarium tantummodo non ligatum  
 Imperatori se presentari. Belisarius promittens nec ligno, neque corrigia, nec æris liga-  
 mine eum constringendum. Gildimer credens à Belisario captus est, regali tamen  
 ligamine, hoc est cathena argentea eum constringit, sociosque suos interfecit: Illum  
 20 tantum singulum Iustiniāno præsentauit, quem Iustiniānus in palatio habitare iussit  
 suo. Sed à suis exputus aduersis opprobriis opprimebatur grauiter, petensque Impera-  
 torem, Non possum, inquit, tanta opprobria sustinere: expuunt enim me & premunt  
 habitatores palatii tui: melius est mihi mori quàm viuere. Si iubeas, qui me expuunt  
 & opprimunt, duodecim ex his, & ego solus cum equo quem habui ante conspectum  
 gloriæ tuæ armati accedemus ad prælium; & cognosces cuius ex nobis sit virilitas an  
 ignauia. Quod Iustiniānus annuit & pro spectaculo contra duodecim iuuenes huius  
 prælii Gildimer cum equite iussit confligere. Gildimer verò cum contra eos aggredi-  
 tur, fugam fingens, hos duodecim singularem solus interfecit. Post hæc IUSTINIANI  
 iussu Gildimer eunuchus fit, & in provincias contra Persas vicinas Patricius ordina-  
 30 tur & multa prælia & victorias contra Persas egit. Senatus aduersus Belisarium denuo  
 inuidia vrente, IUSTINIANO eum faciunt odiosum, quod ille victoria super WANDA-  
 LOS elatus imperium vellet arripere. De Patriciatus honore degradatur, cum non  
 potuissent perficere, vt interficeretur. IUSTINIANVM ab honore imperij dignitate  
 conantes eiicere factione quadam die IUSTINIANVM hortantes, vt circum expectaret  
 & consulatum populo daret; electum quendam nomine FLORIANVM volentes impe-  
 rio sublimare. IUSTINIANVM itaq; custodia cingulum retinentes, eiusque corona ab-  
 lata. IUSTINIANVS misit puerum ad Belisarium, vt eum adiuuaret. Et ille dicens, Sub-  
 limatus honoribus, quod habui & fueram, poteram adiuuari? modo nihil ei possum  
 adiutorii præstare. Ordinans suis pueris circum apprehendere, vbi cathedra im-  
 40 perij. FLORIANI parabatur, Ipse illis partibus adoraturum se FLORIANVM fingens, pro-  
 cedit, dicens pueris suis, Omnes inimicos meos per circuitum cathedræ Imperatoris  
 video: quodcunque me facientem videritis, & vos sitis facturi. Ille fingens se FLORIANVM  
 adorare, gladio eum percussit; omnesq; inimicos suos circumdantes pueri  
 interfecerunt. Corona Imperij capta, ad IUSTINIANVM veniens dixit, Adulatores  
 tui te ab honore imperij degradati sunt: ipsoꝝ consilio usus consecutus es humili-  
 tatem meam.

Ego vero reddam tibi bona pro malis, & non fidem retractans, sed meam me-  
 minens promissionem, fidemque seruans illibatam imposuit coronam capiti Iustinia-  
 ni, cumq; imperio restituit Belisarius multa prælia cum Persis agens, eos glorio-  
 10 sissimè vicit. Ab Vcelino quodam Franco in Italia superatus est, tantæ  
 victoriæ nomine gloriosus, ab Vcelino victus nomen  
 vtrumque amisit.



# IDACII LEMICENSIS IN GALLÆCIA EPISCOPI CHRONICON CON- tinuans ubi Hieronymus desinit.

*Isidorus de viris illustribus. Cap. 9.*

10

**I**DACIUS prouinciæ Gallæciæ Episcopus secutus Chronicon Eusebii Cæsariensis Episcopi, siue Hieronymi Presbiteri, quod vsque [hodie] in Valentis Augusti imperium editum declaratur: dehinc ab anno primo Theodosii Augusti vsq; in annum imperii Leonis octavum subiunctam sequitur historiam, in qua magis barbararum gentium bella crudelia narrat, quæ premebant Hispaniam. Decessit sub Leone principe, vltima iam penè senectute, sicut etiam præfationis suæ demonstratur indicio.

*Sigebertus Gemblacensis Monachus ad  
annum CCCCXC.*

20

Idacius Lemicæ Hispaniarum vrbs Episcopus Chronica sua à primo Theodosio consulatu inchoata hucusque perduxit.

Idacius seruus Domini nostri Iesu Christi vniuersis fidelibus in Domino nostro Iesu Christo, & fertientibus ei in veritate, Salutem.

Probatissimorum in omnibus virorum studio, quos præcipuos in fide Catholica & conuersione perfecta testes veritatis diuinæ cultus docet assertio, hucusque de Sancto Hieronimo, vt ipso in capite istius voluminis præfatio prima declarat, cognomine Eusebii Historiam in aliquantis Hispaniarum provinciis conscriptam retineri: cui sicut postea subdidit in locis, quibus debuit, certo styli studio declaratur, vtrum ad hæc ignarus ego & indignissimus omnium seruorum Dei Idacius seruus Iesu Christi & Domini nostri, quæ sequuntur ab anno primo Theodosii Aug. & comperi, & descripti breui ante factæ præfationis indicio.

Romanorum XXXVIII. Theodosius post Gratianum regnat annos XXVII. Theodosius natione Hispanus, Prouinciæ Gallæciæ ciuitatis à Gratiano Augustus appellatur. Inter Germanos & Gothos certamina conferuntur. Theodosius secundo anno regni sui Augustus appellatur.

Tertio regni Theodosii anno Athanarius rex Gothorum Cōstantinopoli, quindecimo die, à quo à Theodosio fuerat receptus, interiit.

Quarto regni Theodosii anno in fœdera Romanis paci se tradunt. Martinus in Galliis Taronica Episcopus, & vitæ meritis & patris miraculis virtutum habetur insignis.

Theodosius V. regni sui anno Arcadium filium suum Augustum appellans, confortem regni sui fecit esse.

In sexto regni Theodosii anno Honorius filius nascitur: octauo anno regni sui Romam cum filio Honorio ingressus est, legesque Romanorum integra emendatione edidit.

XIV. Regni sui anno Valentinianus iunior apud Viennam scelere Comitis Arbogastis occiditur.

XVII. anno Theodosius valetudine metropolis Mediolani defunctus est. à Romanis in sancta ecclesia Laurentii sepultus est.

ROMANORVM XL. Arcadius & Honorius filii Theodosii defuncto patre regnaverunt annos XXX.

Anno regni eorum Theodosius Arcadii filius nascitur.

Anno XV. regni Arcadii Martinus Episcopus, & vir Apostolicus transit ad Dominum carne deposita. cuius vitam & mirabilia, quæ fecit edidit Seuerus vir summus discipulus ipseus, qui & Chronicam aliaque ab initio Genesis peritissime scripsit.

Anno

Anno XV. regni Arcadii & Honorii, Alani, Wandali, & Sueui Hispanias ingressi. III. Id. Octob. Honorio & Theodosio Arcadii filii Coss. Alaricus Rex Gothorum Romam ingressus, quum intra & extra urbem cædes aderant, omnibus indultum est, qui ad Sanctorum limina confugerunt, opes conditas in vrbe & substantiam tyrannicus exactor diripit. Placida Theodosii filia, Honorii Imperatoris soror à Gothis in vrbe capta est. Alaricus moritur, cui Athaulfus succedit in regno.

Anno XVI. imperii Honorii debachantibus per Hispanias barbaris pestilentie malo fames dirè grassatur, vt humanæ carnes ab humano genere fame fuerint deuorata: Matres quoque necatis & coctis natorum suorum visceribus, sint pastæ corporis bestie occisorum. Gladio, fame, pestilentia, bestiarum infestatione interimebantur homines. His III. plagis ubique in toto orbe sævientibus, prædicta à domino per Prophetas suos adimplebantur.

Anno XVII. Honorii regni, Gallæciam Wandali occupant, & Sueui in extremitate succedunt. Alani Lusitaniam & Carthaginenses prouincias, Wandali cognomento Silingi Baticas fortiuntur. Constantinus post triennium inuasit tyrannidem. Ab Honorii duce Constantio in Gallicia occiditur. Iouianus & Sebastianus Tyranni ab Honorii duce Narbonæ interfecti.

Anno XX. imperii Honorii Athaulfus ad Narbonam Placidam duxit uxorem: in quo prophetia Danielis putatur impleta, quum ait, Filiam regis Austri sociandam regi Aquilonis, nullo tamen est semine subsistente.

Anno XXII. Imperii Honorii Athaulfus à patritio Constantio pulsatur, vt relicta Narbona Hispaniam peteret; à quodam Gotho, Barcinone iugulatur. Cui successit Vallea in regno. Cuni patritio Constantio mox pax facta. Alanis & Wandalis cognomento Silingis in Lusitania, & Batica sedentibus aduersatur. Constantius Placidam duxit vxorem. Freditalum regem gentis Wandalorum suis vilo certamine ingeniose captum ad Imperatorem Honorium destinat.

Anno XXVI. Honorii regni, Wandali per Baticam à Vallea plurimi sunt extincti. Alani aded cæsi à Gothis, fortiter vallati. \* Othacar regem ipsorum. \* Pauci, qui superfuerunt, obliuio nomine Ganderico regi Wandalorum, qui in Galliis residebat, se patrocinio subiugauerunt. Gothi sedentes in \* Aetania Tolosam sedem sibi elegerunt, à Mari Tyrrheno, & fluuio Rhodano per Ligerim fluuium usque Oceanum possident: Vallea rege eorum defuncto Theudericus succedit in regnum. \* Aquiranis

Anno XXVII. Imperii Honorii, inter Gandericum Wandalorum regem & Hermenticum Sueuorum regem bellum ortum est. Sueui in Neruas montibus obsidentes Wandalos: Valentinianus Constantii & Placidæ filius nascitur. Wandali Sueuorum obsidione dimissa, relictaque Gallicia ad Baticam transferunt. Honorius apud Rauennam Constantium consortem regni facit. Constantius Imperator Rauennæ moritur in suo tertio consulatu.

Anno XXVIII. imperii Honorii Castinus magister militum cum magna manu in auxiliis Gothorum bellum Baticæ Wandalis infert: quos quum ad inopiam obsidionis arctaret, &, vt traderent se, pararent, inconsulto certamine publico conficiens auxiliorum fraude deceptus Tarraconam victus fugit.

Anno XXX. imperii sui Honorius Rauennæ obiit.

ROMANORVM XLI. Theodosius Arcadii filius, post obitum Honorii patruis Monarchiam tenens imperat annos XXIII.

Theodosius Valentinianum amitæ suæ Placidie filium Constantinopoli Cæsaarem facit: quem contra Iohannis Tyrannidem mittit. Is à ducibus suis Rauennæ occiditur. Felix patritius ordinatur, Valentinianus Cæsar Romæ Augustus appellatur.

Anno III. regni Theodosii regnauit Gandericus Rex Wandalorum, capta, Ispali. Quum insidias Ecclesiis tenderet, mox Dei iudicio correptus interiit: cui Gaisericus eius frater succedit in regno.

Anno V. regnauit Gaisericus Rex Wandalorum cunctaque eorum familia ex Mauritania in Africam transit. Interfecto Ermengario Rege Sueuorum iniuriam Sanctæ Eulalie in eodem, etiam nolens, vlciscitur. Confederunt Wandali in Batico annos LIII.

Anno VII. imperii Theodosii Aetius dux utriusque militiæ. Sueui inita cum Galliciis pace libitam sibi occasionem conturbant.

Anno VIII. regni Theodosii Aetius dux utriusque militiæ patritius appellatur.

Anno X. regni Theodosii, Burgundiones, qui rebellabant contra Romanos, à duce Actio sunt perdomiti.

Anno XIII. regni Theodosii ab Actio duce & magistro militum, Burgundionum caesa XX. millia Gothorum, qui eis auxiliauerunt, VIII. caesa sunt.

Anno XIII. regni Theodosii Sueui cum parte plebis, cui aduersabantur, pacis iura confirmant. Hermentricus rex Sueuorum morbo oppressus Richelam filium suum substituit in regno: quem postea ad Bæticae fluium Gothi prostrauerunt, auri & argenti opibus occupatis. Carthago magna fraude direpta. Bellum Gothicum sub Theudero Rege apud Tolosam Lidorius dux Romanus inconsultus iuit. Quum auxilia Hunnorum manu magna irruerent, caesis parte plurima suis, ipse vulneratus à Gothis post dies paucos capitur & occiditur. Gaifericus Rex Sueuorum multas in sacerdotibus fecit strages. Richela Rex Sueuorum, qui Gaiferico successerat, Emeritam egreditur.

Anno XVI. regni Theodosii, Richila Ispale obrenta Bætica & Carthaginem capit.

Anno XXIII. regni Theodosii Solis facta defectio. Richila Rex Sueuorum in Emerita gentilis moritur: cui mox filius suus Richarius succedit in regem. Agulfum Gothum nobilem in Ispale Caesarius comes iugulat. Richarius rex accepta in coniugio Theodora Gothorum regis filia Walcones deprædatur.

Anno XXVI. regni Theodosii moritur Constantinopoli, anno ætatis suæ XLVIII.

Post quem XLII. MARTIANVS, commilitibus & exercitu instante, etiam Pulcheriani sororem Theodosii reginam effecit: & ipse sublimatur in regno. eamque Valentinianus in coniugium adsumsit. Valentinianus & mater Placita moriuntur Romæ. In Gallia terremotus III. fuerunt. Post sol ab occasu ad Aquilonem è celo rubens quasi cinis ac ut sanguis effectus. Gens Hunnorum pace rupta uit in Gallias, quam quum Actius Patritius venientes compressit, Sanctum Anianum Aurelianensem Episcopum ad \* Theodoricum regem Gothorum legatum dirigit, petens auxilia contra Hunnos. Si præualerent resistere, mediam partem Gallia Gothis daret. Quum à Theodorico Rege huius petitionis annuente, auxilium fuisset promissum Actius legatos mittens ad Attilam regem Hunnorum, petens ebrum auxilium contra Gothos, qui Gallias conabantur inuadere. Si præualerent Hunni hos contra Gothos defendere, medietatem Gallia ab Actio perciperent. Attila verò cum Hunnis festinans & parcens ciuitatibus Germaniæ & Gallia contra Gothos super Ligerim fluium nec procul ab Aurelianis conflagit certamen. Caesa sunt Gothorum CC. millia hominum. Theodoricus Rex hoc prælio occubuit. Caesa sunt Hunnorum CL. millia: Ciuitas Aureliana oratione beati Auiani Episcopi liberata est. Hunni repetentes Tricassis in Mauriacensi confidentes Campania. Thurismundus filius Theodorici, qui ei successit in regno, collecto Gothorum exercitu, patrem vlcisci desiderans, cum Attila & Hunnis Mauriaco conflagit certamen. Ibiq; tribus diebus vtraq; Phalange inuicem præliantes, innumerabilis multitudo gentium occubuit. Actius, quum esset strenuissimus consilio, per noctem ad Attilam veniens dixit ad eum: Oprobabile duxeram, ut tua virtute regionem hanc à perfidis Gothis potuissim eripere. Sed nullatenus fieri potest. Usq; nunc cum minimis pugnantibus præliasti. Hac nocte Theodoricus Germanus Thurismundi cum \* minima multitudo & fortiss. Gothorum pugnantibus aduenit. Hæc non \* sustinens. Atq; vtinam vel euadere possis. Tunc Actio Attila decem millia solidorum, vt pro suo ingenio Pannoniam repedaret. ipsaq; nocte Actius ad Thurismundum idemq; perrexit, ducensq; ei causam consimilem: quod apud viles Hunnorum pugnatore usq; nunc pugnaerat. Nam maxima multitudo & fortiss. pugnatore à Pannoniis ipsaq; nocte ad Attilam aduenerat, & audissent fratrem suum Theodoricum Mauris Gothorum occupasse regnum, quod vellet arripere, nisi festinus ad resistendum pergeret, & periculum ad declinandum \* abiret. Acceptis idemq; Actius à Thurismundo decem millia solidorum, vt suo ingenio à persecutione Hunnorum liberati Gothi ad sedes proprias remearent, & protinus abierunt. Actius verò cum suis etiam Francos secum habens post tergum direxit Hunnorum: quousque Toringia à longe persecutus est, præcepitq; suis, vt unusquisq; nocte vbi manebat. X. sparsim focos facerent, vt immensam multitudinem simularent. Quieuit hoc prælium. Actii consilio Gallia ab aduersariis liberatur. Postea quum à Thurismundo rege & Gothis factio perlata fuisset, requirentes promissionem Actii implendam, & ille renueret, per pacis

\* in v. c.  
Theodori.  
vel infra.

\* minima.  
\* sustinens.

\* adiret.



pacis iura orbiculum aureum gemmis ornatum pensantem libras quingentas ab Aetio compositionis causa transmittitur Thurismundo. Et hæc iurgia quieuerunt, quæ species deuotissime usq; in hodiernum diem Gothorum thesauris pro ornatu veneratur & tenetur.

Anno II. Principis Martiani, Hunni in Italiam irrunt, namq; depredantur, aliquantis ciuitatibus irruptis. Diuinitus partim fame, partim morbo quodam plagis cœlestibus finiuntur. Iussu Martiani ab Aetio duce cæduntur. in sedibus suis coacti reuertuntur: & mox Attila moritur. Thurismundus Rex Gothorum à Theodorico & Friderico interficitur: cui Theodoricus successit in regnum. III. Regni Martiani anno Regina moritur Pulcheria. Aetius Dux & Patritius fraudulenter à Valentiniano Imperatore manu propria occiditur.

IV. Regni anno Principis Martiani à duobus Barbaris Aetii familiaribus Valentinianus Imperator occiditur. Post quem mox Maximianus \* ex Cōsulibus XLIII. Romæ Augustus appellatur. qui quum Imperator factus, relictam Valentiniani Abi duxit vxorem. Maximianus quarto regni sui mense in vrbe Rōma tumultu militari occiditur.

In ipso anno Auitus Gallus ab exercitu Gallicano primo Tolosæ, dehinc apud Arelatum Augustus appellatus Romam pergit. Obtena Monarchia per Auitum, qui à Romanis euocatus & susceptus fuerat Imperator, Gaifericus sollicitatus, priusquã Auitus Augustus fieret, Romam ingreditur, ditatusq; opibus Romanorū Carthaginem redit, relictam Valentiniani & filias duas Aetii, filium Gaudentium secum ducens.

Legati à Martiano pro amicitia mittuntur Imperatori, & sic Martianus & Auitus concordēs principatu Imperii Romani utuntur. Sueui Carthaginensem regionem, quam Romanis reddiderant, deprædantur. Sueui Tarraconensem prouinciam vastant: Theodoricus inita fide cum imperio Sueuos legatos mittit, vt se à provinciis, quas inuaserant amouerent. Consilio & consensu Auiti Imperatoris Theodoricus Rex contra Sueuos mouet exercitum, & in Tarraconensem Campaniam super Vrbicam fluuium cum Richario rege Sueuorum configit certamen, plurimisq; Sueuis extinctis, ipso rege placato Gallicias fugaciter fertur aggredi. ipsoq; itinere Theodoricus Gothos, qui in Spaniis consedebant, vastauit & captiuitate multas diripuit ciuitates, sanctasq; Basilicas effregit. Richarius ad locum, qui Portugalæ appellatur, profugus Rex à Theodorico captus ducitur, & in custodiam redigitur. Sueui obliuio regno se tradunt Theodorico: ibiq; regnum eorum destructum est. Auitus Imperator legatū ad Theodoricum cum sacris muneribus mittit, nuncians in Conseca cæsam multitudinem Wandalorum.

Auitus de Italia ad Gallias Arelatum secessit. Orientalium naves Ispalim venientes pro Martiano exercitum cæsū nunciant.

Occiso Richario Rex Theodoricus de Galliis ad Lusitaniam venit. Sueui denuo Regem Aldra sibi constituunt. Theodoricus Emeritam deprædari moliens.

Auitus, qui à Wandalis, Gothis & Gallis factus fuerat Imperator, Gothorum promissis destitutus auxiliis, imperio caret & vita. VII. anno imperii sui moritur.

ROMANORVM XLIV. MAIORIANVS in Italia & Constantinopoli Leo Augusti appellantur:

Theodoricus aduersis sibi nuntiis territus mox propter dies Paschæ de Emerita egreditur Gallias repetens. Partem earum, quarum habebat multitudinem, variarum nationum cum ducibus suis ad campos Galliciarum dirigit: qui dolis & periuriis instructi ad Sueuos qui remanserant, se inconsulto expeditionem ingrediuntur, pace fucata solita arte perfidiæ. Nec mora illic cæditur multitudo Romanorum: Sanctæ effringuntur Ecclesiæ: sacer omnis ornatus & usus aufertur: Episcopi & Clerici captiuntur: domus dantur incendio.

Agilulfus, dum regnum Sueuorum sperat, Portugalæ moritur. Sueui in solitam perfidiam versi regionem Galliciarum adhærentem fluuiio Durio, circa littora manentes deprædantur. Gothicus exercitus à duce suo Cyrola ad Theodoricum Regem in Spanias missus succedit ad Bæticam.

Theodoricus Duce suo Sunnerico exercitus sui aliquantam partem ad Bæticam dirigit. Cyrola reuocatus ad Gallias, Sueui Lusitaniam cum Maldare Rege, & alii cum Richimundo Gallias deprædantur. Heruli ad Bæticam pertendentes Maldras germanum Senomuz fratrem interficiunt, & Portugalæ castrum inuadunt. Legati à Majoriano Augusto, & Theuderico Rege pro pace inter se ineunda ad Sueuos & Wandalos diriguntur.

Anno III. Regni Maioriani Maldras Rex iugulatur, mense Maio. Maiorianus imperator in penias ingreditur ad Carthaginensem prouinciam pertendens. Naues ad transiendum aduersus Wandalos præparari iubet, quas Wandalis subripiunt. Maiorianus Imperator sua ordinatione frustratus Italiam repetit. Gothicus exercitus à Sunnerico & Nepotiano comitibus emittitur. Sueuos deprædantur. A Theodorico legati ad Sueuos veniunt, & recurrunt. Theodorici legati ad gentes pacem postulatam qui iterant, ea obtenta reuertuntur.

Maioriani V. anno Regni Gaifericus Rex à Maioriano Imperatore pacem per legatos postulat. Maioriano de Galliis Romam redeunte, Romano imperio vel res necessarias ordinante, Richimerus Sueuorum consilio fultus fraude eum interfecit. 10

\* tradit. ROMANORVM XLV. Seuerus à Senatu Romæ Augustus appellatur. anno imperii Leonis V. Atrepennus Gallus comis & ciuilis inuidus Aegidio insignis inimicus Gothorum fœdere Narbonam tradebat Theodorico. Mense Iulio in Gallia conuulsione villæ exusta, greges ouium concremata, fame concisa: pluuiæ de cœlo mixtæ cadunt. Duo adolescentes carne inuicem solidata adhærentes sunt mortui. In Armeniana prouincia Fridericus frater Theodorici regis insurgens cum his cum quibus fuerat superatus occiditur. Luna XV. tunc conuersa est in sanguinem. In specie Lunæ V. Sol ab hora tertia usq; in horam nonam obscuratus est. Wandalis per Marcellinum in Sicilia cæsi effugantur. Aegidii Comes veneno perit.

ROMANORVM XLVI. regnauit ANTHEMIVS. Romæ Augustus appellatur. 20

Anno Leonis imperii II. expeditio ab Africa aduersus Wandalos ordinatur. Per Theodoricum Salla legatus mittitur ad Remismundum regem Sueuorum, qui reuersus eum à fratre suo Theodorico nunciat interfectum. Gothi qui inter Wandalos missi fuerant supradicta expeditione Romam perterriti reuertuntur. Conembra ciuitas in pace decepta, domibus destructis cum aliqua parte murorum, habitatores capti atq; dispersi; & regio desolatur & ciuitas.

Anno II. Anthemii in medio Tolosæ ciuitatis sanguis erupit de terra, & tota die fluxit, significans Gothorum dominationem sublatam, Francorum adueniente regno. Exercitus Leonis aduersus Wandalos cum tribus Ducibus descendit. Richimerus gener Anthemii imperatoris ex Patritio Cæsar factus, ad fatim degradato sœcero, ad priuatam vitam illum adegit, filio eius occiso. Aduersus Romanorum impetium conuenere Wandalis consulentes Gothi, vt eodem tempore hostium legatos deserentem partem etiam Lusitaniam deprædentur. Richemundo cum Sueuis ad Imperatorem transeunte; durissimus extra solitum hoc eodem anno hibernus hyemis, æstatis, autumnus, fructuumq; mutatione diffunditur. Temporibus imperatoris Honorii regnū Gothorum post captam Romam Gaiferici diuisione partitur. & qui in Italia conserunt, ditioni imperii se tradunt. Reliqui Aquitaniam prouinciam cum ciuitate Tolosæ eligentes sedem, Regem eligunt Arthaulfum. Postea, vt supra confirmant, à Gothiis regnatum est. 30

\* in v. c. Historia.

### C H R O N I C I I D A C I I F I N I S .

Descriptum ex Chirographo Friderici Lindenbruch Hamburgensis, qui Lutetiæ exscripsit ex veteri codice.

Vera scriptura huius nominis erat Ithacius *Ithacius*, quo nomine Episcopum memorat Hieronymus. Sed ex Ithacio Idacius factum. dictio huius scriptoris barbara est, vt apparet ..... velit, magis suspicari possum quam intelligere. Errores non pauci in historia Romana, vt in obitu S. Martini Turonensis: in aliis, quæ non referam. Attribuit legum emendationem Theodosio seniori: quod erat adscribendum iuniori. Quia tamen quædam habet, quæ alibi non reperies, de Gothiis &

Sueuis, & præterea quia commendatur ab Isidoro: deniq; quia continuat Hieronymum, hunc scriptorem omittere nobis religio fuit. 50

# DIVI EVLOGII CORDUBENSIS

10 Martyris, Doctoris, & electi Archiepiscopi  
Toletani opera.

STUDIO ET DILIGENTIA ILLVSTRISSIMI  
ac Reuerendissimi Domini Petri Pontii Leonis à Corduba Episcopi  
Placentini, summiq; fidei Christianæ per regna & ditiones  
PHILIPPI II. Regis Catholici Inquisi-  
toris reperta;

20 *EIVSDEM SANCTISSIMI MARTYRIS VITA*  
*per Aluarum Cordubensem scripta. Cum aliis nonnullis Sanctorum*  
*Martyrum Cordubensium monumentis.*

OMNIA AMBROSII MORALIS CORDVBENSIS  
Regii Historici scholiis illustrata, eiusq; cura & diligentia excussa.

*Operum Catalogus sequitur post præfationes.*



30 *P*us hoc nunc ex vetustate nouum, iam olim editum à beatissimo Martyre Cordubensi Eulogio de vitis Martyrum eiusdem Patricia ciuitatis: nostris vero temporibus nouiter repertum, & ab innumeris mendis tineaq; vindicatum, ab Illustriissimo Domino Petro Pontio Leone Pontifice Placentino ex eadē ciuitate oriundo, Scholiis vero mirifice illustratum ab eruditissimo viro Ambrosio Morali Regio Historico, & eloquentia magistro olim primario in Academia Coplutensi: suscepti examinandū, de mandato præstantissimorum virorum supremi senatus Domini nostri Philippi Hispaniarum Regis Catholici. Mihi vero altius rem totam expendenti videtur in primis doctrinam sanctissimi Martyris Eulogii summam, & summo Martyre dignam redolere sanctitatem. Deinde vero  
40 grauisissimi Episcopi Placentini labores, summā grauitatem, & de doctrinis antiquorum præclare meritam præ se ferre. Tandem tertio, in laboribus Ambrosianis admiror incredibilem eruditionem & pietatem in viro, alioqui eruditissimo & prorsus pio. Et non solum de sua patria (hoc est Corduba) sed de vniuersa Hispania, & de Hispaniarum vniuersis Martyribus, si mihi fides, immo suis præclaris lucubrationibus adhibenda est, bene merito. Atque adeo cum res salua sit, & hoc volumine munda sint omnia, poterit liber hic ad patientiam comparandam appositissimus, merito typis mandari, & in publicam utilitatem efferri: utpote in quo nihil fidei absolum, nihil Christianis moribus aduersum, sed summa sanctitas in Duo Martyre, summa grauitas & solertia in huius operis repertore Placentino Prælate, summa demum eruditio, diligentia, & pietas in regio Historico Ambrosio dignissimo Scholiaste, luce clarius inueniuntur. Cuius rei gratia cum nostræ paruitatis hoc sit de tanta re utcumque iudicium & censura, nomen nostrum necessarium duximus, in signum veritatis apponendum, in nostro Regali Cænobio sanctæ Mariæ de Horta, sacri ordinis Cisterciensis, Anno Virginei partus, orbisque reparati, M D LXXII.  
50 i 5. Kalendas Nouembris:

Fr. L. Estrada, Abbas Hortæ.

Yo he visto lo que toca a las antigüedades de la ciudad de Cordoua, que se me cometio, y esta muy docta y diligentemente escrito, y assi se puede y deue imprimir, y este es mi parecer, y lo firme de mi nombre. En Madrid el primero de Hebrero.

1573.

Geronino curita.



## AMBROSIVS MORALES AD LECTOREM.

10

**D**Vm diui Eulogij editio post censuras Regii senatus iussu iam latas, de die in diem differtur: mors Illustrissimi Petri Pontii Episcopi Placentini interuenit: quanta cum bonarum literarum per Hispaniam iactura, non est huius loci deplorare. Ibi me, qui orbata suo patrono sancti Martyris opera grauiter dolorem, nouum laborem subire necesse fuit: ut industria, diligentia & impensa etiam nostra excuderentur. Cum interim Deo Opt. Max. ingentes gratias agerem, qui hunc eximium laborem totum integrum nostrum esse voluerit: & illam nostram innatam penitus propensionem, qua eius munere uehementius in senectute incitatur, & plane incenditur, ut omnes Hispanos Diuos, quorum iam vitas, quantacunque potuimus diligentia perscripsimus, ad Dei gloriam, & patrium nostratum exemplum illustremus: in Diuo Eulogio plenius prouiderit exerceri & impendi. Nihil enim iam hic ferme alienum, prater inuentionem codicis (quod maximum certe fuit) superest. Quocirca nos nihil prorsus de Illustrissimi Placentini Episcopi memoria & laude uoluimus deperire. Praefationes, quae antea fuerant, nostram ad ipsum epistolam, ceteraque omnia, ad eius famam & gloriam spectantia, intacta reliquimus.

20



## EL REY.

30

**P**OR quanto por parte de uos Ambrosio de Morales nuestro Coronista nos fue hecha relacion, diziendo, que por parte del reuerendo in Christo padre don Pero Ponce de Leon Obispo que fue de Plasencia e Inquisidor general en estos nuestros reynos, se presento ante los del nuestro conseio vn libro de las obras de san Eulogio martyr de Cordoua, y se pidio licentia para lo imprimir, y se auia cometido el examen de la fray Luys de Estrada, abad que al presente es del monesterio de Huerta, y a Geronymo de corita nuestro secretario, y auian dado su aprouacion. Y estando en este estado, murio el dicho obispo, sin hazer memoria en su testamento del dicho libro, ni de su impressiõ. Y sus testamentarios, siendo vos vno dellos, sustituido por el licenciado Andres Ponce de Leon del nuestro conseio, no querian passar adelante con la impressiõ a costa de la hazienda del dicho obispo, por iustas causas que les mouian. Y siendo esto ansi, auia des pedido a los demas testamentarios, que a tento el mucho prouecho Christiano, que de publicarse el dicho libro se esperaua, y a lo mucho que vos auia des trabajado en el, haziendole scholias, illustrandole, y annadiendole cosas dignas de su compannia: os diessen el derecho del dicho obispo, y su poder para imprimirle, por ser los dichos testamentarios los que lo podian hazer. Los quales os passa ron el derecho, y dieron el dicho poder, como por vna escritura pareceria; de que hezistes presentacion, suplicandonos, os mandassemos dar licentia y priuilegio para imprimir el dicho libro, porque en ello seria seruido nuestro Sennor, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los dol nuestro Consejo, por quanto en el dicho licho libro se hizo la diligencia, que la prematia por nos agora nueuamente fecha sobre ello, dispone: fue acordado, que deuamos mandar dar esta nuestra cedula en la dicha raxon, e nos toui moslo por bien. Y por la presente vos damos licentia y facultad, para que vos o la persona, que para ello vuestro poder uuiere, y no otra persona alguna, podays hacer imprimir y vender el dicho libro, que de suso se haze mencion, en estos nuestros reynos de Castilla, por tiempo y espacio de diez annos, que corren, y se cuent an desde el dia de la fecha desta nuestra cedula. Sopena que qualquiera persona personas, que sin tener para ello vuestro poder, lo imprimierẽ y vendieren, e hiczierẽ imprimir y vender, pierda tota la impre ssiõ que hiczierẽ y vendirẽ, con los moldes y aparejos della, y mis incurran en pena de cinquẽta mil marãnedis por cada vez que lo contrario hiczierẽ, la qual dicha pena sea la tercia parte para la persona que lo acusare, y la tercia parte

40

50

cia partẽ

10 *cia parte para el iuez que lo sentenciare. y la otra tercera parte para la nuestra cámara y fisco. Co tanto que todas las vezes que viueredes de hazer imprimir el dicho libro, durante el dicho tiempo de los dichos diez annos, le trayays al nuestro Consejo iūt amēte co el original, que en el fue visto, que va rubricado cada plana y firmado al fin del de Iuan Gallo de Andrada nuestro escriuano de caēra, de los que residen en el nuestro Consejo. para que se vea si la dicha impresiōn esta conforme a el, y se os de licenciā para lo poder vender, y se tasse el precio, a como oueredes de vender cada volumen, so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica y leyes de nuestro reynos. Y mandamos a los de nuestro Consejo, y a otras qualesquier justicias destos nuestros reynos, guarden y cumplan, y executen, y hagan guardar y cumplir y executar esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en el bosque de Segoaia, a treze dias del mes de Iulio de mil y quinientos y setenta y tres annos.*

YO EL REY,

Por mandade de su Magestad.


Antonio de Erasmo

10 *YO Iuan Gallo de Andrada secretario del Consejo de su Magestad, doy fe, que por los señores del Consejo. fue tassado el libro intitulado, las obras del martyr sancto Eulogio, que su Magestad dio licenciā para lo imprimir a Ambrosio de Morales Coronista de su Magestad, en se ys reales cada volumen en papel: y a este precio, y no mas, dieron licētie que se venda el dicho libro. Y mandaron, que esta tassa se ponga al principio del. Y para que dello conste, di esta se firmada de mi nombre, que es fecha en la villa de Madrid a diez y ocho dias del mes de Marco, de mil y quinientos y setenta y quatro annos.*

Iuan Gallo de

Andrada.

30



PHILIPPO SECVNDO  
REGI CATHOLICO, RE-  
GVM OMNIVM MAXIMO, ET  
POTENTISSIMO,

40 *PETRVS PONTIVS LEONIS A CORDVBA, EPISCO-  
pus Plicentinus; Summus per eius regna & ditiones fidei Christianæ Inquisi-  
tor, salutem & veram felicitatem.*

50 **I**NTÉR multas, præclaras, Christianoque principe dignissimas virtutes, quibus Catholici cognomen & merito retines, & perpetuo tueris, Philippe Maxime, illud vnum cum ingenti lætitiā & vere cœlesti gaudiō Hispani tui suspicimus, & semper recolimus: quod inter grauissimas tot regnorum regendorum curas, belli pacisque varias sollicitudines, nostratium sanctorum gloriæ & venerationi semper studes, incensaque in ipsos deuotione, eo mira prouidentia magnoque sumptu iugiter incumbis. Et lōgum sit huius tuæ in Hispanos diuos religionis & obseruantix testimoniā celebrare. Pauca percurram. Magnificentissime transferendis illorum corporibus, & qua decentia sepulti vbique sint, quaque veneratione eorum cultus vigeat, missa etiam ad id ipsum legatione pientissima, perquirendo & intelligendo: publicam etiam inter diuos relationem ab summo Pontifice expetendo, hanc pietatis tuæ partem abunde testaris. Illud vero vnum in hoc genere præterea est, quod ego præsertim admiror, & publicæ utilitatis ergo exultanter reputo. Scripta Hispa-

norum sanctorum diligenter vndique conquisita, & ex misera obliuione extracta, vt  
 integra, emendata, scholiis aucta, & debito suo nitori restituta in vulgus exeant, non  
 solum cupis & iubet: sed eruditissimis hominibus ea cura semel iam demandata, Mai-  
 estas tamen tua neque prouidentia, neque liberalitati interim parcit. Quae tua in tan-  
 ta Celsitudine insignis religio & pietissima prouidentia voluntas, vel eo magis me  
 delectat, & vt inde gratias Deo Opt. Max. ingentes referam, cogit: quod eodem ego  
 iam olim desiderio flagrauerim, sanctorum nostratium multa scripta vndique ex ve-  
 rultis bibliothecis congregauerim, & munus tandem hoc, quod hic supplex offero,  
 sacro isto tuae Maiestatis studio, & sancta propensione dignissimum comparauerim.  
 Diui enim Eulogii Cordubensis Martyris doctoris, & electi Archiepiscopi i o  
 Toletani opera nunc primum in lucem eruta tibi (Princeps sanctorum Hispanorum;  
 & hac praesertim ex parte amantissime) offerimus, quae non dubito, quin futura sint gra-  
 tissima: Vnum enim tantummodo Martyris nomen auditum, scio quam Maiestati tuae  
 futurum sit iucundum & venerandum. Quid si paulisper libeat recolere, Martyris ardorem in  
 his suis scriptis mirifice expressum? Quid si ipsummet rediuium, loquentem, & docentem,  
 adhortantem ad te venire reputer? Quid si delituisse per septingentos & eo amplius  
 annos haec martyris opera, spemque omnem penè ablatam eorum reperiendorum fu-  
 isse cogites? Ea praeterea, quae his sanctissimi Martyris scriptis continentur, eiusmodi  
 sunt: vt ab quouis homine scripta plurimi profecto fierent, & magni cuiusdam the- 20  
 sauri loco inuenta haberentur. Etenim quinquaginta ferme nostratium Martyrum vi-  
 tas & passiones, quorum aliunde praeter nomen nihil ferme habebamus, ab Hispano  
 homine, qui ipse pene omnibus interfuerit, luculenter scriptas & plene traditas, quan-  
 ti inter Hispanos fieri aequum fuerit? Martyr praeterea de Martyribus, Martyrii do-  
 ctor de discipulis Martyribus testis oculatus scripsit. Haec vt nemo digne possit estima-  
 re, ita te, Principem, vere Catholicum, vere augustissimum, & in hoc ipsum studio &  
 religiosa cura incubentem, grato animo, vti decet, excepturum & veneratum aperte intelli-  
 gimus. Et reliqua quidem D. Eulogii, praeter Martyrum historiam, opera, eiusmodi esse, le-  
 ctor, plane intelliges: vt praeterquam quod historiae eiusdem maxima sunt adminicula,  
 flagrantissimum Martyris pectus vndique spirare, & viam quodammodo eius imagin- 30  
 em exprimere videat. Hic vero thesaurus ideo mihi diuina benignitate videtur osten-  
 sus, vt Cordubensis ciuis, Cordubensem Martyrem inuenirem, Maiestatiq; tuae obla-  
 tum, meae ciuitati, & orbi Christiano sub tuo nomine felicius communicarem.  
 Codicem horum operum mirae vetustatis, & D. Martyri, vt credi potest, coetaneum  
 Gothicis literis in membrana descriptum ex Bibliotheca sanctae Ouetensis Ecclesiae  
 habuimus: quo nimirum cum sancto eiusdem martyris corpore Corduba, non multo  
 post ipsum coronatum, fuerat delatus. Quo nomine sanctae eidem Ecclesiae plurimum  
 debet Hispania, cum opulentissimum thesaurum per sexcentos & eo amplius annos  
 seruauerit, & nunc oportuno tempore benigne mihi, & per me omnibus comunica-  
 uerit. Verum vt alia omnia Cordubenses ciui nostro sanctissimo praestarem, oppor-  
 tune presto fuit Ambrosius Morales Cordubensis, tuus, Rex potentissime, Historicus 40  
 q. D. Eulogii opera omni ex parte illustraret, & scholiis plane necessariis locupletaret.  
 Idem etiam quaedam de aliis Cordubensibus Martyribus paulo post tempore ob Chri-  
 sti fidem interfectis, noua, & nunc primum adinuenta superaddidit. Accipe igitur,  
 Philippe Regum Maxime, D. Eulogium vere tuum, in Hispania  
 tua natum, edoctum, Martyrum ibidem Doctorem & inuentorem,  
 & demum Martyrem,

Illustris.

# ILLVSTRISSIMO AC RE- VERENDISSIMO D. PETRO PONTIO

LEONIS A CORDVBA EPISCOPO PLACEN-  
TINO, SVMMO CHRISTIANÆ FIDEI PER REGNA

ET DITIONES PHILIPPI SECVNDI REGIS CATHO-  
lici Inquisitori, diuinæ legis & sacrorum canonum  
consultissimo, humaniorum studiorum  
amantissimo:

AMBROSIVS MORALES CORDV-  
bensis Regius Historicus, salutem pluri-  
mam reuerenter dicit.



**P**ER Multum Tibi, Præsul Illustrissime, multis nominibus se debere  
Corduba nostra semper fatebitur. Cùm enim eius gloria, quæ quam  
plurimis nature bonis extollitur, cuius tamen clarissimorum mul-  
titudine & singulari celebritate maiorem in modum præcellit, præ-  
clara semper & sublimis extiterit: amplitudo tua suo splendore,  
morum sanctitate, doctrina, & celsis magnarum virtutum meri-  
tis, ut maxime hoc nostro tempore sit inclyta perfecit. Eum namque te ciuem præsti-  
tisti, qui patriæ clarissimæ, & magnorum virorum sæcundissima eximio decori &  
ornamento esse possis. Ut enim nobilitatem tuam, & generis claritatem præteream  
(quanquam quicquid penè claritatis in duabus magnificentissimis civitatibus Cordu-  
bensis scilicet & Hispalensi seorsum prænitet, in tuis parentibus coniunctum præfulse-  
rit) illud quod vere tuum est, oculatus ab infantia penè tua testis prosequar. Educa-  
tus à teneris sanctissimè apud D. Petrum Pontium patrum tuum Cordubensis Eccle-  
siae Primicerium & canonicum: cuius egregias virtutes vitæque probatissimæ exem-  
pla nunquam nostra ciuitas desinet cum sancta quadam admiratione recolere: Lati-  
næque linguæ cognitione iam imbutus, Salmanticam maioribus studijs imbuendus,  
eiusdem clarissimi viri cura & sumptu transmitteris. Sacrorum ibi canonum instituta,  
sanctorumque patrum consulta in primæua ad eam ætate feliciter perdidicisti: ut cum  
publica studiorum tuarum experimenta & veluti specimina, de gymnasijs illius more  
præberes, peritiam tuam omnibus admirantibus, etiam nondum confirmata etas esset  
stupori. Quod etiam in magnis tuis, sed admodum præcocibus honoribus, magistrati-  
bus & dignitatibus mox contigit. Electus namque ab Imperatore Carolo. V. Cesare  
in augustissimum, ac supremum, uti vocant, sanctæ Inquisitionis Senatuum: cum colla-  
tum homines eum honorem merentissimo gratularentur, iuueni admodum contigisse  
admirabantur. Eadem virtutis, doctrinæ, ac meritorum celeritate festinans, Episcopus  
Ciuitatensis crearis. Cùmque in ea dignitate, in Tridentino concilio, & in censura  
Vallis Oletani conuentus, alijsque grauißimis Hispanæ reip. negotijs prudentissimè  
amplitudo tua se gereret: ab Philippo secundo Rege catholico in Placentinum episcopa-  
tum, maioris præmij, & amplioris in Dei Ecclesia fructus ergo euehitur. Et ut dignus  
tandem amplitudinis tuæ, atque præstantiæ cumulus accresceret: nuper in summum  
fidei catholice Inquisitorem ab eodem Rege catholico delectus fuisti. Cuius magistra-  
tus dignitate nihil habet Hispania nostra sanctius, magis augustum, aut veneran-  
dum. Hæc tuam dignitatem, Præsul clarissime, cum magno opere adaugeant: Cordu-  
bam pariter nostram tali alumno iure optimo gloriantem, plurimum nobilitant. Illud  
verò quantum vere gloriæ patriæ nostræ acciunulat? Quod in hac sublimioris digni-

tatis magnitudine, in hoc clarissimo fortunarum & splendoris fastigio, amatas olim, & diutissime cultas bonas literas tanto studio retines, tanta assiduitate frequentas: ut si sola ea laus infimo homini, & vulgari contingeret, multum commendationis promeritus iure optimo videretur. Illud etiam in signe & ampliore dignum laude in tuo hoc bonarum literarum amore resplendet, quod non sui vnus commodis, aut voluptati prestantia tua vult inferuire sua studia: sed omnibus in commune prodesse cupit. Proinde cum in conquirendis, & vndiquaque peruestigandis sanctorum Hispanorum libris multum cura, diligentia & sumptus etiam semper reposuerit: quis non videt publica ipsam utilitatis causa in hoc genere tanto opere elaborare? Nam opes has avidissime congeris, sed in omnium mox usum profusus. Multa hoc ipsum propediem testabuntur: nunc vnus D. Eulogius, amplitudinis tue industria repertus, & veluti sepulchro in vitam reuocatus, abunde manifestat. Quamuis namque sancti huius martyris opera in publicum efferendo, typisque euulgando Cordubæ nostræ præclarum hoc munus destinaueris, eidemque vni veluti tribueris: quandam tamen inde utilitatem tota Hispania, atque adeo exteræ nationes consequutura sint: pijs homines, & meliorum studiorum amatores tanto Christianæ opulentia thesauro dices, tanti boni magnitudine fruentes, melius postmodum prædicabunt. Cum vero me tua amplitudo partem eius præclari laboris subire voluerit, cum eiusdem D. Eulogij operibus emendandis, scholijs illustrandis, & demum adendis præesse iussit: eo nomine ingêtes tibi gratias ago. Summi enim beneficij loco duco, sanctissimo martyri qualicumque mea opera inferuire, gloriaque Cordubensis hic aliqua ex parte veluti fabrum esse. Et tamen si neutrum nõ sine ingêti labore possem perficere: vtrunq; cum summa iucunditate ad me recepi. Quid enim? sanctissimo martyri, martyrum etiam multorum præconi, ingenij: doctrinae & industriae ministerium, quod scio quam sit exiguum, sed qualecunque tamen id sit, non letarer exhibere? Iam verò Cordubensem hinc gloriam augere, præclarum munus, quod ea de causa eidem comparabas, locupletare, perpolire, & aliquantisper illustrare non delectarer? Et quamuis Cordubæ nostræ causa, cui tanta hinc gloria querebatur, iucundissimum mihi hoc ipsum acciderit: tū etiam sanctæ Ecclesiæ Toletanæ (cuius maiestas primatu totius Hispaniæ sublimis, multis etiam alijs nominibus summam merito venerationem habet) dignitatem & sanctum splendorem inde præterea ignoto antea & rediduo incremento exauctum delector. Ex iisdem enim D. Eulogij operibus intelliget, ipsummet sanctum martyrem antistitem suum fuisse, atque Vniustremiro sanctissimo archiepiscopo, & per vniuersam Hispaniam celebratissimo successisse. Horum duorum suorum præsulum, tanta gloria præcellentium, quemadmodum ante hac notitiam nullam habuerat: ita nunc habuisse magno opere letabitur. Ego verò vtroque nomine quicquid habui libens impendi, quicquid potui, propensus contuli, Deo in primis authore, quem in hoc ipsum supplici prece obsecraueram. Id quale fuerit, labor ipse noster indicabit: ut hic commemorare opus non sit. Tantum id ipsum Deo Optimo Max. in primis consecro, D. Eulogio, & celebratis ab illo martyribus dedico, Cordubensi gloriæ cælestibus emolumentis hinc adaucta offero: & prestantiæ tuæ, Antistes celeberrime, tuis auspicijs, tuo etiam beneficio ceptum laborem, quanto opere potui, cumulatim refero. Vale, Præsul Illustrissime, & hoc tuo tanto bono diutius fruere. Compluti anno Domini M. Dlxxij.

Mense Nouembri.



## OPERV M INDEX.

*Cum in vetusto exemplari operum series prapostera & admodum perplexa haberetur, iustis de causis in hunc modum visum est ipsam dirigere.*

Vita S. Eulogij, per aluarum Cordubensem scripta.

Hymnus & epitaphia eiusdem martyris, eodem authore.

Diui Eulogij libri tres de martyribus Cordubensibus, Memoriale martyrum ab authore nuncupati.

Apologeticum eiusdem pro gestis sanctorum martyrum Cordubensium.

Exhortatio eiusdem ad martyrium, duabus virginibus Floræ & Mariæ, iam in carcere pro Christi confessione comprehensis scripta.

Eiusdem epistola ad Wiliesindum Pompelonensem Episcopum: in qua peregrinationem suam in Galliam commemorat.

Item epistolæ aliquot eiusdem martyris.

Coronidis loco adiecta sunt, quæ assequi vndecunq; eruta potuimus de S. Pelagio, S. Eugenia, S. Dominico Sarraceno, cum multis eiusdem sociis martyribus, non multis annis post Eulogium Cordubæ ob Christi fidem coronatis.

Multa etiam de Cordubæ antiquitatibus ad finem libri cum chronologia adiecimus.

DE VOCABVLIS FICTIS ET NOVATIS, ET  
Toto D. Eulogij sermone.

**D**ivi Eulogij ingenium quantum fuerit, quanta doctrina excultum, ipsius opera plene satis edocebunt. In signem præterea sacrarum literarum peritiam cum multis indicijis possis in sancto martyre deprehendere, felix tamen in explicandis & ex professo exponendis testimonijs, quæ adducit, dexteritas illam in primis declarabit. Stylus etsi pius semper & sepe suavis, longe inferior est tanta ingenij & nativæ etiam eloquentiæ magnitudine: carnq; sentias multoties hac ope destitui. Degenerauerat nimirum iam ubique latini sermonis præstantia & puritas, eiusq; claritatem multæ sordes obscurauerant, & nostræ clades apud nos magis obruerant. Vt potius in tam dira captivitate & miseria, quam per centum ac quinquaginta ferme iam annos tempore D. Eulogij perpetiebamur, laude dignum sit, quod vir sanctus præstare in hoc genere potuit, quam culpa imputandum, quod non est assequutus. Quendam etiam proprium & peculiarem stylum iam sibi illa tempora effecerant, in quo laudis & gloriæ fuit eminere. Argutiam, subtilitatem, vehementiam non nihil, atq; aliquem in rebus magnis sublimitatis impetum, non possis non suspicere. Sed verborum & totius sermonis neglectus egregios conatus doleas retundi & obscurari. Nos religione quadam reuerenter tacti, nihil emendare voluimus: tantum fictorum & nouatorum verborum & phraseon catalogum hic apponere duximus necessarium.

Vna atque alia vice. Dico vobis in veritate. Hispanismi.

Monachorum vitam oblectans, pro oblectari vita monachorum. In ante. In amplius.

Consultum gerens, pro consulens, aut prospiciens. Libri series has causas innotescet, ut sit actiuum. Praconabile. Preconari. Paruipendulus. Gloriositer. Deicola.

Decisus, pro occisus, aut obruncatus. Itus, pro itinere seu via. Et itum neutro genere pro incessu in Nonio Marcello reperitur.

Prophetismus, ut Christianismus. Incultio, pro ruditate seu barbarie sermonis.

Adepsit, pro adeptus est. Medie, pro mediocriter. Epistolatim, per epistolas. Lunatim, per singulos menses. Metabulum, pro spatio. Victoriare.

Pausare verbum, nam pausam pro quiete antiqui dixerunt. Eremitas, pro eremo seu solitudine. Officiositas, pro munere. Oramen, pro prece. Victimare, tanquam victimam offerre.

Sospitare, salutare. Deliquium, pro peccato. Optio pro occasione, item pro petitione.

Vindictium, pro vindicta.

Grassedo, pro crassitudine. Sol, pro die. Multiplicus, pro multiplex. Versibilitas, pro mutabilitate & inconstantia. Inconuulsibiliter. Combinatus, pro imbutus.

Iugitas, pro perpetuitate. Dibellio, pro rebellio. Potestatine. Presentialiter. Dulcoratus. Repriorans. Anticeps. Fulcimen. Noxietas.

Taxatum, pro narratum. Compactare, pro formare, & veluti fabre facere. Pusillitas, pro paruitate. Mundialis. Disertitudo. Et quedam alia ad hunc modum.

Genera confusa, casus peruersi, numeri in nominibus & verbis neglecti: & tota inde Latini sermonis structura dissipata, describentium, non aut horis fuisse vitia, est manifestum. Idcirco nos omnia eiusmodi emendauimus: cum in reliquis nihil nobis permiserimus.

QVI STATVS CHRISTIANÆ RELIGIONIS  
CORDVBÆ SVB ARABVM IMPERIO  
D. Eulogij tempore fuerit.



CCVPATA Ab Sarracenis Hispania, multis de causis Barbari victores Christianis pepercerunt. Illudque eos in primis commouit, quod magnas lateque diffusas Hispaniæ provincias accolis ipsi implere non poterant. Ut igitur essent, qui agros colerent, consueta mercimonia exercerent, & tributa principi persoluerent: Christianos in Hispania quoscunque potuerunt, conseruauere. Relictus iis fuit religionis cultus, templa multis locis intacta permanserunt: libereque permixtum, vt Christiano ritu eadem frequentarent. Cordubæ vero maior Christianorum numerus relictus, maiorem etiam religionis cultum retinuit. In vniuersum namque ea ciuitas multis modis ab Mauris iam inde fuit nobilitata. Sedes regni totius, quæ Hispali paucis annis constiterat (referentibus Rasi & Ruderico Tolitano Antistite in Arabum historia, quæ nondum est excussa) per Abdalazim Muçæ in Hispaniæ administratione successorem eo fuit translata. Ibi arcem, ibi templum, nunc etiam inter tot ingentia ædificia toti orbi admirandum erexerunt: scholas ibi philosophiæ, & publica doctrinæ gymnasia (vt est in Alfonsi regis historia, quam Generalem dicunt) esse voluerunt: & regni caput constitutam sublimi vndique magnitudine & maiestate extulerunt. Sed longum sit, si omnia percensere velim, quæ eo tempore ad Cordubensis ciuitatis amplitudinem & maiestatem collata sunt. Verum enimvero quanquam quicquid Barbari poterant claritatis nostræ vbi eo tempore certatim inferrent: multo tamen illam Deus Optimus Maximus maiori splendore inclutam esse voluit: cum captiuam, oppressam, & multis malis afflictam Christianorum ibi Ecclesiam religionis cultu, fideique catholicæ amore maxime fecit excellere. Vt quæ martyrum cæde iam diu antea irrogata nobilissima fidei Christianæ germina, & vberimos fructus protulerat: nunc sacri cruoris exundantibus riuus plenius imbuta, præstantioræ sibi gloriæ coronam in cœlis pararet, ciuibusque suis firmum certumque apud Deum patrociniū maiori cumulo in omne æuum compararet. Id quale quantumque fuerit diuinæ largitatis beneficium, diui Eulogij libri fusius & vberius declarabunt.

Et quoniam Cordubam, cum imperij Arabici domicilio & sede ibidem constituta, summa omnia Hispaniæ iura tam sacra quam prophana immigrarunt: Christianæ religionis dignitas atque potestas, quæcunque fuerunt, eo etiam ex tota prouincia sese transtulerunt. Non quod Toletana Ecclesia, vt fuit olim, & nunc quoque est, eo tempore totius Hispaniæ primas esse desierit, caputque Christianæ apud nos religionis haberi. Non quod metropolitanum suum Hispalensem Cordubensis Ecclesia non agnosceret. Sed quia tyranni cum omnia possent, & ad sese omnia reuocarent: eo conuenire ad concilium reliquos antistites cogebant, ibique de quibuscunque cuperent rebus & consultare, & statuere volebant. Indicio suo duo concilia Cordubæ per illa tempora congregata. Alterum, cuius D. Eulogius meminit, ab omnibus Hispaniæ metropolitanis cum subditis Episcopis celebratum: alterum, cuius in Sampsonis abbatis Cordubensis, de quo suo loco dicemus, Apologetico mentio fit. Et quoniam hanc, quam dico maiorem potestatem miserabili profecto de causa habere Cordubensis Ecclesia videbatur: ideo multo plura ibidem templa, basilicæ, monasteria virorum ac sceminarum, & permansisse, & denuo ex ædificata fuisse D. Eulogij scripta testantur. Opepretium fuerit ad Dei omnipotentis gloriam catalogum hic iam sacrorum locorum, qui Cordubæ fuere, ex D. Eulogij præsertim libris apponere. Et intra urbem quidem hæc fuisse memorantur.

Sancti Aciscli martyris Cordubensis basilica, vbi sanctum eius corpus quiescebat.  
Sancti Zoyli martyris Cordubensis basilica, in qua sanctum eius corpus erat tumulatum.  
Sanctorum trium martyrum Cordubensium Fausti, Ianuarij, & Martialis basilica, vbi eorundem cineres asseruabantur. Huius templi mentio etiam est in priscis annalibus, quos initio liber ille Compostellanus habuit, de quo in Dominico Sarraceno martyre dicemus. Ibi ita legitur, Era M. xxxij. Octauo Kalendas Ianuarij captus, & lanceatus fuit Comes Garfia Fernandi à Sarracenis, inter Alcocer & Langa in riba de Dorio. Et quinta die mortuus fuit, & ductus ad Cordubam, & sepultus in Sanctos tres, & inde ductus fuit ad Caradignam.

Basilica

Corduba  
Maurorum  
regni sedes.

Concilia duo  
Corduba co-  
gregata.  
Sampson  
Cordubensis.

Templa Chri-  
stianorum  
Corduba.

Basilica sancti Cypriani.

Basilica sancti Genesij martyris.

Sanctæ Eulaliæ virginis & martyris basilica, quæ ex 10. cap. lib. 3. Mem. Sancti astrui non potest intra Cordubam fuisse.

EXTRA VRBEM.

Sancti Christophori martyris monasterium, vrbi trans flumen propinquum, in parte Meridiana.

Cuteclarense monasterium in montibus vrbi vicinis, diuæ Mariæ virgini sacrum.

Tabanense cœnobium, ipso diui Eulogij tempore constructum in iisdem montibus.

10 Pilemellariense monasterium sancti Saluatoris: & ipsum etiam eodem tempore iisdem in montibus conditum, cuius etiam hodie ruinæ visuntur.

Armitatense cœnobium, ad Armitatæ fluminis ripam in montibus sancto Zoylo dicatum.

Sancti Felicis martyris monasterium in oppido Froniano eorundem montium.

Monasterium sancti Martini in montibus ad locum Roiana.

Sanctorum martyrum Iusti & Pastoris cœnobium in montibus ad viculum Leitlenfe.

Palma oppidum, Annanellos vicus, & alia quædam oppidula, quæ nominantur, sua templa habuere, inter quæ Colubris dictus vicus sanctorum martyrum Cosmæ & Damiani habuit ecclesiam.

20 Fuit etiam prope Cordubam templum sancti Sebastiani.

IN his, atque aliis multis templis, quæ nominare diuus Eulogius non potuit, præterquam quod sacra fierent, docendi quoque cura & erudiendi quam plurimos consuetudo perseuerabat. Id docet multis locis diuus Eulogius, & in eiusdem vita Aluarus: vbi etiam apparet non vulgarem illum doctrinæ cultum, sed supra captiuitatis & miseriarum, in quibus degebant fideles, tempora præcellentem. Ipsa templa etiam intra urbem suas turres, ænea sua cymbala habuere, quibus Dei plebem assidue conuocabant. Et durat adhuc Cordubæ exiguum vnum, ab illis vsque temporibus, vt suo loco referemus, conseruatum. Sacerdotes, monachi, sacræ virgines, peculiati veste, legitimoque

30 cultu amicti, detonsi etiam in publico conspiciebantur. Quæ omnia ex diuo Eulogio atque aliis duobus eiusdem sæculi scriptoribus, sunt manifesta. Neque sine pretio tamē, & recentibus semper exactionibus, vt idem sanctus martyr & alij tradunt, concessa fuere. Vnum illud tantummodo mortis etiam in terminatione fuerat Christianis vetitum, ne pseudopphetam eorum Mahometum maledictis in cesserent, aut legi suæ cum probro detraherent. Hoc vno fideles Christi abstinerent, Arabum templa non intrarent, tributa persoluerent: tuti, & pene liberi poterant permanere. Nam & Comitum dignitas semper Cordubæ inter Moçarabes perseuerabat: vt ex Samson

Martyr 69  
tempore octavo.

Comites Moçarabes Cordubæ.

40 tur Christiani, atque inter Tyrones Regios, de quibus suo loco dicemus, Regiis annis, vt ipsis sancti martyris verbis vtar, vescebantur. Et Samson Abbas, cum de Seruando Comite initio libri secundi agit, aperte Comitatum Cordubensem nominat. Vt intelligere debeamus, Gothorum more Comitem Cordubæ Moçarabibus Christianis datum, qui eis præesset. Ius inter eos diceret, & controuersias aliquas leuiiores, neque ad publicam Regis maiestatem, fiscumve Regium pertinentes, decideret. Eius enim dignitatis Gothorum tempore, quod ex eorum legibus præsertim constat, hoc fuit proprium & peculiare, vt vrbes regeret: cum militiæ munia Duces imprimis obirent.

Seruandus Comes.

Et inter sacerdotes etiam præter abbates, qui, vt diximus, templis præerant, Archidiaconi, atque Archipresbyteri nomen & dignitas perdurabat. Cyprianus enim in illorum suorum epigrammatum titulis Archipresbyterum sedis Cordubensis se appellat. Archidiaconi mentionē ab eodem factam mox referemus. Illud etiam scitu dignum, in templis etiam nostrorum publicas Cordubæ bibliothecas fuisse: vt facile quiuis possit intelligere quanto doctrinæ ardore nostri flagrarent. Vnam scriniis etiam insignem, quam in sancti Aciscli templo Adulphus Comes reposuerit, idem Cyprianus Archipresbyter longo epigrammate celebrauit. Alterius etiam meminit, quam ipse Saturnino Archidiacono magna ex parte perscripsit.

Archidiaconi & Archipresbyteri Moçarabes Cordubæ.

Bibliotheca sancti Aciscli.

Adulphus Comes.

Saturinus Archidiaconus.

Sarraceni quanto operi Moçarabes deuotiores.

Sed enim, cum hæc ita sint, Christianorum tamen contactum referente diuo Eulogio, tamquam in ipso contaminarentur, Sarraceni prorsus deuotabant: & ab illorum pueris nostri indigna multa in publico patiebantur. Tributa vero grauissima fuisse, rent.

*Moçarabes  
tunc Chri-  
stiani dice-  
batur, quasi  
Mixtarabes,  
quia mixti  
Arabibus  
degerēt. Ru-  
dericus Ar-  
chiepiscopus  
Toletanus lib. 3.  
cap. 21.*

idem sanctus Martyr ingemiscit, & illud in primis, quod singulis mensibus soluebat. Nouis etiam tributis Christiani Moçarabes onerabantur. Adeo ut de oblationibus omnium Ecclesiarum partem soluere, nouo tributo excogitato, cogerentur. Quod Samson de Seruando Christianorum Cordubæ Comite, sed nefario homine loquens, his verbis deplorat. Exinde omnes basilicas vrbs prædictæ tributarias fecit esse: & impurus hostis de purissimis oblationibus fidelium in usus templi collatis Dominici thesauros fisci inhiatus est ampliare. Ut spoliando mensam Christi, & ditando palatia fisci, videretur aquam sitientibus auferre, & amplissimo maris sinu infundere: sicque actum est, ut venale sacerdotium sustinentes ipsæ basilicæ, non more solito dignos recipere, & indignos queant sacerdotes repellere. Et quæ sequuntur. Hæc autem sex octo annis post diui Eulogij martyrium facta fuisse, suo loco, plenius de Samsonæ agentes demonstrabimus.

CÆTERVM quamuis Christianorum ecclesia Cordubæ congregata diui Eulogij temporibus, ut dicebam, in dira captiuitate tot tantisque solatiis templorum, monasteriorum, doctrinæ, & exemplorum in sanctissimis viris alleuaretur, ut non omnino capta, aut deserta videri posset: illud tamen habuit verum ac solidum de diuina benignitate solatium, illo maiori beneficio magnam persensit Dei misericordiam: quod multi ex ea martyres eo tempore prodire, qui veram fidem in viuis sua morte confirmarent: mortui etiam viuentibus suo patrocinio Dei clementiam propitiam redderent. Qui autem, quotque fuerint, diui Eulogij libri, & quæ his nos adiunximus, latius ostendent.

## AD LECTOREM.

**H**uius Diui Eulogij vita duo habuimus exemplaria. Alterum cum sancti operibus in vetustissimo Ouetensi ad finem coharebat. Alterum mihi benigne commodauerat Michael Ruizius Açagra, serenissimorum Bohemiarum Principum Rodulphi & Ernesti à secretis, adolescens ingenio & literis ornatissimus, & in peruestiganda omni antiquitate studij & diligentia singularis. Fuit is etiam codex literis Gothicis in membranis descriptus, & quod multis indicibus apparebat, itidem vetustissimus. Plura continet poemata, Dracontij nimirum de opere sex dierum libros duos, cum diui Eugenij tertij Archiepiscopi Toletani supplementis: Coryppi grammatici Africani ad Iustinum Imperatorem libros quatuor: eiusdem diui Eugenij epigrammata, & quedam alia. In fine vita hæc diui Eulogij fuit adnexa. Ouetensis codex nullum titulum habuit huic operi præfixum. Ille alter hunc præferebat, quem apposuimus. Sed Eræ computatio fuit varie in margine signata, cum abraso numero, ut apparebat, alter fuisset superscriptus. Annus Dominicæ Incarnationis recte fuit signatus. Inde nos & ex Astronomica nostra ratione supputandi (cuius nobis opportunitatem Aluarus ad finem operis, quemadmodum ibi apparebit, præbuit) vtrumque recte signauimus, & astruximus. Nomen etiam Regis in titulo mendose fuit ascriptum. Abderrahgman enim legebatur: cum ipso mortuo, Mahomad eius filius diuum Eulogium, quod ex eiusdem libro tertio constat, martyrio coronauerit: & Aluarus etiam ipsum Regem Mahomad nominat. Ipse Aluarus nobilis admodum, & illustri genere videtur fuisse: siquidem serenissimi titulo ipsum non semel compellat Eulogius. Quod idem præceptorem suum etiam vocat, humilitatis est prorsus: cum fuerint, ut confestim legenti apparebit, condiscipuli. Quinimo & per catacrisim quandam Aluarus Doctor dicitur, homo laicus & coniugio, quantum conicere datur, innexus, cui huiusmodi titulus minime eo tempore poterat competere.

223

# VITA VEL PASSIO BEATISSIMI MARTYRIS EULOGII

PRESBYTERI ET DOCTORIS, QUI PASSVS EST

Era DCCCXC VII. Anno Incarnationis Domini

DCCCLIX. sub rege Mahomad, die

quinto Idus Martij.

*Authore Aluario Cordubensi.*

**B**EATISSIMI Martyris & Doctoris Eulogij passionem disponens scribere, prius vitam eius putavi dirigendam in ordine, quam sui finis agonem, pulcherrimum designare: vt quis vel quantus fuerit ante lectoribus innotescat: & sic deinceps adeptum ex merito palmam victoriae, euidentissimis † elucescat indiciiis. In cuius operis principio Domini fretus & Redemptoris nostri auxilio, profiteor me nō audita & dubia, sed visa & per me probata re-

textere, quoniam, gratia Dei cooperante, à primæuo adolescentiæ flore charitatis dul-

20 dine, & scripturarum amore vno vinculo concordi innexi, huius vitæ, licet non pari

ordine, tamen pari affectu in cunctis quæstionibus duximus iugum. Sed ille sacerdotij ornatus munere, pennis virtutum in sublime euectus, altius euolabat: ego luxuriæ

& voluptatis luto confectus, terra tenus repens hæctenus trahor. Et inde est, quod non

incerta, & quorumcumque hominum narratione comperta, sed mecum gesta, & per

me cognita narrare disposui. Quia sicut de incertis temere referre sententiam, per-

iculosum fore profiteor, ita de cognitis subprimere ea, quæ † nosci debent, vacuum pe-

30 riculis esse non reor. Est quoque & laudabilis pro exemplo prædicanda omnibus veritas, & nihilominus detestanda Rhetoricorum composita falsitas. Quoniam melius est

de multis præclaris nihil facinoribus dicere, quam ex paruis bonis multa falsa differe-

re: tutiusq; est, omnia, quæ gesta sunt, præterire, quam ea, quæ non † fuerunt, aliqua fin-

gere. Et mitius errat, qui non malitiæ voto, sed segnitæ fastu vera subprimit, eo, qui dis-

serte falsa confingit. Veritas enim, si studio veritatis, & non vanæ gloriæ iactantia dicitur,

dicenti coronam implodit: falsitas autem, si ab aliquo intentatur, coniectantem occidit.

Et ideo sicut me veritatem dicentem remunerandum esse congaudeo, ita falsitatem si dixero, condemnandum esse non nego. Quibus ergo causis ad falsitatem re-

textendam insilirem, ipse non habui, qui veritatem in omnibus, non mendacium re-

munerare cognoui.

**I**GITUR beatus martyr Eulogius nobili stirpe progenitus, Cordubæ ciuitatis

40 Patritiæ senatorum traduce natus, ecclesiæ ministerio mancipatur, sancti ac beatissimi

Zoyli æde deseruiens, & in eiusdem collegio clericorum vitam deducēs, multis & cla-

rissimis virtutibus floruit, magnis & laudabilibus operibus viguit. Ab ipsis enim incu-

nabulis literis ecclesiasticis hærens, & quotidie per studia bonorum operum crescens,

perfectionem adeptus est, ac super omnes coætaneos doctrinæ scientia clarens, & eru-

ditionis lumine florens, magistrorum doctor est factus. Quippe qui mentem senilem

paruissimo corpore gerens, vincebat etsi nō ætate certe scientia vniuersos. Erat † enim

studiosissimus scripturarum scrutator, & intentissimus sententiarum inuestigator. Ita

vt nihil scripturæ præponeret sanctæ, nihil magis eligeret, quam in lege Domini medi-

tari die ac nocte. Nec contentus magisterio doctorum suorum, alios si quos forte au-

50 poterat, subtrahebat. Nam & abbatem bonæ recordationis & memoriæ Speriaudem

\* opinabilem & celebritate doctrinæ præconabilem virum sæpius inuisebat, audito-

rioq; more ex illius ore disertissimo dependebat. Qui ipso tempore totius Bæthicæ fi-

nes prudentiæ riuulis dulcorabat. Ibi eum primitus videre merui, ibi eius amicitia dul-

ci inhæsi: ibi illi indiuidua sum nexus dulcedine. Eram namque iam dicti inlustissimi

viri auditor: & dum frequentius eius limina tererem, incultumq; ingenium acuerem,

tandem respectione diuina huius tanti viri societate coniungor. Et catenatim † inso-

lubili nexu non innector tantum, sed vnior: factique sumus auditores viri, inquisitores

veri, amatores nostri. In tantum vt illa ætas indocta sibi non concessa præsumeret.

Agebamus vtrique scripturarum delectabilem lusum, & scalmum in lacu nescientes

clarescat  
m. f.

Aluarius D.  
Eulogij ad-  
modum sa-  
militaris.

noni debent  
tur.

fuerint;

Dicit Eulogij  
nobilitas, &  
educatio.

3 4

5

Sancti Zoyli  
templum.

D. Eulogium  
pusillo corpo-  
re.

(autem)

Speriaudem  
Abbas.

\* Magna sci-  
licet opinio-  
nis: Hispani-  
simus, vt pas-  
lo inferius

in passione  
opinatissimi  
Eulogium  
dicit.

(inadibili)

Eulogij &  
Aluari in  
studij exer-  
citatio.

regere, Euxini maris credebamur fragori. Nam pueriles contentiones pro doctrinis, quibus diuidebamur, non odiose, sed delectabiliter epistolatim in inuicem egimus, & rhythmicis versibus nos laudibus mulcebamus: & hoc erat exercitium nobis melle suauius, fauis iucundius, & in ante nos quotidie extendentes, multa inadibilia tentare  
 † in scripturis, puerilis immatura docibilitas egit. Ita vt volumina conderemus, quæ postea ætas muta abolenda, ne in posteros remanerent, decreuit.

*dum annos*

*Eulogius  
presbyter &  
doctor sa-  
ctus.*

SED † cum iam annos iuuentutis adtingeret Eulogius, diaconij ministerio fungitur, atque in breui merito vectus ad superos, gradu presbyterij sublimatur: moxq; magistris ordine & vitæ moribus sociatur. Quanta illi humilitas, quanta bonitas, quanta inhæserat charitas, amor omnium ostendebat. Ex hinc cœpit se acriori vitæ austeritate constringere, & modestiæ legibus in vniuersis actionibus perornare. Scripturis vacare diuinis, & corpus suum vigiliis ac ieiuniis castigare, monasteria frequentare, cœnobia inuisere, regulas fratrum componere. Hinc inde cuncta eo modo curare, quo, si fieri posset, vtròbique adesset. Ita clericatum agens proprium, vt regularem ordinem non dimitteret alienum: ita monachis adhærens, vt clericus probaretur. Ita in clero degens, vt monachus videretur, vtròbique aptus adcurrent, & vtrarumque professiones vnus sufficientissime complens, currebat sapius ad cœnobiorum sacratissimos greges. Sed ne proprium ordinem contemnere putaretur, ad clerum iterum remeabat: in quo dum aliquod tempus persisteret, ne virtus animi curis sæcularibus eneruaretur, itidem monasteria repetebat. Hic doctrina oris ecclesiam ornans, illic vitam propriam † excutiendo decorans, in † cunctis virtutibus positus, viam sæculi mœrens incedebat, & anxius: & quotidie ad cœlestia volare cupiens, corporea sarcina grauabatur. In tantum vt Romam ire disponderet, vt adolescentiæ nœuos lachrymis, & peregrinationis itinere domaret, immo domitos deleteret: sed ecce omnes hinc inde insistimus, & eum magis corpore quam animo retinemus.

*exculpando  
sunt*

*Peregrina-  
tio Romana.*

*7  
Reccaffre-  
dus Episco-  
pus.  
Eulogius in  
carcerē mis-  
sus.  
Flora & Ma-  
ria Virgines  
& martyres.*

VERVM dum ista & alia referuntur, tandem Reccaffredus episcopus super ecclesias & clericos quasi turbo violentus insiluit: omnesq; sacerdotes, quos potuit, carcerali vinculo alligauit. Inter quos vt electus aries ducitur, & cum Põtifice suo vel aliis sacerdotibus vincitur. In qua retrusione magis orationibus & lectionibus operam dedit, quam vinculis. Ibi sanctis virginibus Floræ & Mariæ, pro fide comprehensis, illud documentum Martyrale vno libro composuit. In quo eas ad martyrium verbis tenacissimis solidauit, easque & per se verbis & per epistolas mortem contem nere docuit. Seque, suosque socios, earum suffragiis vinculo soluendos commisit, quod & obtinere mox post sextum diem passionis earum promeruit. Nam illę octauo Calendas Decembris expleuerunt martyrium, sacerdotes vero Domini tertio Calendarum earundem solutionem adepti sunt. Extat super hoc inlustriore stylo confecta, & mihi his diebus directa epistola, passionem earundem virginum, & ereptionem sacerdotum ipsarum virginum meritis continentem. Ibi metricos, quos adhuc nesciebant sapientes Hispaniæ, pedes perfectissime docuit, nobisq; post egressionem suam ostendit. Inde & mihi pro libris illis, quos in defensionem martyrum dederat, epistolam facundo loquutionis genere dictatam direxit. Nam cum omnes, qui cum eo erant sacerdotes, vacarent otio & quieti, ille non noctibus, non diebus à lectione cessabat, noctes diesque ingeminans, scripturarum mella lambens, & ore & corde spiritualiter ruminans.

*8  
9*

*10*

*(Denique)*

*Eulogius  
martyrū in-  
centor & cul-  
tor.*

*ardore mar-  
tyrj, &c.*

*Cap. 2.*

VERVM operæpretium reor, si paulo altius incedentes, tempore persequutionis qualiter probatus extiterit, inferamus. † Nam dum episcopi, sacerdotes, clerus, & sapientes Cordubę in martyrio nuper exorto deuo calle incederent, ac timoris impulsu pene fidem Christi, si non verbis, nutu tamen negarent, hic tamen inadibilis nunquam vacillare, vel tenui est visus susurro. Sed omnibus pergentibus ad agonem occurrens, vniuersorum animos roborans, cunctorumq; ossa venerans & componens, in tantum ardescebat: † vt dote martyrij & ipse incentor ipsis diebus videretur esse martyrum. Pro quo rectitudinis zelo multis extitit contumeliis propulsatus, magnisq; terroribus fatigatus. Nam vnus ex proceribus illum impetens, & minis exasperans, diuino iusto iudicio in reprobum sensum conuersus, fidem, quam tenens nescius impugnabat, mox miser & stultus amisit. De quo plenius in libro Memoriale Sanctorum tertio iam dictus beatissimus disputauit. In quibus libris & passionibus sigillatim martyrum claro fonte loquutionis explicuit, & prosequutione sufficienti quæcumq; acta sunt in martyribus domini & dicta, sequentibus generationibus propalauit. Quantus autem, vel quam excellens fuerit scientia, luce clariora eius pandent opuscula, quæ sale Attico & profatico lepore, immo diuina inspiratione composuit.

SE D redeundum est ad Reccaffredi episcopi tempora, & qua arte à sacrificio se suspendit, ne eius glutinaretur errori, proferendum. Namque ipsis diebus cuncti ei & vi & potestate addicti, iussu regio subditi, iniquo videbantur hosti adiuncti: & qui priori insurrectione aduersi & erecti contra eum steterunt, tunc terrore † conciti, quasi familiares hærebant non mente, sed corpore: nec dilectione cordis, sed compulsione terroris, & ne aditus ei nocendi daretur in amplius. † Ita quoque Rex contra nos desæuiens legibus necessitatem induxerat, & liberum arbitrium interpollans, omnes truci subdiderat hosti. Cuius historiarum veritas in alio opere enucleatius differetur.

N V N C vero huius admirabilis viri tantum enotare sanctissimam cupimus artem. † Is enim graui instinctu doloris, dum vndique circa se dolosum cerneret ipsius episcopi grassari ingenium, & cæteros ei communicantes deprehenderet, nec resistendi sibi copiam inesse videret, nec amouendi licentiam (vt pote fidei iussoribus datis) † remanere sibi cõspiceret: cœpit se graui adterere gemitu, magnoq; intrinsecus vt diximus mactari dolore. Sed nutu Dei contigit, vt quadam die præfenti Episcopo beati Epiphanijs Ci- priæ Salaminæ Episcopi, Ioanni Episcopo Hierosolymitano directæ epistola legeretur. Quam ego cuidam diacono præceperam legere: in qua idem beatissimus pontifex Origenis nenias arguens, & ordinationem cuiusdam presbyteri in monasterio iam dicti Hierosolymitani adsignato à se consecrati defendens, causam ordinationis retexuit, beatissimorumque presbyterorum Hieronymi & Vincentij continentiam sacrificandi laudando innexuit. Quam narrationem tum iam dictus Eulogius auida mente magis arripiens, quam suscipiens, & sibi à Deo datam occasionem cognoscens, ingenti vulnere quasi percussus, ab intimo corde trahens suspiria, meq; intuens, conuersus Episcopo dixit: Si lucernæ Ecclesiæ, & fidei nostræ hoc egerunt columnæ, quid nobis facere cõuenit, quos delicti onera grauiter deprimunt, & affligunt? Cognoscat ergo vestra paternitas, interdictam à me ipso mihi sacrificandi licentiam. Sicque huiusmodi ingenio tempore Reccaffredi se ipse suo ligauit arbitrio. Cuius professionis licet hoc modo ordinem sumeret, delectabili tamen † vltu perfunctus, nolebat postea statum reiectum recipere. Sed Pontifex proprius in tantum eum † amissum officium sacrificandi compulit repedare, vt eum anathemate ferire non vereretur, nisi citius redire promitteret.

E T erat vir ille in omnibus professionibus principaliter, & non medie decoratus, cunctis ex æquo deseruiens, & cum præiret omnes scientia, humilior certe etiam infimis videbatur. Clarus vultu & honore præcipuus, eloquentia fulgidus, & vitæ operibus luminosus. Incitator martyrum & laudator, tractator peritissimus & dictator. Quis ardorem ingenij, quis decorem eloquij, quis fulgorem scientiæ, quis affabilitatem vsualem officij, quocunque poterit prudentiæ dicere flumine? Quæ enim illi non patere volumina? quæ potuerunt eum latere ingenia catholicorum, philosophorum, hæreticorum, nec non & gentilium? Vbi libri erant metrici, vbi profatici, vbi historici, qui eius inuestigationem effugerent? Vbi versus, quorum ille ignoraret canora? vbi hymni, vel peregrina opuscula, quæ eius nõ percurreret pulcherrimus oculus? Quotidie enim noua & egregie admiranda quasi à ruderibus, & fossis effodiens, thesauros elucidabat inuisos. Quanta docibilitas tam pretioso munere ornate † inesset anime, quanta & in exhausta cura solertiæ, nullus sapiens comprehendere poterat. Et ô admirabilis suauitas mentis, nunquam priuatim scire aliquid volens, nobis omnia præstabat. Vitiata corrigens, fracta consolidans, inuisitata restaurans, antiqua repriorans, neglecta renouans, & quæque poterat ex antiquis viris gesta competere, saragebat operibus adimplere. Seueritatem Hieronymi, modestiam Augustini, lenitatem Ambrosij, patientiam Gregorij in corrigendo errores, in sustentando minores, in demulcendo maiores, in suffe-

rendo † horrores, vnus idem se multipliciter varium exhibebat.

N E C ei suffecit monasteria patriæ suæ inuisere, quin potius occasione fratrum suorum, qui ipsis diebus in Franciæ finibus exulabãt, indeptam viam arripuit, & in Pampilonensium territoria vltro progrediens, monasterium sancti Zachariæ ingressus, & aliorum cœnobia ipsarum regionum gliscenti voto percurrens, multorum patrum est amicitia dulcoratus. Quorum conuersationem in epistola, quam Episcopo Pampilonensi in carcere positus dedit, nominatim locatimue digessit. In quibus locis multa volumina librorum reperiens abstrusa, & pene à multis remota, huc remeans, suo nobis † regressu adduxit. Ibi beati Odoarij est fructus conloquio, cui centum quinquaginta regulares monachi militabant. Inde secum librum Ciuitatis beatissimi Augustini, & Aeneidos Virgilij, siue Iuuenalis metricos itidem libros, atque Flacci † saturata poemata, seu Porphyrij depicta opuscula, vel Adhelemi Epigrammatum opera,

Reccaffre.  
dno Episcopo  
pno.

10  
(concisi)

Ira quoque  
Regio  
11

Eulogij pruden-  
dens constan-  
tia.

(Qui)  
imminere

12

13

Epiphanijs  
Epistola.

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

15 necnon Auienni fabulas meretricas, & hymnorum catholicorum fulgida carmina, cum  
 16 multis minutissimarum causarum ex sanctis quaestionibus multorum ingenio congre-  
 17 gatis, non priuatim sibi, sed communiter studiosissimis inquisitoribus reportauit. Idem  
 18 praeterea fulgorem operis & coruscationem ingenij resplendentibus semitis praesentia-  
*praesentibus* tialiter cunctis † sequentibus & vsualiter sequentibus, specificis semper ostentans in-  
 diciis, & luminosis deducens vestigiis, vbique lucidus gradiens, vndique fulgidus redi-  
 ens, limpidus, dulcorolus, nectareus, C H R I S T I coronatus emicabat omnibus fa-  
 mulus.

*\* Hoc loco aliquid de esse videtur.*  
 19 N E c illud omittendum in hoc opere reor, quod post diuinæ memoriae Vuitre-  
 miri Toletanæ sedis episcopi, \* in eandem sedem ab omnibus comprouincialibus, & 10  
 cōfinitimis Episcopis electus, & dignus est habitus, & pro relatu omnium comproba-  
 tus. Sed dispositio diuina, quæ eum sibi ad martyrium reseruabat, quibusdam repagu-  
*Vuitremirus Archiepiscopus Toletanus.*  
*Eulagius electus Toletanus Archiepiscopus.*  
 20 lis obuiauit. Cumque iam ipsa communis electio eum sibi consecrare in episcopio ad-  
 clamaret, rerum obuiantium aduersitate impediti, alium sibi eo viuente interdixerūt  
 eligere. Qui licet argute frustraretur ab ordine, tamen non priuatus eiusdem ordinis  
 munere. Siquidē episcopatum cœlestem adeptus est, dum per martyrij gloriam Chri-  
 sto coniunctus est. Omnes namque sancti Episcopi, non tamen omnes Episcopi sancti.  
 Ille vero sanctitatem per cruoris fusionem inueniens, Episcopij ordine fungitur, dum  
 cœlo † receptus, æternis promissionibus muneratur.

*tenus.*  
 C V M Q V E his virtutibus & dogmatibus insigniretur, & omnibus quasi lucerna 20  
 super candelabrum posita, ac veluti ciuitas in montis sita cacumine procul altius emi-  
 caret, & vt doctus scriba de thesauro domini sui noua & vetera vniuersis familiis præ-  
 uideret, in sacerdotibus primus, in confessoribus summus, in iudicibus residens non  
 extremus: tandem voti compos effectus, diuina sibi cooperante clementia inopinato  
 iudicio, sed deliberatiuo studio euectus est ad superna. Et ea, quæ à martyrib. fuis postu-  
 lauerat lachrymis, & per tota sua opuscula more sparserat precis: obtinere meruit o-  
 peribus sanctitatis. Quod verius poterit noscere, qui ipsa eius egregia opera curauerit  
 legere. Et quoniam expedit, & dignum vobis visum est pro vtilitate legentium, & pro  
 annuo festiuitatis suæ recursu, passionem eius breuiter explicare: ideo sequestratim,  
 pure & synceriter agonis sui pulcherrimum induximus finem. 30

### Ab hinc passio eiusdem.

*Et Arabicū dolum dixit in epist. ad D. Eulogiū in f. fo. 106. b. Mahomad Arabum Rex.*  
 21 **T**Empore igitur, quo sæua dominatio Arabum calliditatis astu omnes fines  
 Hispaniæ misere deuastabat, quo Rex Mahomad incredibili rabie & ef-  
 frenata sententia Christicolum genus delere funditus cogitabat, multi  
 terrore cruentissimi Regis mutuentes, eiusque insaniam modificare ni-  
 tentes, per trucem voluntatis iniquæ officium diuersis & exquisitis occasionibus gre-  
 gem Christi impetere tentauerunt. Plerique Christum negando se præcipitio commi- 40  
 serunt: alij duris tormentis agitati, commoti sunt. Porro alij florenti virtute stabiliti  
 sunt, & fundati. In cuius (vt diximus) tempore martyrium fidelium coruscando resplē-  
*Ecclesia sub hoc Rege persecutio.*  
 22 duit, & error negantium fluctuauit. Nonnulli enim, qui fidem Christi tantum menti-  
 bus retinebant, instinctu Dei quod celauerant, luminositer & patule proferebāt, Nul-  
 lo disquirente ad martyrium profilientes, & coronam sibi ex tortoribus rapientes. Ex  
 quibus, Arabs genere, B. Christophorus extitit, cuius passionis ordine malibi digerere  
 cogitamus. Sed & ex eorum numero B. Aurelius & sanctus extitit Felix, qui cū vxorib.  
 ad passionis gloriam post multa & prolixa latibula prodierunt. Ex ipsis etiam florens  
 virtutibus Flora virgo beata, quæ contemnens sæcularem labilem pompam, æternam  
 meruit sine fine coronam. Quorum hic noster sanctissimus Doctor agonem singillatim 50  
 exposuit, & actus vitæque corusco sermone explicauit.

*Leocritia Virgo.*  
 23 H O c tempore puella nomine Leocritia quædam genere nobilis, mente nobili-  
 or, ex Gentilium fece progenita, & ex luporum visceribus prodita, dudum per quandā  
 24 sibi genere proximam Christo dicatam nomine Litosam, aquis salutaribus tincta, &  
 25 occulte fide Christi induta enituit, odoremque nectareū notitiæ suæ cunctis adsparsit.  
*Litosam Deo dicata.*  
 Etenim cū ad iam dictam religiosam in annis infantiæ more propinquitatis recurreret,  
 eamque quib. illa sermonibus poterat, quotidie instrueret, tandem respectione cœlesti  
 fidē Christi mente suscepit: & ardore amoris susceptam pectore conseruauit. Quæ dū  
 ad annos sapientiæ veniret, & scientiæ contingeret lumina: fidem illam, quam teneri-  
 rimis



timis institutis occulte didicerat, quotidie fomentis spiritualibus auctam in ampli-  
 us crescentem alebat, primum occulte, deinceps patule & aperte. Quam parentes se-  
 dule admonentes, & nihil omnino proficientes, conati sunt eam flagellis & verberib.  
 impetere, vt quam per blandimenta amouere non poterant, saltim terrorib. coerce-  
 rent. Sed ignis ille, quem Christus in corda fidelium misit, nullis minis cedere nouit. In  
 hoc conflictu dum diebus vapularet & noctibus, seque acerrimis impetendam ultio-  
 nibus & duris vinculis præpeditam videret, metuens ne non propallata publice fide,  
 cauterio vteretur perfidiæ: per internuncios beatissimo Eulogio, opinatissimo iā mul-  
 10 11: & quia ad tutiora loca fidelium, in quibus fidem suam posset interrta propallare, ire  
 veller, exposuit. Illico beatus Eulogius solitum officium recognouit: & vt erat fautor  
 anhelantissimus Martyrum, hanc exire clam per eosdem internuntios ordinauit. Illa  
 concite artem fingens, & parentibus quasi consentiens, nostramque fidem verbis im-  
 petens, & data opera omnia selecta ornamenta indues, seq; more illorū quasi placitu-  
 ra & nuptura sæculo ostēdēs, nisa est eorū inflectere animos, & sibi exosos comere gres-  
 sus. Cūq; sibi omnia iā tuta inesse prospiceret, ad nuptias quorumdā propinquoꝝ suo-  
 rum, quæ ipsis agebantur diebus fingens, vt eidem officio congruit, ornate procedere,  
 celeri cursu se beatissimo Eulogio, vel sorori eius Anuloni tutandā exhibuit. Quā mox  
 20 eius & mater expectantes filiam non viderunt, delusos se ingemiscētes, rabie inaudita  
 & dolore inuiso se ipsos cruciantes, cuncta disturbant, vniuersa contaminant curren-  
 tes per ignotos & cognitos, & potestatiue, ac iussione Præsidis, quosque impetendos  
 putabans, carceribus & vinculis onerabant, viros, mulieres, confessores, sacerdotes, de-  
 uotas, vel quos poterant flagellis & carceribus affligebant, si quo modo possent filiam  
 suam per hæc & ampliora recipere. Ille vero sanctus immobilis ei loca diuersa muta-  
 bat, & ne traderetur ouis luporum in manibus, omni intentione curabat. Illa tamen  
 ieiuniis & vigiliis insistens, & cilicio membra tegens, vel puluere cubans, seuerē mem-  
 bra corporis elimabat. Sed & vir beatissimus, cum reuerentia nominandus, Eulogius,  
 nocturnas vigilias adpetens, & in basilicam sancti Zoyli terratenus prostratus orans,  
 30 noctes insomnes ducebat, auxilium Domini & fortitudinem virgini imprecans, & se  
 per hæc exercitia Domino consecrans.

Inter hæc virgo serenissima beati Eulogij germanā, quā ardenti desiderio diligebat,  
 videre voluit, & ad eorū habitacula nocte deuenit, reuelatione Dñi prouocata, & auidi-  
 tate consolationis perducta, vt vno die tantūmodo cum eis moraretur, & iterū ad soli-  
 ta latibula repedaret. Quib. & retulit, sibi vna & alia vice orāti liquore mellis os reple-  
 rū fuisse, q; se non ausu temerario expuisse, sed inglutiisse, crassi elementi admirando  
 speciē referebat. Cui ille sanctus hoc esse prælagium, regni cœlestis dulcedinem per-  
 fruendam, disseruit.

VERVM dum alio die redire virgo disponderet, actum est, vt comes itineris non  
 40 hora sueta, sed inlucescente aurora veniret. Nec potuit aditum exeundi habere, quip-  
 pe quæ nocturno tempore, pro euitandis insidiis solebat incedere. Prouisum est, vt ea-  
 dem die vsque dum sol metā sui luminis terræ subduceret, & nocturnę tenebrę quietu-  
 dinem optatam indulgerent; virgo Dei eo, quo manebat loco, persisteret. Humano  
 quidem consilio, sed diuino retinebatur iudicio: vt & suam sibi coronam, & beato Eu-  
 logio imponeret gloriæ diadema. Nam eo die, nescio cuius instinctu, quorūue insidiis  
 † & proditione locus præsidii latibuli indicatur, & à militib. ad hoc missis ex impro-  
 fo omnis illa eorum habitatio circundatur. Actumque est, vt electus & prædestinatus  
 martyr præsentialiter adfuisset. In cuius præsentia iam dictam virginem educentes, e-  
 umque vna pariter comprehendentes, verberantes, multisque contumeliis affligētes,  
 50 iniquo præsidii, & scelerato iudici præsentarunt. Quē mox iudex per flagella occidere  
 cogitans, truculento vultu & impatienti animo vehementi furore accēsus, furiosis ver-  
 bis interrogat, virginemq; cur domo retinuerit minitando disquirat. Cui libētissime &  
 patiētissime, more loquutionis suæ, splēdide rei veritatē hoc ordine pandit. Præses, or-  
 do nobis prædicationis iniunctus est, & nostræ hoc fidei conuenit, vt disquirentibus  
 à nobis lumen fidei porrigamus, nullique ad vitæ itinera properanti, quæ sancta sunt,  
 denegemus. Hoc sacerdotibus competit, hoc religio vera deposcit, hoc etiam  
 Christus Dominus noster nos docuit: vt quisquis sitiens † fidei haurire flumina volue-  
 rit in duplo potum inueniat potius quā quem quæruit. Et quoniā hæc virgo fidei san-  
 ctæ regulam à nobis inquirere visa est, necessarium extitit, vt † illi nostra eo † se liben-

dirò

26

Anulo D.  
Eulogij/erat  
Deo dicatm.

ex opera

27

28

Basilica S.  
Zoyli.

illa

(Vel)  
Eulogius &  
Leo critus  
capti.

Eulogius ad  
Præsidem:

fidem

illa

sibi

tius adplicaret intentio, quo eius in amplius incenderetur affectio. Nec de cuius talia desiderantem reicere, præsertim illi, qui ad hoc Christi electus est munere. Vnde & vt posse mihi extitit, illustraui, & docui: & fidem Christi viam regni esse cœlestis exposui. Quomodo & tibi, si me disquirendum putasses, libentissime facerem. Tunc præses turbido vultu virgas inducere iussit, cum inuitans flagellis perimere. Cui sanctus dixit, Quid istis virgis exercere cupis? Animam (inquit) tuam per has educere volo. Gladium (ait) acue & compone, pro quo animam à vinculo corporis expeditam ei reddas, qui dedit. Nam flagellis membra dissecare non extimes. Et mox clara inuentione & sufficienti eloquio falsitatem vatis sui & legis impropers, & prædicationis verbum ingeminans, sub omni velocitate palatium ducitur, & ad regis consiliarios vsque pertrahitur. Vbi vnus ex ipsis, illi familiarissime notus, compatiendo insuluit. Si stulti (inquit) & idiotæ in hanc mortis descendam ruinam deuecti sunt: tu sapientiæ decore præinctus, & vitæ moribus illustratus, quæ te dementia huic mortifero casui, oblitterato naturali vitæ amore, committere compulit? Audi me obsecro, & ne præcipiti casu corrumpas rogo. Dic tantum verbo in hora huius tuæ necessitatis, & postea tua, vbi vbi potueris, vtere fide. Promittimus te nuspiam inquirendum. Cui beatissimus martyr subridens: ô (inquit) si scire potuisses, quanta fidei nostræ cultoribus maneat reposita: Aut si possem, quod meo retineo, tuo committere pectori: tunc iam non me à proposito reuocare conareris, sed libentius te ab hoc mundiali honore amouere cogitares. Et cœpit eis Euangelij æterni verbum porrigere, & prædicationem regni constanti libertate infundere. Qui illico cum nolentes audire, gladio iubent transfigi. Cumque duceretur, vnus ex eunuchis regis alapa eum percussit. Cui ille alteram faciem præparans, obsecro (inquit) vt hanc iterum verberando, priori coarques. Quam cum secundo feriret, ille patiens & mitis iterum priorem parauit. Sed impetu militum ad locum occisionis deducitur, vbi genua in oratione curuans, & manus ad cœlos extendens, signoq; crucis totum se muniens, paucis verbis intra se orans, ceruicem mucroni tetendit, & celeritè mundum contemnens, vitam inuenit. Compleuit martyrium suum quinto Idus Martij, die sabbato, hora nona. Et ô felicem & admirabilem nostro sæculo virum, qui & præmisit in multis sui operis fructum, & reliquit in virgine se sequendum. Secum victoriæ vexillum manibus eleuans, & manipulum laboris sui pro se Domino libans, oblationem puram, & pacificas hostias offerens, & in se, quæ alios docuerat, Christo rerum Domino repræsentans. Mox vero vt proiectum est cadauer è loco eminentiori inductum aluei, columba miro candore niuescens, videntibus omnibus, secans acra pennis, super corpus martyris aligerans sedit. Quam omnes missilibus petris hinc inde abigere conantes, & nihilominus consistentem repellere non valentes, manibus voluerunt cominus effugare. Sed illa in circuitu corporis non volans, sed saliens, super turrim corpori imminentem propius resedit, & ad corpus beatissimi viri vultum conuertit. Nec silendum est miraculum, quod ad laudem sui nominis Christus est super corpus martyris operatus. Etenim vnus Astigitanæ ciuitatis incola, dum inter ceteros palatinum lunatim mansionis seruitium ageret. Ibique cursum suum vigiliis expedit, nocte aquam potare desiderans, surrexit, & ad prominentem canalis ductum, qui super illa loca præducitur, peruenit, vbi vidit desuper super corpus eius, quod deorsum iacebat, sacerdotes miro candore niuentes, luminaria coruscantia retinentes, & psallentium more psalmos grauitè recitantes. Qua visione perterritus, ad mansionis locum magis fugiens, quam rediens, repedauit. Et socio ꝑ omnia renuntians, cum eo iterum ad locum reuertere voluit: sed iam secundo cernere illud non valuit. Cuius beatissimi caput ꝑ alio die curiositas Christianorum redemit, corporis vero reliquias tertio die collegit, & sub vmbra beatissimi martyris Zoyli tumulauit.

BEATISSIMA vero virgo Leocritia multis oblectationibus delinita, multisq; promissionibus impulsata, tandem diuino munere soliditate fidei roborata, quarta post eius martyrij die extitit decollata, ac in flumine Bathis proiecta. Sed aquis nec submergi potuit, nec celari, erecto enim corpore pergens, mirum omnibus visum ꝑ præbuit. Et sic à Christianis educta, in basilica sancti Genesij martyris, quæ sita est ad locum Tertios, extitit tumulata. Hic fuit beatissimi doctoris Eulogij finis: iste admirabilis exitus, huiusmodi plenus opere transitus.

NUNC restat in fine voluminis Regi omnium sæculorum gratias agere, qui ab initio fidei suam ornans martyribus Ecclesiam, dat lassis virtutem, & de se nihil præsumentes perducit ad gloriam sempiternam. Ipsi Domino nostro gloria & imperium per infinita semper sæcula sæculorum. Amen.

29  
D. Eulogij mira cō-  
stantia.

D. Eulogium  
occiditur.

Columba in  
d. Eulogij  
corpore insi-  
det.

Aliud mira-  
culum.  
Astigitana  
ciuitas.

tota

(Pro altero  
proxime se-  
quente. Hi-  
spanismus  
vulgaris.)  
S. Zoyli cum  
plum.  
S. Leocritia  
martyrium.  
(exercuit.)  
Basilica S.  
Genesij,  
Tertios vi-  
cus.

At nunc quia sermone pedestri & inculta oratione agonem Doctofis nostri & Martyris nostri † expleuimus: restat, vt ad eundem amicissimū nobis patronum, quasi ad audientem, & precibus nostris presentem, sermonem vertamus, & familiaritatem nostram ei cognitam referamus. Certe potens est audire rogantes, & patrocinari miseris, & afflictis: si merita nos adiuuauerint propria, si delicta non obuiauerint dura, si affectio hoc postulauerit pura. Ergo martyr Dei excelsæ, dulcis nōmine Eulogi, Aluarum tuum clamantē intende: & quem hic tenuisti charitate † animi fixum, illic tibi ad sociam seruum. Non aliorum quam tuis te interueniam verbis. Certe ego sum ille, quem tecū vnitum esse dicebas, ad quem & pro quo hoc modo locutus es: vt non sit (inquis) alter Aluarus quam Eulogius, nec alibi quam penes intima Aluari totus sit conlocatus amor Eulogij. Valeat, valeat, Christe domine, hæc suaui fidelisq; inter vtrosque dilectio. Valeat perenni culmine sanctitatis, & quasi lux splendens procedat & crescat usque ad perfectum diem. Ecce Domine testimonium tuum præ manibus habeo, literis aureis, & sententiarum gemmis depictum, sed desidero patrociniij tui complementum. Iam enim quod in terris positus oratione, vt valeret, indefinenter orabas, in cœlis translatus, poteris in me suffragio, quod in te impletum est, obtinere. Seruat namque amor verus (vt ipse dixisti) in absentem fideliter charitatem, & quod sibi poterat, hoc exhibet in amantem. Ergo, martyr egregie, & amice charissime, dum licet, & adhuc misericordie imminet tempus, intercessionis tuum amico porrigemunus: vt sit hic mihi concessa remelioratio morum: sint crebra munera lachrymarum, sit affectio labili menti inlata virtutum, sit affectiua compunctio iugis, sit purus pœnitendi affectus, sit locus optabilis rite concessus, sit opportunus aditus nullis obicibus disrumpendus. Soluantur perplexionum omnium vincula, resiliant impeditioinum cunctarum molimina, retinaculorumq; obstacula: immutatione dexteræ excelsi in obsequentū mutantur auxilia. Aperiantur ianux cordis, ad suscipiendum regnum Dei altissimi: inclinetur ceruix superba, & colla subdantur, ad ferendum iugum suauiissimum Christi. Vellem adhuc poscerē maiora, sed temeritatis vereor incurrere notam. Sed tu, o serue Dei excelsæ, qui vultū Dominico fatiaris, eiusq; dono perpetuo iucundaris: illud adsciscē misero interuentibus dignis, quo nosti millena delicta purgari. Vitam quoq; æternam desidero, & regni cœlestis requiem sitio. Quocunq; ergo tormēto aut flagello cura, remedium impendere seruo, & eo ardoris igne dilectum purgare desidera, quo hic nobiscum videbaris nexus in terra: vt dilectio illa clariori luce nunc emicet, quando & ampliori lumine lu- cet, & potiori suffragio prorogare quæ sita valet.

Ego autem, mi dulcis Eulogi, memoriam nominis tui, quantum potui, † lustraui, vitam digessi, doctrinam expressi, agonemq; pulcherrimum explicauit: & vt nominis tui delectabilis semper in mundo memoria floreat, & perenni splendore, sicut in cœlo vita, ita hic mentio rutilet: & si non enucleatissimis sermonibus, tamen euidentissimis, quibus valui, nisi bus dedicaui. Construxi enim ære perennius monumentum gloriæ tuæ, quod nec nimbosus turbo, grandoq; lapidea destruat, nec rogos flammaram quocumque igne liquefaciat. Edificaui nomini tuo memoriam ex auro obrizo & lapidibus omnigenis pretiosis, quam nullus violentissimus valebit diruere prædonis more tyrannus. Composui fabricā \* culminis tui, & in sublime turrim habitationis tuæ erexi, vt sis speciosa pharus, cunctis † virtutibus hinc inde relucens. Ornaui titulū decoris tui vniuersis miro candore niuentibus, & topazione fulgētī, vt vniuersis emicet finibus terræ. Adsparsi cineres sanctos nectareis flosculis, nullo æstu fatiscentibus, nec indito cedentibus igne. Vnxi pretiosum corpus nardi pistico pretioso, ac diuerso thymiamatum genere, amomo, balsamo, bisamoq; commiscens, vt flagrans sanctitatis tuæ suauiissimus odor diffusus, per † omnia refertus sæcula nullo sine tepescat. Impleui amicitie vinculum, & charitatis tuæ nolui nudum sæculo dimittere nomen, vt sicut cælo vita resplendes & opere: ita mundo lingua † elucescas & nomine. Vt generatio subsequens te laudatum inueniat, imitandum respiciat, & quantus fueris doctrina, nostro tenui ingenio recognoscat. Neque priscorum studio corporalibus beneficiis, speciebus & floribus constipatum te ætas sequutura mirabitur, quæ consumuntur temporum vetustate: sed spiritualibus donis decoratum, & immortalibus sublimatum titulis venerabitur.

Tu ergo venerabilis domine, æquiparando nobis redde mercedem, vt † qui seruitio nostro tuæ decoratur reliquæ, & ornantur exequiæ: illustremur deinceps respectione felici, visitemur dono cœlesti, vt ego ille, qui per prona hætenus, & abrupta nō liquide fluens, ab iniquitate mea defeci, & tabidus hucusque in malis meis manens, à vultu domini mei recessi, maligno adhærens hosti, præuenienti gratia illustratus, & gratuita

misericordia quocumque vitæ termino consummatus, merear ita cœlestia indisrupta communiter tecum possidere gaudia, sicut hic pari fletu & gemitu terrena maceratus angustia, traxi diuturna & longa suspiria. Vt etsi non æquali datum est mihi fulgere gloria, saltim vel delictorum meorum mihi inlata sit venia. Quatenus non pœnali doleam barathro merfus, sed in cœlesti gaudeam requie tibi, vel cæteris dominis meis sociis tuis, condonatus. Amen.

## HYMNUM IN DIEM S. EVLOGII

presbyteri, quinto Idus Maij.

10

remehis  
poliferum

1

**A**lmi nunc † redeunt festa † polifera  
Nostri Eulogij martyris inclyti:

Soluamus Domino carmina principi  
Concentu fidei cælico munere.

Laudamus varia musico carmine,

Quæ non sunt Domini prædita lumine:

Hic nunc sat melius res pia panditur,

Quum Christum resonant chordulæ metricæ.

At nunc his

† Hic nunc est animus magna reuoluere:

Splendenter anhelat balsama fulgide

Gliscens egregia clangere libere,

Vt † dulci roboet musica flamine.

Bellator Domini, verbo potentior,

Doctrina & pariter sine celebrior:

Christi sic igitur gloria cingitur,

Vt florens vigeat † licet in æthere.

Rector dum populos docte reficeret,

Gypsum, quum † diceret, fragmine † prodire:

Turbam multiplici germine lauream.

Cœlesti rutilus agmine prouehit.

Vstus sic Domini zelo, fidelium

Conuertens fluidos mores rebellium,

Adsciscens opibus munere nobili,

Abstractos barathro sublimat æthere.

Sed iam cum meritis digna rependere

Christus cunctipotens vellet, Leocritiam.

Recte mox lepidam virginem extulit,

Quæ clarum famulum axe reconderet.

Tunc celsus solitum rite solatium

† Præstat, & placidum compe remedium,

Cultum † tunc fidei dogmate ingerit,

Aduersans populis iusta rebellio.

Extemplo præconans prædo peranxius

Conturbat patriam, iussive plebium.

Per cunctas plateas longe reuoluitur,

Quod princeps rabidus excitus imperat.

Regnantem tumidum respuit inclyta

Cœlestis famuli mens Deo prædita:

Tandem præcipiti & ductu notabili

Comprehensus, sonuit mox quoque libere.

† Dicens, ô procères temnite impium,

Christum æthereum credite principem,

Vatem impudicum recte repellite,

Qui tantos populos igne recondidit.

Gaudens hæc refonet culmine gnauiter,

Necnon & alia † conquerens fortia,

Hunc mandant gladio vertice tundere.

Ne sancta valeat turba recipere.

20

Anlicis

hic S

doceres  
perdere

30

Præstans

max

40

Optans

quastuno

50

**A**dest intrepidus belliger annuens,  
 Tundunt quem alapis, sed rogat horridum,  
 Extendens faciem, verberare ut alteram,  
 Alternans, gemina palma relideret.  
**T**unc signo fidei pectora servulus  
 Armat deiforce aurea, † roseo  
 Colla † lactentia sanguine prædita,  
 Incurvat Domino, instat, & obsecrat.  
**S**ic ictu gladij sydere conditur,  
 Sic verbo fidei clare reuokitur.  
**A**desto miseris, quæsumus affatim,  
 Perplexos precibus soluere concite.  
**A**dсите gemitis poscimus excitis,  
 Infectens famulis nunc quoque numinis  
 Auditum placidum, † atque serenius  
 Mentem, ut precibus sancte refocillet.  
**U**t rector deleat regna ferocia,  
 Conculcet validus dogmata impia,  
 Adspiret fidei comptæ refulsio,  
 Qua cæli referet culmina fulgida.  
**U**t torquens hæresis longe resiliat,  
 Ut cultus Domini altius emicet:  
 Rectores patriæ flore redoleant,  
 Aduersos cuneos libere ventilent.  
**S**it vita populis, sit quoque prouida  
 Sanctis religio periuge tempora,  
 Sit trino Domino gloria sedula  
 Æternum dominans inclyte sæcula. Amen.

purpure  
 indige

quod

6 Post hæc superiora in altero exemplari sequentia erant continuata.

### Translatio corporis Sancti Eulogij presbyteri.

**T**Ranslatio facta est Sancti Eulogij Martyris & Doctoris, in basilica Sancti Zoyli  
 titulo principali, Calendas Iunias Era D C C C X C V I I I. Celebratur autem dies vii:  
 natalis eius in supradicto eoto, eo quod omni tempore in diebus quadragesimæ occur-  
 rit illius solennitas.

### Epitaphium Sancti Eulogij.

**H**ic recubat lepidus martyr, doctorq; refulgens  
 Eulogius, lumen, dulce per sæcula nomen.  
 Qui zelo fidei rutilans, virtute † priorum  
 Accensit animos magno fulgore vitorum.  
 Hic macte celebrer libris præconatur & hymnis;  
 Et vita † rigidus, & sine sole coruscus.  
 Qui temnens fluida, conscendit lucida cæli.  
 Nec morte perit, sed viuit sede perenni.  
 Credite quæso mihi, viuit, per sæcula, viuit,  
 Quisquis cœlesti lætatur gloria regni.

Oratio Aluari.

**N**unc te sancte rogo, recolas ut nomen amici;  
 Quem tua hic tenuit dulcis amicitia fixum;  
 Aluari extremi, qui multa clade reati  
 Infectus vitis pergit per deuia mundi.  
 Prex tua hunc † teneat lapsum ad pascua vitæ,  
 Ut solite sancto digno nectatur amore,  
 Quo tibi coniunctus mansit per sæcula charus;  
 Præsta Deus deorum regnans per sæculis. Amen.

forte, priorum

rigidus,

tenebat.

1 **ET** Doctoris.) In Concilio Casaraugustano 1. cap. 7. decretum his verbis fuit scriptum. Ne quis Doctoris nomen sibi imponat præter has personas, quibus concessum est, secundum quod scriptum est. Hinc diuus Eulogius Doctor in Ecclesia Cordubensi & habitus est, & doctoratus. Et paulo post Aluarus notat, Eulogium inter magistros fuisse eo etiam tempore asertum, quo fuit presbyter factus. ipse quoque Eulogius Præsidentem alloquens, hoc ipsum non semel de se refertur. Casaraugustanum concilium primum notavi, quia tria in ea urbe celebrata in vetustissimis exemplaribus habentur, quæ in regio Divi Laurentij cœnobio servantur.

2 **Ego luxuriæ.)** Humiliter de se loquitur, cum tamen exorem se duxisse velut indicare.

3 **Cordubæ.)** Hic & ubique non Cordubæ, sed Cordoba fuit scriptum in utroque exemplari, iuxta veterem illam illorum temporum veri nominis corruptelam, quæ iam, ut suo loco diximus, inoleverat. Fuit etiam ubique scriptum, eglefia, non ecclesia, ut nonnoscas hic quoque paulatim obrepentem Hispaniam, quam nunc retinemus, huius nominis pronunciationem. Inlustratus, aspersus, & huiusmodi alia, quemadmodum in exemplaribus fuerunt, reliquimus.

4 **Senatorum traduce.)** Quod late in nostra historia ostendimus, post Gothorum & aliarum exterarum gentium in Hispaniam irruptionem, tria hominum discrimina Provinciam totam incoluere. Antiqui Hispani: Romani, qui se illis aliquot ante sæculis immiscuerant, Gothi itidem Alani & Sueni cum reliquis: qui tamen uno nomine Gothi postea appellabantur. Hoc cum multis testimoniis pateat, legibus tamen Gothicis, quæ in foro iudicantur, & vocantur, continentur, sit manifestum. Posteriores etenim Gothorum reges in legibus, Hispanorum populos in universum alloquentes, trium horum hominum discrimina separatim nominant. Et apud Paulum Orosium eorundem est mentio. Cum autem nobiles, qui ex Romanorum essent stirpe volunt intelligi, Senatores eos illorum temporum scriptores appellant: Paulus Emeretensis diaconus, qui de Episcopis eius ordis scripsit. Samsón Abbas Cordubensis, & cum Aluaro refter Eulogius. Ipsum itaque hic \* Patritium, & Romanorum stirpis credo significari. Quod si quis per catacrisin nobilem tantum, non Romanæ originis Eulogium hic dici existimet: ego cum hoc non contenderim. Mater D. Eulogij Elisabeth vocabatur, ut ipse in epistola ad Pompelonensem Episcopum scribit. Avus Eulogius itidem dictus fuit, ut in Apologetico appellat.

Tria hominum in Hispania discrimina.

\* Ex gente, vel familia ordinis Senatorij intelligendum est apud Aluarum. Eademque si dicitur vocabulo Traduce, ipsemet Eulogius c. 17. lib. 3. Mox. Sancti Mater & avus D. Eulo.

Sancti Zoyli æde.) Huius templi mentio est alicubi in D. Eulogij operibus. Eidem præfuit paucis post annis Samsón Abbas, de quo plura in sequentibus dici oportebit. In hoc D. Zoyli templo corpus eiusdem martyris suo tempore asseruari D. Eulogius, & idem Samsón docent. De Samsone Abbate lib. 1. de Paulo Emeretensi diacono initio libri 2. dicemus.

6 **Sperandum.)** Huius viri meminit lib. 1. & 2. Eulogius. Eius nomen varie in exemplaribus fuit scriptum: Spera in Deum, & Sperandum.

7 **Tandem Reccassfredus.)** Cum multa non uno loco D. Eulogius de sua ista calamitate, & in carcerem trusione commemoret, nunquam Reccassfredi huius meminit: nec quis hic fuerit tumultus plane docet. Quantum ex sequentibus & ex Eulogij dictis possumus conicere: Reccassfredus metropolitanus fuit episcopus, cuius ministerio Habdarrabgan rex Christianos voluit compescere. Ille autem aut pravo zelo instinctus, aut infideli metu compulsus ecclesiam Cordubensem atque alias graviter afflixit: episcopum Cordubensem, cuius nomen nusquam proditur, aliosque templorum ministros in vincula coniecit. Sed neque qua de causa liberi postmodum fuerint dimissi, memorant: neque nos aliunde possumus diuinare.

8 **Extat super hoc.)** Durat etiam adhuc hæc epistola. Ibi hæc omnia latius referuntur. Pariter & illa altera, quam è vestigia commemorat Aluarus, extat epistola.

9 **Ibi metricos pedes.)** Innuit D. Eulogium in carcere positum, hymnos iis carminum generibus scripsisse, quæ Hispanis eo tempore essent incognita. Nimirum, ut mox apparebit, Horatij Poeta opera ipse nuper adinuenerat, & illa illectus carminum varietate, similia tentare est aggressus.

10 **Namque ipsis diebus.)** En tibi Reccassfredum iussu regio ecclesiam afflixisse. Eulogius autem ac ceteri veri Christiani ei aperte resistere tametsi cuperent, pia causa, quam Aluarus non tacuit, commoti nolabant. Ceterum D. Eulogius, qui illum excommunicatum & ab ecclesia alienum merito existimabat, sacris abstinere toto illo tempore decrevit: ne se videlicet eius etiam labe respergeret, quo cum foris videretur consentire. Satis autem indicabat, quam non consentiret, qui ita se contineret. Neque tamen vitare omnino poterat Reccassfredum: cum fidei iussoribus, quas dederat, hæc ratione noceret.

11 **Cuius historiae veritas.)** Quam Aluarus hunc, quem refert, librum scripsisset, quo plenius omnia ista digesserat: hic innuere tantummodo contentus effecit, ut tenuis & subobscura ista notitia ad nos tantum perveniret.

12 **Ut pote fidei iussoribus datis.)** Apparet causasse Reccassfredum vadium interuentu, ne ab se posset Eulogius, postquam vinculis fuerat exemptus, seivigi.

13 **Beati Epiphaniij.)** Extat hæc epistola à diuo Hieronymo in Latinum sermonem conversa, & inter eius opera excussa.

Quinpotius occasione fratrum suorum.) *Hæc omnia fusius in ea epistola narrantur, cuius 14*  
*mox Aluarus meminit. Sed temporum series diligenter est attendenda. Reuersus enim ex hac peregrina-*  
*tione ab Reccaffredo in carcerem conicitur. Inde e ductus, concilio Cordubensi cum aliis metropolitanis*  
*celebrato interfuit, quamquam illorum sententiæ penitus non acquieuit. Quod lib. 2. cap. 15. ipse comme-*  
*morat: & tempus quidem ita digessisse, & continuasse, vt multum deinceps ad intelligenda, quæ narrat*  
*Eulogius, contulerit. Reccaffredi namque nomen ipse nunquam apposuit, modestiæ vere Christiana ergo,*  
*vt ego interpretor. Vnde illa omnia hinc sunt prorsus intelligenda.*

Indefecum.) *Animaduertere decet, qua cupiditate & diligentia perquirendorum librorum ve-*  
*10 terum vir sanctus teneretur. Inde quanto opere Cordubiæ feruerent etiam in illo rudi, & undique Chri-*  
*stianis miserabili seculo studia literarum, satis apparebit.*

Flacci saturata poemata.) *Allusit ad Iuuenalis versum. Satur est cum dicit Horatius, obe. 16*

Porphyrj depicta opuscula.) *Tyrius fuit Philosophus Plorini auditor, Iamblichi præceptor, Satyr. 7.*  
*Malchus seu Basilius antea dictus: sed Porphyrius deinceps cognominatus, ob purpuream vestem, qua 17*  
*semper propter generis nobilitatem utebatur. Acerrimus Christianorum hostis, quique ab egregijs eccle-*  
*siae ducibus Methodio, Eusebio, & Apollinari contra ipsum decertantibus, fuerit profligandus. Plura de*  
*illo Suidas. Picta autem eius opera referens Aluarus, ea intelligi credo, quæ ad eloquentiam spectantia*  
*Suidas recensuit.*

Vel Adhelelmi Epigrammatum opera.) *Intelligit plane Adhelelmum Saxonum Occiden-*  
*20 talium episcopum, in diuinis literis clarum, sed humaniorum studiorum & Poeticæ studiis sui temporis*  
*clarissimum. Floruit sub Iustinianno minore annis ante D. Eulogium plus ducentis. Eius operum cata-*  
*logum Abbas Trithemius texuit: & inter cetera librum carmine scriptum de Virginitate Sanctorum,*  
*quem hic intelligi præsertim crediderim.*

Necnon Auienni fabulas metricas.) *Rufus Festus Auiennus seu Abydnus poeta, vt quidam 19*  
*volunt Hispanus, inter cetera Virgilianas fabulas, iambicis versibus descripsit: & Æsopi etiam fabellas*  
*quæ elegiaco carmine circumferuntur, huius esse auctoris multi affirmant. Aut alterutrum, aut vtrum-*  
*que opus hic possumus intelligere. Qui hæc & plura de hoc auctore scire voluerit, Quartum Liliij Gi-*  
*raldi de Poetis Dialogum legat.*

Post diuinæ memoriæ Wistremiri.) *Cordubam ex Gallia rediens Eulogius, vt ipse in episto-*  
*30 la ad Pompelonensem episcopum narrat, aliquandiu Toleti apud hunc sanctissimum antistitem est diuer-*  
*satus. Inde haud dubie factum est, vt Toletani Mocarabes, & sanctæ ecclesiæ præsertim ministri, quibus*  
*ex hac consuetudine eius viri sanctitas & doctrina probe fuisset perspecta: ipsum Præsulem sibi optarent,*  
*& deligerent. Alterum exemplar Tolenaæ calami certe vitio, hic habuit. Est autem Toletum vrbs Hi-*  
*spaniæ celeberrima, non semel ab Tito Liuiio nominata, & ab Plinio etiam & Ptolemæo inter ceteras*  
*connumerata. De qua, vt de Carthagine Sallustius, præstiterit hic nihil, quam pauca referre. Præsertim*  
*cum sublimis huius vrbs nostro hoc tempore magnificentia & præstantia, omnibus sit notissima.*

Pro annuo festiuitatis suæ recursu.) *Attende festiuitatem D. Eulogij, & aliorum perinde 22*  
*martyrum Cordubensium, iam tunc institutas fuisse, & quotannis celebratas: & translatio etiam Diui*  
*Eulogij solenni more, vt paulo post apparebit, colebatur.*

Rex Mahomad.) *Habdarrabgmanis huius nominis tertij fuit filius: quod ex tertij libri prin-*  
*40 cipio patet.*

Arabs genere beatus Christophorus.) *Huius martyrium cum breuiter D. Eulogius lib. 2. 24*  
*expedisset: Aluarus latius describere cogitabat.*

Ex Gentilium fece.) *Gentilium nomine semper Arabes sectæ Mahometicæ vocat Eulogius. Hoc 25*  
*quoque esse videtur ex illa Romanorum vocabulorum affectatione, qua Consules & fasces aliæque eius-*  
*modi sæpius repetuntur.*

Christo dicata.) *Sanctimoniales nostrates variis nominibus in Conciliis Hispanis appellantur: 26*  
*Deuotæ, Religiosæ, Deo dicatæ, sacrae virgines, & hoc ipsum Christo dicatæ. Vtitur eisdem nominibus*  
*varie D. Eulogius, & ipse Aluarus.*

Nomine Elitiosa.) *Alterum exemplar Litiosa habuit: nos id sequenti hic sumus, quod cum Diui 27*  
*50 Eulogij operibus cohærebat.*

Vel forori eius Anuloni.) *Præter hanc sororem alteram etiam habuit D. Eulogius nomine 28*  
*Niolam. Tres etiam ei fratres fuerunt, Aluarus, & Isidorus, & natu minimus Ioseph. Ex epistola ad*  
*Pompelonensem episcopum.*

Comere gressos.) *Ita fuit in ambobus exemplaribus. Et sensus interim cum tota argutia est 29*  
*manifestus.*

Cum reuerentia nominandus.) *Tam in his duobus exemplaribus, quam in aliis peruectustis 30*  
*libris Mocarabum Christianorum literis descriptis, quos mihi videre hucusque contigit. f. pro u. & u. pro*  
*f. semper cernitur appositum. Itaque hic referentia, non reuerentia fuit scriptum: & semper prouanus,*  
*non profanus. Item e conuerso. Nescio quid hoc habet ex Digamma Eolico Fabij Quintiliani,*

- 31 Cui beatissimus martyr.) Expressit ad vinum D. Eulogius, & vere implevit sancti senis Eleazari exemplum. Quod quia est ipsum per sese illustrissimum, & dictante diuino spiritu facundissime per scriptum: lectu est dignissimum.
- 32 Compleuit martyrimum suum.) Mensis dies signatur, Martij videlicet undecima: Sabbatum etiam fuisse dicitur: cum Era aut annus non fuerit ab Aluaro expressus. Hinc tamen iam, licet aliunde astrui non posset passum fuisse D. Eulogium anno Domini octingentesimo quinquagesimo nono, quem in titulo apposuimus, necessario penitus probatur. Illo enim anno Martij dies undecimus in sabbatum incidit, neque aliquot retro annis in eum hebdomada diem inciderat, neque aliquot sequentibus sabbatum fuit occupaturus. Neque extra hos non paucos annos pati potuit Eulogius. Nam tres quatuorve ante hunc annos ipse (quod ex suis libris patet) in viniis erat. Nostra autem hæc supputandi ratio, ubi hebdomada dies signatur, non vera solum, sed omnino etiam irrefragabilis, ex canonica cycli solaris conuersione, & ex ea annorum & mensium desumitur obseruatione, qua cum ab initio sancta Christi vteretur ecclesia: postea Abbatibus Dionysij, ut plerique tradunt auctores, doctrina & diligentia in dilucidiosem & certiosem formam fuit disposita, & constituta. Caterum quemadmodum inde nos ad certissimam hanc annos in historia supputandi & digerendi firmitatem, si quando hebdomada dies nominatur, rationem inuierimus: in nostra historia, ubi ad Gothorum tempora peruenimus, late sumus prefati. Occasionem autem huius obseruationis nobis Petrus Appianus primum in suo Casareo astronomico, & F. Onuphrius Paninius vno atque altero loco in Fastis, olim præbuerant. Nunc vero Gerardi Mercatoris chronicon, superiori anno euulgatum, astronomicam etiam in supputando rationem, tametsi ab nostra ista diuersam, per eclipsium nimirum, qua apud historicos reperiuntur, notationes, videmus retinere. Et quia solenne est diuo Eulogio hebdomada dies in martyrimum cade notare, unde anni plerumque asseuerationem & certitudinem demonstrabimus: ideo fusius aliquanto de toto hoc nostro inuento hic fuit differendum.
- 33 Lunatim mansionis feruitium.) Menstruas significat excubias, qua in arce agerentur, cum finito mense, noui excubitores prioribus succederent. Hoc enim aduerbio temporibus illis effecto diuus etiam Eulogius aliquando vtitur, & eo præsertim loco, ubi tributum Christianis per singulos menses impositum deplorat.
- 34 Et ad prominentem canalis ductum.) Prope arcem profecto iacuit ad fluminis ripam sanctum diui Eulogij cadauer, prope turrim, qua Arcarum nunc appellatur: siquidem excubitor longius recedere non auderet. Et propius arcem haud dubie is erat siue fons siue aqueductus, quem petebat. Alioqui potus causa in flumen, quod arcis alluit fundamenta, citissime potuit descendere. De ea autem arce loquitur, qua nunc etiam Cordubæ perdurat. Ea enim iam fuerat edificata, quod ex Rasis Chronico, & ex peculiari Ruderici Toletani Præsulis de Arabum rebus historia, qua nondum est excussa, aperte constat. Illud etiam est animaduertendum, præcipitium ingens esse ab arcis platea in aluicum fluminis: ut sit ab latere per cliuum descensus.
- 35 In basilica sancti Genesij.) Huius templi & loci mentio non semel erit in diui Eulogij libris, in Apolog. Mart. pag. 84. b.
- 36 Dulcis nomine Eulogi.) Alludit ad Græcam originem vocabuli. Eulogius enim bonus sermo interpretatur. Alioqui & amoris teneritudine, ita potuit Aluarius loqui.
- 37 Ut non fit inquis.) Scripserat hæc proculdubio verba in aliqua ad Aluarum epistola Eulogius. Sed ea intercidit.
- 38 Ego autem mi dulcis Eulogi.) Offert iam hoc suum opus diuo Eulogio: & dum attollere orationem studet, multa ingeminans, & accumulans, cacoæilon non potuit euadere, & tumidum quid, magis quam sublime perfecit. Fertilitas nimirum Cordubensis soli hanc quoque vbertatem semper in ingenius protulit.
- 39 Construxi enim ære perennius monumentum.) Horatij versum tantum dissoluit: & ex recens lecto opere aliquid affectauit in spargere. Horatij versus hi sunt in fine carminum:  
Exegi monumentum ære perennius, &c.
- 40 Bisamoq; commiscens.) In altero exemplari bisamo, in altero fuit visamo. Sed neutrum quid sit reperio.
- 41 Neque priscorum.) Locus in utroque exemplari corruptissimus. spem etiam ademit diuinandi.

## Scholia in Hymnum &amp; Epitaphia.

- 1 Hymnus in diem.) Titulos qui fuerant in veteribus Codicibus, conseruauimus. Est autem hic hymnus, quemadmodum & epitaphia ab Aluaro, ut ego existimo, compositus. Carmen est quale illud, Sanctorum meritis inclyta gaudia.
- 2 Laudamus varia.) Sensus est: Solemus carminibus varias res celebrare, qua ad Dei gloriam non pertinent: Quanto rectius carmina diuinis laudibus, ut nunc contingit, impenduntur.



Rector dum populos.) Quatuor sequentes versus in utroque exemplari fuere corruptissimi: 3  
nos quoquomodo potuimus ex coniectura & ingenio emendauimus.

Gypsum.) In antiquis libris ad hunc modum legebatur. Gypsum quum doceret fragmine prode- 4  
re. Nos substituimus, Gypsum quum diceret fragmine prodite. Sic versus constat: Sic aliquis sensus elicitur, nempe iste ex allegoria. Eulogius clamabat: Legem Mahomad penitus introspicite: ipsa se cum sua deterrima turpitudine ostendet & reteget. Quasi vas terreum aut testaceum, fractum docebit, quam sit fragile.

Virtus sic domini.) Hoc ideo dicit, quia aliquos ex martyribus parum constantes, & iamiam la- 5  
bantes, in fide confirmant. Quod alicubi ipse idem Eulogius testatur.

10 Translatio corporis.) Exemplar cum diui Eulogij operibus coniunctum, cum epitaphium so- 6  
lummodo haberet, nihil habuit de eius translatione. In altero Michaelis Acagra hac ipsa fuere. Cum autem initio in hoc eodem templo fuerit, ut est in eius vita, sepultus: intelligo nunc elevationem solennem fuisse factam. Nam illa verba: titulo principali, non diuersum templum, quantum ego possum intelligere, innuunt, sed ab rege aliquando conditum significant. Et hoc sensu in conciliis nostratibus scribuntur. Cotum, vocabulum est ab Hispanis nostris ex Latino, cautum, deprauatum: quod vetustissima regum diplomata ostendunt, & lapides in quibus legitur. Rex fecit cotum, & fecit cautum, indifferenter. Et multa huiusmodi.

Vbi corpus aut reliquie ipsius Martyrii requiescunt, quod patet ex cap. 1. & 5. lib. 2. Mem. Martyrum. Festum diui Eulogij cui Septembri apponatur.

Illud autem operæ pretium fuerit animaduertere & expendere. Cum diuus Eulogius Martyrij vn-  
decimo die interemptus, & Iunij primo fuerit translatus: cur in Martyrologio Vsuardi, & in Romano  
20 nuperrime excusso & adaucto, vigesimo Septembris eius festum reponatur? Quin etiam Breuiarium  
Cordubense eodem die habet. Huius rei causam ego eam fuisse crediderim, quod cum eo ipso die, Septem-  
bris videlicet vigesimo, sancti Eulogij presbyteri (eius qui inter prisicos Eremiti cultores insignis fuit) obi-  
tus fuisse annotatus, in libro qui Vita Patrum inscribitur, & diuo Hieronymo ascribitur, & in Marty-  
rologio Romano: quidam eundem illum & nostrum hunc Cordubensem esse credentes, veritatis alioqui  
ignari, eidem diei eius festum attribuerunt: & in Romano quidem vtriusque eodem die festum notatur.

Illud etiam animaduertendum, Vsuardum non potuisse D. Eulogij, & aliorum eiusdem seculi mar-  
tyrum Cordubensium, quorum frequens in eius Martyrologio mentio est, passiones scripsisse. Nam cum  
Carolo Magno suum Martyrologij opus dicauerit, quantumuis iuuenis Imperatori admodum seni scri-  
pserit, vix credibile est D. Eulogio superstitem fuisse. Restat, ut aliquis postea eius operi nostrates hos mar-  
30 tyres superaddiderit: qui certe ex diuo Eulogio non res solum, sed ipsa etiam eius verba aliquando deprom-  
psit. Romanum vero Martyrologium, siquidem diuo Hieronymo tribuitur, meminisse diui Eulogij &  
coetaneorum martyrum non potuit. Sed adiecitia sunt omnia, quæ de his sanctis inibi leguntur, ut est  
opus nouis & nouis accessionibus opportunum. Idem dicendum de Bedæ martyrologio, qui diuum Eulo-  
gium ducentis annis præcessit: & tamen Lupi & Aureliæ festum mense Octobri ibi apponitur. Ado-  
Viennensis in Gallia Archiepiscopus legerat profecto diui Eulogij libros. Nam & omnes ferme hos Cor-  
dubenses martyres in suo Martyrologio posuit, & quæ pauca de his commemorat, hinc plane desumpta  
sunt. Et eius historia ad vigesimum post diui Eulogij martyrium annum protenditur.

Vsuardus nō potuit de diuo Eulogio scribere.

Romanum martyrologium. Martyrologium Bedæ. Adonis martyrologium.

Hoc vero nostro tempore corpus diui Eulogij simul & Leocritiæ Oueti, in celeberrimo multorum  
sanctorum corporum & reliquiarum sacrario, quod Cameram sanctam vocant, decentissime asseruan-  
40 tur. Theca reconduntur bene magna, argento vndique obiecta, signis perbelle exornata: in cuius sum-  
mitate hæc litera argento insculpta leguntur:

Diui Eulogij & Leocritiæ corpora Oueti seruantur.

ANNO DOMINI MCCC. QVINTO IANVA-  
RII DOMINVS FERNANDVS ALVARI  
OVIENSIS EPISCOPVS TRANSTVLIT.  
Hic tres dictiones desunt. M. EVLOGII ET LVCRIT-  
TIÆ IN HANC CAPSAM ARGENTEAM.

Fernandus Aluari Oueti Episcopus.

Neque dubium tamen esse potest, quæ qua parte argenti subtractio fragmentum effecit, ad hunc modum  
esset scriptum: CORPORA SANCTORVM MARTYRVVM.

Hanc vero argenteam arcam cum sanctis corporibus, ego, etsi indignus (quod summi beneficii loco  
50 mihi à Deo Opt. Max. misericorditer tributum libentissime recolo) his meis oculis, non tam senio iam  
caligantibus, quam spectaculi sanctitate præstrictis, contemplatus sum: his miseris manibus; hisce im-  
meritis vltis venerabundus sustuli, hoc ipso anno Domini MDLXXII. cum Philippus II. Rex po-  
tentissimus, idemq; & cognomine & studio pietatis & religionis vere Catholicus, sancta me & religioso  
in primis Principe dignissima legatione misisset, ad reuerenter inuisenda Sanctorum per Legionenses, Gal-  
lacos, & Astures corpora & reliquias: custodiam, cultum, & venerationem, si digna pro eorundem ma-  
iestate esset, diligenter perquirendum, & renuntiandum. Et ut omnem sanctæ eius legationis summam  
breuiter complectar: providentissimamque & bene gratam Regis erga suos maiores curam & sollici-  
tudinem referam: habui etiam in mandatis, ut priscorum Hispanorum Regum sepulchra perspice-  
rem, an digne & honorifice essent eorum tumulata corpora animaduertentem: quam plene & accurate

Sanctus Philippi Regis legatio.

ijs statis diebus sacris tum anniuersariis sollempnibus, tum etiam quotidianis parentaretur, intelligerem. Illud etiam superiniunctum, ut bibliothecis omnibus publicis diligenter perlustratis, veterum omnium exemplarium catalogum perscriberem, & ut diligenti custodia asseruarentur, monerem. Sed ad Sanctorum corpora redeo.

**Rex Alfonso.** Celebrat etiam sancta Ouetensis ecclesia festum translationis horum duorum sanctorum corporum: in cuius matutinis lectionibus scriptum est, quo pacto Ouetum fuerint adducta. Rex Alfonso (quotus Dulcidius. fuerit non referunt) Dulcidium quendam legatum ad regem Mahomad Cordubensem misit. Is opera Rex Mahomad. Samuelis cuiusdam (qui se hanc ipsam translationis historiam scripsisse testatur) adiutus, ipsa sancta corpora adeptus, Ouetum tandem pertulit. Rex vero simul cum Ermenegildo, Ouetensi tunc temporis Archiepiscopo in sancta Leocadia sacello, saxeo sepulchro subtus altare excavato, quod nunc etiam vacuum conspicitur, eadem beata corpora theca cupressina inclusa, decenter cum solenni pompa reposuit. Miraculum paulo post paralitici sanati consequutum est.

**Rudericus Guterrius.** Multo vero post tempore Rudericus Guterrius Ouetensis archidiaconus, distorto ore mutus repente factus, horum sanctorum martyrum interuentu, quorum patrocinium suis interne precibus implorauerat, sanatur. Eius miraculi occasione factum est, ut sepulchro extracti, & theca argentea denuo reconditi, in sanctam Cameram, quemadmodum retulimus, eleuarentur. Hec ibi. Caterum ex Ermenegildi Archiepiscopi, & Mahomad Regis, mentione intelligimus, Regem Alfonso huius nominis tertium, cognomento Magnum, fuisse eum, ad quem Corduba sancta corpora fuere perlata. Nec grauabor carmina etiam apponere, quae loco antiphonarum & responsoriorum in eo festo decantantur, quamuis rude quiddam & incultum sonent: cum Hispanae eorum temporum in carminibus vetustatis expressam imaginem retineant.

*Eulogij cultus crescit per secula multus,  
Lucritiae pariter festa sequuntur idem.  
Nec timet Ouetum subitum contingere letum,  
Nam festum letum iussit abesse metum.*

*Oratio.*

**D**eus, qui per beatissimos martyres tuos Eulogium & Lucritiam Ouetensem ecclesiam adornasti: concede nobis famulis tuis veniam delictorum: ut eorum patrocinii roborati, pro tuis beneficiis gratias tibi debitas referamus. Per Dominum, &c.

Et Lucritia sane ubique Oueti scribitur, non Leocritia. Nos vetustos codices potius sequuti sumus.

**Aluari opera.** Aluarus vero hic noster librum etiam scripsit Scintillarum, ipsum nos in Regio, de quo iam diximus, sanctorum Facundi & Primitiui caenobio manuscriptum in membrana cum hoc titulo vidimus. In Christi nomine incipit liber scintillarum Aluari Cordubensis, collectus de sententiis sanctorum Patrum. In fine constat ante quadringentos annos fuisse descriptum. Eundem etiam multo vetustiore litteris Gothicis scriptum, sed lacerum: principio sineq; carentem in inclyto Cisterciensi prope Vallis Oletum monasterio dicto del Espina, conspeximus. Eundem etiam habet Mindoniensis ecclesia in Gallicis bibliotheca. Fuitq; eius operis argumentum in illa eo tempore librorum penuria admodum necessarium, nec nunc tamen aspernandum. Etenim per locos communes de virtutibus & vitiis, multa quae in sacris litteris, multa quae ab sanctis doctoribus dicta sunt, congesta reperiuntur. Excusum etiam Basileae, sed mutilum, & sine nomine auctoris, circumfertur. Scripsit praeterea, ut D. Episcopus Placentinus existimabat, idem Aluarus opus egregium, cui titulus est, Indiculus Luminosus. Permanet Gothicis litteris in membrana descriptus Cordubae in bibliotheca Fani maioris, sed sine auctoris nomine. Tantum notatum ab ipso auctore est, scriptum opus fuisse Cordubae anno domini octingentesimo quinquagesimo quarto, quo, ut frequenter apparebit, & florebat, & scribebat Aluarus. Stylus etiam aut Aluari prorsus est, aut simillimus. In eo opere multa ad ea ipsa, quae in his Dini Eulogij operibus continentur spectantia traduntur. Mentio enim fit quorundam ex his martyribus, quorum vitam & agonem scribit Eulogius: ut hinc etiam Aluari esse videatur. Vnum illud est, quod ut Aluari opus illud esse non credam, omnino persuadet, quia nimirum D. Eulogij ibi mentio nulla fit. Nec arbitrator Aluarum in tanta beneuolentia continere se potuisse, quin eius eadem scribentis meminisset. Et de hoc iterum in Scholiis libri primi ad finem.

**Spina monasterium.** Mindoniensis ecclesiae bibliotheca.

**Indiculus luminosus.**

# DIVI EVLOGII MARTYRIS TYRIS CORDVBENSIS, DOCTORIS ET ELECTI ARCHIEPISCOPI

Toletani Liber Memoriale Sanctorum;

ab ipso inscriptus.

## P R A E F A T I O

**H**GO quidem volumen hoc Memoriale Sanctorum appellans, illis tantummodo alcysteris commentaueram, e quibus prior ille monachorum globus ad resistendum mendacissimo vati processerat. Sed postquam ex urbibus, viculis, oppidiculis, & castellis certatim prouere ad hoc certamen viros, ac mulieres cognoui, neque quenquam vereri praesidis tribunal comperi, sed omnes pro testamento, & legibus Dei nostri mortem incunctanter elegisse conspexi: vniuersis illud ecclesis supra solidissimam petram fundatis dicaui, vt tantum haberent cuncti de triumpho eorum suae consolationis, & gloriae exemplum, & gaudium, quantum fuit illos ex diuersis locis venisse, & in exemplum totius Ecclesiae discrimina passionum subiisse. Sed reor, quod inter ipsos haud dubie principatum obtinet sanctus Isaac monachus. Qui prior e Tabanensi cenobio in forum descendens, iudicem adiit, atque his verbis eum aggreditur: Vellem (inquit) iudex, cultor fidei strenuus fieri, si modo tu non differres ordinem, rationemque eius mihi exponere. Cui cum libenter, quasi iam tyrunculo fidei suae credituro iuueni inflatis buccis, turgenti guttore, crepitantia infra caua palati verba institutionis lingua fallax proferret, sectae huius auctorem Mahomad forte praedixit; qui Angeli Gabrielis magisterio illustratus; verbum Prophetismi ab Altissimo nationibus relaturus acceperat: legem instituit, Paradisum deseruit, regnumque caelorum plenum epulis, & fluxibus foeminarum edocuit. Sed & alia plura, quae hic disponi per longum est, ex ritu pro vano arbitrio prosequente, protinus Ephesus ille venerabilis monachus, vt erat apprimeliteris Arabicois imbutus, Arabice dans illi responsum: Mentitus, ait; est vobis, ita maledictionibus tabescat diuinis, qui tanto scelere implicatus, tantorum agmina perditorum inuasit, secumque inferorum barathro mancipauit. Ille etenim daemone plenus, daemonicis fauens prestigiis lethale morbidis propinans poculum, aeternae perditionis luet interitum. Quare vos scientia praediti a talibus non abdicatis periculis? Quare non renuntiantes vlcus perstiferi dogmatis, perennem fidei Christianae Euangelicam sospitatem optatis? Haec, & his similia ore pudico, summis reuerentiae ausibus, viribusque lingua peracuta beato differente Isaac, stupore nimio iudex turbatus, ac veluti amens effectus, vbertim lachrymasse perhibetur: & quadam mentis hebetudine occupatus vix potuisse fertur, exprobranti se monacho respondere: sicque manu extensa faciem eius verberanti, confestim monachus dixit: Consimilem imagini Dei vultum audes ferire? vide qualem propter hoc redditurus sis rationem. Iccirco, a confitentibus se cum sapientibus deprehensus, arguitur, quod grauitatis Censoris oblitus leuiter per semetipsum ad cadendum martyrem egerit: & praesertim, quia secundum legum suarum sententiam, is qui pro crimine dignus est mori, nullius poenae conuictis lacerari debet. Tunc iudex ad sanctum Isaac conuersus ait: Forte madidus vino, aut frenesi captus ad ista, quae profers, non facile potes aduertere. Nam ipsius vatis nostri, quem tu temere conuictis impetis, sententia manet irrefragabilis, animaduerti debere in eos, quia talia de ipso non verentur profiteri. Ad quem venerabilis Isaac intrepida responsione ait: Ego quidem, iudex, nec vino madidus, nec quolibet morbo saucius sum, sed zelo iustitiae conflagras, quia vatem vestrum, vosque expertes existeret comperi, veritatem vobis exposui, propter quam si mors furibunda occurrerit, libens excipiam, placidus subeam, ne ab eius castibus ceruices meas auertam. Noui enim, Dominum dixisse: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Tunc iudex carceri illum tradens, protinus regi causa eius innotuit, qui tante accusationis euentu perterritus, illico ferocioribus animis terrore promit edictum, dicens morti usquequaque fieri debere obnoxium, talem in auctorem fidei suae ferentem conuictum. Hinc Dei seruus ad necem damnatus vertice plectitur: hinc in stipite eleuatus capite deorsum appenditur, atque ultra anhem in spectaculum urbis locatur, tertio Nonas Iunias, Fe-

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

*Annus Do-  
mini Deccli.*

ria quarta. Era octingentesima, octuagesima nona. Cuius corpus post aliquot dies cum cæteris, qui eum imitando perempti sunt, igne crematum, & in fauillam conuersum, deinceps in annem proiectum est. Sed necesse est exponere quibus iudiciis vel prodigiis hic beatus Isaac extiterit in infantia denotatus, vt ex eo diuinitus ad coronam martyrij illum fuisse credamus electum, ex quo in matris vtero positus terribilem valde parentibus stuporem intulerit. Tribus namque vicibus vna die, paulo ante quam nasceretur, visus est loqui: cuius rei nouitate perterrita mulier pene mortua vim verborum nequaquam potuit intelligere. Alio etiam tempore, cum adhuc septennis existeret, virgo quædam cernit per visionem globum luminis e cælo descendere, & inter omnium præstolantium turbam solus hic vnas extendens, manibus lumen exceptit, totamque eius claritatem ori suo iniectam, ebibat. felicem tunc, & vere beatum omnibus tali condignum munere nuncupantibus. Hæc sunt infantia eius prodigia & signa, quæ illum dignum martyrio longe antea portenderunt. Nam quidam sacerdos ex cænobio Tabanensi, ex quo idem beatus ad agonem processerat, peractis Missarum Dominico die solenniis, septimo scilicet Iduum Iuniarum, qui post quintum martyrij sui diem euenerat, in quodam lectulo fratrum recubens, obdormire paulum cœpit, & ecce subito per somnium vidit puerum decoris pulcherrimi à partibus Orientis venire, schedamq; miræ pulchritudinis manibus gestantem sibi adistere. Quam ab eo accipiens, scripturam eius legere cœpit: erat enim his exarata sermonibus. Sicut pater noster Abraham Isaac filium Deo in sacrificium obtulit, ita & nunc sanctus Isaac in conspectu Domini sacrificium pro fratribus immolauit. Et continuo quidam e ciuitate venientes, dixerunt beatum Hieremiam martyrio cum aliis fuisse coronatum per Dominum nostrum IESVM Christum, cuius exemplo nonnulli ad publicum sub eadem professione perempti sunt. Sed dudum anticeps illis beatæ memoriæ Perfectus presbyter extitit, qui ob eiusmodi professionem, qua & isti, occubuit: sed non eo modo, quo ipsi deciderunt. Prædictus namque presbyter coacte ad passionem tractus, viriliter consummauit sancti certaminis cursum. Hi vero sponte sua venientes, acriter hosti resistunt, & quadam violentia per effusionem cruoris regnum cæli capessunt. Quo autem ordine idem venerabilis Perfectus presbyter passionis brauium emeruerit, principium libri secundi exponet: ac deinceps cæterorum nomina, ætates, ortus, temporaq; allisionum edicet. Quapropter hanc præfationem in capite voluminis posui, vt inter laudes, vituperationesq; sanctorum me discurrente, interdum etiam auctori profano obuiam venientem lectores mei facilius intelligerent: precibus expiant, orationibus adiuuant: & tam de illis, quam de me ipsis fauente, iudicium proprium, & nunc & ante Dominum ferrent.

*Præfatio de  
beato Isaac  
martyre.*

*Tabanense  
cænobium.  
Dies Iunij  
vrij.*

*Genesis 22.*

*Hieremias  
martyr.  
Sanctus Per-  
fectus pres-  
byter.*

*Cap. 1.*

## Incipit Liber primus.



**P**ERITISSIMORVM virorum prouidum semper esse debet consultum, commoda Ecclesiæ Catholicæ non paruipendere, nec ab obuentu perfectionis eius desistere, vel si qua vitio cuiusque hebetudinis sese interferunt commenta pia religiositati adultera, nullatenus improbo neglectu silentij in maiorem perniciem sinendum accrescere. Quia quantum meritis præclaræ conuersationis, seu sanctæ doctrinæ gradibus sancta Ecclesia in superna euehitur, in sublime eleuatur, vbique incremento fidei dilatatur: tantum etiam, aut eo amplius incuria negligentium deiicitur, impulsibus horum misere concutitur, & quorundam socordia ad ima proiicitur. Hinc prouenit, vt auctæ vires peruersorum detrimentum semper fidelibus ingerant, dispendiumq; gregi pusillo, cui complacuit patri dare regnum, exaggerent: dum aliquando torpenti silentio omnibus contentis, seu prouisi lapsu ultimo vitiorum abyssu immergis, nullus adsit, qui redimat, neque qui saluum faciat, dicente Propheta: Non ascendistis ex aduerso, neque opposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die Domini. Illius etiam quam maxime vaticinium Prophetae formidans, quo socordiam inutilium pastorum Dominus contestatur. Ecce, inquit, vos lac comedistis, & lanis operiebamini, oues autem meas lupi inuaserunt: & dum non procuratis pascua salubria, ab inimicis eis sunt herbæ morbidae procuratae.

*Ecclesia com-  
modis mis-  
gilandis.*

*Luca 12.*

*Psal. 7.  
Ec. eccl. 13.*

*Ezechiel. 34.*

QUAPROPTER ne canis mutus, & non valens latrare appellaret à Domino: *Isaia 56.*  
 siue vt euaderem in futurum negligentium iudicium, conatus sum ex pauperrimo no-  
 stræ scientiæ scrinio depromere aliqua, & ex olerum ferculis, tamen Catholico studio  
 apparatis, fidelium saturare esuriem. Eorum scilicet, qui veritatem fidei Christianæ,  
 sicut à sanctis Patribus acceperunt, sana credulitate retentant: ne desistente procura- *Martyrum*  
 tionis nostræ salutari edulio, lethiferum ab inimicis sumerent cibum. Ideoque vrgen- *detractores.*  
 te me diuinæ charitatis stimulo, & consultum gerens Catholicæ plebis, quam nutan- *\* Hispanis-*  
 tem in certaminibus militum Christi cognoui: seu obuius illis studens occurrere ense *mus: quos*  
 verbi Dei accinctus, qui non solum eos recipere inter martyres nolunt, verumetiam *Sulgo, POCO*  
 ore sacrilego conuitis, atque blasphemis impetentes, rediduum, si possibile est, quie- *considerados,*  
 10 *et Burlado-*  
 tis Sanctorum implodunt supplicium: seu dignis beatorum satisfacere memoriis an- *res dicimus.*  
 helans, qui cælo regnantes exemplaria victoriarum suarum mortalibus reliquerunt: *Pitur et in*  
 libuit mihi pro modulo exigui ingenij talibus rebus insistere, nostroque licet rusticano *eodem sensu*  
 sermone \* parui pendulos informare; æmulis contraire, & cælo tenus acta Sanctorum *Socæ Parui-*  
 extollere. *pendens, inf-*  
*in o. at. ad fi-*  
*nem lib. 2. fo-*  
*lio 52. b. et 112*  
*Apolog. 77.*  
*b.*  
*2*  
*Psalm. 49.*  
*Ossus Eulogy*  
*humilis.*

SED nescio quo tendere rea mens poterit, cui legalis auctoritas ex voce Domini  
 occurrit, dicens: Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assu-  
 mis testamentum meum per os tuum? Hinc silere decreueram, hinc melius ab huius-  
 modi intentione abducere me iudicaueram: quoniam nefas esse putabam, os nulla  
 20 sanctitatis ope subnixum temere acta elucubrare sanctorum: siue quod maiestati rei  
 gestæ nostrum imbecille ingenium considerari posse succumbere. Quia si diuina res  
 humanum supergreditur conatum: sic lingua terrenis incumbens, ætherea non po-  
 test mysteria loqui. Sic prædicare libere nescit, qui minus peccatis liber existit. Si ab-  
 nuendum creditur dogma eiusdem, cuius vitis infecta est vita. Sed nunquid merce-  
 cuabitur gratia munerum? Qui inquit, quod Deo est placitum, etsi non effectum, certe  
 vel pium geret affectum. Aut non erit coram Domino compensandum, quod hi, qui  
 zelo Dei armati contra hostem, publicum apertumque gesserint bellum, in eo nos inef-  
 fabiliū attollat lætitia gaudiorum? Sicut enim mihi met nescius non sum, peccatis  
 30 obnoxium, sceleribus implicatum me ipsum esse: ita quoque de clementia redempto-  
 ris mei nullatenus sum diffusus, qui reprobans peccatores ab officio prædicandi, quia  
 non licet committere cani sancta Domini, non refutat peccatorum vtilem volunta-  
 tem, in id quod sibi placet. Denique execranda sunt opera reprobatorum, non contem-  
 nenda vota probabilia peccatorum. Quia sicut opus sinistrum vsquequaque nos dei-  
 cit, ita pium affectum in nobis Dominus non spernit. Quapropter illico mens deiecta  
 erigitur, Christumque instituentem ac promittentem recolens, spe quodammodo pos-  
 sibilitatis animatur, qui ait: Aperi os tuum, & ego adimplebo illud. Et alibi: Dominus *Psalm. 80.*  
 dabit verbum euangelizantibus in virtutibus multis. Inde voti compos effectus cre- *Psalm. 67.*  
 do, quod idem magister verus dignabitur nobis conferre præconabile verbum ad in-  
 40 structionem Catholicorum honestam, ad laudem Sanctorum dignissimam, & ad expu-  
 gnationem aduersariorum efficacissimam: qui præstitit animali irrationali eloqui ritu *Num. 22.*  
 hominum. Et sicut me indignum tanto opere fateor, ita quoque sui perfectione non  
 solum erui culpis confido, verumetiam pœnis abstractus, præstantiorem gratiam in-  
 teruentu eius apud Dominum inuenire spero: vt est illud philosophicum, Hoc opus, *Ouidius.*  
 hoc olim, forsan me subtrahet igni.

IGITUR de memoriis martyrum quidpiam me locuturo, principium orationis *Leiores suos*  
 nostræ ad vos dirigatur, o sancti fratres nostri, & sorores in Christo beatæ; ex quorum *excitat.*  
 collegiis sacratissimo Deo libata est hostia, non verens pudorem inculti eloquij: non  
 venustatem, leporemque affectans liberalis studij, quod nullius instituentis magisterio  
 50 traditum habui: præsertim cum & in huiuscemodi rebus magis nouerim simplicem  
 veritatem esse obseruandam, quam tonantem musarum turgidam pompam. Loquar  
 etiam tibi, o vniuersalis Ecclesiæ sanctæ conuentus, vt verbum veritatis, quod ore no-  
 stro edicitur, placidis mentium vlnis amplectens, nullatenus prædicationis nostræ ar-  
 cendam velis doctrinam, quæ, Apostolica affirmante auctoritate, libera ad instructio-  
 nem omnium redditur: cum vnius fidei auditores vario discretos talento diuerso præ-  
 ceptorum accendit oraculo: & ibi acriorem spiritu patientiæ virtutem demulcet, vbi  
 mitem viuido iubentis imperio perarmavit: vni dicens: Argue, obsecra, increpa in *2. Timot. 4.*  
 omni patientia, & doctrina: alteri vero præcipiens: Argue cum omni imperio, nemo *Ad Tit. 2.*  
 te contemnat. Vnde parati estote omni homini reddere rationem petere à vobis vo-

lenti, de illa, quæ in eo manet spe, ne (quod absit) stupido auditu sanæ doctrinæ dogmata respicientes illius quondam Apostolicæ imputationis sententiæ obnoxij iudicemini, qua dicitur: Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Quia sicut nobis incumbit officiositas prædicandi, ita vobis subest necessitas audiendi. Nec propter hoc, quod nos inordinate degimus, turpique conuersatione deiicimur, respicendum verbi Dei documentum arbitremini: quoniã plerumque in magna domo patrisfamilias nouimus † haud ambigue conuersari asseclas deploratæ vitæ, quorum ministerio familiares dominorum interdum expediuntur necessitates. Nam & Imperatoribus mundi plumbeis adducitur cuniculis vnda; & inter sacra Domini vasa auro, argenteve cõflata, pretiosorum lapidum ornamentis percompta, etiam non abiicienda habentur testacea. Solet enim peccator forti Dei immixt<sup>o</sup> quotidie in aures populi hæc dicere: Dominus ait, proclama, de transgressionibus præceptorum Dei plebem argue: de seueritate iudicij, quæ peccatorum debetur excessibus, contestare: de redditu veniæ, & spe promerendæ clementiæ admonere: cum tamen ille ipse nec modum sibi in criminibus ponat, nec terrorem futuri examinis metuat: & quod aliis prædicat, moribus ipse impugnat: verbo autem eius nonnulli intenti, ab illicitis abstinere, & perfectioribus adhærent. De quibus in Evangelio dicitur: Omnia quæcumque dixerint vobis, obseruate, & facite: secundum opera vero illorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt: alligant onera graua & importabilia, & imponunt ea humeris hominum, digito autem suo nolunt ea mouere. Vnde congruit, vt cum Ecclesia possidet rectorem vitæ moribus deiectum, non contemnendam eius prædicationem existimet, quamuis hanc ipse prauis actibus impugnet. Officium itaque vulgi est intendere ad concionantem, & audire dicentem, & doctoris prædicationem operando exequi; & non proprium iudicium de præpositorum meritis ferre, quos suo Dominus distringendos examini reseruauit, dicens; Propheta namque, & sacerdos polluti sunt, & in domo mea inueni malum eorum, ait Dominus. Iccirco via eorum erit, quasi lubricum in tenebris, impellentur enim, & corruent in ea. Afferam enim super eos mala, annum visitationis eorum. Et iterum: Mihi vindictam, & ego retribuam, dicit Dominus. Et licet hæc, quam dudum digessi auctoritas meriti mei defensionem inquirat, & quibus modis iustorum legem euadere non possim, ostendat; plus tamen simplicem religiosorum conuentum accendere anhelat, ne sancta sanctorum, quamuis ore improbo edita, respuat.

IN horum igitur certaminibus confessorum tanto alacrioribus animis est exultandum, tantaque libertate cordis, & vocis gloriosum consummatæ victoriæ cursum ferendum, quanto his diuina vox indulgentissimæ sponsonis verum salutis confert solatium, dicens: Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Quoniam veraciter cognouimus non inchoantibus deberi præmium, sed perseuerantibus. Adeo illa primordialis abrenunciatio rerum, mundique contemptus præcipuis votis, & studio ardentiori ab eis exercitatus est; vt contuendi † velocius Deum, & beatorum fruendi consortio desiderium haberent, vt etiam labentis vitæ obnixè occasum appeterent: melius putantes sub vnius puncti spatio ferre sententiam hominum, quæ illico, nulla intercedente dilatione, eos ferret ad cælum, quam per varia & longa discrimina temporum cum graui molestia sustinere versutias dæmonum. Et Dominus quidem, ad officium prædicandæ veritatis discipulos imbuens, impauida eos audacia iubet esse contentos, dicens: Euntes per vniuersum mundum prædicate Euangelium omni creaturæ, baptizantes eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. Et iterum: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, quia non habent quid amplius faciant; sed potius eum timete, qui potest corpus & animam perdere, & mittere in gehennam. Vos estis lux mundi, non potest ciuitas abscondi super montem posita; neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quæ in aure audistis, prædicate super tecta: quod in mysterio cognouistis, apertius enarrate: quod didicistis abscondite, publice loquimini: quod vos erudiui in paruo Iudææ loco, in vniuersis vrribus, & in toto mundo audacter dicite. Docet fiduciam prædicandi, ne Apostoli abscondantur ob metum, & sint similes lucernæ sub modio: quoniam hi, qui libertatem faciendi verbum in populis diuinitus acceperunt, nequaquam resiliere à prædicatione veritatis, etiam periculis imminentibus debent, vt non lucernæ sub modio, sed supra candelabrum positæ compareantur.

ET LICET formidolosis facultas collata sit declinandi rabiem persequutionis, non tamen passim hoc obseruandum est à perfectis: qui iam præscia Redemptoris potentia denotati, & conscripti, quasi ab immensis legionibus, ad exercitium præliorum Dei electi sunt. Vt si propter veritatem mors cruenta eis occurrat, non curandum est de iactura membrorum, vbi sine dubio solatium vitæ perennis acquiritur animarum, dicente Domino: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me: qui enim perdidit animam suam propter me, in vitam æternam inueniet eam. Inde sancti viri, placidis auditibus veritatem euangelicam capientes, eam totis nisibus adimplere contendunt, scilicet viam sanctæ confessionis virtutem huius præconij esse solummodo arbitantes. Qui illico relictis vrbibus, & his quæ mundanis hærent affectibus, auida rapiendi regnum Dei cupidine conflagrantes, circuierunt in mellotis, & in pellibus caprinis: egentes, angustiis afflicti, quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus, & in speluncis, & in cauernis terræ: expectantes Dominum, qui saluaret eos à pusillanimitate animi, & tempestate. Sed ista pro nihilo computantes, immo vero contra spiritualis nequitie hostem dubium quotidie agonem gerentes, nutu Dei mortificatione subita temporalis vitæ accenduntur, & secundum Apostolum, dissolui cupiunt, & esse cum Christo: viam compendij requirentes, qua de corpore mortis huius eruti propere ad cælestem patriam peruenirent, & pia violentia regnum Dei arriperent. Sic quoque armati lorica iustitiæ in forum profiliunt, prædicantes Euangelium Dei principibus, & nationibus mundi. Super Christum, montem excelsum, contemplatione mentium eleuati, didicerunt confessores beati ex Psalmistæ oraculis iustitiam Domini in Ecclesia magna fore annuntiandam: & ideo perfecto odio contra aduersarios Ecclesiæ insurgentes, arguunt impios de falsidica vatis iniqui doctrina, præstigiis, sacrilegiis, & vanitatibus sæculi plena: detestantur quoque, & maledictionibus auctorem tantæ peruersitatis impugnant, eundemque cæterum talibus inseruientem culturis perenni anathemate damnant: & ita interriti contra hostem publicum apertum veritatis erigentes vexillum, vtpote ante fores Prætorij, & in ipso accessu palatij proferentes testimonium in ducem perditionis, confusionis, & ignominie: non verentes, quod suppliciorum pro eadem veritate subirent tormentum, aut qualibus periculis vitæ huius haberent occasum. Quippe quos immensus vrgebat ardor migrandi ad cælum, festinantes videre faciem eius, cui seruiuerunt. Stimulatur zelo vltionis cohors iniqua gentilium, celerisque animaduersionis emergit vindicium in obtretractores sectæ suæ. Nescientes quia illi, vt hunc præcocem, obitum exciperent, liberis vocibus inimico iustitiæ, & aduersario Ecclesiæ Dei progressu vltroneo restiterunt: loquentes de testimoniis Domini in conspectu regum, & nihil verentes: quia nihil aliud mortem suam, quam vitam perpetuam existimantes, sponte interitum carnis exoptant, voluntarium Deo animarum suarum sacrificium offerentes. Quibus recte prophetica voce cantatur: Qui sponte obtulistis de Israel animas vestras ad periculum, benedicite Dominum. Ac per hoc veri imitatores Pauli Apostoli mihi esse videntur, qui ait: Si quis vobis euangelizauerit præter quod accepistis, anathema sit. Cuius testimonij informati oraculis profiliunt contra angelum Sathanæ, & præuium Antichristi, patule ea quæ sancta sunt confitentes, quæ nunc etiam omnis Ecclesia Hispaniæ, quanquam clandestinis, vt oppressa, prædicat vocibus.

NAM idem peruersi dogmatis auctor, & multarum animarum perniciosus euesor, inter cæteros post ascensionem Domini hæresum institutores, solus nouæ superstitionis sectam instinctu diaboli condens, procul ab vnione Catholicæ Ecclesiæ separatur. Prophetarum vaticinia respuens, & Apostolorum doctrinam infamans: sancti quoque Euangelij veritatem conculcans, piorumque Doctorum dogmata abnegans, & ridiculum potius quiddam, quam rerum necessariarum causas per eandem sectam suam insinuans, docuit Christum Dei verbum esse, & prophetam quidem magnum, nulla tamen potentia diuinitatis subnixum, cæteris hominibus similem, sed non Deo Patri æqualem. Comestiones quoque in Paradiso, & carnis proposuit voluptates. Quam quæstionem vir disertissimus, magnum temporibus nostris Ecclesiæ lumen, Speraindeo Abbas, eum contra nugas huius nefandi stylum admoueret, & vno opusculo ex eius deliramentis nonnulla niteretur arguere in sexto ipsius libelli capitulo, quasi ex voce cultorum eius obiectionem inducens: ac deinceps suam proponens sententiam, ita differuit, dicens: Futuro aiunt in sæculo cuncti ouantes asportabimur in Paradisum: ibi namque nobis à Deo erunt mulieres concessæ pulchræ, &

*Fugere persequutionē quo pacto liceat. (pro numero rōsis)*

*Matth. 16.*

*Hebr. 11.*

*Psal. 34.*

*Philip. 1.*

*Psal. 39.*

*Tribunalis arce fuit.*

*quasi ante temporariū, præmaturū, Psal. 118.*

*Iudicum 5.*

*Galat. 1.*

*Hispania Ecclesia.*

*Mahometi abominanda peruersitas.*

supra hominum naturam speciosissimæ, atque nobis in voluptatem præparatæ. R. Nequaquam ergo vestri in Paradiso beatitudinis obtinebunt statum, si eorum vterque sexus vacauerit exercitio fluxæ libidinis. Hoc non erit Paradisus, sed lupanar, & locus obscœnissimus: cum Dominus sciscitantibus Pharisæis, cuius in resurrectione illa mulier coniux existeret, quæ septem fratres secundum legem Moyli acceperat ad suscitandum proximi semen, responderit: Erratis, nescientes scripturas, nec virtutem Dei. Filij huius sæculi nubent, & tradentur ad nuptias: in resurrectione autem nec nubent, nec tradentur, sed erunt sicut Angeli Dei in cælo. Taceam sacrilegium illud, & totis Catholicorum auditibus immane facinus respuendum, quod de beatissima Virgine, mundi Regina, sancta & venerabili Domini, & Saluatoris nostri genitrice Maria, canis impurus dicere ausus est. Protestatus enim est (salua loquor reuerentia tantæ Virginis) quod eius foret in sæculo venturo ab se violanda virginitas. O vacuum cerebro caput, & † priuilegio Sathanæ occupata præcordia. O vas perditum, & habitaculum spirituum immundorum. O frustatim præscindendam ense bicipiti linguam. O organum dæmoniorum, & symphoniam zabuli. Quis furor, quæue dementia tantis te blasphemis inquinari compulerunt? Quis te, ô sordium cloaca, laqueus perditionum, gurgis iniquitatum, & omnium vitiorum sentina sensibus priuauit humanis, vt non modo tibi sat fuerit tot nationibus inferre interitum, quibus præstigiosum documentum suastisti, & totis nisibus nunc, & in futuro luxuriarum obscœnitatibus inferuire: sed etiam in Creatore scelus operari aggressus es: impius temerator, asserens cœleste hospitium, & receptaculum Spiritus sancti incontaminatum, incoinquinatum, purum, sanctum, & mundum sacrilegiis immunditiæ tuæ in futuro sæculo contaminandum? Quæ nutu superno, verbum Deitatis vtero suo excipiens, carne sua Creatorem vestiuit, saluoque pudore ipsum verbum ad redimendam in morte creaturam præcipitem edidit? Quæ omnis tactus, aspectusq; expers virilis expauit salutationem Angelicam: & licet sine viro nullamfœtari posse cognosceret, tamen superno credula numini, se ad huiusmodi inusitatum conceptû electam Deo reuelante sciens, consentit, & dicit: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. De cuius gloriosa parturitione olim Dominus per Ezechielem prædicare dignatus est, dicens: Conuertere me ad viam portæ sanctuarij, quæ respiciebat ad Orientem, & erat clausa; & dixit Dominus ad me: Porta hæc, quam vides clausam, non aperitur, & vir non transit per eam, quoniam Dominus Deus Israel egredietur per eam, & erit clausa.

M V L T A denique alia inaudita vanitatis figmenta scelerofus idem instinctu maligni spiritus, à quo obsidebatur, transfigurando se illi in angelum lucis Gabrielē componens, delubra in quibus pessimum dogma coleretur, extruxit. Cuius quidem erroris insaniam, prædicationis deliramenta, & impiæ nouitatis præcepta nonnulli nostrorum philosophorum zelo Dei armati, commentariis, & voluminibus exponentes, iustitiæ arietibus illiferunt. At vero confessores beati, non leuiter spurcitiam eius ferentes, præstantius illum, eiusque sectam patulis assertionum congressibus expugnarunt. Quia nimirum nouerant, quod propter eandem veritatem, quam de ipso cœcorum duce proferrent, gladio vindice protinus erant ruituri.

E T licet primo sanctus Perfectus presbyter exemplar detestandi fidei hostem omnibus exhibuerit, metumq; moriendi pro veritate robur confessionis eius à multis exclusit: de quo in libro secundo nos plenius loquuturos, propitio Deo, spondemus: non tamen paruipendenda est inuidiosissimi illius Ioannis constantia præconabilis; qui inter sæua ac dira flagella forti animo durans, plurimos documento suo ad martirium incitauerit. Super quem inimici Dei viuentis falsum coram iudice testimonium proferentes, huiuscemodi contra eum crimen deponunt. Nouimus hunc, ô iudex, in subsannationem Doctoris nostri semper insistere, eumque maledicis verbis irreuenter impetere. Ita vt cum forte negocium mercimonij sui in nundinis velit exercere, non alias illicere potest ementes, nisi cum sacramentum nostrum dictis paruipendulis subtilissimus irrisor proposuerit. Cuius rei nos testes sumus, & in veritate dignum hunc morte confitemur. Verum quia minus idoneorum accusatione testium impetebatur, nec poterat reis mortem inferre obiectio testationis eorum, damnatur Dei seruus acrioribus flagris: & crudeli verberere laceratus cogebatur Christum negare. Ille vero non se talibus obnoxium criminationibus solummodo confitebatur: sed etiam neque vsque ad mortem religionem Crucifixi deserturum clamabat. Cuius obstinatione iudex vehementi furore commotus, quingentis, & eo amplius hunc macerandum tradens flagellis, tamdiu verberibus iussit insistere, quousque exanimis

Marci 12.

pro, imperio

Luce 1.

Ezechie. 43.

Perfectus presbyter.

Ioannes confessor.



nimis inter cadentium manus in solum prouerit. Sicq; semiuiuum vix palpitantem, retrorsus a fello impositum, totam circuire urbem, ac plateam fecit, præcedente sacrilega præconis voce, dicentis: Hæc merebitur exprobrator vatis nostri, cultusq; irrisor perferre. Postquam vero ad vindictam sui Doctoris talia exercuerunt, ad vltimum grauissimo ferri onere coarctatum ergastulo deputarunt. Quem nos ibidem religatum, adhuc dorso eius vigentibus plagis, inuenimus: nostroq; contubernio per idem tempus, quo detrusi sumus, acciuius. Nam beatissimus Perfectus presbyter, cui Ioannes (de quo supra meminimus) ad vincula, & cædes successit, violenter ad passionem tractus, postea quam carcerem adiit, diuinitus illustratus; ad præliandum armatus est. Ita vt necessitatem in voluntatem conuertens, vim illam cœlesti quodam respectu esse considerans, quo martyrio dignus haberetur, totus in superna erigitur, alienatur presentibus, futurorum commoda præstolatur, & totius mundani expers affectus, ad ea, quæ diligentibus Deum promissa sunt, futurus martyr aptatur. Hinc sæculo mortuus, & Deo viuens, quod primo se dixisse negauerat, postmodum vltro neus confessor, & athleta fortissimus coram iudice asserbat. Magis eligens mori pro veritate, occasione inde sumpta proferendi iustitiam Dei gentibus, ac detestandi aduersarium fidei, quam negando veritatem tantò se præmio abstrahere.

*Perfectus  
martyr.*

HORVM igitur duorum & spontaneus, & violentus ad passionem cursus cæteros in vnum eundemque consensum dimicandi vltro venire coegit. Quia non erant de corona ambigui, qui nouerant etiam vi protractos regni perpetui coronam percipisse. Quapropter ordine, quò in præfatione voluminis huius digestum est, omnis turba sanctorum ad palestram certaminis currens dat repudium aduersario Dei, & inimico iustitiæ. Omnes summo ore Christum laudantes, cuius tanta virtute subnixi in certamine claruerunt, vt in nullo penitus terrenum formidarent supplicium, qui summi Redemptoris gratia illustrati, plus nouerant æternum metuere tormentum. Quod ideo in principio libri exposui, vt non deesset cognitionibus posterorum, quæ res confessoribus nostris obtulerit obitum: & cuius rei odio in molestissimam iracundiam excitata gentilitas, totum immanitatis furorem ad perniciem talia profrentium admouerit. Inde etiam prudentissimi lectores facile poterunt aduertere, quam merito hoc opusculum in beatorum laudibus laboret, repagula opponens diffidentibus & dubitantibus, qui eos loco martyrum renuunt coli debere.

*Martyrum  
Gordubensium  
turba.*

CÆTERVM eorundem Sanctorum corpora, qui primo conflictu occisi sunt, equuleis versis vestigiis affigentes gentiles, post sextum diem allisionis eorum, id est, pridie Idus Iunias, inopinato scelere crudelitatis, cuncta iam putredine resoluta, atrocibus incendiis deputant. Quin etiam, ne virtutum emolumenta præstarent Christianis, deformes cineres, quos legere è camino quiuerant, minacis aluei vltimo conduntur abyssò.

*Crudelitas  
in martyrum  
cadauera,  
Dies 12.*

INSTABAT quoque vniuersitas ethnicorum resultando, pietatis exprobrans cultum, quod in suorù vltione nullum aduersariis daret opprobrium. Lætabatur namque, quod in vindictam sui Doctoris tot contemptorum corpora prostrauisset, nulla nouitate prodigiorum obstante, quæ horrorem posset scelerosis incutere. Dicebatque: Si vere Deus est, in cuius nomine tantæ vos calamitati submittitis, & verum hoc esse martyrium creditis: vel si nulla veritate prophetiæ hic noster vates succinctus est: (qui, vt idem docuit, Angelo instituentem Gabriele gentibus, totiq; orbi verbum Dei prædicare permissus est, lex quam cultores eius meditarent, documento ipsius Angeli promulgata est. Cuius vocabulum rudis protoplastus, cum adhuc olim Paradisum incoleret, adnotatum in supernis, globoque micantis claritatis immixtum contemplan, quæ esset illa lux cæteris præstantior in centro micans, quæ fulgoribus Dominum expiaret, fertur Creatorem Adæ interrogasse, illumq; respondisse: Hic verus Propheta est futurus in mundo, qui ex semine tuo oriens, ipso quem radiare nomine obtupescis, Mahomad appellabitur, cuius quoque meritis tu creatus subsistere meruisti) quare non satellitibus quaecumque prodigiorum infertis terrorem, vel quibuslibet astanti vulgo signaculis coruscatis? quia dum vos improuisæ morti ob quandam assertionem superfluam destinatis, neque vlla virtute miraculorum, quæ sententiam nostram in vestrum latam excidium infringere possit, præcellitis: cum partem vestram minime adiuuetis, nullum etiam cœtui nostro infertis dispendium.

*Sarraceni  
Eodem martyrum  
corum  
nerent.*

ET ob hoc ipsum plerisque nostrorum paruipendulis verum non esse videbatur martyrium, quod non ad confusionem incredulorum, vel roborationem fidelium aliquid ostentaret miraculum. Nescientes quia in fine sæculi, vt sanctus Gregorius refert

*Christiano-  
rum aduersus  
martyres ob-  
trectatio.  
Gregorini.*

lib. Moral. Aberunt de Ecclesia signa virtutum, terribili quippe, ait, ordine dispositionis occultæ, prius quam leuiatan in illo damnato homine, quem assumet, appareat, à sancta Ecclesia virtutum signa subtrahentur. Nam prophetia absconditur, curatio-  
*Miracula non mirum si cessent.* num gratia aufertur, prolixioris abstinentiæ virtus imminuitur, doctrinæ verba conticescunt, miraculorum prodigia tolluntur. Quæ quidem nequaquam superna dispensatio funditus subtrahit, sed non hæc, sicut prioribus temporibus, aperte ac multipliciter ostenduntur. Quod tamen mira dispensatione agitur, vt vna ex re diuina simul pietas, & iustitia compleatur. Dum enim subtractis signorum virtutibus sancta Ecclesia, velut abiectior apparet, & bonorum præmium crescit, qui illam pro spe cælestium, & non propter præsentia signa venerantur, & malorum mens cōtra illam citius ostenditur, qui sequi inuisibilia, quæ promittit, negligunt, dum signis visibilibus non tenentur. Signa namque virtutum nec omnibus data, nec passim quocumque tempore sunt exercenda. Quia & hi, qui hoc munus diuinitus acceperunt, nisi spe, & fide probatis, nequeunt erogare, Euangelista narrante: & non poterat I E S V S inter eos facere virtutes propter incredulitatem illorum. Et Veritas per semetipsum multi, inquit, leprosi erant in Israel sub Eliseo Propheta, & nemo eorum mundatus est, nisi Naman Syrus. Desistente enim fide quærentium, largitas erogantium quassatur. Nam cum idem Dominus ardentissimis persæpe multorum votis consolator occurrat, dicens: Ite in pace, fides vestra vos saluos fecit; tamen deficiente fide, virtus nihil proficit. Quam plerumque, exigente fide languentium, etiam homines reprobis, & mente corrupti impertiuntur. Sicuti de illis in Euangelio legitur, qui in futuro ante fores Domini questuri sunt, dicentes: Domine, Domine, nonne in tuo nomine prophetauimus? & in tuo nomine dæmonia eiecimus? & in tuo nomine virtutes multas fecimus? Quibus vtique dicturus est Dominus: Non noui vos, discedite à me operarij iniquitatis. Et iterum: Exurgent pseudochristi, & pseudoprophetæ, & dabunt signa magna, & prodigia: ita vt in errorem iuducant, si fieri potest, electos. Et in Exodo: Fecerunt & malefici per incantationes sicut & Moyse. Miraculorum vero signa ideo olim per seruos suos Dominus congruenti tempore præstabat mundo, quoniam præscia diuinitate proficere nihilominus præstolantibus ea sciebat, nec in vanum currere operarios virtutum cognouerat: Vt saltem prodigiorum novitatibus cederent, qui sacræ legis præcepta salutaria respuebant. Eratq; temporibus illis satis congruum Dei martyres signis coruscare virtutum, quoniam rudem diffusum Christianismum nunc instructione verborum, nunc exhortatione scripturarum, nunc ostensione signorum, nunc etiam trophæis inelytis passionum conabantur solidis radicibus fieri firmum in cordibus credentium populorum. Nam quia non omni tempore (vt supra relatam est) signorum exercitium congruat, neque omnes cælestium contemplatione virtutum digni existunt, facile aduertitur ex comparatione eorum, quæ gesta sunt ab Apostolis. Qui cum vellent bonum nuntium Asianis prædicare, prohibiti sunt à Spiritu sancto: & qui pridem adnuntiare Euangelium omni creaturæ præceperat, sciens in Asia nullum existere dignum percipiendi euangelicam veritatem, præfaga diuinitatis auctoritate discipulos ab eorum salute inhibuit. Vtpote qui verbum vitæ arroganti spiritu erant reiecturi, neque audirent, quoniam spernerent.

MIRACVLA denique dum aut propter fidem credentium, aut propter futuram credulitatem astantium Dei prouidentia operatur, non tam nos in eorum admiratione debemus stupere, quam prouida compensatione intueri, si eorundem effectores signorum expulsis vitiis morum honestate præcellant: si sæculo mortui, Deo uiuant: si propter illam veram charitatem, quæ cuncta carismatum dona exuperat, omnes affectiones mundi pro nihilo pensant: si acceptam virtutem non ad suam gloriam, sed ad beneficium referunt collatoris: si attentis auribus cordis veri magistri admonitione percepta, non quia dæmonia eis subiiciantur, tripudiant, sed quia nomina sua scripta sunt in cælis exultant. Et iccirco hæc dinumeratio virtutum in illis prodigiorum auctoribus potius, quàm ipse signorum effectus, est admirandus: & quod sit magis præuium specimen eundi ad regnum, querendum, non vero quod signiferos ac notabiles nos vulgo ostendet. Quia sanctitas & timor Domini, cultusq; regni cælestis non nisi ab idoneis & perfectis procedunt. Signa vero, atq; prodigia & sancti & reprobis faciunt. Quæ nihil aliud, quam notitiam vanam etiam aliquando hominum conferunt. Hinc prouenit, vt qui fuerit hominibus notus, nisi fuerit iustus, ad æterna supplicia perueniat condemnandus. Ille autem, qui cælesti gratia illustratus sub notitia sui creatoris vixerit sanctus, et si mortalibus sit ignotus, in futuris tamen sanctorum gaudiis erit annumerandus.

Nec nos, ista prosequentes, miraculorum penitus abdicamus insignia, cœlesti dono quibusdam collata, & congruenti tempore per Dei dispensationem nationibus ordinata: sed latratibus rabidorum canum obuiam venimus, qui martyrum nostrorum intentionem exinanire attentant, dum eos de miraculis redarguere sperant. Quid potius generaliter sequendum sit cunctis ex auctoritate diuinorum librorum, vel dictis sanctorum Patrum ostendimus. Non (quod absit) funditus charismata cœlestium munerum extirpamus.

10 **R**A**D**I**X** itaque, ac fundamentum omnium virtutum, signumque victoriæ fides est: per quam iusti viuunt, per quam Sancti omnes regna vicerunt, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt imperiū ignis, effugauerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello. Quorum vestigia hi Sancti veraciter prosequentes intrepida confessione Deum, & Dominum IESVM Christum in concilio principum profitentes. Omnem quoque, quam Evangelica auctoritas non recipit, prophetiam, vt furum & latronum detestantes, ac maledicetes abiiciunt: Ob quam causam inauditæ sæuitiæ furoribus illa frendens turba Gentilium cunctos animaduersione gladij præmittit ad cœlum, presbyteros, leuitas, confessores, virginesq; beatas. Et quoscumq; confessio talis haberet, vt publice eorum subsannando prophetam, cultum eius deriderent, mox amputatis ceruicibus ruerent. Ac ne sibi quidpiam inesse humanitatis ostenderent nonnullos, quos gladio vindice huius vitæ limen sub testimonio veritatis excedere coegerant, præ foribus palatij inhumatos relinquentes canibus iusserunt exponi, adhibitis simul custodiis, ne quis Catholicorum intuitu pietatis carnibus etiam spoliata cadauera sepeliret. Quasi sentirent persecutores supplicium, quorum animæ paradisi requie fruebantur: aut obesset animabus cœlo regnantibus temporalium pœna tormentorum illata corporibus. Vel de inhumatis curare poterant membris hi, qui vere sciebant, quod sicut nihil commo- 8 dius foret impiis sepultura, auctis reuerentiæ studiis solenniter præparata: ita beatis & sanctis nequaquam officere posset vilem, aut nullam sepulturam adipisci. Licuit etiam de hoc poetis plausibiliter ludere, cœlo tegitur qui non habet vnam.

10 **S**V**N**T autem plerique fidelium, & (heu pro dolor) etiam sacerdotum, temere horum confessorum gloriam adimere non verentes, qui iubent eos non recipi in catalogo Sanctorum, inusitatum scilicet, atque prophanum asserentes huiusmodi martyrium. Quippe quos nulla violentia præsidialis fidem suam negare compulit, nec à cultu sanctæ præq; religionis amouit, sed propria se voluntate discrimini offerentes, ob superbiam suam, (ita dicunt) quæ initium est omnis peccati, interempti, suarum parricidæ effecti sunt animarum. Præceptis etiam Evangelicis eos arguendos esse credunt, quibus dicitur: Diligite inimicos vestros; benefacite his, qui oderunt vos; & orate pro persecuentibus & calumniantibus vobis, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est. Et iterum: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis. Et Dominus quidem, cum malediceretur non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur; tradebat autem 40 se iudici iniuste iudicanti. Illud præterea obiiciunt de Apostolo: Neque maledici regnum Dei possidebunt.

**H**ÆC, & his similia ore pestifero contra Dei milites proferentes multorum corda peruertunt: quia verba hæreticorum vt cancer serpunt in mentes humilium, & modo dico fermento sceleris facilius ingens massa panis corrumpitur, exturbatq; quam pro- 2. Timot. 2. pere filios Dei lethalis assertio zabuli: De quibus beatus Apostolus dicit: Quidam 1. Corin. 5. enim aberrantes conuersi sunt in vaniloquium, volentes esse legis Doctores, nescientes quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Et iterum: Docuerunt linguam suam Hierem. 9. loqui mendacium, vt inique agerent laborauerunt, non verentes derogare gloriæ fortium, qui iam coram rege suo haud dubie extollunt victoriæ suæ vexillum. Nec contenti sunt scripturas sano sensu intelligere, sed eas pro suo libitu exponentes, dum in- 50 superficie literarum quasi concordantiæ suæ vesaniæ repererint testimonia, non modo Christiano more simpliciter eis vtuntur, vel ab eruditoribus virtutem sensus earum explorant, sed quasi inauditæ rei nuntij, & alicuius nouitatis scioli per forum, per plateas, per vulgus, per nundinas obdurata fronte easdem in summitate linguarum promendo, recensendo, atque cantando vehunt sententias. Et vt facilius agnoscantur cuius partis sint defensores, per deuos intelligentiæ suæ calles veritatem scripturæ torquentes, lineam sanæ doctrinæ proprio electionis iudicio derelinquunt. Vt quandoq; illis ad interitum animarum suarum proueniant, quod non sine grauissima indignatione Propheta infert, dicens: Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tene-

Miraculorum  
presantia.Abas. 2.  
Hebr. 11.

8

9  
Sarraceni  
martyres pro  
hibent sepe-  
liri.Carmen hoc  
estat fido. c.

25. lib. 16. E-

ymolog. sine  
auctoris no-mine, cū sit  
Lucani libr.

7. extra.

Obiectio  
Christiano-

rum aduer-

sus suos ma-

tyres secunda,  
1. Timoth. 6.

Matth. 5.

Lucæ 3.

1. Pet. 2.

1. Corin. 6.

2. Timot. 2.

1. Corin. 5.

1. Timot. 1.

Hierem. 9.

1. Timot. 6.

1. Corin. 5.

1. Timot. 1.

Hierem. 9.

1. Corin. 5.

1. Timot. 1.

Hierem. 9.

1. Corin. 5.